

Republika Hrvatska

**OPERATIVNI PROGRAM
KONKURENTNOST I KOHEZIJA
2014. – 2020.**

Nacrt

Svibanj 2014.

Sadržaj

1. STRATEGIJA ZA DOPRINOS OPERATIVNOG PROGRAMA STRATEGIJI UNIJE ZA PAMETAN, ODRŽIV I UKLJUČIV RAST I POSTIZANJU GOSPODARSKE, SOCIJALNE I TERITORIJALNE KOHEZIJE

1.1. Strategija za doprinos operativnog programa Strategiji Unije za pametan, održiv i uključiv rast i postizanju gospodarske, socijalne i teritorijalne kohezije

2. OPIS PRIORETNIH OSI

Prioritetna os 1 Jačanje gospodarstva primjenom istraživanja i inovacija

Prioritetna os 2 Korištenje informacijskih i komunikacijskih tehnologija

Prioritetna os 3 Poslovna konkurentnost

Prioritetna os 4 Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije

Prioritetna os 5 Zaštita okoliša, prilagodba klimatskim promjenama i održivost resursa

Prioritetna os 6 Povezanost i mobilnost

Prioritetna os 7 Poboljšanje pružanja javnih usluga

Prioritetna os 8 Tehnička pomoć

3. FINANCIJSKI PLAN OPERATIVNOG PROGRAMA

7. INSTITUCIJE I TIJELA NADLEŽNA ZA UPRAVLJANJE, NADZOR I REVIZIJU TE ULOGA RELEVANTNIH PARTNERA

7.1. Relevantne institucije i tijela

7.2. Uključivanje relevantnih partnera

10. SMANJENJE ADMINISTRATIVNOG TERETA ZA KORISNIKE

11. HORIZONTALNA NAČELA

11.1. Održivi razvoj

11.2. Jednake mogućnosti i nediskriminacija

11.3. Ravnopravnost muškaraca i žena

Popis kratica

ARR	Agencija za regionalni razvoj
BICRO	Poslovno-inovacijska agencija
PI	Poslovna infrastruktura
PPI	Poduzetnička potporna institucija
DZS	Državni zavod za statistiku
HGK	Hrvatska gospodarska komora
ŽRA	Županijska razvojna agencija
KF	Kohezijski fond
HNB	Hrvatska narodna banka
SMZ	Strateške smjernice Zajednice
IPC	Indeks potrošačkih cijena
EBRD	Europska banka za obnovu i razvoj
EK	Europska komisija
POO	Predškolski odgoj i obrazovanje
EIB	Europska investicijska banka
EPO	Europski ured za patente
ERA	Europski istraživački prostor
EFRR	Europski fond za regionalni razvoj
ESF	Europski socijalni fond
EU	Europska unija
IIU	Izravno inozemno ulaganje
FINA	Hrvatska financijska agencija
HAMAG INVEST	Hrvatska agencija za mala i srednja poduzeća
VU	Visokoškolska ustanova
LJRZT	Ljudski resursi u znanosti i tehnologiji
VTMI	Visokotehnološka mreža za industriju
BDP	Bruto društveni proizvod
GCI	Indeks globalne konkurentnosti
GCR	Izvješće o globalnoj konkurentnosti
BDV	Bruto dodana vrijednost
PT	Posredničko tijelo
IKT	Informacijske i komunikacijske tehnologije
IT	Informacijske tehnologije
IUS	Ljestvica uspjeha u inoviranju Europske unije
KET	Ključne tehnologije koje potiču razvoj i inovacije
PZ	Prijenos znanja
CU	Cjeloživotno učenje
UT	Upravljačko tijelo
MG	Ministarstvo gospodarstva
MINPO	Ministarstvo poduzetništva i obrta
ISU	Informacijski sustav upravljanja
MIZ	Ministarstvo zdravlja
PVP	Provedba velikog projekta
MRRFEU	Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije
DČ	Država članica
MT	Ministarstvo turizma
MZOS	Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta
MSPM	Ministarstvo socijalne politike i mladih
NUTS	Nomenklatura teritorijalnih statističkih jedinica

OP	Operativni program
OPKK	Operativni program Konkurentnost i kohezija
SKM	Standardi kupovne moći
JIA	Javna istraživačka agencija
TC	Tematski cilj

1. STRATEGIJA ZA DOPRINOS OPERATIVNOG PROGRAMA STRATEGIJI UNIJE ZA PAMETAN, ODRŽIV I UKLJUČIV RAST I POSTIZANJU GOSPODARSKE, SOCIJALNE I TERITORIJALNE KOHEZIJE

1.1 Strategija za doprinos operativnog programa Strategiji Unije za pametan, održiv i uključiv rast i postizanju gospodarske, socijalne i teritorijalne kohezije

Temelj za strategiju OP-a Konkurentnost i kohezija (OPKK) 2014.-2020. je analiza postojeće socioekonomske situacije, utvrđenih prepreka za rast, izazova i razvojnih potreba u Hrvatskoj, u kontekstu Partnerskog sporazuma (PS), relevantnih nacionalnih strateških dokumenata i strateških dokumenata EU-a te povezanih ciljeva i temeljnih strateških odredbi.

Analiza jasno pokazuje posljedice ekonomske recesije; od 2008. godine razina BDP-a smanjila se za više od 10%. Glavni izazovi Hrvatske su loša gospodarska konkurentnost, visoka nezaposlenost, obrazovni sustav koji ne odgovara gospodarskim potrebama, nedostatna gospodarska infrastruktura i infrastruktura javnih službi te neučinkovita državna uprava. Također postoje veliki regionalni nerazmjeri, uzrokovani zemljopisnim i socioekonomskim čimbenicima. Hrvatska će rješavati ključne izazove kako bi postigla ciljeve definirane u Strategiji Europa 2020. i Ekonomskom programu Republike Hrvatske 2013.

Hrvatska je predana postizanju bržeg i naprednijeg pametnog rasta, ali potreban je održivi i uravnoteženi gospodarski i društveni razvoj čitave zemlje kako bi se osigurala prihvatljiva kvaliteta življenja u svim regijama, usporediva s prosjekom Europske unije. Stoga će Hrvatska uložiti napore kako bi osigurala bolje životne uvjete za svoje građane i istovremeno napredovala prema pametnom rastu¹.

Strategija se temelji na koncentraciji ulaganja u 11 tematskih ciljeva (TC) Zajedničkog strateškog okvira (tematski ciljevi 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10 i 11) i njihovih posebnih prioriteta ulaganja koji su usko međusobno povezani i nadopunjuju jedan drugog. Neke posebne aktivnosti (poput onih navedenih u tematskim ciljevima 9, 10 i 11) nadopunjuju relevantna ulaganja programirana u sklopu Operativnog programa Učinkoviti ljudski resursi (OPEHR).

Kako bi se postigli naprijed navedeni ciljevi, Operativni program Konkurentnost i kohezija raspoloživa sredstva raspoređuje sljedećim prioritarnim područjima:

- Jačanje gospodarstva primjenom istraživanja i inovacija
- Korištenje informacijskih i komunikacijskih tehnologija
- Poslovna konkurentnost
- Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije
- Zaštita okoliša, prilagodbe klimatskim promjenama i održivost sirovina
- Povezanost i mobilnost
- Poboljšanje pružanja javnih usluga

Dijelovi u nastavku pružaju detaljno objašnjenje potreba i izazova na temelju kojih su definirana prioritetna područja, kao i njihove povezanosti sa Strategijom Europa 2020. i drugim relevantnim dokumentima.

Jačanje gospodarstva primjenom istraživanja i inovacija

U Republici Hrvatskoj, sektor istraživanja i razvoja i visokog obrazovanja obuhvaća 25 javnih i 11 privatnih znanstveno-istraživačkih instituta, 7 tehnoloških centara, 16 industrijskih istraživačkih centara i 1 vojni znanstveno-istraživački centar, 7 javnih sveučilišta, 13 javnih veleučilišta, tri javna učilišta za visoko strukovno obrazovanje, 3 privatna sveučilišta, 2 javna visoke škole i 28 privatnih visokih škola za visoko strukovno

---

¹ Za više informacija o nacionalnim razvojnim ciljevima, vidi Partnerski sporazum Hrvatske za Europske strukturne i investicijske fondove EU-a za financijsko razdoblje 2014.-2020.

obrazovanje i 5 ureda za transfer tehnologije. Istraživačke institucije u Hrvatskoj imaju veliki znanstveni potencijal i predstavljaju dobru znanstvenu osnovu za razvoj konkurentnog gospodarstva koji pokreću inovacije. Velika većina svih znanstvenika (od ukupno 9.443²) zaposleno je u javnom sektoru, što predstavlja veliki istraživački resurs. Unatoč brojnim naprijed navedenim institucijama, Hrvatska zaostaje za prosjekom Europske unije u čimbenicima rasta temeljenim na znanju. Hrvatska ulaganja u istraživanje i razvoj su vrlo niska i opadaju tijekom posljednjeg desetljeća. U 2012. godini, takva ulaganja iznosila su samo 0,76% BDP-a, od čega je 0.42 % uloženo putem javnog financiranja, a 0,34% putem privatnog sektora. To su jedne od najnižih brojki u Europi i statističke analize pokazuju negativni trend i za budućnost.

Prema najnovijoj ljestvici uspjeha u inoviranju Europske unije za 2014., Hrvatska stagnira u većini pokazatelja. Uspjeh u inovacijama počeo je opadati u 2012. godini i smanjio se znatno u usporedbi s prosjekom EU-a. Hrvatska je slabo napredovala prema pokazatelju SII (zбирnom inovacijskom indeksu - Summary Innovation Index), koji je u 2013. iznosio 0,306 (dok je prosjek za EU-27 iznosio 0,554), u usporedbi s 2008. kada je iznosio 0,293. Time se Hrvatska uspjela popeti iz (najniže) skupine "skromno inovativnih" i učvrstila svoj položaj u skupini "umjereno inovativnih" zemalja, ali je i dalje ispod prosječne uspješnosti. Rast pokazatelja SII u Hrvatskoj bi se trebao nastaviti i postići 0,310 u 2014. i 0,312 u 2015.³ Međutim, trendovi pokazuju da će Hrvatska učvrstiti svoj položaj u trenutnoj kategoriji samo ako uloži znatni napor i više se usredotoči na razvoj inovacija.⁴

Jedan od glavnih problema vezanih uz funkcioniranje sektora za istraživanje i razvoj je zastarjela oprema za istraživanje i razvoj i nedovoljno razvijena infrastruktura u javnom i privatnom sektoru za istraživanje i razvoj, što onemogućuje da se istraživanja provode prema međunarodnim standardima, smanjuje kakvoću istraživačkih rezultata i utjecaja, zbog čega je Hrvatska manje konkurentna u usporedbi s prosjekom Europske unije. To predstavlja prepreku za poboljšanje kvalitete i raspoloživosti usluga/istraživanja koji bi doveli do dobre integracije u Europski istraživački prostor (ERA) i istraživački prostor na međunarodnoj razini. Sudjelovanje Hrvatske u Sedmom okvirnom programu (FP7) je ispod prosjeka Europske unije (21,77%), sa 17,25% uspješnih prijava hrvatskog visokoškolskih i znanstvenih institucija koje su primile sredstva u iznosu od EUR 59 milijuna. Loša infrastruktura je također neprivaćna u smislu odabira karijere u istraživanju i negativno utječe na kakvoću uspješnosti istraživanja i razvoja.

Nadalje, istraživačke institucije nemaju dovoljna sredstava za provedbu terenskih istraživanja i laboratorijskih analiza, potrebne instrumente i softver, kao ni za osposobljavanje svojih zaposlenika.

Postojeći istraživački potencijal i sakupljeno znanje nisu odgovarajuće iskorišteni (tj. transfer tehnologije) i razina prilagodbe na razvoj i potrebe gospodarstva je niska. Akademsko poduzetništvo je nedovoljno razvijeno, a suradnja poslovnog sektora s istraživačkim organizacijama i visokoškolskim obrazovnim ustanovama je nezadovoljavajuća. Zbog toga su tehnološke sposobnosti gospodarskih sektora, pogotovo MSP-ova, neadekvatne.

Kako bi se poboljšala suradnja između znanosti i industrije i ojaćali kapaciteti istraživačkih organizacija za suradnju s poslovnim sektorom, provedena je operacija "Investicijski fond za znanost i inovacije" (SIIF) iz Operativnog programa za regionalnu konkurentnost 2007.-2013. (OPRK). U prvoj fazi je uspješno provedeno pet projekata, a druga faza, koja se još uvijek provodi, obuhvaća 19 projekata koji već pokazuju vidljive rezultate i uspjeh u razvoju novih tehnologija u različitim područjima istraživanja, razvoja i inovacija (npr. medicini, građevini, prometu, IKT-u, zelenoj energiji, prehrambenoj industriji), pridonoseći tako transferu tehnologije i komercijalizaciji rezultata istraživanja u Hrvatskoj. Uredi za transfer tehnologije podržani su kako bi poboljšali razvoj tehnologije i komercijalizaciju kao i osnivanje poduzeća temeljenih na znanju. Iskustva koja su istraživačke organizacije stekle putem programa SIIF su također znatno doprinijele jaćanju

² Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, 2012.

³ Cilj iz Strategije Vladinih programa 2013.-2015. (u tijeku)

⁴ Zbirni inovacijski indeks inicijative PRO INNO Europe (IUS-2008;IUS-2013)

njihovih administrativnih sposobnosti u pripremi i provedbi projekata koje financira EU, koji se trebaju intenzivirati u razdoblju 2014.-2020. Ulaganja ESIF-a će se blisko oslanjati na znanja stečena u prethodnim iskustvima OPRK-a, predstavljajući tako dodatni korak u tom smjeru.

Srednja i velika poduzeća čine više od 90% privatnih ulaganja u istraživanje i razvoj, a velika poduzeća ulažu najveći udio s više od 60% ulaganja u istraživanja i razvoj u Hrvatskoj. Nešto manje od 8 % privatnih ulaganja u istraživanje i razvoj dolaze iz mikro i malih poduzeća, što ponovo predstavlja manjak strukturalnih mjera potpore za istraživanje i razvoj. Potencijal velike industrije za istraživanje, razvoj i inovaciju je kratkoročno vrlo visok.

Utvrđene su potrebe i kapaciteti 12 sektora hrvatske industrije s visokim potencijalom za rast i za svaki od tih sektora vlada je osnovala nacionalni klaster konkurentnosti. Ovo je važan preduvjet i prekretnica za kontinuirani proces razvoja Pametne strategije specijalizacije (S3). Kako je i utvrđeno u S3, Hrvatska ima posebno kvalitetnu bazu znanja, dobre gospodarske kapacitete i dokazanu akademsku izvrsnost u četiri područja prepoznata u S3: zdravlje, održiva energija i okolina, strojarstvo, biotehnologija i bioekonomija. Uz ova četiri područja, postoje i prepoznata prioritetna zajednička područja: ključne tehnologije koje potiču razvoj inovacija, IKT, turizam, kreativne i kulturne industrije, zeleni razvoj i društveni izazovi.

Zbog svoje sposobnosti da podržavaju suradnju između različitih aktera inovacije, klasteri konkurentnosti prepoznati su kao moćni instrument za njegovanje konkurentnosti i inovacija hrvatskog gospodarstva. Klasteri konkurentnosti pružaju formalnu strukturu suradnje za razne aktivnosti i projekte institucija za istraživanje i razvoj usmjerene na dionike (model trostruke spirale) utvrđenih sektora hrvatskog gospodarstva. U prvoj polovici 2013. osnovano je 12 klastera konkurentnosti. Kako bi se pružila potpora ambiciji klasterima konkurentnosti u Hrvatskoj da se uspješno natječu na tržištu EU-a, više ulažu u aktivnosti istraživanja, razvoja i inovacija te promiču izvoz i brendiranje utvrđenih poslovnih sektora, Ministarstvo poduzetništva i obrta podržat će inicijative klastera konkurentnosti, u skladu s tematskim područjima pametne strategije specijalizacije.

Istraživanje, razvoj i inovacije (RDI) su temelj svakog suvremenog gospodarstva. Istraživanje, razvoj i inovacije su neophodni za to da hrvatsko gospodarstvo postane više konkurentno povećanjem produktivnosti poduzeća, pristupanjem novim tržištima s većom dodanom vrijednošću, što bi u konačnici dovelo do stvaranja održivih radnih mjesta u kontekstu oštrog globalnog tržišnog natjecanja.

Kao doprinos strategiji Unije za pametan, održiv i uključiv rast (kako je navedeno u Partnerskom sporazumu), očekuje se da će se bruto izdaci za istraživanje i razvoj (GERD) udvostručiti do 2020. godine, što znači da će se udio bruto nacionalnih izdataka za istraživanje, razvoj i inovacije povećati s 0,75% na 1,4% BDP-a. Istovremeno, izdaci poslovnog sektora za istraživanje i razvoj (BERD) trebaju se povećati s 0,34% na 0,70% BDP-a.

S obzirom na naprijed opisanu situaciju u Hrvatskoj što se tiče sektora istraživanja, razvoja i inovacija i poduzetničke aktivnosti u tom području, u kontekstu Strategije Europa 2020., ključni izazovi koje javne politike trebaju riješiti do 2020. godine su sljedeći:

- povećanje sveukupne razine potrošnje na istraživanje, razvoj i inovacije fokusirajući se na promoviranje potrošnje na istraživanje, razvoj i inovacije u poduzećima,
- povećanje znanstvene izvrsnosti u sektoru istraživanja i razvoja,
- povećanje učinkovitosti institucionalnog sustava podrške za poduzeća u području istraživanja, razvoja i inovacija,
- stvaranje zajedničkog interesa u provedbi projekata istraživanja, razvoja i inovacija, uključujući akademski sektor, tijela javne vlasti i poduzeća.

Ovi izazovi ne mogu se riješiti bez prevladavanja utvrđenih problema poput:

- loših kapaciteta i kvalitete infrastrukture istraživanja, razvoja i inovacija u javnim i privatnim istraživačkim organizacijama i poduzećima,
- nezadovoljavajuće razine sudjelovanja istraživačkih institucija u europskim projektima i programima,
- nerazvijenog akademskog poduzetništva,
- slabe javno-privatne suradnje u istraživanju i razvoju i u promicanju inovacija,
- dugotrajnog procesa komercijalizacije inovativnih novih proizvoda i usluga,
- nedostatne primjene novih tehnologija u poslovnom sektoru,
- vrlo niskog interesa za promicanjem socijalnih inovacija.

Kako bi se riješili naprijed navedeni izazovi, ulaganja pod ovim prioritetnim područjem bit će usredotočena na niz specifičnih ciljeva. Naime, jačanje infrastrukturnih kapaciteta istraživanja i razvoja, koji su potrebni za povećanje znanstvene izvrsnosti, omogućit će daljnji razvoj potencijala znanstvene djelatnosti i osigurat će preduvjete za izvrsnost istraživanja i suradnju između znanosti i poslovnog sektora, pogodujući time izravno sveukupnom strateškom cilju utvrđenom na razini državne uprave – povećanju potrošnje na istraživanje i razvoj. Poboljšanje hrvatske znanstvene izvrsnosti u Europskom istraživačkom prostoru i na međunarodnoj razini putem podupiranja projekata koje provode znanstveni centri izvrsnosti za cilj će imati jačanje kapaciteta znanstvenih centara izvrsnosti kako bi služili potrebama gospodarstva i industrije (uključujući sektor MSP-ova), doprinoseći time jačanju znanstvene izvrsnosti i uspješnosti cijelog hrvatskog gospodarstva i stvaranju objedinjenog Europskog istraživačkog prostora. Jačanje kapaciteta znanstveno-istraživačkih organizacija za provedbu istraživanja usmjerenih na uspješnu primjenu znanstvenih rezultata poduprijet će izravno stvaranje zajedničkog interesa za provedbom istraživanja i razvoja i projekata među institucijama za istraživanje i razvoj; uključujući akademski sektor, tijela javne vlasti i tvrtke, ohrabrujući tako ulaganja privatnog sektora u istraživanje, razvoj i inovacije i stvaranje okruženja za pretvaranje rezultata istraživanja i razvoja u gospodarske koristi. Jačanje kapaciteta poduzeća u sektoru istraživanja, razvoja i inovacija bit će usmjereno na jačanje inovacijskih kapaciteta poslovnog sektora; povećanje produktivnosti, stvaranje novih gospodarskih aktivnosti, kao i novih i održivih mogućnosti zaposlenja; te na rješavanje glavnih društvenih izazova putem podupiranja projekata društvenih inovacija. Poboljšanje i daljnji razvoj inovacijskog okruženja putem stvaranja tehnoloških platformi i centara stručnosti te promicanja inicijativa klastera konkurentnosti dovest će u konačnici do prevladavanja fragmentacije inovacijskog lanca vrijednosti i jaza između istraživanja i proizvodnih sustava te unapređivanja učinkovitosti nacionalnog inovacijskog sustava (NIS).

Osim putem ESIF-a, utvrđeni problemi rješavat će se putem drugih europskih instrumenata, poput programa Obzor 2020., i javnih i privatnih nacionalnih sredstava.

Korištenje informacijskih i komunikacijskih tehnologija

U Hrvatskoj, IKT kao sektor predstavlja 4,2% ukupnog BDP-a, u kojem je zaposleno 2,2% radno aktivnog stanovništva. Jedan od prepoznatih problema u ovom sektoru je taj što Hrvatska zaostaje za prosjekom EU-a u razini prodora širokopojsnih veza. Gustoća fiksnog širokopojsnog pristupa Internetu iznosila je 21,56% u 2013. To je ispod prosjeka Europske unije, gdje je iznosila 29,4%. U 2013. godini, 63,6 % kućanstava u Hrvatskoj imalo je pristup Internetu i iako taj broj raste, on još nije dosegao prosjek Europske unije (76% u 2013.).

Iako je Hrvatska već postigla relativno dobru temeljnu širokopojsnu pokrivenost (94,2% stanovništva u 2012.), postoji nekoliko razloga koji ometaju modernizaciju postojeće temeljne širokopojsne mreže i postizanje potpune pokrivenosti mrežom sljedeće generacije (NGN). Najveći razlog je geografski neujednačeno stavljanje u uporabu suvremenih brzih širokopojsnih infrastruktura od strane operatora, ali i drugi čimbenici poput ukupne razine informatičke pismenosti i isključenost nekih ranjivih skupina iz informatičke pismenosti.

[Interaktivna karta područja dostupnosti širokopojasnog pristupa](#)⁵ Hrvatske agencije za poštu i elektroničke komunikacije (HAKOM) pruža pregled dostupnosti usluga osnovnog pristupa i pristupa sljedeće generacije (brzi i ultra brzi) diljem Hrvatske (što je potrebno za mapiranje tzv. "bijelih", "sivih" i "crnih" područja). ESI fondovi usredotočit će se na ulaganja u širokopojasnu infrastrukturu sljedeće generacije u "bijelim" i "sivim" područjima, koja predstavljaju područja bez dovoljno gospodarskog interesa za ulaganja. Trenutačno je samo nekoliko najvećih gradova u Hrvatskoj djelomično "sivo", dok je ostatak Hrvatske "bijelo" područje.

Ukupna pokrivenost mrežom "sljedeće generacije" u Hrvatskoj iznosi samo 19,1% u 2012. godini, čime Hrvatska znatno zaostaje za prosjekom EU-a od 53,8%. Nadalje, trenutna razina pokrivenosti sljedeće generacije, koja se postiže ulaganjima operatora u tržište elektroničkih komunikacija, uglavnom je koncentrirana na nekoliko gusto naseljenih urbanih područja. Zbog toga, značajan broj kućanstava, ustanova državne uprave, obrazovnih i zdravstvenih ustanova, kao i malih i srednjih poduzeća, koji se nalaze izvan velikih urbanih područja, nisu u mogućnosti pristupiti brzim širokopojasnim mrežama i koristiti napredne IT usluge i aplikacije, čime se sprečava jednoliki regionalni razvoj u Hrvatskoj i korištenje socioekonomskih koristi povezanih s raspoloživošću mreže širokopojasnih veza sljedeće generacije.

Prema tehničkim i ekonomskim analizama koje je provela hrvatska Vlada unutar "Studije odabira najpovoljnijih modela financiranja i poticajnih mjera za ulaganja u infrastrukturu širokopojasnog pristupa" u 2012. godini, barem 60% hrvatskog stanovništva ne bi bila pokrivena infrastrukturom mreže sljedeće generacije komercijalnih operatora zbog loših izgleda profitabilnosti za ulaganja u mrežu sljedeće generacije u područjima s nižom gustoćom naseljenosti (uglavnom naselja u prigradskim i ruralnim područjima). Dio tih naselja nalazi se u općinama koje su klasificirane kao "potpomognuta područja", prema Zakonu o regionalnom razvoju. Stoga, kako bi se potaknulo proširenje pokrivenosti mrežom sljedeće generacije u ovim područjima i osiguralo postizanje ciljeva pokrivenosti širokopojasnog pristupa Digitalne agende do 2020. godine, javna sredstva koristit će se za subvencioniranje ulaganja u širokopojasnu infrastrukturu mreže sljedeće generacije, kao dopuna privatnim ulaganjima operatora na tržištu elektroničkih komunikacija.

Analize "Studije odabira najpovoljnijih modela financiranja i poticajnih mjera za ulaganja u infrastrukturu širokopojasnog pristupa" pokazuju da su, kako bi se postigla stopostotna nacionalna širokopojasna pokrivenost i spriječila nepokrivenost neprofitabilnih područja do 2020. godine, potrebne investicije od do EUR 1,286 milijun. Očekuje se da barem 29,8% ovog iznosa mogu pokriti privatne investicije operatora, dok preostali veći iznos od 70,2% trebaju pokriti javna ulaganja.

Kako bi se operativno proveli ovi strateški ciljevi pokrivenosti, hrvatska Vlada pripremila je dva nacionalna programa za razvoj širokopojasne infrastrukture mreže sljedeće generacije: Okvirni nacionalni program za razvoj infrastrukture širokopojasnog pristupa u područjima u kojima ne postoji dostatan komercijalni interes za ulaganja ("ONP"), koji pokriva pristupni dio mreže i Nacionalni Program za agregacijsku širokopojasnu infrastrukturu ("NP-BBI"), koji pokriva agregacijski dio mreže. Programi se oslanjaju na javno financiranje koje, uz ulaganja privatnih operatora, osigurava održivi razvoj širokopojasne infrastrukture mreže sljedeće generacije u područjima bez odgovarajuće širokopojasne infrastrukture i područjima koja ne mogu privući gospodarski interes za ulaganja u takvu infrastrukturu od strane operatora (tzv. "bijela" i "siva" područja). Međutim, trenutačno, zbog gospodarske krize, raspoloživa sredstva unutar državnog proračuna, kao i unutar proračuna područnih i lokalnih samouprava, nisu dovoljna za osiguranje stabilnog financiranja ovih dvaju spomenutih programa.

Nacionalni programi za razvoj širokopojasne infrastrukture mreže sljedeće generacije predstavljaju državnu potporu i potpuno su usklađeni s relevantnim pravilima o državnim potporama, posebice sa Smjernicama za primjenu pravila o državnim potporama vezanim uz brzo stavljanje u uporabu širokopojasnih mreža⁶.

⁵ <http://bbzone.hakom.hr/Home/InteraktivniPreglednik#sthash.vdTM8jlv.Feip0STw.dpbs>

⁶ SL C 25/2013

Korištenje ESI fondova kao izvor za javne subvencije unutar oba programa olakšava provedbu tih programa. Predviđa se da će potpora od EFRR-a pridonijeti proširenju širokopojasne pokrivenosti mrežom sljedeće generacije za barem dodatnih 10 postotnih bodova hrvatskih kućanstava.

Strategija Europa 2020 naglašava važnost razvoja širokopojasne infrastrukture radi promicanja socijalne uključenosti i konkurentnosti u EU-u. Hrvatska će pokušati provesti ambiciozne ciljeve propisane ključnom inicijativom "Digitalni plan za Europu".

Nacionalni program reformi predviđa razvoj širokopojasne pristupne infrastrukture radi osiguranja učinkovite konkurentnosti, dostupnosti širokopojasnih usluga, promicanja potražnje za širokopojasnim uslugama i korištenja širokopojasnog pristupa za građane i gospodarske subjekte. Glavni cilj Strategije za razvoj širokopojasnog pristupa Internetu u Republici Hrvatskoj za 2012.-2015. i nove Strategije za 2016.-2020. je poduprijeti razvoj nacionalne infrastrukture za brzi širokopojasni pristup Internetu (najmanje 30 Mbit/s) i usluge koje zahtijevaju visoku brzinu pristupa, omogućujući time razvoj i dostupnost digitalnog društva svima.

Detaljnijom analizom **hrvatskog javnog sektora IKT-a**, utvrđeni su nedostaci uglavnom vezani uz neadekvatne i neučinkovite troškove i upravljanje investicijama u javnom sektoru IKT-a. Javne projekte IKT-a uglavnom provode pojedina ministarstva, bez sustavne koordinacije ili mogućnosti korištenja zajedničkih sredstava, a istovremeno mnogi sustavi imaju vrlo slabu iskorištenost raspoložive infrastrukture IKT-a. Većina tijela središnje državne vlasti koriste vlastiti softver i programska rješenja, a podaci nisu dostupni drugim tijelima državne vlasti (neraspoloživost podataka). Ne postoje zajednička rješenja za iste poslovne procese ili sustav za integraciju postojećih aplikacija i baza podataka.

Javne e-usluge u Hrvatskoj se u većoj mjeri pružaju tvrtkama nego građanima. Hrvatskim državljanima je putem Interneta u potpunosti raspoloživo 50% osnovnih javnih usluga. Ovi podaci odnose se na 2010. godinu. U usporedbi s EU-27, Hrvatska je ispod prosjeka, s obzirom da građanima EU-a putem Interneta dostupno 81% osnovnih javnih usluga. U 2013. godini, samo 30,8% građana komuniciralo je s tijelima javne vlasti putem online aplikacija. U EU-27, 50% ispitanika koristilo je Internet za interakciju s tijelima javne vlasti. Što se tiče ocjene usmjerenosti javne uprave Republike Hrvatske na korisnike, pokazatelj "dostupnosti usluga na Internetu" za Hrvatsku iznosi 57% za 2013. godinu, dok je prosjek EU iznosio 74%. Pokazatelj "korisnosti usluga na Internetu" bio je nešto bolji za Hrvatsku i iznosio 63%, dok je prosjek Europske unije za taj pokazatelj iznosio 70%.⁷ Stoga je razina ponude i korištenja e-vlade i e-javnih usluga u Hrvatskoj trenutno nedostatna. Ustanovama unutar javne uprave (pogotovo u obrazovnom sektoru, upravljanju zemljištima, zdravstvenoj skrbi, pravosuđu, kulturi i turističkom sektoru) i javnim uslugama nedostaju digitalni podaci i mogućnost razmjene podataka. Oprema i infrastruktura IKT-a potrebna za umrežavanje i pružanje e-usluga javnosti je zastarjela i neadekvatna te joj je potrebna dodatna potpora.

Nadalje, kvaliteta i dostupnost javnih usluga na izoliranim i udaljenim lokacijama, pogotovo na otocima, zaostaje znatno za drugim područjima. Postoji potreba za pružanjem odgovarajućih usluga stanovništvu u takvim područjima putem Interneta. Problem dostupnosti odnosi se i na osobe s posebnim potrebama, ranjive i socijalno ugrožene skupine, uključujući veterane. Potrebni su i dodatni naponi za prilagodbu e-usluga različitim skupinama osoba s posebnim potrebama i prilagodbu e-sadržaja kako bi se osigurala dostupnost usluga svima. To će rezultirati stvaranjem jednakih uvjeta i mogućnosti za korištenje e-javnih usluga i Interneta za cijelo stanovništvo.

Razvoj IKT-a postaje ključan element za bolju isporuku ciljeva strategije cijelom stanovništvu. Hrvatska je, u ovom trenutku, prepoznala potrebu za razvojem e-usluga, posebno u području zdravstva, obrazovanja, upravljanja zemljištima, pravosuđu, kulturi, turizmu i socijalne uključenosti, kako bi tijela državne uprave poboljšala svoju isporuku usluga. Iako Strategija digitalnog rasta (ex-ante uvjet) još nije sastavljena, postoji

⁷ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/ict-enabled-benefits-eu-society-analysis-and-data>

strateška pozadina u sektorskim strategijama u kojima je razrađena važnost provedbe i primjene usluga IKT-a radi isporuke naprijed navedenih ciljeva. Prvi strateški razvojni prioritet utvrđen unutar Nacionalne strategije zdravstva Republike Hrvatske su informatizacija i razvoj e-zdravstva. Glavni cilj Strategije digitalizacije kulturne baštine (2013.) je jačanje i objedinjavanje infrastrukture za digitalizaciju, korištenje i čuvanje digitalne kulturne baštine, a Strategija upravljanja i raspolaganja imovinom u vlasništvu Republiku Hrvatske za razdoblje od 2013. do 2017.⁸ naglašava potrebu za razvojem e-usluga i međusobnim povezivanjem javnih registra (poglavlja 12.3., 12.4. i 13). Strateški plan Ministarstva graditeljstva i prostornog uređenja za razdoblje od 2013. do 2016.⁹ također prepoznaje potrebu za daljnjim razvojem IKT-a unutar pojedinog sektora (posebni cilj 1.5 i 1.6.). Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije¹⁰ (koja je trenutno u pripremi) također naglašava važnost IKT-a u obrazovnom sustavu. Strategija turizma Republike Hrvatske do 2020. godine¹¹, kao i Strategija razvoja pravosuđa za razdoblje od 2013. do 2018.¹² te Strategija cjelovite skrbi za hrvatske branitelje iz Domovinskog rata, njihove članove obitelji i ostale žrtve rata (u pripremi) naglašavaju važnost elektroničkih medija i IKT-a za razvoj tih područja. Strategija digitalnog rasta će pružati usmjerenje za razvoj od e-usluga, s jasnim određivanjem prioriteta i orijentiranošću prema rezultatima.

Zakon o državnoj informacijskoj infrastrukturi (koji je trenutno u postupku donošenja) definira zajedničke elemente za razvoj elektroničkih usluga koji uključuju jednu vladinu internetsku stranicu kao jedinstvenu točku kontakta, zajedničko sučelje za identifikaciju i autentifikaciju u skladu s projektom EU-a STORK i zajedničkim sandučićem elektroničke pošte za građane (projekt e-građani). Mora se pripremiti okvir obvezne interoperabilnosti u skladu s europskim okvirom interoperabilnosti uspostavljenim Digitalnom agendom 2020. kako bi se omogućilo međupovezivanje s paneuropskim e-uslugama. Isti Zakon obvezuje sve dionike da međusobno povežu svoje evidencije kako bi se razvile integrirane e-usluge putem vladine sabirnice usluga (projekt "Vlade bez papira"). Razvoj e-usluga temeljit će se na rezultatima strateških projekata "e-građani" i "država bez papira", koji su već u provedbi i koje definira Zakon o državnoj informacijskoj infrastrukturi, s ciljem postizanja načela "samo jednom, i to digitalno".

S obzirom na Strategiju Europa 2020, od država članica Europske unije očekuje se promicanje provedbe i korištenja suvremenih dostupnih online usluga (npr. e-vlada, online zdravstvo, pametan dom, digitalne vještine, sigurnost itd.). Važne javne mrežne stranice i online usluge sudjelovat će potpuno u javnom životu i bit će u skladu s međunarodnim standardima dostupnosti Interneta. Unutar primjene ovog prioritetskog područja, sredstva EFRR-a koristit će se kako bi se riješili nedostatna širokopojasna pokrivenost mrežom sljedeće generacije hrvatskog teritorija, nedostatak upravljanja javnom infrastrukturom IKT-a, nedostatak podataka i isporuke javnih usluga skupa s lošom raspoloživošću e-usluga.

Poslovna konkurentnost

MSP-ovi čine 99,7% ukupnog broja poduzeća u Hrvatskoj, koji je iznosio 153.000 u 2011. godini. Od ovog broja, 92,2% bilo je mikro poduzeća, 6,3% malih i 1,2% poduzeća srednje veličine¹³. Stopa osnivanja novih poduzeća niža je nego u većini država članica EU-a, iako je sklonost prema otvaranju novih poduzeća visoka, što ukazuje na jaz između sklonosti prema samozapošljavanju i vjerojatnosti samozapošljavanja, a uzrok tomu su prepreke za osnivanje, razvoj i vođenje konkurentnog poduzeća.

Sektor MSP-ova sudjeluje s 68,3% u ukupnom zapošljavanju te zapošljava 1,03 milijuna osoba, istovremeno predstavljajući važnog doprinositelja BDP-u, stvarajući EUR 20,5 milijardi dodane vrijednosti, tj. 59%. Sektor MSP-ova smatra se, s gotovo 70 % zaposlenih i 51 % BDP-a, značajnim elementom hrvatskog gospodarstva s golemim potencijalom za razvoj i rast. Odnos između broja zaposlenih u MSP-ovima (više od prosjeka

⁸ http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_06_76_1532.html

⁹ http://www.mgipu.hr/doc/Ustrojstvo/Strateski_plan_MGIPU_2014-2016.pdf

¹⁰ http://www.vlada.hr/hr/dodatno/javna_rasprava_strategija_obrazovanja_znanosti_i_tehnologije

¹¹ <http://www.mint.hr/UserDocsImages/130426-Strategija-turizam-2020.pdf>

¹² NN 144/12

¹³ Kako je definirano u Preporuci 2003/361/EC.

Europske unije) i dodane vrijednosti koju proizvodi ovaj sektor (isti prosjeku Europske unije) pokazuje da postoji prostor za poboljšanje produktivnosti hrvatskih MSP-ova. Stoga, postoji potreba za povećanjem interesa MSP-ova za razvojem i rastom kao presudnim uvjetom povećanja njihovog konkurentnog položaja na domaćem i stranim tržištima i za pružanjem potpore MSP-ovima poduzimanjem odgovarajućih mjera.

Potrebna je dodatna potpora za MSP-ove u pogledu jasnijih i stabilnijih propisa, uključujući smanjenje birokracije, promicanje poduzetništva i MSP-ova, sustavne i visoko kvalitetne usluge koje se pružaju za osnivanje i razvoj MSP-ova, pristup kapitalu i odgovarajuće infrastrukture. Uz to, MSP-ovima je potreban cjelovitiji i stručniji pristup kako bi se razvili na održivi način, a za to su im potrebne odgovarajuće vještine i znanje. Program shema za MSP-ove potaknut će njihov razvoj i pomoći će im da prođu kroz recesije i gospodarske krize.

Također postoje razlike u poduzetničkoj aktivnosti i poduzetničkom uspjehu između regija (NUTS II), pri čemu kontinentalna Hrvatska bilježi 61,42% malih poduzeća i 66,87% zaposlenja, dok jadranska regija bilježi 38,58% malih poduzeća i 33,13% zaposlenja. Na županijskoj i općinskoj razini (NUTS III), u kontinentalnoj Hrvatskoj, osim Grada Zagreba koji premašuje prosjek (23,6% ukupnog broja poduzeća i 28,16% ukupnog zaposlenja), najviša poduzetnička aktivnost zabilježena je u Zagrebačkoj županiji (6,59% poduzeća i 6,33% zaposlenja) i Osječko-baranjskoj županiji (5,37% poduzeća i 5,49% zaposlenja), dok je poduzetnička aktivnost znatno niža u ostatku ove regije (najniža je u Požeško-slavonskoj županiji s 1,24% poduzeća i 1,22% zaposlenja). Slična situacija je i u jadranskoj Hrvatskoj, gdje je poduzetnička aktivnost visoka u Splitsko-dalmatinskoj županiji (10,41% malih poduzeća i 9,66% zaposlenja), Istri i Primorsko-goranskoj županiji (8,93% malih poduzeća i 8,14% zaposlenja), a najmanja u Ličko-senjskoj županiji (0,98% mala poduzeća i 0,85% zaposlenja).

Načelo podržavanja uravnoteženog regionalnog razvoja (kao horizontalnog prioriteta) primjenjivat će se stoga tako da svim regijama pruži mogućnost da iskoriste svoj potencijal za gospodarski i društveni razvoj u najvećoj mogućoj mjeri.

U 2010. godini, nakon desetljeća stabilnog rasta i priljeva privatnog kapitala, hrvatski sektor MSP-ova zabilježio je značajne gubitke, kao negativni učinak svjetske gospodarske krize koja je Hrvatsku zahvatila nešto kasnije nego ostale države članice EU-a zbog stabilnosti njenog bankovnog sektora. Kriza je progresivno uzrokovala slabljenje potražnje i na domaćem i na stranom tržištu, teške uvjete kreditiranja i oštar pad ulaganja u stvaranju kapitala i inovacije. Ova situacija pokazuje da je za MSP-ove presudan pristup analizama tržišnih trendova, sposobnost prepoznavanja negativnih utjecaja na njihovo poslovanje i stručne prilagodbe na brzo mijenjajuće, često negativne, situacije na tržištima. Nadalje, od 2012. godine sveukupna gospodarska aktivnost koju je kriza oslabila rezultirala je slabom potražnjom za zajmovima, što je uzrokovalo smanjenje izdavanja zajmova kućanstvima i poduzećima, kako su se zajmodavci sve više usredotočili na ograničavanje rizika, što je, između ostalog, kočilo ulaganja u realnom sektoru.¹⁴ To je temeljni razlog zašto je bolji pristup financiranju istaknut kao jedna od gorućih potreba s kojima je suočeno 23,6% hrvatskih MSP-ova, u usporedbi s europskim medijanom od 15,1%. To se pogotovo odnosi na startupe i poduzeća koja se temelje na inovacijama, kojima je gotovo nemoguće pristupiti bilo kakvoj vrsti financiranja zbog visokih rizika uključenih u takve poduzetničke pothvate.

Analize izvršene u 2011.¹⁵ i u 2013. godini¹⁶ pokazale su da postoji stalni financijski jaz na tržištu, što znači da popriličan udio gospodarski značajnih MSP-ova ne može dobiti financiranje od banaka, tržišta kapitala ili drugih pružatelja sredstava zbog strukturalnih karakteristika tržišta¹⁷. Na nacionalnoj razini, Hrvatska ima zrele financijske institucije koje su usporedive s institucijama ostalih država članica EU-a. Ove institucije su,

¹⁴ Detaljno preispitivanje, Makroekonomske neravnoteže - Hrvatska 2014., povremena publikacija 179 | Ožujak 2014., str. 18.

¹⁵ Procjena manjka sredstava za financiranje MSP-ova, JEREMIE Europski investicijski fond (EIF), Ožujak 2011.

¹⁶ Ex-ante procjena Financijski instrumenti za poslovnu konkurentnost ESIF za razdoblje 2014.-2020, nacrt br. 01, Ožujak 2014.

¹⁷ Manjak sredstava za financiranje MSP-ova, Theory and Evidence, svezak I, OECD, 2006, str 16.

međutim, podkapitaliziranje i/ili nude nedostatne programe. Njihovo iskustvo, poznavanje tržišta i kapaciteti mogu služiti kao solidni temelj za daljnja poboljšanja u ovom području. Na lokalnoj i županijskoj razini također postoje sheme i organizacijske mreže financijskih instrumenata, ali su dosta slabi, fragmentirani i financijski ograničeni.

Banke predstavljaju dominantne financijske institucije i vrlo su nesklone riziku, što dovodi do toga da 79% MSP-ova koristi vlastiti novčani tok i zadržanu dobit kao svoj primarni izvor financiranja za nova ulaganja¹⁸. Zajmovi banaka se uglavnom koriste za kupnju zemljišta i opreme (do 50%). Hrvatska mala i srednja poduzeća imaju posebne teškoće s dobivanjem malih zajmova (EUR 25.000-100.000), dok 60% MSP-ova nema dovoljan jamstva za bilo kakav oblik financiranja banaka, 54% financijskih usluga i proizvoda koji im se nude nisu prilagođeni njihovim potrebama, a kamatne stope su previsoke za 34% poduzeća. Tržište poduzetničkog kapitala gotovo da ne postoji i na raspolaganju ima zanemarivi kapital, a mreža poslovnih anđela je slaba, podrazvijena i suočena sa slabom infrastrukturom potpore inovacijama.

Stoga postoji potreba za višom razinom kapitalizacije postojećih programa, ali i, što je važnije, potreba za njihovim redefiniranjem kako bi bolje odgovarali na potrebe MSP-ova. Također je potrebno uvesti inovativna financijska rješenja, pogotovo ona koja se temelje na učinkovitim rješenjima, koja dosežu konačne korisnike - MSP-ove. Trenutno se priprema Ex-ante procjena prepreka pristupu financijskom tržištu¹⁹, koja sadrži više detalja o trenutnim okolnostima i scenarijima za njihovo poboljšanje. Kada se završi ova procjena, predložit će se prikladniji i inovativni instrumenti na temelju njenih zaključaka, prilagođeni relevantnim okolnostima na tržištu.

U različitim fazama rasta MSP-ovi se također često suočavaju s problemima kao što su nedostatak pravovremenih i kvalitetnih informacija o pravnim i normativnim aspektima poslovanja kao i informacija o raznim razvojima i kretanjima u sektorima u kojima posluju. Uzrok je nedostatak svjesnosti o nužnosti investiranja u takve aspekte njihovog poslovanja, nedostatno unutarnje financiranje za takve potrebe, ili u slučajevima u kojima postoje dovoljna financijska sredstva, osjećaj da se ne dobiva dobra vrijednost za novac u smislu očekivane potpore, skupa s općim dojmom da bi se vrijeme provedeno na takve aktivnosti moglo provesti baveći se osnovnom djelatnošću poduzeća, gubeći iz vida potencijalne dugoročne koristi. Ovo sve u konačnici utječe na konkurentnost MSP-ova i pogotovo na njihovu sposobnost da drže korak s drugim poduzećima na dinamičnim stranima tržištima.

S obzirom na ove široko rasprostranjene slabosti MSP-ova, skupa sa smanjenjem birokracije, MSP-ovi trebali bi primiti stručnu potporu u navedenom području od poduzetničkih potpornih institucija (PPI), kako bi im se omogućilo da lakše ostvaruju dobre rezultate u dinamičnom okruženju, što uključuje i regulatorni okvir. S druge strane, PPI-ovi se često doživljavaju kao da pružaju usluge koje si većina, posebno manji MSP-ovi, ne mogu priuštiti. Također, mnogim MSP-ovi potrebna je visoko specijalizirana potpora, koju je u Hrvatskoj ponekad prilično teško dobiti s obzirom da je većina takvih pružatelja usluga sklona pokriti što je šire moguće tržište zbog ograničene veličine cijelog gospodarstva, zbog čega se dosad specijalizacija smatrala prilično ograničavajućom u smislu općeg poslovanja.

Nadalje, različite potrebe za specijaliziranom potporom MSP-ovima prepoznate su u različitim regijama Hrvatske i smatraju se ključnima za rast i razvoj. Istovremeno, PPI-ovi pokazali su da imaju nedostatne kapacitete u smislu slabe kvalitete usluga koje pružaju i zastarjelih pristupa rješavanju problema MSP-a. Konkretnije, PPI-ovi imaju teškoće s udovoljavanjem potražnji MSP-ova što se tiče posebnih usluga i usluga višeg reda, uključujući konzultantske usluge u, recimo, upravljanju kakvoćom, pomoći u razvoju promidžbe i planova prodaje, strateškim planovima razvoja, uključujući ulaganja i upravljanje promjenama, pravima intelektualnog vlasništva, razvoju ljudskih potencijala, potpore razvoju klastera i razvoju postupaka i proizvoda, uključujući prirodne resurse i upravljanje energetskom učinkovitošću i ostale oblike podrške

¹⁸ Izvor: Ministarstvo poduzetništva i obrta: Istraživanje MSP-ova (računalno potpomognuto telefonsko intervjuiranje) 2014.

¹⁹ Ex-ante procjena Financijski instrumenti za poslovnu konkurentnost ESIF za razdoblje 2014.-2020, nacrt br. 01, Ožujak 2014

poslovanju. S obzirom da su ova područja ključna za razvoj MSP-ova potrebno je pružiti potporu PPI-ovima koji pružaju naprijed navedene usluge čiji cilj je uvođenje održivih promjena u MSP-ove, a ne uobičajene *ad hoc* potpore poslovanju.

Vezano uz sami broj PPI-ova²⁰, u 2014. postojalo je 95 PPI-ova u Hrvatskoj, što uključuje 45 regionalnih i lokalnih razvojnih agencija, 1 organizacija za poduzetničko obrazovanje, 27 poduzetnička inkubatora, 3 tehnoloških parkova i 18 poslovnih centara. Iako se ovaj broj ne čini malim, sa zemljopisnog stajališta, ti PPI-ovi distribuirani su nejednako po županijama; 1 do 2 PPI-a smješteno je u po jednoj od 8 manje razvijenih županija, a glavna koncentracija PPI-ova je u županijama koje gravitiraju prema najvećim gradovima u Hrvatskoj. Fokus će se stoga staviti na pružanje više specijaliziranih i visoko kvalitetnih podataka hrvatskim MSP-ovima, na usluge osposobljavanja i konzultantske usluge koje se pružaju putem PPI-ova, prilagođene sukladno različitim izazovima i potrebama raznih MSP-a u regijama u kojima posluju, osiguravajući tako potpuno pokrivanje nezadovoljene potražnje. Poboljšanje fizičkih infrastrukture već postojećih PPI-ova i po potrebi, stvaranje novih, uključujući inkubatore i tehnološke parkove također je predviđeno, ali u manjem opsegu. Primarni fokus su usluge koje postojeći PPI-ovi već pružaju i kapaciteti koji su im potrebni da te usluge pružaju učinkovito i efektivno. Što se tiče sličnih ulaganja u infrastrukturu PPI-ova, prethodno provedeni projekti PHARE 2005 i IPA imali su ohrabrujuće rezultate - stvorena su nova radna mjesta, privučeni su investitori i zakupnici za inkubatore.

Ministarstvo poduzetništva i obrta trenutno priprema projekt (u sklopu OPRK-a 2007.-2013.) koji će pružiti detaljni pregled situacije vezane uz PPI-ove u Hrvatskoj i ponuditi konkretne akcijske planove za korištenje javne potpore, pogotovo sredstava EFRR-a, kako bi se razvili jači PPI-ovi koji MSP-ovima mogu pomoći da postanu više konkurentni. Radi toga, ključna je jača centralizirana koordinacija rada, opsega poslova i standarda kojih se trebaju pridržavati u pružanju usluga, koju izvršava jedno nacionalno tijelo (HAMAG-BICRO).

S time povezani problem je loš status poduzetništva u hrvatskom društvu i opći nedostatak poduzetničkih vještina u društvu kao takvom. Osim niske stope osnivanja novih poduzeća, stope održivosti su također niske, a postotak zaposlenika između 18 i 24 godina uključenih u obrazovanje i izobrazbu je samo 5,9% (u 2011.) dok je na razini EU-27 prosjek 35,8%. Od ukupnog broja zaposlenih osoba, samo 2,3% uključeno je u trajno osposobljavanje i procese učenja, daleko ispod prosjeka EU 27 od 8,9%. Ova potreba rješavat će se ne samo putem navedene potpore PPI-ovima, nego i aktivnostima Regionalnog centra za razvoj poduzetničkih kompetencija za zemlje jugoistočne Europe (SEECEL)²¹, čime će se pridonijeti i ciljevima Dunavske strategije i regionalne suradnje u poticanju poduzetničkog obrazovanja. SEECEL se temelji na izrazu potrebe pretpristupnih zemalja za institucionalizacijom regionalnog dijaloga i ciljanom suradnjom u području poduzetničkog obrazovanja, u okviru europskog Akta o malim poduzećima, prema načelima 1²² i 8²³. Europska povelja za malo poduzetništvo i Akt o malim poduzećima sada ističu cjeloživotno poduzetničko obrazovanje kao posebno novo područje koje je potrebno razviti. Program rada SEECEL-a i aktivnosti koje financira IPA MB također podržavaju službe EK-a i hrvatska Vlada, koje predstavljaju dva suosnivača SEECEL-a, Ministarstvo poduzetništva i obrta i Hrvatska gospodarska komora (HGK). Potreba za izgradnjom centra za poduzetničko obrazovanje je stoga također prepoznata i predviđena je izgradnja SEECEL-ovog centra za osposobljavanje u Zagrebu, što bi značajno ojačalo značaj ove već uspješne inicijative²⁴ i pridonijelo efikasnoj organizaciji njenih aktivnosti.

²⁰ Kako je definirao Zakonom o razvoju poslovne infrastrukture NN 93/13, 114/13, 41/14.

²¹ Regionalni centar za razvoj poduzetničkih kompetencija za zemlje Jugoistočne Europe - <http://www.seecel.hr/>

²² Stvaranje okoline u kojoj poduzetnici i obiteljski poslovi mogu uspjevati i poduzetništvo se nagrađuje

²³ Promicanje nadogradnje vještina u MSP-ovima i svih oblika inovacije

²⁴ Pobjednik za najbolje postignuće u regionalnoj suradnji u južnoj Europi u 2013., 2. mjesto u kategoriji "tekućih projekata" na Europskim nagradama za projekte IPA 2013., nagrada za najbolju praksu u 2012.

Mreža gospodarstva utemeljenog na znanju, Bilten Europske komisija posvetio je SEECEL-u članak "Poticanje poslovne kulturne putem cjeloživotnog učenja", pohvalivši njegovo poticanje kreativnosti; izgradnju partnerstva; poticanje inovacija.

Nadalje, procjenjuje se i da je gubitak konkurentnosti odgovoran za dvije trećine smanjenja izvoza do kojeg je došlo tijekom razdoblja 2008.-2010. godine²⁵. U 2011. godini, udio izvoza MSP-ova u ukupnom izvozu iznosio je samo 41%²⁶, što ukazuje na činjenicu da MSP-ovi trebaju biti više konkurentni kako bi ostali na tržištu, razvili se na tržištu ili ušli na nova tržišta. Roba pokriva oko pola hrvatskih izvoza, s popriličnim udjelima za strojne, električne, kemijske i mineralne proizvode, koji su istovremeno prepoznati kao ključna područja u hrvatskoj Strategiji pametne specijalizacije²⁷, a među uslugama prednjači turizam i predstavlja oko dvije trećine ukupnih izvoza usluga²⁸. Sektor MSP-ova je okarakteriziran negativnom trgovinskom bilancom (2010.), što pokazuje da rastući MSP-ovi trebaju povećati svoju konkurentnost i na domaćem i na stranom tržištu, uključujući produktivnost, učinkovitost, udovoljavanje priznatim standardima, učinkovite marketinške strategije itd. Potrebna je i modernizacija i veća učinkovitost proizvodnih pogona, opreme, postupaka i sveukupnih kapaciteta, kao i naponi usmjereni na internacionalizaciju poslovanja. Hrvatskim MSP-ovima koji pokušavaju ući na strana tržišta je često potrebna certifikacija proizvoda i postupaka kako bi udovoljili međunarodnim standardima i normama. Stoga će biti potrebno pružiti im potporu u takvim nastojanjima kako bi im se olakšao ulazak na nova tržišta i kako bi održali ili ojačali svoj položaj na tržištu, uključujući i lokalna tržišta, zbog zaoštrene konkurencije uzrokovane sudjelovanjem na jedinstvenom tržištu EU-a i izravnim inozemnim ulaganjima (FDI). Proces internacionalizacije MSP-ova zahtijeva cjeloviti sklop instrumenata, koji obuhvaćaju pristup informacijama na stranim tržištima, ali i potporu za pripremu strategije širenja na strana tržišta, uključujući dobar marketing, prodaju i suradnju sa stranim partnerima. Štoviše, potrebna je stručna promidžba ponude MSP-ova u inozemstvu.

Vezano uz izravna inozemna ulaganja, godišnji prosjek neto toka takvih ulaganja, usredotočujući se uglavnom na bankovni sektor i sektor nekretnina, koji je bio pokretač gospodarskog rasta do početka krize, pao je s oko 6% BDP-a između 1999. i 2008. godine na 2% BDP-a između 2010. i 2013. godine, čime je stvoren rizik od toga da će jako ograničeni iznos ulaganja završiti u trgovinskom i proizvodnom sektoru.²⁹ Kako bi se promijenile takve okolnosti i privukla izravna inozemna ulaganja u proizvodnu domaću aktivu i gospodarsku preobrazbu, a i povećao utjecaj izravnih inozemnih ulaganja u sektoru MSP-ova, postoji potreba za dodatnim privlačenjem projekata izravnih inozemnih ulaganja i ponuditi dodatnu potporu takvim projektima, s ciljem uspostave više proizvodnih aktivnosti u Hrvatskoj od kojih bi profitirali domaći MSP-ovi.

U sektora usluga, **turizam** treba biti posebno istaknut s obzirom da predstavlja važan pokretač gospodarstva i stvara snažne učinke multiplikacije, koji se prelijevaju na ostala gospodarska područja poput poljoprivrede, proizvodnje i prerade hrane, graditeljstvo, tkanine, kreativne usluge i ostalo. Samo u 2013., udio turizma u sveukupnom gospodarstvu procijenjen je na 16,5 %, s međunarodnim primicima od EUR 7,2 milijarde, čime je značajno smanjen vanjsko-trgovinski deficit Hrvatske, pokrivajući jednu trećinu hrvatskih izvoza i dvije trećine izvoza usluga. Nadalje, zabilježeno je 12,5 milijuna dolazaka i 64,8 milijuna noćenja u 2013. godini, a stalni zaposlenici u turističkom sektoru iznosili su 84.200 ili 6,3% svih zaposlenih.

Međutim, daljnji rast u turizmu moglo bi biti izazovno održati dugoročno jer je turizam i dalje vrlo sezonski sektor, a značajni razvoj sektora izvan ljetnog turizma na obali moguć je samo uz značajna ulaganja. Također nedostaje sezonska komplementarnost s drugim sektorima, što uzrokuje labilnost na tržištu rada. Aktivnosti u okviru ovog prioritetnog područja za svoj konačni cilj imaju produženje sezone, razvoj turističke ponude u dijelovima Hrvatske koji nisu na obali i privlačenje turista s većom platežnom moći tako da se ponudi inovativna turistička ponuda, pri čemu su potrebni trajni naponi tijekom duljeg vremenskog razdoblja³⁰.

²⁵ Detaljno preispitivanje, Makroekonomske neravnoteže - Hrvatska 2014., povremena publikacija 179 | Ožujak 2014, str. 26. polje 3.1., grafikon 1.

²⁶ Vidi Sporazum o partnerstvu i Opservatorij hrvatskog malog i srednjeg poduzetništva, 2012.

²⁷ nacrt S3, Ožujak 2014.

²⁸ Detaljno preispitivanje, Makroekonomske neravnoteže - Hrvatska 2014., povremena publikacija 179 | Ožujak 2014, str. 24-25.

²⁹ Detaljno preispitivanje, Makroekonomske neravnoteže - Hrvatska 2014., povremena publikacija 179 | Ožujak 2014, str. 22.

³⁰ Detaljno preispitivanje, Makroekonomske neravnoteže - Hrvatska 2014., povremena publikacija 179 | Ožujak 2014, str. 25.

Turizam stoga predstavlja početnu gospodarsku platformu za sveukupni daljnji razvoj zemlje, kako je i prepoznato u nacionalnoj Strategiji razvoja turizma do 2020. godine. Ekonomske koristi od turizma trebale bi i dalje pružati ključnu potporu zemlji, a Hrvatska bi paralelno trebala nastojati obnoviti i specijalizirati svoj proizvodni sektor i ostale potencijalno izvozne sektore i postupno se dugoročno stabilizirati u gospodarskom, financijskom i socijalnom aspektu, čime će također postupno smanjivati ovisnost određenih regija isključivo o turizmu, istovremeno maksimalizirajući potencijal turizma.

Vezano uz naprijed navedeno, u sklopu ovog prioritetnog područja planira se pružanje potpore MSP-ovima koji se bave turističkim uslugama, pogotovo onima koji su usredotočeni na inovativna rješenja i diversifikaciju usluga kako bi prevladali ovisnost o niskoj dodanoj vrijednosti i privremenom zapošljavanju i kako bi se osigurala ekonomska aktivnost i radna mjesta izvan turističke sezone, korištenje IKT-a, turizam visoke dodane vrijednosti u tržišnim nišama poput zdravstvenog turizma, kulturnog turizma i ekološki prihvatljivog turizma, gastronomskog turizma, sportskog turizma i drugih oblika, u skladu s odredbama Uredbe br. 1303/2013³¹ i Uredbe o Europskom fondu za regionalni razvoj³² i u sažetim uputama Europske komisije za turizam u razdoblju 2014.-2020.³³ Vezano uz raspodjelu sredstava, ova potpora bit će ograničena jer je većina sredstava ERDF-a usmjerena na potporu proizvodnog sektora i usluge izvan turizma.

Već navedeni pad izvoza tijekom razdoblja 2008.-2010. je također velikim dijelom uzrokovan neuravnoteženostima u ponudi³⁴. Umrežavanje i stvaranje klastera može stoga također pružiti prednost MSP-ovima, posebno vezano uz jačanje njihovih vrijednosnih i proizvodnih lanaca radi postizanja većih izvoza i dodatnih aktivnosti internacionalizacije, koncentriranja iskustva i vještina, te poboljšanja tehnologije i inovacija, kao jednog od ključnih načina jačanja kapaciteta MSP-ova. Preko 500 poduzeća sudjeluje u klasterima u Hrvatskoj³⁵, zapošljavajući preko 25.000 djelatnika. Većina ovih klastera je u proizvodnom sektoru, ali predstavljeni su i turizam i poljoprivreda³⁶. Osim toga, postoji 1.131 registriranih zadruga (2013.) s 19.309 članova zadruga³⁷. Prijašnji projekti³⁸ iz područja interkonektivnosti pokazuju da se u ovom području može postići više i pružaju vrijedan pregled trenutnih okolnosti i daljnje mjere koje je potrebno poduzeti kako bi se postigao maksimalni potencijal. Stoga je u Hrvatskoj prepoznata potreba za time da se podrže novi oblici suradnje između proizvođača, dobavljača i pružatelja usluga, zajednički projekti i suradnja u razvoju proizvoda. Provedba zajedničkih projekata u okviru ovog prioritetnog područja osigurat će doprinos bržem rastu konkurentnosti sektora i samih MSP-ova. Podržat će se i aktivnosti stvaranja klastera uključujući turističke usluge i regionalna i međudržavna suradnja (npr. u nautičkom turizmu i u krstarenju).

Unatoč velikoj rasprostranjenosti korištenja osnovnih alata ICT-a u hrvatskim MSP-ovima, loša konkurentnost i učinkovitost MSP-ova je još uvijek uzrokovana nedostatnim korištenjem više specijaliziranih rješenja IKT-a i usluga e-poslovanje i/ili manjka stalnih nadogradnji u tom području, što otežava držanje koraka s najnovijim tehnološkim razvojem i tržištima koja zahtijevaju njihovo korištenje. Podrška uvođenju i poboljšanju alata IKT-a u poslovnim procesima i uslugama trebalo bi stvoriti uvjete za veću učinkovitost, produktivnost i konkurentnost hrvatskog sektora MSP-ova i povezanih aktivnosti pa je takva podrška i predviđena u okviru ovog prioritetnog područja. IPA projekt usluga e-poslovanja, koji se provodi, usmjeren je na jačanje određenog broja PPI-ova u pružanju programa osposobljavanja za e-poslovanje i savjetodavne službe za MSP-ove nudi čvrste temelje za daljnje promicanje takvih inicijativa i prepoznavanje potreba MSP-ova u tom

³¹ Uredba o utvrđivanju zajedničkih odredbi, br. 1303/2013, čl. 9.

³² Uredba (EU) br. 1301/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o Europskom fondu za regionalni razvoj i o posebnim odredbama o cilju „Ulaganje za rast i radna mjesta” te stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1080/2006, čl. 3. st. 1. podst. (e).

³³ NACRT TEMATSKIH SAŽETIH UPUTA ZA DEŽURNE SLUŽBENIKE U TURIZMU, VERZIJA 2 – 19/03/2014, str. 4, odl. 4

³⁴ Detaljno preispitivanje, Makroekonomske neravnoteže - Hrvatska 2014., povremena publikacija 179 | Ožujak 2014., str. 26.

³⁵ Prema Strategiji razvoja klastera 2011.-2020., klasteri su pravne osobe, geografske koncentracije međupovezanih poduzeća, specijaliziranih dobavljača, mrežnih dobavljača, tvrtki u povezanim gospodarskim granama i povezanih ustanova u područjima koja se natječu, ali i suraduju

³⁶ Strategija razvoja MSP-ova Republike Hrvatske za razdoblje 2013.-2020.

³⁷ Hrvatski savez zadruga: analiza sustava zadruga - lipanj 2013.

³⁸ Potpora razvoju klastera (IPA2007/HR/16IPO/001-020401).

području u smislu izravne podrške. U sklopu OPRK-a 2007.-2013.³⁹ trenutno se priprema shema za dodjelu bespovratnih sredstava na temelju tih iskustava, a usmjerena je na pružanje izravne podrške MSP-ovima u smislu IKT-a. Prvi rezultati te sheme bit će poznati u sljedeće dvije godine, dok se procjenjuje da će potrebe u ovom području rasti zbog brzog tehnološkog napretka opreme i rješenja IKT-a.

Hrvatska se i dalje smatra "umjerenim inovatorom" - postotak poduzeća uključenih u inovacije je 8%, što je ispod prosjeka EU27, pri čemu se samo jedna trećina MSP-ova bavi inovacijama. Struktura inovacijskih aktivnosti pokazuje da hrvatski MSP-ovi ne ulažu dovoljno u inovacije za uvođenje novih proizvoda i usluga na tržište. MSP-ovi s visokim inovacijskim potencijalom se često ne razviju zbog nedovoljno poslovnog iskustva i znanja te neadekvatnog planiranja i financiranja. Pripremit će se paket mjera za podršku uvođenju novih tehnologija i inovacijskih aktivnosti, čime će se podići produktivnost MSP-ova i poboljšati njihova konkurentnost, kao i proizvodnja novog znanja. Pružit će se potpora uspostavi inovativnih startupova, ali i potpora za poboljšanje inovacijskog potencijala i aktivnosti komercijalizacije postojećih MSP-ova, posebice u područjima utvrđenim u S3.

Strategija Europa 2020. propisuje da je potrebno postići ciljeve klimatske i energetske učinkovitosti, što znači da se to tiče svih sektora gospodarstva. Razvoj i primjena zelenih tehnologija, poput energetske učinkovite opreme i ekološki prihvatljivog graditeljstva i drugih sličnih proizvoda i usluga bit će podržani kao horizontalna mjera i uvjet vezano uz ulaganja MSP-ova kada postizanje energetske učinkovitosti nije glavni cilj takvih projekata, nego dodana vrijednost. Projekti MSP-ova čiji glavni cilj je sve bolja energetska učinkovitost njihovih objekata i/ili povećanje energetske neovisnosti i/ili ulaganja u obnovljive izvore energije (OIE) bit će sufinancirani u okviru prioritetnog područja Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije. Glavni cilj intervencija u okviru OPKK-a i prioritetnog područja Poslovna konkurentnost je poboljšati produktivnost MSP-ova i time njihovu konkurentnost. MSP-ovi podržat će se izravno u obliku bespovratnih sredstava i financijskih instrumenata, čime će se omogućiti uspostava inovativnih startupa i startupa temeljenih na intenzivnom korištenju znanja, kao i rast i razvoj postojećih MSP-ova, a neizravno doprinosom stvaranju povoljnih uvjeta za MSP-ove, naprednije pružanjem učinkovitih usluga podrške i infrastrukture koja je prijeko potrebna za rast i razvoj TK-a.

Kako bi se poboljšala konkurentnost MSP-ova, posvetit će se pažnja profesionalizaciji upravljanja MSP-ovima i njihovog razvoja. Tako će se MSP-ovima pružiti potpora u strateškim planovima razvoja, uključujući upravljanje promjenama i ulaganja u poboljšanje postupka proizvodnje, uključujući nove tehnike (i tehnološka i organizacijska rješenja) s fokusom na upravljanju resursima. Kako bi uspjeli, MSP-ovi trebaju poboljšati upravljačke vještine, uključujući razvoj ljudskih potencijala, pristup ključnim informacijama, programima obuke i osposobljavanja, savjetodavnim uslugama i infrastrukturi, kapitalu i radnoj snazi sposobnoj za uvođenje novih rješenja. Pored toga, pružit će se potpora procesu internacionalizacije MSP-ova, ne samo u izvozu, nego i u drugim oblicima suradnje sa stranim partnerima, uključujući ulaganja u inozemstvu. Ove mjere trebali bi omogućiti MSP-ovima da budu više otporne na zastoje u gospodarstvu i gospodarske krize. Kako bi se hrvatskim MSP-ovima pomoglo da prevladaju svoje slabosti, potrebno je poboljšati ne samo njihove vještine nego i povećati kakvoću usluga PPI-a koji odgovaraju na potrebe MSP-ova i pomažu im da rastu i razviju se. Stoga će neke intervencije biti posvećene PPI-ovima kako bi se stvorila mreža pružatelja usluga koja je stručna, pouzdana i prepoznata od strane MSP-ova.

Ovi planovi dodatno su podržani sličnim, iako manjim, intervencijama (sheme *de minimis*). Prvi rezultati nacionalnih planova potpore za MSP-ove za 2013. godinu⁴⁰, koji uključuju bespovratna sredstva i druge financijske instrumente, pokazuju da je takva potpora MSP-ovima urodila pozitivnim učincima kao što su npr. novo zapošljavanje i zadržavanje zaposlenih, stvaranje startupova, novi proizvodi, usluge i poslovni procesi i porast prihoda krajnjih korisnika. Do svega toga vjerojatno ne bi došlo u trenutnim nepovoljnim okolnostima

³⁹ Hrvatski operativni program za regionalnu konkurentnost 2007.-2013.

⁴⁰ "Poduzetnički Impuls 2014.", Ministarstvo poduzetništva i obrta

bez takve potpore. Procjenjuje se da je svaka kuna koju je uložila država privukla dodatnih 0,6 kuna vlastitih prihoda poduzetnika.

Što se tiče znanja stečenih u projektima EU-a, važno je istaknuti pilot program sheme za dodjelu bespovratnih sredstava MSP-ovima, PHARE 2006⁴¹, koji je bio usredotočen na pružanje potpore MSP-ovima usmjerenim na izvoz putem pružanja konzultantskih usluga. MSP-ovi su ojačali svoje izvozne kapacitete i ušli na nova tržišta (50% MSP-ova), pronašli nove klijente (22% MSP-ova) i uspostavili veze s potencijalnim klijentima (28%). Također, većina ih je uspjela stvoriti inovativne i više konkurentne proizvode ili povećati kakvoću postojećih proizvoda, dok se njihova razina učinkovitosti i konkurentnosti na jedinstvenom tržištu EU-a povećala zbog certifikacije i uvođenja novih tehnologija. Najpozitivniji učinak u tom razdoblju (2009. godina) bio je preokretanje recesijskih kretanja. Zbog uspjeha ove sheme, stvoreno je još shema za dodjelu bespovratnih sredstava i sličnih shema nefinancijske pomoći financiranih od strane EU-a za razdoblje 2007.-2013. Te sheme su još uvijek u postupku provedbe i njihovi krajnji ishodi trebali bi biti poznati do kraja 2016. U ovom trenutku se može reći da je interes MSP-ova za ovakvim oblicima potpore bio značajan, posebno uzimajući u obzir još uvijek prisutni ekonomski pad.

Prepoznato je da postoje sveobuhvatni problemi koji sprečavaju razvoj MSP-ova, koje intervencije u okviru ovog OP-a neće u potpunosti riješiti, ali njihova namjena je da služe kao snažna potpora u procesu promjena te da promiču inovativna rješenja i dugoročno dovedu do pozitivnijih rezultata poslovanja.

Potrebe u ovom prioritetnom području su mnogo šire nego kako je naprijed izloženo i odnose se više na opće aspekte hrvatskog gospodarstva, poput općeg pravnog okruženja, oporezivanja, politike tržišta rada itd. Svi ovi problemi ne mogu se riješiti isključivo putem sredstava EFRR-a u sklopu ovog prioritetnog područja, ali oni će biti uzeti u obzir komplementarno drugim intervencijama podržanim ESI fondovima u okviru drugih prioritetnih područja u sklopu OPKK-a i OPEHR-a i drugih nacionalnih i EU programa i planova reforme.

Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije

Strategija Europa 2020. propisuje da je potrebno postići ciljeve klimatske i energetske učinkovitosti, što znači da se to tiče svih sektora gospodarstva. Razvoj i primjena zelenih tehnologija, poput energetske štedljive opreme i ekološki prihvatljivog graditeljstva i drugih sličnih proizvoda i usluga bit će podržani kao horizontalna mjera i uvjet. Što se tiče hrvatskog energetskog sustava, njegove slabosti i mogućnosti su prepoznate i detaljno uključene u Energetsku strategiju Republike Hrvatske koja je usredotočen na razdoblje do 2020. godine koje se poklapa s razdobljem obuhvaćenim svim usvojenim energetske strategijama i ciljevima EU-a. Jedan od glavnih ciljeva Hrvatske je povećavanje korištenja obnovljivih izvora energije (OIE) i energetske učinkovitosti, posebice u konačnoj potrošnji energije, što će za rezultat imati višestruke koristi – smanjenje emisija ispušnih plinova, smanjenje potrošnje i povezanih troškova i povećavanje sigurnosti ponude. Energetska učinkovitost smatra se dodatnim izvorom energije i temeljnim stalnim dugoročnim načelom koje vrijedi za funkcioniranje i razvoj sustava energetike.

S 28,3 metričkih tona **emisija stakleničkih plinova** u 2011. godini, Hrvatska je odgovorna za manje od 0,1% ukupnih svjetskih ispuštenih stakleničkih plinova. Na razini EU-a (EU 27), udio Hrvatske iznosi 0,6%. Ispuštanja stakleničkih plinova značajno su opala u razdoblju između 1991. i 1995. godine zbog kolapsa industrije i rata. Od 1996. do 2007. godine ispuštanja su se postojano povećavala (za oko 3% godišnje) zbog porasta potrošnje i industrijskog rasta. Međutim, od 2007. godine ponovo je prisutan trend opadanja. Kao potpisnica Protokola iz Kyota, Hrvatska je ispunila cilj smanjenja ispuštanja stakleničkih plinova do 2012. godine na 95% razine iz 1990. godine. Ukupna ispuštanja stakleničkih plinova, isključujući istjecanja, u 2011. godini iznosila su 10,3% manje nego ispuštanja u 1990. godini. Tijekom cijelog referentnog razdoblja između 1990. i 2011. godine udjeli pojedinih plinova su u načelu ostali jednaki: 73,9% CO₂, 12,6 % CH₄, 12,4% N₂O, 1,7% HFC i PFC i 0,05% SF₆. Što se tiče izvora ispuštenih plinova, sektor energetike (što uključuje promet i

⁴¹ Potpora za povećanje konkurentnosti i izvoza hrvatskih MSP-ova, 2008.-2010.

industriju) ima najveći udio (73,3%) a slijede je poljoprivreda (14%), upravljanje otpadom (5%) itd. Od navedenih sektora, u posljednjih pet godina samo sektor upravljanja otpadom zabilježio je porast ispuštanja plinova zbog navoženja otpada, dok se razina ispuštanja u energetici i poljoprivredi smanjila, uglavnom zbog sveukupnog pada gospodarskih aktivnosti i potrošnje energije, ali i zbog porasta proizvodnje obnovljivih izvora energije. Hrvatska je postigla i ciljeve propisane Montrealskim protokolom, odnosno u potpunosti je ukinula korištenje tvari koje oštećuju ozonski omotač.

Ukupna **opskrba primarnom energijom** u Hrvatskoj u 2011. godini iznosila je 383 PJ, sa stabilnim opadajućim trendom od 2008. godine, uglavnom zbog učinaka gospodarske krize. Od tog iznosa više od 80% opskrbe energijom bilo je od fosilnih goriva (ugljen, nafta, plin). S druge strane, Hrvatska je vrlo ovisna (54 %) o uvozima energenata s 282 PJ energije uvezene u 2011. godini (uglavnom nafte i naftnih derivata), ali također s tendencijom opadanja. Što se tiče **energije od obnovljivih izvora**, 15,7% bruto konačne potrošnje energije u 2011. godini bilo je iz obnovljivih izvora. Udio obnovljivih izvora energije u bruto konačnoj potrošnji energije stalno raste s 12,2 u 2008. godini na 13,3 u 2009. godini i 14,6 u 2010. godini. Međutim, velike hidroelektrane i biomasa predstavljaju više od 90% od navedenih 48 PJ (s dominantnim velikim hidroelektranama), nakon čega slijede biogoriva (5%), vjetar (2%) i sunce/male hidroelektrane/geotermalna energija (manje od 1% svaki). Preko 34% konačne potrošnje struje proizvedeno je od obnovljivih izvora energije (ali samo 2% tog udjela dolazi iz izvora koji nisu velike hidroelektrane) dok je za grijanje/hlađenje i sektor prometa taj udio znatno niži i iznosi 12,8% i 1,4%.

Distribucijska mreža električne energije karakterizirana je značajnim razlikama među regijama u smislu broja korisnika, ukupne količine i karakteristika opskrbe (npr. sezonalnost). Distribucijski sustav (mreža) stoga ne omogućuje sigurnu distribuciju značajnih dodatnih kapaciteta obnovljive energije. Ovo se ne odnosi samo na izgradnju novih ili obnovu postojeće mreže, nego i poboljšanje cjelokupnog sustava upravljanja. U tom smislu potrebno je istaknuti da postojeća distribucijska mreža nije na razini automatizacije, što podrazumijeva potrebu za uvođenjem novih tehnologija (pametne mreže). Sustav centraliziranog grijanja je ograničene pokrivenosti (samo 10% svih kućanstava) te je neučinkovit s velikim gubicima vode i topline. Potrošnja energije za javnu rasvjetu je relativno stabilna s oko 440 GWh na godinu.

U 2011. godini, potrošnja energije gospodarstva i sveukupna **energetska učinkovitost** (bruto domaća potrošnja energije podijeljena s BDP-om) bili su iznad prosjeka EU27 - 231 kg ekvivalenta nafte na EUR 1,000 u usporedbi s 138 kg ekvivalenta nafte na EUR 1,000. Što se tiče energetske učinkovitosti izražene u ODEX-u, zabilježen je pozitivan trend smanjenja ODEX-a od 15,6% u razdoblju između 1995. i 2011. godine. Potrošnja primarne i konačne energije u Hrvatskoj se kontinuirano smanjuje, ali to ne treba pripisati porastu učinkovitosti upravljanja energijom, nego općem smanjenju potrošnje energije. Štoviše, ukupna opskrba energijom smanjuje se još brže (2011. smanjila se za 6,8% u usporedbi s 2010. godinom) nego potrošnja (koja se u 2011. godini smanjila za 2,5 % u usporedbi s 2010. godinom) što ukazuje na ograničene učinke mjera energetske učinkovitosti. Na sektorskoj razini, glavni fokus je na sektoru zgradarstva (uključujući kućanstva) koji s jedne strane ima najviši udio u potrošnji energije i s druge strane ima relativno visoku razinu ODEX-a, koja se čak blago povećava. Što se tiče industrije, oštri pad potrošnje popraćen je i blažim smanjenjem ODEX-a, dok uslužni sektor ima jedan od najnegativnijih trendova ODEX-a, što ukazuje na potencijal za značajne uštede energije i u industriji i u uslužnim sektorima.

U 2011. godini, konačna **potrošnja energije** iznosila je 280 PJ sa stabilnim opadajućim trendom tijekom razdoblja 2008.-2011. Zgrade (uključujući stambene, javne i komercijalne zgrade) imaju najveći udio u konačnoj potrošnji energije koji je iznosio 43% u 2011. godini. Od toga, dvije trećine otpada na sektor stambenih zgrada, a jedna trećina na javne i komercijalne zgrade. Prosječna potrošnja energije po kućanstvu (kWh/m²) viša je nego u susjednim državama članicama EU-a, pri čemu na grijanje/hlađenje otpada 70% potrošnje energije u kućanstvima. Pokrivenost naprednim mjernim sustavima (pametno mjerenje) je još uvijek vrlo ograničena i šire uvođenje pametne energetske tehnologije omogućit će učinkovitu ravnotežu proizvodnje i potrošnje energije. Iza sektora zgradarstva je promet, na koji otpada 33% konačne potrošnje

energije. Na industrijski sektor otpada udio od 17% u konačnoj potrošnji energije. Gotovo 50% energije potrošeno je ugljenom, tekućim i plinovitim gorivima. Na posljednjem mjestu su poljoprivreda i građevinski sektor, na koje otpada 4% i 2% konačne potrošnje energije.

S obzirom na naprijed navedeno, predviđeno je da OPKK pruža potporu u sklopu tematskog cilja 4 s fokusom na promicanje obnovljive energije i mjera energetske učinkovitosti koje se odnose i na privatni sektor (poduzeća/MSP-ove) i infrastrukturu javnog sektora i stambenog sektora jer su to sektori s najvećim udjelom u potrošnji energije i koji pretežno koriste energiju na bazi ugljika. Poduzet će se integrirani pristup kako bi se iskoristio sav potencijal uštede energije, što obuhvaća i štednju u opskrbi i u sektorima krajnjih potrošača. Osim izravnih koristi takvih mjera u smanjenju emisija, učinkovitosti resursa i smanjenju troškova, postići će se i drugi strateški ciljevi ulaganjima u obnovljive izvore energije i mjere energetske učinkovitosti kao što su diversifikacija izvora energije i povećavanje sigurnosti opskrbe korištenjem vlastitih izvora energije, kao i stvaranje "zelenih" radnih mjesta i razvoj tehnologije/proizvodnje.

Ove mjere izravno će pridonijeti cilju "20:20:20" i klimatskim ciljevima propisanim Strategijom Europa 2020. Ti ciljevi pretvoreni su u nacionalne ciljeve (u smislu obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti) sljedećim dokumentima:

- Nacionalni Akcijski plan za obnovljive izvore energije za 2020. postavlja cilj postizanja udjela od 39% obnovljivih izvora energije u bruto konačnoj potrošnji energije u električnoj energiji, 10% u bruto konačnoj potrošnji energije u prometu i 19,6% u bruto konačnoj potrošnji energije u grijanju i hlađenju
- Nacionalni Akcijski plan za energetske učinkovitost postavlja cilj sveukupne uštede energije (od 19,7 PJ do 2016. godine⁴²) čemu kućanstva trebaju pridonijeti s 34%, sektor uslužnih djelatnosti s 19%, industrija sa 17% (isključujući sustav trgovanja emisijama) i promet s 30%.

Zaštita okoliša, prilagodba klimatskim promjenama i održivost resursa

Unutar ovog prioritetnog područja, fokus je na aktivnostima vezanim uz tematske ciljeve 5 i 6.

Znakovi **klimatskih promjena** vidljivi su i u Hrvatskoj. Indikacije su sljedeće: a) prosječna temperatura zraka postojano raste, u desetljeću od 2001. do 2010. bila najviša ikad zabilježena i viša za 1°C u odnosu na prosječnu temperaturu razdoblja između 1961. i 1990. Porastao je i broj vrlo toplih dana, pogotovo u ljetnom razdoblju. b) Manje intenzivno, ali jednako postojano, smanjuju se godišnje razine padalina, posebno u obalnim područjima Hrvatske. c) trend isparavanja u usporedbi s kretanjima temperature zraka. d) povećana stopa događanja ekstremnih vremenskih uvjeta, koji se mogu pripisati klimatskim promjenama. Nekoliko je učinaka klimatskih promjena: a) prijatnija životnim uvjetima i ljudskom zdravlju zbog toplinskih valova, alergija i zaraznih bolesti b) uništavanje ekosustava i infrastrukture c) utjecaj na gospodarske aktivnosti i uzrokovanje značajne (financijske) štete. Imajući u vidu ove učinke i prirodno i gospodarsko okruženje Hrvatske, Hrvatska se smatra vrlo ugroženom klimatskim promjenama.

Što se tiče očekivanih utjecaja klimatskih promjena, lokalizirani scenarij klimatskih promjena (za razdoblje 2011.-2040.) za Hrvatsku pokazuje sljedeće rezultate: nastavak rasta prosječne temperature zraka, posebno ljeti, s očekivanim povećanjem od 0,8°C do 1°C (više u obalnim područjima i na otocima) i nastavak smanjenja padaline s najvećim očekivanim smanjenjem u jeseni (8-12% u prosjeku), ali sa značajnim regionalnim razlikama jer se ovaj učinak najviše očekuje u južnom dijelu Hrvatske. Dugoročno bi povišenje razine mora moglo biti jedno od najskupljih učinaka klimatskih promjena, skupa s utjecajima toplije i suše klime na turizam i većom učestalošću ekstremnih vremenskih uvjeta. Predviđanja za porast razine mora su još uvijek nesigurna i za Jadransko more variraju između 9 i 88 cm do 2100. godine, a globalni klimatološki model procjenjuje da će većina turističkih odredišta koja su ocijenjena kao "vrlo dobra" ili "odlična" tijekom razdoblja 1961.-1990. (što je slučaj za većinu odredišta za Hrvatsku) biti ocijenjena kao "prihvatljiva" ili

⁴² Drugi Nacionalni akcijski plan za obnovljivu energiju za 2020. postavlja cilj od 22,76 PJ, ali samo iznos za 2016. podijeljen je po sektorskim ciljevima. Međutim, može se pretpostaviti da će udjeli pojedinih sektora ostati slični.

"nepoželjna" do 2071. Osim sektora koja su ključna za gospodarstvo (ona koja pridonose najviše BDP-u) poput turizma i poljoprivrede, klimatskim promjenama ugroženi su i postojeći ekosustavi i infrastruktura, prije svega u obalnim područjima i šumama, koje prekrivaju 47% hrvatskog teritorija.

Međutim, dosad se Hrvatska uglavnom bavila ublažavanjem učinaka klimatskih promjena, prije svega smanjivanjem emisija stakleničkih plinova, a ne prilagodbama na klimatske promjene. Iako su mjere ublažavanja važne i riješit će se drugim tematskim ciljevima (pogotovo tematskim ciljem 4, mjerama energetske učinkovitosti i obnovljive energije), potrebno je učiniti mnogo više u smislu prilagodbe. Detaljni i precizni ciljevi kao i konkretna i prioritetna ulaganja u smislu prilagodbe bit će utvrđeni u Nacionalnoj strategiji prilagodbe koju je potrebno završiti do kraja 2016.

Iako se ne mogu sve elementarne nepogode pripisati isključivo učincima klimatskih promjena, štete od elementarnih nepogoda su iznimno visoke i prosječno godišnje iznose EUR 200 milijuna samo za poplave, suše i požare. Stoga je potrebno poduzeti konkretne mjere kako bi se umanjili rizici od elementarnih nepogoda i kako bi se poboljšali prevencija, spremnost i odaziv na nepogode, i to na temelju strategije procjene rizika od nepogoda i smanjenja rizika od nepogoda. Procjena rizika od nepogoda koja treba biti završena do kraja 2015. godine pružit će temelje za poboljšanje sustava upravljanja elementarnim nepogodama postavljanjem prioriteta među pojedinim rizicima i mjerama koje je potrebno poduzeti. U ovom trenutku, Hrvatska je pripremila analizu rizika koja je utvrdila 11 rizika, neki od kojih ne uzrokuju štete svake godine, ali mogu uzrokovati ogromne štete, a neke od kojih se događaju gotovo redovito. Redovite štete uglavnom nastaju uslijed elementarnih nepogoda, poput poplava, suša i požara i njih primarno treba riješiti. Prema preliminarnoj procjeni rizika od poplava, oko jedna trećina hrvatskog teritorija smatra se visokorizičnim jer je ili bez zaštite ili ima ograničenu zaštitu, dok se s druge strane samo 1,1% poljoprivrednih zemljišta navodnjava. Smanjenje rizika od elementarnih nepogoda omogućit će Hrvatskoj da svoje resurse bolje iskoristi i da njima bolje upravlja, ali i stvorit će uvjete za održivi dugoročni razvoj.

Općenito govoreći, stanje okoliša u Hrvatskoj može se ocijeniti zadovoljavajućim. Međutim, u nekoliko komponenti okoliša potrebna su ulaganja, ili kako bi se održalo trenutno stanje ili poboljšala razina upravljanja. Na ovu potrebu ukazuje razina rashoda za okoliš (kao postotak BDP-a) koji je niži od prosjeka EU-a (1,1% do 1.8%).

Postojeći **sustav upravljanja otpadom** ocjenjuje se ekološki neprihvatljivim i neodrživim, a karakterizira ga nedovoljan broj postrojenja za upravljanje otpadom, visoki udio komunalnog/biorazgradivog otpada koji se navozi na odlagalištima i niska stopa recikliranja komunalnog otpada. Osim rješavanja tih problema, Hrvatska mora riješiti problem ostavštine neodgovarajućeg upravljanja sanacijom odlagališta komunalnog otpada, neslužbenih deponija i "žarišnih točaka" (mjesto koja su visoko zagađena otpadom).

Konkretnije, od 1997. do 2008. količine komunalnog otpada povećane su za 76%. Međutim, između 2008. i 2012. količine komunalnog otpada smanjene su za 7%, a u posljednje tri godine zabilježen je ponovni blagi porast (od 2.5% u 2012. u usporedbi s 2010. godinom). U 2012. proizvedeno je ukupno 1,670.005 t komunalnog otpada, odnosno 390kg/stanovniku, što je niže od prosjeka EU-a (503 kg/stanovniku). Od tog iznosa, 23% sakupljeno je razdvojeno, ali samo 15% od ukupnog komunalnog otpada poslano je na reciklažu. Ukupno 83% komunalnog otpada se navozi na odlagališta (što je daleko više od prosjeka EU-a, što iznosi 34%). Ovo je posebno važno s obzirom da biorazgradivi otpad čini 65% ukupnog komunalnog otpada, što znači da se 83% biorazgradivog otpada navozi na odlagališta otpada (u 2012.), dok se samo mali udio prikuplja odvojeno i reciklira. Sadašnji javni sustav prikupljanja otpada je u jednu ruku poprilično razvijen i pokriva 99% stanovništva, ali, kako je navedeno, usmjeren je samo na puko prikupljanje komunalnog otpada i njegovo navoženje na odlagališta.

Hrvatska provodi posebne propise vezane uz odvojeno prikupljanje i ponovnu uporabu posebnih kategorija otpada (ambalaže i ambalažni otpad, otpadna vozila, otpadne baterija i akumulatori, otpadna ulja, električni i

elektronski otpad, otpadne gume), što je u praksi urodilo dobrim rezultatima. Ovisno o kategoriji, stopa prikupljanja i ponovne uporabe razlikuje se među kategorijama otpada. Primjerice, stopa prikupljanja i recikliranja za ambalažni otpad unutar sustava koncesija (koji organizira Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost) je dosta visoka i gotovo sve količine ambalaže stavljene na tržište prikupljaju se i predaju na reciklažu. Unatoč tome, procjenjuje se da je za ambalaže i ambalažni otpad koji nisu obuhvaćeni sustavom koncesija, stopa prikupljanja i recikliranja relativno niska. Što se tiče opasnog otpada, zabilježena je prosječna godišnja količina od 60.000 t (66.000 t u 2012. godini), dok se procjenjuje da je stvarna količina nastalog opasnog otpada otprilike 213.000 t, što ukazuje na značajne probleme kod primjene obveza u pogledu izvješćivanja i prijavljivanja opasnog otpada. Značajan udjel (66 %) odnosi se na opasni otpad iz specifičnih kategorija otpada, poput otpadnih vozila, elektroničkog otpada, građevinskog otpada koji sadrži azbest, otpadnog ulja te baterija i akumulatora. Otprilike 30 % prijavljenog opasnog otpada se uvozi, ostatak skupljaju i djelomično obrađuju licencirane tvrtke, dok se neprijavljeni opasni otpad obično odlaže ilegalno. Godine 2012. postojala su 302 službeno neregulirana odlagališta komunalnog otpada, od kojih je 113 bilo sanirano (otpad je potpuno uklonjen sa 71 lokacije), dok je dodatna 51 lokacija bila u postupku sanacije. No, osim nereguliranih odlagališta komunalnih otpada, postoji i broj neslužbenih deponija (divljih odlagališta) koje isto treba riješiti. Što se tiče suvremenog gospodarenja otpadom i infrastrukture za odlaganje otpada, Hrvatska je trenutno u postupku osnivanja novih centara za gospodarenje otpadom financiranih u okviru pomoći Europske unije za razdoblje 2005.-2013. (centri za gospodarenje otpadom Bikaš, Marišćina i Kaštijun). Posebna boljka hrvatskog sustava gospodarenja otpadom povezana je s izrazito zagađenim lokacijama ("žarišna mjesta") tj. mjestima obilježenima dugotrajnim i neprimjerenim gospodarenjem industrijskim (tehnološkim) otpadom i koja predstavljaju opasnost ne samo po okoliš već i po ljudsko zdravlje. Trenutno postoji 13 takvih lokacija, od čega se 4 saniraju, 6 su u postupku sanacije, dok se kod 3 lokacije vode pripreme za sam postupak sanacije. Zaključno se može rezimirati da potreba za usklađivanjem sustava gospodarenja otpadom s relevantnim zahtjevima i standardima EU-a postoji, a za to je potrebno značajno ulaganje.

Dok u sektoru **gospodarenja vodama** postoji jasna potreba za usklađivanjem s relevantnim zahtjevima i standardima EU-a, a za što je potrebno znatno ulaganje, stanje pokrivenosti vodoopskrbom u načelu se može ocijeniti zadovoljavajućim uz približno 80 % stanovništva priključenim na javne sustave, pri čemu je potrebno uzeti u obzir značajne regionalne razlike, odnosno da je stopa priključka veća u području jadranskog sliva (91 %) nego crnomorskog sliva (77 %). Stanovništvo koje nije priključeno na vodoopskrbne sustave (otprilike 20 %) vodu dobiva iz tzv. lokalnih vodoopskrbi ili posebno iz vlastitih bunara, cisterni, itd. Međutim, potrebno je istaknuti dva obilježja sustava vodoopskrbe: s jedne strane, indeks učinkovitosti korištenja vode (omjer između dostavljenih i iscrpljenih količina vode) iznosi oko 56 %, što ukazuje na nisku učinkovitost vodoopskrbnog sustava (visoki gubici od 44 %) u sklopu stare infrastrukture; dok, s druge strane, postoji (geografski ograničeni) problem s kakvoćom vode, točnije s razinama željeza, mangana, amonijaka i arsena, kao posljedica prirodno reduktivnih uvjeta, te je zbog nje potreban zahtjevniji postupak obrade vode. Štoviše, javni kanalizacijski sustav nije toliko razvijen koliko vodoopskrbni, s obzirom na izrazito nisku razinu priključka (stopa priključka od 44 % stanovništva), što je u usporedbi s većinom država članica EU-a zasigurno nedostatno. Regionalne razlike i ovdje postoje, s priključnom stopom nižom u dalmatinskom slivu (31 %) u usporedbi s istarskim i primorskim slivovima, s tim da je još izraženija razlika u većim naseljima (priključna stopa relativno zadovoljavajuća u naseljima s više od 10.000 stanovnika), u usporedbi s manjim naseljima (s poprilično niskom razinom priključenosti, ako uopće postoji). U pogledu obrade otpadnih voda stanje je još gore; samo se 28 % prikupljenih otpadnih voda obradi, s tim da je važno naglasiti da se trećina tog postupka zapravo odnosi na predobradu ili primarnu obradu otpadnih voda. Što se tiče morskih voda, ekološko stanje većeg dijela ocijenjeno je kao izrazito dobro (vodeća pozicija), ali je isto tako u posljednjih pet godina zamijećeno sve učestalije pojavljivanje događaja koji onečišćuju. U okviru ovog OPKK-a rješavanju tog problema pristupit će se isključivo u obliku mjera usmjerenih na unapređenje postupka obrade otpadnih voda koje se ispuštaju u priobalne vode. Naposljetku, sve mjere u sklopu sektora voda bazirat će se na planu upravljanja riječnim slivovima, te biti usklađene s njime (trenutni vrijedi za razdoblje od 2012. do 2015., a

novi za razdoblje od 2016. do 2021., izrada u planu krajem 2015.) kao integriranim dokumentom koji uključuje sve mjere i radnje povezane s vodom.

Na samom kraju valja napomenuti da su sektori gospodarenja otpadom i vodama poglavito bazirani na usklađivanju s pravnom stečevinom, te kao takvi predstavljaju prioritete za financiranje u okviru prioritetne osi 5. OPKK-a.

Hrvatska je u pogledu **bioraznolikosti** jedna od najbogatijih europskih zemalja te stoga ostvaruje značajan doprinos sveukupnom prirodnom kapitalu EU-a. Međutim, zamijećen je kontinuiran gubitak bioraznolikosti kao posljedica uništavanja prirodnih staništa, ulaska stranih vrsta u ekosustave, onečišćenja okoliša, prostorne urbanizacije, globalnih klimatskih promjena i pritiska slijedom gospodarskih aktivnosti i neodrživog korištenja prirodnih resursa. Što se tiče Nature 2000, glavnog alata u zaštiti bioraznolikosti na razini EU-a, hrvatska ekološka mreža Naturom 2000⁴³ obuhvaća 36,67 % kopnene površine i 16,39 % pomorske površine (ukupni postotak: 29,38 %), uključujući sve nacionalne parkove i parkove prirode. No, potrebno je uspostaviti područja važna za očuvanje ugroženih i rijetkih vrsta i stanišnih tipova. Natura 2000 Europske unije i održivi mehanizmi upravljanja predstavljaju najvažnije obveze glede zaštite prirode u Hrvatskoj, a za koje su potrebne značajne aktivnosti i ulaganja. Što se tiče samog tog problema, Hrvatska se nosi s posljedicama Domovinskog rata ranih 90.-ih, točnije rečeno, potrebno je riješiti i problem zagađenosti tla minama. Naime, ukupna površina područja za koja se sumnja da je prekrivena minama unutar zaštićenih dijelova prirode i na samim lokacijama u sklopu Nature 2000 dostiže 313 km², tj. preko 50 % svih sumnjivih područja u zemlji, velikim se dijelom odnoseći na šumska područja (koja čine 2/3 ukupnog teritorija na kojem se sumnja na postojanje mina).

U isto vrijeme, prirodna baština pruža mogućnosti gospodarskog i društvenog razvoja primarno na lokalnoj razini i u vezi s održivim turističkim djelatnostima. Kao zemlja s velikim priobalnim i morskim područjem, Hrvatska mora štiti i čuvati morski okoliš, sprečavati njegovo propadanje, obnoviti morske ekosustave u područjima pod nepovoljnim utjecajima, te smanjiti ispuštanje kontaminanata u morski okoliš. Prema Zakonu o zaštiti okoliša⁴⁴, pristup i načela navedeni u ratificiranoj Barcelonskoj konvenciji, Protokolu o integriranom upravljanju obalnim područjem, trebali bi se ugraditi u nacionalnu Morsku strategiju (koja će se potrebno razviti na temelju Okvirne direktive o morskoj strategiji 2008/56/EZ). Buduće aktivnosti koje se planira temeljit će se na Strategiji upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem koja je u planu za pripremu do kraja 2016. godine i uključit će niz prioriteta i radnji (tzv. "program mjera namijenjenih postizanju ili održavanju dobrog ekološkog stanja u morskom okolišu do 2020.").

Slično kao i u slučaju **prirodne**, tako je i s **kulturnom baštinom** također prisutan značajan gospodarski i razvojni potencijal. Hrvatska na popisu zaštićene kulturne baštine ima oko 8000 dobara (materijalnih i nematerijalnih), uključujući 7 lokacija na UNESCO-vom popisu svjetske baštine i 14 neopipljivih fenomena na UNESCO-vom popisu nematerijalne baštine čovječanstva. Hrvatska također ima relativno dobro razvijene grane kreativnosti i proizvodnje povezane s kulturom. Međutim, način upravljanja spomenutom baštinom općenito ne odgovara poslovnim/gospodarskim mogućnostima s obzirom na veliku mogućnost iskorištavanja kulturne baštine. Na stranu suprotni slučajevi, tj. kada se kulturna baština iskorištava u gospodarske svrhe, primarno za turizam, Hrvatska se suočava s problemom nedovoljnog iskorištavanja potencijala baštine, što predstavlja prijetnju njezinoj održivosti. Razvojni bi potencijal kulturne baštine stoga bio podržan samo do te mjere da osigurava valorizaciju samog potencijala na održiv način, čime bi se postigla gospodarska korist u smislu razvijanja inovativnih usluga i proizvoda temeljenih na kulturnoj baštini i time doprinoseći razvoju i zaposlenosti, te socijalnoj koheziji zajednica.

Iako se opće stanje okoliša može ocijeniti dobrim (kao što je navedeno iznad), postoje određeni specifični problemi koji su prostorno (geografski) ograničeni na određena, većinom urbana, područja. U načelu, trend

---

⁴³ www.natura2000.hr

⁴⁴ NN 80/13.

migracije stanovništva u veće gradove je već desetljećima konstantan, što naravno stavlja pritisak na ta područja u pogledu, između ostalog, komunalne mreže, prometne povezanosti i pitanja zaštite okoliša. S jedne strane, takva situacija, u kojoj veća urbana područja postaju prenapučena i nemaju infrastrukturu primjerenu neprekidnom priljevu ljudi, uzrokuje značajne probleme u vezi s održivim društvenim i gospodarskim razvojem, koji se mogu djelomično riješiti iskorištavanjem postojećih, često nekorištenih, potencijala.

U namjeri pridonosa integriranom i održivom urbanom razvoju, ulaganja planirana u okviru TC 6 će, s jedne strane, biti usmjerena na osiguravanje provedbe mjera za unapređenje značajki urbanog okoliša, prije svega kakvoće zraka, budući da se pitanja povezana s ostalim glavnim aspektima okoliša kao što su otpad i voda rješavaju u okviru drugih prioriteta ulaganja. S obzirom na kakvoću zraka, većina Hrvatske spada u I. kategoriju (čist ili neznatno onečišćen zrak), međutim, postoje određene iznimke isključivo u urbanim područjima, gdje je kakvoća zraka II. ili III. kategorije (umjereno ili prekomjerno onečišćen zrak). Radi se o najvećim gradovima, kod kojih onečišćenje ne uzrokuje samo industrija već i promet, te određenim urbanim područjima srednje veličine u kojima postoje veća industrijska postrojenja (Kutina, Sisak, Slavonski Brod). S druge strane, ulaganja će biti usmjerena na potporu iskorištavanju postojećih potencijala poput zapuštene infrastrukture i objekata gospodarske i društvene namjene, odnosno na rekonstrukciju tzv. "brownfield" lokacija, tj. bivših vojnih i industrijskih objekata.

Naposljetku, pitanje **administrativnih kapaciteta** (neučinkoviti organizacijski sustav, manjak djelatnika i opreme, potreba za obrazovanjem i osposobljavanjem itd.) na svim razinama u energetske sektoru i sektoru zaštite okoliša rješavat će se kao horizontalni prioritet, tj. u okviru sektorskih aktivnosti i rezultata.

Povezanost i mobilnost

Na konkurentnost hrvatskog gospodarstva negativno utječe loša kvaliteta i održavanje javnog prijevoza, manjak udobnih načina prijevoza i pouzdanih prometnih veza između i unutar regija, kao i nedostatak mogućnosti multimodalnog prijevoza te, prema tome, ekološki prihvatljivijih i sigurnih prijevoznih sredstava. Ograničeni kapaciteti i nedostatak standardiziranih sustava upravljanja u hrvatskim unutarnjim vodnim putovima rezultira niskom razinom korištenja tog načina prijevoza kao i niskom razinom sigurnosti, pri čemu međusobnu povezanost ometaju nedostaci u pomorskim lukama i kod pomorskih prijevoznika, posebno s obzirom na pristup otocima. Međutim, s obzirom na geografski položaj Hrvatske, program pruža mogućnost poboljšanja povezanosti između Jadrana i Mediterana te središnjeg dijela Europe kroz osuvremenjivanje i razvoj prometne infrastrukture unutar osnovne i sveobuhvatne TEN-T mreže i koridora EU-a. Time će se pomoći razvoju pojedinih regija, promicati njihova integracija u unutarnje tržište EU-a i globalno gospodarstvo, pospješiti trgovina, dostupnost i mobilnost te stvoriti blagostanje i nova radna mjesta.

Temeljna načela određena u nacrtu Nacionalne prometne strategije, koja su relevantna u širem kontekstu prometne i kohezijske politike EU-a, uključuju ekološku održivost, dostupnost i socijalnu uključenost, promjenu načina prijevoza, povećanu interoperabilnost, a kao dodatne prioritete ističe se povezanost sa susjednim zemljama i međupovezivanje unutar šire TEN-T mreže EU-a. Ova prioritetna os će pridonijeti prvim pet od šest ključnih ciljeva nacrta Prometne strategije za Hrvatsku:

1. poboljšanje prometne povezanosti i koordinacije sa susjednim zemljama;
2. poboljšanje dostupnosti prijevoza putnicima na dugim relacijama u Hrvatskoj;
3. poboljšanje regionalne povezanosti u putničkom prometu u Hrvatskoj i promicanje teritorijalne kohezije;
4. poboljšanje dostupnosti prijevoza putnicima do i unutar glavnih urbanih aglomeracija;
5. poboljšanje dostupnosti teretnog prijevoza u Hrvatskoj;
6. unapređenje organizacijske i operativne strukture prometnog sustava radi poboljšanja njegove učinkovitosti i održivosti.

Posljednjih je godina došlo do smanjenja aktivnosti željezničkog prometa u Hrvatskoj, a udio željeznice u sveukupnom unutarnjem prijevozu putnika u Hrvatskoj se nastavio smanjivati (s 5,4% u 2008. godini pao je na 4,9 % u 2011., dok je prosjek za EU-27 7,1%). Sektor je opterećen zastarjelom infrastrukturom i željezničkim voznim parkom, niskim stupnjem izgradnje dvokolosječnih pruga i elektrifikacije te, uslijed toga, niskim ograničenjima brzine i dugim vremenima putovanja. Istovremeno, udio željeznice u ukupnom unutarnjem prijevozu tereta mjerenom u tonama po kilometru je bio 20,2% u 2011. - što je najniža dosad zabilježena vrijednost.

Ipak, gotovo 55% hrvatske željezničke mreže dio je trasa koje su važne za međunarodni promet (vidi tekst u nastavku), a na sljedeće će koridore biti usmjerena potpora iz ESIF-a u sklopu OPKK-a, u skladu s Prijedlogom Europske komisije za pripremu i prioritete programskih dokumenata:

- Paneuropski transportni koridor X, Salzburg – Solun (mješovita upotreba - prijevoz tereta i putnika),
- Paneuropski transportni koridor Vb Budimpešta – Rijeka (pretežito za prijevoz tereta) i
- Paneuropski transportni koridor Vc Budimpešta – Ploče (pretežito za prijevoz tereta).

S obzirom na navedeno, većina sredstava unutar ovog prioritetnog područja bit će dodijeljena željezničkom sektoru. Daljnje djelovanje bit će usmjereno na provedbu mjera intermodalnog prijevoza, pri čemu je željeznica jedan od načina prijevoza, osuvremenjivanje/zamjenu željezničkog voznog parka i lokomotiva te uvođenje rješenja povezanih s prometnim informacijama.

Unutarnjim TEN-T vodnim putovima u Hrvatskoj prometuje se ispod kapaciteta zbog niskih razina plovnosti. Ulaganja u sklopu OPKK-a imat će za cilj osiguravanje boljeg korištenja postojećih kapaciteta unutarnjih vodnih putova i ponovno uključivanje hrvatskih unutarnjih vodnih putova u europsku mrežu ekološki efikasnih načina prijevoza. Prioritetna će biti ona ulaganja kojima se osigurava nastavak pripremnih aktivnosti započelih u sklopu OP "Promet" 2007.-2013., razvoj potrebnih IT rješenja za upravljanje prometom i osuvremenjivanje luka unutarnje plovidbe i vodnih putova. Aktivnosti će pridonijeti potpori Jedinostvenom europskom prometnom području i osiguravanju većeg broja ekološki prihvatljivih mogućnosti.

Fizički izolirana područja, kao što je područje Dubrovnika, koji je fizički odvojen od ostatka nacionalnog teritorija granicom EU-a prema Bosni i Hercegovini, te otoci, imaju problema s kapacitetima, posebice tijekom turističke sezone. Hrvatska obala, duljine 5.835 km (6.287 km uključujući otoke), broji 718 otoka (1.246 s obalnim grebenima) i jedna je od najrazvedenijih obalnih područja u Europi. Obuhvaća 50 naseljenih otoka, koji ovise o javnom prijevozu za pristup uslugama i pogođeni su iseljavanjem zbog nedostatne povezanosti. Sredstva iz ESI fonda će biti usmjerena na potporu razvoju infrastrukture na području Dubrovnika s ciljem upravljanja vrhuncima i razlikama u intenzitetu putničkog prometa s obzirom na razdoblja izvan sezone i u sezoni, te na osiguravanje sukladnosti sa schengenskim propisima u TEN-T zračnim lukama. S obzirom na poboljšanje povezanosti s otocima, fokus će biti na povećavanju kapaciteta pomorskih luka koje povezuju kopno s otocima i otoke međusobno. Budući da povezanost otoka ovisi o trajektnim linijama, fondovi EU-a će biti namijenjeni modernizaciji kapaciteta pomorskih prijevoznika koji pružaju usluge javnog prijevoza.

Cestovni promet u Hrvatskoj opterećen je uskim grlima i nedostatkom sigurnosnih standarda. Postoje zapreke u povezanosti s regionalnim urbanim i ruralnim centrima, dok je efikasno kretanje robe i ljudi između Hrvatske i ostatka EU-a ograničeno. Stoga će se u okviru OPKK-a također nastojati modernizirati regionalne i sporedne ceste s ciljem poboljšanja povezanosti diljem Hrvatske, čime će se osigurati da urbani i ruralni centri ostvare korist od pristupa TEN-T mreži, kao i poboljšanja i interoperabilne integracije načina prijevoza.

U skladu s analizom sadržanom u prometnoj strategiji, hrvatski sektor prometa je u 2011. doprinio sa 20% Nacionalnom inventaru stakleničkih plinova, pri čemu je emisija iz cestovnog prometa činila 95% ukupne emisije iz sektora prometa. Intenzivni cestovni promet u urbanim središtima kopnene Hrvatske uvelike doprinosi onečišćenju zraka lebdećim česticama i dušikovim dioksidom. Predominantnost privatnog

prijevoza rezultira prometnim gužvama na cestama u urbanim središtima, što dovodi do povećanog onečišćenja zraka i onečišćenja bukom, nedostatka prostora za parkiranje, smanjene kvalitete življenja i porasta troškova građana. Prema posljednjim statističkim podacima, Hrvatska je zabilježila porast broja registriranih automobila, kao i kilometraže i opće uporabe osobnih automobila (modalna podjela unutarnjeg prijevoza putnika: 82,2% - 2008. godina, 84,6% - 2011. godina). U okviru OPKK-a nastojat će se smanjiti ovisnost o cestovnom prometu u Hrvatskoj, pri čemu će se prioritetnost ulaganja utvrđivati prema njihovom doprinosu održivosti i integraciji unutar multimodalnog pristupa.

Što se tiče javnog prijevoza, evidentna je potreba za razvojem mjera niske emisije putem uspostave integriranih i ekološki prihvatljivih sustava javnog prijevoza u urbanim aglomeracijama te unapređenja rješenja za urbanu mobilnost uz nultu emisiju. Trenutno je javni prijevoz dostupan samo u većim gradovima kao što su Zagreb, Rijeka, Osijek, Split i njihove aglomeracije, te Varaždin, Karlovac, Zadar i Pula. Uz to, sredstva javnog prijevoza nisu integrirana i nema mnogo mogućnosti za zajednički vozni red ili karte te intermodalni prijevoz. Rezultat je da je prijevoz putnika u Hrvatskoj u padu - u razdoblju od siječnja do prosinca 2012., zabilježen je pad prijevoza putnika od 20.1% u usporedbi s istim razdobljem u 2011. Ulaganja u sklopu OPKK-a će podržavati mjere koje povećavaju atraktivnost sustava javnog prijevoza (modernizacijom prometnih putova, povećanjem integracije svih načina prijevoza i uvođenjem suvremenog željezničkog voznog parka i sustava upravljanja) i usmjerene su na smanjenje korištenja privatnih automobila, pri čemu prioritet treba biti smanjenje emisije stakleničkih plinova i razvoj više održivih mogućnosti prijevoza u skladu s Bijelom knjigom o prometu i Strategijom Europa 2020.

S obzirom na navedeno, glavni ciljevi ovih prioritetnih područja su sljedeći:

- poboljšana interoperabilnost i međusobna povezanost željezničkih pruga u sklopu glavnih europskih koridora te poboljšani kapaciteti i kakvoća putničkog željezničkog voznog parka (KF);
- poboljšana regionalna mobilnost i sekundarna povezanost putem unapređenja regionalnih cesta, eliminacije glavnih uskih grla i mjera sigurnosti na cesti (EFRR);
- poboljšana teritorijalna kohezija i povezanost te dostupnost fizički izoliranih područja tj. najjužnijih dijelova Hrvatske (Dubrovnik) i nastanjenih otoka (KF);
- uspostava integriranih i ekološki prihvatljivih sustava javnog prijevoza u urbanim aglomeracijama (KF);
- uvođenje i unapređenje rješenja za urbanu mobilnost uz nultu emisiju, koja se trebaju implementirati putem integriranih teritorijalnih investicija (EFRR);
- modernizacija unutarnjih vodnih putova, luka i IT sustava upravljanja načinom prijevoza unutarnjim vodnim putovima (KF).

Integrirana ulaganja u sklopu TC 7 i TC 4 u okviru ovoga prioritetnog područja usmjerena su na doprinos uspostavi efikasnog i održivog prometnog sustava na teritoriju Republike Hrvatske, u skladu s općim ciljem obrazloženim u nacrtu Prometne strategije za Hrvatsku (od travnja 2014.) i integriranim teritorijalnim pristupom promicanju mobilnosti uz nultu emisiju.

U fokusu ovog prioriteta bit će ulaganja u prometnu infrastrukturu potrebnu za suvremenu, konkurentnu i međusobno povezanu europsku ekonomiju, koja će olakšati kretanje robe i ljudi, ne samo diljem i unutar Hrvatske već i prema ostalim dijelovima Europe, te poboljšati pristupačnost regionalnih funkcionalnih centara gradovima i izoliranim područjima i ojačati teritorijalnu koheziju.

Nadalje, utvrđivanje ciljeva za prioritet prometa u OPKK-u odražava prioritete politike EU-a i nacionalne politike za područje prometa. Bijela knjiga o prometu EU-a identificira kao cilj uspostavu Jedinstvenog europskog prometnog područja koje bi tvorilo podlogu europskom gospodarskom napretku, povećalo konkurentnost te omogućilo visokokvalitetne, efikasne i sigurne usluge u suvremenoj infrastrukturi, uz smanjenje njezinog utjecaja na okoliš. U njoj se ističe integracija mreža načina prijevoza odnosno komodalnost, strukturalne promjene kojima se omogućuje učinkovito natjecanje željeznice na tržištu

prijevoza robe i putnika na srednjim i dugim relacijama, mobilizacija potencijala nedovoljno iskorištenih unutarnjih vodnih putova i ekološki prihvatljiv gradski promet. Stoga, fokus bi trebao biti na 'osnovnoj' mreži koridora koji bi osigurali efikasno multimodalno povezivanje i dodatnu vrijednost na razini Europe.

Prijedlog Europske komisije za pripremu i prioritete programskih dokumenata ističe neujednačenost hrvatskog prometnog sustava koji je tijekom posljednjih 15 godina bio usmjeren na razvoj autocesta. Poboljšanje kvalitete je potrebno i u svim drugim načinima prijevoza, kao i napori k povećanju sigurnosti na cesti, poboljšanju sustava upravljanja željezničkim prometom te interoperabilnosti, multimodalnosti i plovnosti unutarnjih vodnih putova.

Prioritetna os koja se odnosi na OP Promet 2014.-2020. će biti usmjerena na nastavak provedbe strateških ciljeva određenih u OP-u Promet 2007.-2013. (modernizacija željezničke infrastrukture i sustava unutarnjih plovni putova), uz osiguravanje dosljednosti i usklađenosti s obzirom na dosadašnje financiranje iz fondova EU-a u sektoru prometa u Hrvatskoj.

Poboljšanje pružanja javnih usluga

Ovo prioritetno područje je usmjereno na TC-ove 9, 10 i 11 Zajedničkog strateškog okvira.

Hrvatska ima jedan od najviših postotaka osoba kojima prijeti **siromaštvo ili socijalna isključenost** u EU-u. Stopa materijalne deprivacije je također visoko iznad prosjeka Europske unije. Broj ljudi kojima prijeti siromaštvo ili socijalna isključenost je bio 1,370.000 u 2012., a cilj Hrvatske je smanjenje tog broja do 100.000 do 2020., u skladu s Ekonomskim programom Republike Hrvatske 2013., koji određuje obvezu provedbe glavnog cilja Strategije Europa 2020. koji se odnosi na siromaštvo i socijalnu isključenost.

Nadalje, cilj glavne inicijative "Europska platforma protiv siromaštva " je osiguravanje ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije, koje se temelji na tekućoj Europskoj godini borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti, radi osvještavanja i prepoznavanja temeljnih prava ljudi suočenih sa siromaštvom i socijalnom isključenosti te omogućavanja njihovog dostojanstvenog života i aktivne uloge u društvu.

Za Hrvatsku je veoma specifična činjenica neposrednog iskustva rata (1991.-1996.), koji je imao multidimenzionalne posljedice povezane s povećanim rizikom od socijalne isključenosti veterana i žrtvi hrvatskog Domovinskog rata. Uz poznate čimbenike koji utječu na socijalnu isključenost, ratne traume, ranjavanje i oboljenja, posebice posttraumatski stresni poremećaj, pojačavaju problem socijalne isključenosti spomenutog stanovništva, te su, prema tome, mjere usmjerene na svladavanje ovih prepreka specifične.

Skupine hrvatskih građana koje se smatraju najugroženijima definirane su u Strategiji borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj (2014.-2020.).⁴⁵ Nacrt Strategije borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj 2014.-2020. definira najugroženije skupine u društvu tj. one kojima najviše prijeti siromaštvo i socijalna isključenost. U njemu se također razlikuje više područja isključenosti.

U Prijedlogu Europske komisije za pripremu i prioritete programskih dokumenata istaknuto je da je pristup visokokvalitetnoj potpori u okviru zajednice ograničen, pri čemu postoje značajne regionalne razlike u pristupu između urbanih i ruralnih područja. Stoga bi ulaganja trebala biti usmjerena na proširenje i diversifikaciju tih usluga i omogućavanje njihove dostupnosti svima. Potrebno je poticati prelazak s institucionalnih na usluge u okviru zajednice, posebice za djecu, starije, beskućnike, osobe s posebnim potrebama, kao i druge ugrožene skupine. Nadalje, Prijedlog Europske komisije za pripremu i prioritete programskih dokumenata također naglašava pristup povoljnim i održivim visokokvalitetnim zdravstvenim i

---

⁴⁵ U okviru OP-a, pojam *ranjiva skupina* podrazumijeva skupine navedene u ovom odjeljku i definirane u Strategiji borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj (2014.-2020.).

socijalnim uslugama, kao i smanjenje nejednakosti u dostupnosti zdravstvene skrbi i podataka, posebno za ranjive skupine.

Hrvatska je suočena s ograničenom dostupnošću zdravstvene i socijalne skrbi (posebno u ruralnim područjima, na otocima i u manjim gradovima), uslijed strukturalnog manjka infrastrukture i usluga te ostalih prepreka dostupnosti kao što su troškovi i udaljenost.

Sukladno ocjeni potreba i potencijala predstavljenoj u Partnerskom sporazumu, postojeći sustav zdravstvene skrbi ne bavi se u potpunosti nastalim izazovima, a postojeće usluge zdravstvene skrbi nisu pravovremeno i na najefikasniji način usmjerene na potrebe stanovništva. Također, skrb je često ograničeno i nejednako dostupna diljem zemlje zbog udaljenosti, no i nedostatka zdravstvenih radnika. U 2011. postojao je 281 liječnik na 100.000 stanovnika. Taj omjer se povećao u posljednjih 10 godina, no još uvijek je manji od prosjeka Europske unije (320/100.000). Situacija je ista s brojem medicinskih sestara na 100.000 stanovnika, koji u je 2011. bio 579, no još uvijek je ispod prosjeka Europske unije (782/100.000).

Postoje primjeri ozbiljne neučinkovitosti u hrvatskom **sustavu zdravstvene skrbi**, posebice u bolničkom sustavu, koji je bio osmišljen i razvijen prije nekoliko desetljeća, kada su demografski, epidemiološki i tehnološki uvjeti bili veoma drukčiji od današnjih. Takav zastarjeli bolnički sustav ne može pružati odgovarajuće i održive usluge stanovništvu.

Hrvatska također zaostaje u osiguravanju prelaska s institucionalnih na usluge zdravstvene skrbi u zajednici. Prelazak s institucionalne/bolničke skrbi na skrb u zajednici je središnji koncept reforme zdravstva u Republici Hrvatskoj, koji doprinosi održivosti zdravstvenih sustava i dostupnosti zdravstvenih usluga. Radi povećanja dostupnosti i kvalitete zdravstvene skrbi te osiguravanja održivosti zdravstvenog sustava, postoji potreba za spuštanjem razina na kojima se pruža zdravstvena skrb. Ulaganja iz EFRR-a i ESF-a trebaju biti korištena komplementarno, kako bi se postigao prelazak s više na manje zahtjevnju bolničku skrb u pogledu sredstava, s bolničke na primarnu zdravstvenu skrb, te dalje na skrb u vlastitom domu i samoskrb. U nekim područjima, kao što je skrb o mentalnom zdravlju i palijativna skrb, postoji snažna potreba za razvijanjem usluga primarne zdravstvene skrbi i skrbi na razini zajednice, budući da su zdravstveni stručnjaci s relevantnim specijalističkim obrazovanjem trenutno zaposleni gotovo isključivo u bolnicama.

Učinkovita hitna medicinska pomoć je od velike važnosti, posebice u geografski izoliranim područjima kao što su otoci, gdje su ostale zdravstvene usluge ograničene ili ne postoje. Trenutno su, međutim, službe hitne pomoći nedovoljno opremljene za pružanje odgovarajuće skrbi lokalnom stanovništvu i mnoštvu turista koji posjećuju otoke svako ljeto. Rješenja u vidu telemedicine mogu povećati dostupnost zdravstvene skrbi u geografski izoliranim područjima, no te su usluge nedovoljno razvijene, unatoč tome što su postavljeni važni temelji za njihovo pružanje i daljnji razvoj.

Nadalje, ne postoji zasebni sustav zdravstvene odnosno psihosocijalne skrbi za ratne veterane i žrtve rata, kao što je slučaj s drugim zemljama koje imale iskustva s ratnim sukobima. S obzirom na to da se radi o stanovništvu kojemu su, zbog njegovih specifičnih potreba, nešto teže dostupne socijalne i zdravstvene usluge od općeg interesa, postoji istinska potreba za koncentracijom usluga psihosocijalne skrbi na jednom mjestu. Ulaganjima koja se planiraju ostvariti pomoću sredstava iz EFRR-a podržat će se osnivanje veteranskih centara (gradnja, renovacija postojećih objekata, nabava nužne medicinske i tehničke opreme i potrebnih vozila). Veteranski centri su zamišljeni kao ustanove koje pružaju stalni, privremeni i dnevni smještaj i sveobuhvatnu skrb za najosjetljiviji dio populacije branitelja i žrtvi rata koji ne može dobiti stalnu skrb unutar vlastitih obitelji. Istovremeno, centri pružaju usluge psihosocijalnog osnaživanja za korisnike kroz provedbu programa za poboljšanje kvalitete življenja, poboljšavanje mogućnosti zapošljavanja i ponovno uključivanje u život zajednice, što će biti podržano ulaganjima iz ESF-a. Samo zajedničkim djelovanjem ta dva fonda moguće je postići maksimalni učinak u smislu smanjenja socijalne isključenosti ratnih veterana i žrtvi rata.

Strategija EU-a za razvoj jednakih mogućnosti za osobe s invaliditetom 2010.-2020. pruža okvir za osnaživanje osoba s invaliditetom za njihovo potpuno sudjelovanje u društvu te osiguravanje ostvarivanja njihovih temeljnih prava. Cilj strategije je također olakšati provedbu Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom (eng. *UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities, CRPD*), čija je potpisnica i EU od siječnja 2011. To podrazumijeva da EU, u okviru svoje nadležnosti, u svojim zakonodavnim postupcima i stvaranju politike treba promicati i poštovati prava koje štiti ta Konvencija. Od ključnih članaka Konvencije relevantnih za deinstitucionalizaciju, članak 19. propisuje pravo na neovisno življenje.

Prijedlog Europske komisije za pripremu i prioritete programskih dokumenata stavlja naglasak na pristup povoljnim, održivim visokokvalitetnim socijalnim uslugama uključujući usluge školske i izvanškolske skrbi, skrbi o djeci i usluge dugoročne skrbi, skrb o izdržanim osobama kao što su stariji te potpora prelasku s institucionalne skrbi na skrb o djeci, starijima i drugim ranjivim skupinama u okviru zajednice.

Pristup socijalnim uslugama, posebno onima u okviru zajednice, je ograničen, budući da je procijenjeno da većina županija nema dostatne kapacitete za pružanje socijalnih usluga ranjivim skupinama, čime su izrazito pogođena ruralna područja. Mapiranje siromaštva bi trebalo pružiti više podataka u vezi s različitim dimenzijama siromaštva i njegovim determinantama diljem hrvatskog teritorija. Potpora razvoju i širenju mreže socijalnih usluga u zajednici je također preduvjet za održivost postupka deinstitucionalizacije. Aktivna politika deinstitucionalizacije je nužni preduvjet za mogućnost ostvarivanja prava na život u zajednici. S ciljem intenziviranja postupka deinstitucionalizacije i sprečavanja institucionalizacije, usvojen je Plan deinstitucionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2011.–2016. (2018.), u svrhu smanjenja ulaska u sustav institucionalizirane skrbi i povećanja izlaska iz njega u nove oblike skrbi, uz posebno poticanje reintegracije u obitelj (te osiguravanje jedne ili više usluga podrške obiteljima u lokalnoj zajednici). To treba biti usklađeno s razvojnim prioritetima umreženih usluga na lokalnoj razini, uzimajući u obzir regionalnu ujednačenost.

Plan deinstitucionalizacije se odnosi na sljedeće grupe korisnika: djeca i mladi bez odgovarajuće skrbi, djeca i mladi s problemima u ponašanju, osobe s invaliditetom (zbog sustava socijalne skrbi, one su podijeljene u dvije skupine: osobe s intelektualnim, osjetilnim ili tjelesnim oštećenjima i osobe s mentalnim oštećenjima). U 2012. je socijalne usluge koristilo 1231 djece i mladih bez odgovarajuće roditeljske skrbi. Među njima je bio 841 (68%) korisnik institucionalne skrbi, što je daleko od cilja od samo 20% korisnika institucionalne skrbi. Situacija je bolja s obzirom na djecu i mlade s poremećajima u ponašanju – od 993 korisnika u 2012., njih 343 (35%) je koristilo usluge institucionalne skrbi. Što se tiče osoba s intelektualnim, tjelesnim ili osjetilnim oštećenjima, od 6.243 registriranih korisnika, njih 2.754 (44%) je bilo pod nekim oblikom institucionalne skrbi. Najveći izazovi povezani su s osobama s mentalnim oštećenjima, među kojima je 3.780 od 3.906 registriranih korisnika bilo pod institucionalnom skrbi.

Nadalje, predviđeno je usvajanje Operativnog plana deinstitucionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj, s ciljem identifikacije oblika transformacije domova za socijalnu skrb, dosega i dinamike provedbe procesa transformacije i deinstitucionalizacije korisnika, kao i broja i kvalifikacija stručnih radnika potrebnih za provedbu raznih programa i pružanje različitih usluga u zajednici. Operativnim planom će se definirati financijska sredstva potrebna za provedbu postupka deinstitucionalizacije i transformacije, uključujući i obrazovanje i nadzor radnika. Kako bi se osigurala maksimalna dostupnost socijalnih usluga u zajednici u svim regijama i potpora postupku deinstitucionalizacije, paralelno se odvija postupak socijalnog planiranja na razini županije, koji bi trebao biti dovršen do kraja 2014. u svoj 21 županiji u Hrvatskoj, a koji se oslanja na IPA ugovor o pružanju usluga.

Županijski planovi, razvijeni u sklopu projekata unutar prethodne financijske perspektive, trebali bi podržati razvoj usluga koje nedostaju u pojedinim područjima, osigurati održivost procesa deinstitucionalizacije te

podupirati prava svih osoba na potporu u njihovim lokalnim zajednicama. Centri za socijalnu skrb aktivno sudjeluju u pripremi korisnika i njihovih obitelji za povratak korisnika u obitelj ili njegovo upućivanje u izvaninstitucionalne oblike smještaja, kao i u sprečavanju institucionalizacije, čime se podupire postupak deinstitucionalizacije.

Ulaganja u infrastrukturu u domovima za starije osobe usmjerena su na osiguravanje standarda kvalitete institucionalne skrbi, a posebice dostupnosti socijalnih usluga u zajednici. Ulaganja će biti usmjerena na postojeću infrastrukturu ustanova socijalne skrbi i NVO-a koji pružaju socijalne usluge, s ciljem iskorištavanja postojećih resursa i njihovog prilagođavanja u svrhu pružanja usluga u zajednici koje će biti razvijene u sklopu ESF-a. Također, ulaganja će biti usmjerena na infrastrukturu centara za socijalnu skrb, kao institucija koje povezuju korisnike i pružatelje socijalnih usluga i koji su jedan od osnovnih dionika u procesu deinstitucionalizacije.

Nadalje, s ciljem poboljšanja kvalitete življenja i socijalne uključenosti beskućnika, potrebna su ulaganja u prihvatilišta za beskućnike i centre za dnevni boravak beskućnika. Centri za dnevni boravak pružaju raznovrsne usluge kao što su radionice, psihološka podrška, pomoć u ostvarivanju socijalnih prava itd., a njihove aktivnosti bit će podržane putem ESF-a. Broj beskućnika u Hrvatskoj mnogo je veći od broja onih među njima koji su smješteni u prihvatilišta. Procjenjuje se da u Hrvatskoj živi preko 1000 beskućnika, od kojih je njih 294 smješteno u prihvatilištima.

Što se tiče regionalne neujednačenosti, nedostatna raspoloživost i dostupnost socijalnih usluga koje se pružaju članovima ranjivih skupina, kako su definirane u Strategiji za borbu protiv siromaštva i socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj 2014.–2020., prisutne su na cijelom području Republike Hrvatske. Međutim, područja pogođena siromaštvom podudaraju se s onima koja su identificirana kao potpomognuta područja, na temelju indeksa razvijenosti.

Ta područja karakteriziraju više stope nezaposlenosti, niža primanja i vlastiti prihodi po stanovniku, niža razina obrazovanja, depopulacija, niži životni standard i lošiji stambeni uvjeti, što odražava sporiji gospodarski i društveni razvoj u ovim područjima, niža razina zapošljavanja i obrazovanja, neujednačena prometna povezanost, ograničena dostupnost temeljne infrastrukture, što dovodi do povećane osjetljivosti stanovništva na siromaštvo u usporedbi s drugim područjima. Ta složena slika degradacije poziva na integrirani pristup, koji bi bio podržan komplementarnim financiranjem iz ESF-a i EFRR-a.

S druge strane, pri razvijanju sredstava politike u svrhu pomoći u rješavanju problema siromaštva i socijalne isključenosti s kojima su suočene marginalizirane zajednice poput Roma (no ne i samo njih), EU je redovito isticala međuodnos između problema povezanih s obrazovanjem, zapošljavanjem, zdravstvom i fizičkim uvjetima stanovanja. To je svakako slučaj u Hrvatskoj, gdje je taj međuodnos slične (no ne i iste) prirode u urbanim i ruralnim zajednicama i gdje bi projekti integrirane obnove mogli biti pravo sredstvo postizanja poboljšanih uvjeta življenja i bolje socijalne uključenosti određene ciljne skupine.

Nadalje, za Hrvatsku je veoma specifično neposredno iskustvo rata (1991.-1996.), što znači da je Hrvatska jedina postkonfliktna država članica EU-a s multidimenzionalnim posljedicama rata povezanim s povećanim rizikom od socijalne isključenosti. Također postoje specifične kategorije izložene povećanom riziku od socijalne isključenosti kao što su branitelji i žrtve rata, izbjeglice, interno raseljene osobe (IRO-i), povratnici itd. U hrvatskom Domovinskom ratu uništeno je više od 150.000 domova i posjeda i preko 25% hrvatskog gospodarstva, a izravna šteta nanosena Hrvatskoj iznosila je 32 milijarde EUR. Izgubljeno je više od 21.000 života, 57.890 hrvatskih branitelja je pretrpjelo tjelesna oštećenja veća od 20% te im je dodijeljen status branitelja s invaliditetom, a 1.663 branitelja i civila se još uvijek smatra nestalima.

Potrebno je izvršiti mapiranje siromaštva s ciljem preciznog određivanja zemljopisnih područja najviše pogođenih siromaštvom i degradacijom, kako bi se razumjele temeljne determinante siromaštva s obzirom

na njegovu prostornu distribuciju. Na temelju rezultata mapiranja siromaštva, donijet će se odluka o odabiru malih gradova i naselja za integrirane projekte fizičke, društvene i gospodarske obnove, u vidu teritorijalno utemeljenog integriranog pristupa rješavanju problema siromaštva i socijalne isključenosti. On bi uključivao aktivnosti EFRR-a, uključujući socijalno stanovanje, osnovne komunalne usluge i društvene objekte, s ciljem stvaranja društvene i gospodarske infrastrukture potrebne radi unapređenja uvjeta življenja u ciljanom području te osiguravanja održivosti, dok će se financiranje iz ESF-a koristiti za potporu pružanju socijalnih i ekonomskih usluga te usluga povezanih sa zapošljavanjem.

Međutim, i bez sveobuhvatnog i detaljnog mapiranja siromaštva, na temelju dostupnih parametara, kao što je prihod kućanstava, stopa nezaposlenosti, stopa zaposlenosti, razina obrazovanja, dob, broj korisnika socijalnih naknada i indeks razvijenosti) moguće je identificirati ekstremne primjere ugroženih i degradiranih malih gradova i naselja, koji mogu biti određeni za pilot-projekte obnove putem ograničenih integriranih teritorijalnih intervencija, s ciljem ublažavanja nepovoljnog položaja degradiranih područja kroz potporu njihovom uključivom rastu. U predviđenoj početnoj fazi odvijala bi se i podupirala priprema i provedba ograničenog broja integriranih pilot-projekata, s ciljem olakšavanja učenja i izgradnje kapaciteta putem pružanja najboljih lokalnih rješenja iz prakse za fazu punog razvoja, u kojoj bi se nadograđivalo na ta iskustva, a čija se provedba predviđa u drugom dijelu financijske perspektive.

Strukturne reforme u području **obrazovanja i osposobljavanja na svim razinama** trebale bi biti usmjerene na modernizaciju i reformu kurikuluma temeljenog na ishodima učenja te razvoj ključnih i transverzalnih kompetencija koje su preduvjet za sudjelovanje u cjeloživotnom učenju kao realnosti (što je jedan od strateških ciljeva Obrazovanja i osposobljavanja 2020.).

Iako je još uvijek u postupku donošenja, nova Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije 2014.-2020., prikladno naglašava ove probleme i na njih je usmjerena, slijedeći preporuke EK-a o uvođenju ključnih kompetencija kao temelja za razvoj zajedničkih obrazovnih vrijednosti, načela i ciljeva te dosljednog i koherentnog pristupa razvoju i provedbi kurikuluma na svim razinama i u svim vrstama obrazovanja. Nacionalni okvirni kurikulum (NOK) definira široka obrazovna područja međusobno povezana zajedničkim ishodima učenja i međupredmetnim temama. Ta područja su humanističke znanosti i umjetnost, zdravlje, sigurnost i zaštita okoliša, učenje kako učiti, poduzetništvo i aktivno državljanstvo. U tom pogledu, opće obrazovanje na pred-visokoškolskoj razini ima mogućnosti za daljnji razvoj.

Što se tiče "bottom-up" inicijativa, preduvjet za reformu kurikuluma temeljenog na ishodima učenja i postizanju ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje bit će osnivanje centara za ključne kompetencije, koji predstavljaju rješenje za uspostavu decentraliziranog sustava, kao jednog od strateških ciljeva. Rezultati PISA testiranja i državne mature upućuju na nužnost provedbe specifičnih aktivnosti i stvaranja preduvjeta za omogućavanje novih modela učenja učenicima, kao dodatni oblik obrazovanja uz redovno obrazovanje koje se odvija u učionicama. Uspostava centara je u interesu lokalne i nacionalne zajednice, budući da će oni doprinijeti stvaranju partnerstava između obrazovnih ustanova u sklopu kojih će se odvijati racionalna razmjena ideja, postignuća i dobre prakse u širokom području kompetencija kao što su znanost, tehnologija, inženjerstvo i matematika, informacijska i komunikacijska tehnologija, socijalne i ostale ključne kompetencije, te će omogućiti da one postanu dio mreže ustanova izvrsnosti na svim razinama obrazovanja.

Škole u Hrvatskoj su na različitim razinama digitalne zrelosti (e-zrelost), s obzirom na sljedeće aspekte: dostupnost i brzina Interneta u školi; razina opremljenosti škole IKT-om; digitalna zrelost nastavnika (s obzirom na korištenje IKT-a i digitalnu zrelost u nastavi); podrška školske uprave nastavnicima u korištenju IKT-a u obrazovanju te informatizacija poslovnih procesa. Budući da je samo 17% svih škola u Hrvatskoj povezano s Internetom vrlo brzom vezom, potrebna su značajna ulaganja u internetsku infrastrukturu i računalnu opremu. Pritom, čak i škole koje imaju takvu vezu nisu u mogućnosti u potpunosti iskoristiti njezin potencijal. Razlog tomu je zastarjela IKT oprema u većini škola te neadekvatan broj računala/prijenosnih

računala/tableta po učeniku⁴⁶. Hrvatska će u sljedećem razdoblju uložiti napore u provedbu nacionalnog projekta 'E-škole'. E-škole su digitalno zrele škole, povezane ultra-brzom internetskom vezom, visoko opremljene odgovarajućom IKT opremom i s visokom razinom informatizacije poslovnih i edukacijskih procesa. Nastavnici zaposleni u tim školama su digitalno kompetentni, a učenike se uči i potiče da i sami postanu digitalno kompetentni. U tim školama se svakodnevno koristi IKT u obrazovanju, uključujući obrazovne aplikacije i digitalne obrazovne materijale, no ne i samo njih, čime se osigurava da današnji učenici postanu budući konkurentni radnici na tržištu rada.

Iako se, u manjim razmjerima, opremanje provodilo i u pretpristupnom razdoblju, uglavnom u školama za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (SOO) i ustanovama za obrazovanje odraslih, škole na pred-visokoškolskoj razini još uvijek nisu opremljene najnovijom tehnologijom te didaktičkom i ostalom specijaliziranom opremom potrebnom radi pružanja visokokvalitetnog, relevantnog, suvremenog i atraktivnog obrazovanja i osposobljavanja. Stoga su neophodna daljnja ulaganja u obrazovnu infrastrukturu. Strukovno obrazovanje i osposobljavanje u Hrvatskoj je od ključne važnosti, budući da je 70,7% redovnih učenika srednjih škola (razine 3 i 4 u Međunarodnoj standardnoj klasifikaciji obrazovanja) u 2011. bilo upisano u neki od programa SOO-a. Konkretno, 43% ih je bilo upisano u 4-godišnje programe SOO-a (zasnovane na jednakom udjelu općih i stručnih kompetencija, više teoretske i zasnovane na nastavi u školi, koji učenicima omogućuju napredovanje do visokoškolskog obrazovanja), a 26% ih je bilo upisano u 3-godišnje programe (više zasnovane na stručne i praktične kompetencije koje se u većini programa SOO-a usvajaju kroz programe naukovanja). Stoga, veći dio SOO-a u Hrvatskoj je usmjeren na osiguravanje uključivanja u tržište rada i omogućavanje pristupa visokoškolskom obrazovanju.

Prijedlog Europske komisije za pripremu i prioritete programskih dokumenata je također usmjeren na intervencije u SOO te ističe promicanje atraktivnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, kao i prilagodbu sustava SOO-a zahtjevima tržišta rada razvijanjem učenja usmjerenog na rad u SOO-u.

Statistički podaci, dosad izvršene analize i uvidi stečeni tijekom provedbe projekata u sektoru strukovnog obrazovanja prikazuju u glavnim crtama vrstu i prirodu nedostataka u tom sektoru. Najveći udio među nezaposlenima imaju osobe sa srednjoškolskim stupnjem obrazovanja - oko 62%. Podaci o obrazovanju pokazuju da se broj učenika upisanih u osnovnu školu te očekivani broj učenika polaznika srednjih škola značajno smanjuje, što će dovesti do smanjenja broja škola⁴⁷. Stavovi poslodavaca, pribavljeni putem analize izvršene u sklopu jednog od provedenih IPA projekata (*Jačanje institucionalnog okvira za razvoj strukovnih standarda zanimanja, kvalifikacija i kurikuluma*) otkrivaju da je samo 1/3 poslodavaca uključenih u istraživanje bilo zadovoljno razinom kompetencija mladih te da je glavni problem manjak praktičnih znanja potrebnih za određene poslove.⁴⁸

U odlučivanju o vrsti i opsegu ulaganja u sektoru strukovnog obrazovanja uzet je u obzir uvid stečen putem analize izvršene u sklopu IPA projekata dosad provedenih u sektoru strukovnog obrazovanja. Provedba tih projekata pokazala je da gotovo 60% ukupnih ulaganja na području uvođenja novih, suvremenih i inovativnih sadržaja u strukovne škole radi osiguravanja njihove relevantnosti na tržištu rada i podizanja njihovih kapaciteta za pružanje suvremene praktične izobrazbe u školi bilo namijenjeno strukovnim programima u sljedećim sektorima: poljoprivreda - prehrambena industrija - veterinarstvo, strojarstvo, brodogradnja i

⁴⁶ Tesla u školi, 2008.; ICTedu, 2011.; Survey of Schools: ICT in Education - Studija pripremljena za Europsku komisiju, 2013.

⁴⁷ U školskoj godini 2004.-2005. bilo je 391.112 učenika upisanih u osnovnu školu, dok podaci za školsku godinu 2012.-2013. pokazuju da se taj broj smanjio na 334.070 (DZS, 2006. - 2013.). U školskoj godini 2004.-2005. bilo je 188.677 učenika upisanih u srednju školu, dok podaci za školsku godinu 2012.-2013. pokazuju da se taj broj smanjio na 184.793 (DZS, 2006. - 2013.).

⁴⁸ To nije toliko iznenađujuće uzme li se u obzir da na provođenje praktične izobrazbe negativno utječu teški ekonomski uvjeti i zatvaranje brojnih malih i srednjih poduzeća, što dovodi do smanjenja kapaciteta raspoloživih mjesta za organizaciju praktične izobrazbe kod poslodavaca. Stoga, učenici i škole su suočene s preprekama u pronalaženju mogućnosti za realizaciju praktične izobrazbe.

metalurgija, turizam i ugostiteljstvo te elektrotehnika i informacijska tehnologija⁴⁹. Imajući u vidu da je jedan od kriterija bio usklađivanje s lokalno-regionalnim razvojnim strategijama, jasno je da su ovi sektori bili prepoznati kao napredni u kontekstu doprinosa strukovnog obrazovanja daljnjem razvoju određene regije. Na temelju navedenog i uzimajući u obzir Specifične preporuke za svaku zemlju u Prijedlogu Europske komisije za pripremu i prioritete programskih dokumenata, prioritetna i tematska područja identificirana u nacrtu Strategije pametne specijalizacije te prioritetna područja ulaganja u strukovno obrazovanje prepoznata u novoj Strategiji obrazovanja, znanosti i tehnologije (usvajanje Strategije planira se do kraja svibnja 2014.), težište namjenskih infrastrukturnih ulaganja bit će na osnivanju centara za kompetencije u određenim sektorima strukovnog obrazovanja. Drugim riječima, uspostava mreže dovoljno opremljenih strukovnih škola s visokom razinom stručnosti nastavnika strukovnih predmeta/mentora bit će prioritetno područje ulaganja. Ta će mreža olakšati daljnji razvoj obrazovnog sustava i njegovo usklađivanje s tržištem rada na regionalnoj razini.

Ulaganja u infrastrukturu su također potrebna radi potpore pristupu visokoškolskom obrazovanju i unapređenju njegove kvalitete i relevantnosti. S obzirom na dostupnost relevantne infrastrukture te uzimajući u obzir preporuke Bolonjskog procesa te svjetskih standarda za izvođenje visokokvalitetne nastave, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta postavilo je standarde prikladnosti prostornih uvjeta nastavnog procesa, a koji se određuju na temelju omjera između planiranog broja upisanih učenika te veličine iskoristivog prostora, tako da svakom učeniku bude osigurano 1,25 m² iskoristivog prostora. S ciljem prilagođavanja prostornih i materijalnih uvjeta sveučilišta Bolonjskom procesu, u razdoblju od 2004. do danas pokrenuta su kapitalna ulaganja u visokoškolske ustanove - više od 320.000 m² novih/postojećih prostora je bilo izgrađeno/rekonstruirano ili je u izgradnji/rekonstrukciji. Međutim, potrebna su i dodatna ulaganja u infrastrukturu radi potpore pristupu visokoškolskom obrazovanju i unapređenja njegove kvalitete i relevantnosti. S obzirom na činjenicu da životni troškovi čine najveći udio ukupnih troškova studiranja, nedostatan broj studentskih domova je značajna prepreka pristupu visokom obrazovanju (VO). Također, jedan od najvećih problema postojećih smještajnih kapaciteta odnosi se na nemogućnost smještaja studenata s invaliditetom. Stoga će biti podržana ulaganja u obnovu postojećih i gradnju novih studentskih domova, s ciljem poboljšanja pristupa visokom obrazovanju. Nadalje, jedan od ciljeva određenih u nacrtu Strategije je uspostava novog nacionalnog sustava financijske potpore koja bi se temeljila na izravnoj potpori studentima putem stipendija i/ili sufinanciranih studentskih kredita dostupnih svim studentima (uključujući one koji studiraju uz rad). Novi sustav će biti temeljen na potrebama (tj. socioekonomskom statusu ili drugim kriterijima relevantnim za ranjive skupine). Također se planira razvoj nacionalnog programa stipendija za podzastupljene i ranjive skupine studenata, koji će biti financiran iz ESF-a na način komplementaran onom koji je predviđen za financiranje iz EFRR-a.

Drugo, s ciljem povećanja kvalitete i relevantnosti studijskih programa radi povećanja zapošljivosti diplomanata, objekti namijenjeni obrazovanju i istraživanju u sklopu visokoškolskih ustanova trebaju biti unaprijeđeni. Modernizirani i kvalitetni studijski programi koji su osnova postizanja relevantnih kompetencija, kako je zamišljeno u sklopu ESF-a, ne mogu se provoditi bez odgovarajućih objekata. Za akademski i istraživački usmjerene programe, potrebna je povezanost aktivnosti znanstvenog istraživanja i nastave kako bi se osigurala kvaliteta, dok obrazovne ustanove u sklopu strukovno usmjerenih visokoškolskih ustanova trebaju biti opremljene modernim tehnologijama, s ciljem omogućavanja razvoja najvažnijih vještina studentima strukovno usmjerenih studijskih programa.

U okviru ovoga prioritetnog područja planiraju se ulaganja radi potpore strukturnim reformama u javnoj upravi (JU), povezanim s Nacionalnim programom reformi (NPR) i Specifičnim preporukama za svaku zemlju (SPSZ). Prioriteti u ovom području, koji su komplementarni prioritetnoj osi "Pametna administracija" Operativnog programa Učinkoviti ljudski resursi i trebaju biti razmatrani zajedno, su postizanje sljedećeg:

- profesionalizacija, učinkovitost, transparentnost i usmjerenost na građane JU-a;

---

⁴⁹ Dodatni argument za odabir ovih sektora je činjenica da je unutar njih zabilježena najviša stopa upisa u programe visokog obrazovanja te najviša stopa zaposlenosti.

- učinkovitost pravosuđa (posebice u cilju rješavanja velikog zaostatka nerazriješenih slučajeva na građanskim i trgovačkim sudovima);
- sustav ocjene uspješnosti i napredovanje u karijeri u skladu s postignućima u JU-u;
- suzbijanje korupcije.

Planirane reforme podržane u sklopu TC 11 će promicati “principe uspješnosti” kako ih je odredio Europski institut za javnu upravu.

Iako je Hrvatska je poduzela značajne mjere poboljšanja javne uprave, ima prostora za daljnja poboljšanja u smislu profesionalizacije, učinkovitosti, transparentnosti i usmjerenosti na građane JU-a. Najveći izazovi u hrvatskoj javnoj upravi povezani su s nedostatkom ljudskih i institucionalnih kapaciteta (komplicirani radni postupci i sustavi, nezgrapne strukture, manjak važnih vještina), kao i problemi transparentnosti i uključenosti. Radni dokument osoblja Komisije u kojem se ocjenjuje Ekonomski program Republike Hrvatske 2013. ističe potrebu rješavanja problema niske učinkovitosti pravosuđa, administrativnih prepreka, posebice ulaganju i poslovanju, te primjene mehanizma daljnjeg sprečavanja korupcije u javnom sektoru. Potreba za promjenama se također odražava u statističkim podacima za Hrvatsku, npr. ocjena učinkovitosti državnih službenika je 69% za Hrvatsku, nasuprot prosjeku Europske unije od 82%.

Iako pravosuđe nije prepoznato kao zasebni sektor koji pridonosi ciljevima Strategije Europa 2020, efikasno pravosuđe potiče gospodarski i društveni razvoj zemlje stimuliranjem stvaranja povoljnog okruženja za razvoj poslovanja i smanjivanjem nesigurnosti njezinih građana. Ima horizontalni utjecaj na društvo i trebalo bi biti pokretač razvoja i pravne sigurnosti. U Hrvatskoj, nedostaci u funkcioniranju pravosuđa narušavaju povjerenje građana i tvrtki u javne ustanove i negativno utječu na poslovno okruženje, kao što je utvrđeno u Radnom dokumentu osoblja Komisije i Prijedlogu Europske komisije za pripremu i prioritete programskih dokumenata. Nacionalni program reformi i nacionalni strateški dokumenti bave se ovim pitanjima i opisuju reformu pravosuđa usmjerenu na poboljšanje njegove učinkovitosti.

U tu svrhu, Hrvatska je postigla značajne rezultate i napredak u jačanju učinkovitosti i profesionalizma pravosuđa tijekom pretpristupnog razdoblja, provedbom niza projekata financiranih iz fondova EU-a, no potrebni su daljnji napor u tom smislu. Najvažniji dio ovog procesa je daljnja reorganizacija i racionalizacija pravosudnih tijela, što će pridonijeti poboljšanju učinkovitosti i kvalitete pravosudnih postupaka.

Početkom 2014. poduzete su daljnje mjere povezane s optimizacijom mreže sudskih i državnih odvjetnika, s ciljem uspostave mreže koncentrirane u 15 sudskih regionalnih područja⁵⁰. Racionalizacijom mreže sudova, koja je započela 2008. godine, smanjen je broj sudova s 255 na 158 sudova na kraju 2012. U 2008. godini bilo je 5,8 sudova na 100.000 stanovnika, a 2010. godine taj je broj smanjen na 3,5. U skladu s Izvješćem Europske komisije o efikasnosti pravosuđa u 2012., Hrvatska je imala 42,8 sudova na 100.000 stanovnika (2010.). Iz tih razloga, važno je nastaviti pružati podršku racionalizaciji mreže sudova i reorganizaciji pravosudnog sustava.

Reorganizacija pravosudnog sustava je usmjerena na teritorijalnu i strukturalnu reorganizaciju te promjenu žalbenih postupaka i informatizaciju.

Kao što je navedeno iznad, efikasno i transparentno pravosuđe je jamstvo ukupnog razvoja društva, a inicijativa Pravda za rast prepoznaje efikasno pravosuđe kao pomoćni mehanizam za stvaranje poticajnih uvjeta za uspjeh tvrtki i privatnih ulagača i uklanjanje prepreka koje im onemogućavaju da iskoriste svoj puni potencijal u poslovanju.

Postupak reorganizacije ima nekoliko razina koje bi trebale biti podržane različitim intervencijama, ako se očekuje da njegov konačni rezultat bude pozitivan. Ulaganje u visoko stručne i neovisne pravosudne

⁵⁰ Buduća mreža će uključivati: 15 županijskih sudova, 15 županijskih državnih odvjetništava, 23 općinska suda; 21 prekršajni sud; 23 općinska državna odvjetništva.

dužnosnike i državni službenike i poboljšanje poslovnih procesa i upravljačkih vještina na sudovima prepoznati su kao dio predstojećih postupaka i planirani su unutar Operativnog programa Učinkoviti ljudski resursi, Posebni cilj 11.1.3. - "Potpora efikasnijem i djelotvornijem pravosuđu". Rješavanje problema zaostalih predmeta (što je jedna od značajnijih prepreka za poslovne subjekte, posebno u postupcima koji se vode pred građanskim i trgovačkim sudovima) je vrlo složen i dugotrajan postupak koji treba uključivati strukturalne promjene, promjene poslovnih procesa, planiranja i upravljanja sudovima, obrazovanje, uvođenje novih tehnologija ali i razvijanje i primjenu alternativnog rješavanja sporova.

Sljedeća razina je modernizacija IKT-a, koja će biti podržana u sklopu TC2. Završna razina postupka reorganizacije je osiguravanje fizičkih preduvjeta za uspostavu regionalno organizirane pravosudne mreže. Potrebno je istaknuti da u ustanovljene nedostatke postojeće pravosudne mreže spadaju nejednaka količina posla i neujednačenost u radu sudova diljem zemlje. Gotovo 60% svih predmeta spadaju u područje nadležnosti Županijskog suda u Zagrebu. S ciljem stvaranja odgovarajućih uvjeta za navedeno područje, planira se gradnja Trga pravde u Zagrebu⁵¹ prema financijskom modelu javno-privatnog partnerstva. Druge dvije regije s većim brojem slučajeva u području su nadležnosti županijskih sudova u Rijeci i Splitu. U tim dvjema regijama planiraju se ulaganja u pravosudnu infrastrukturu. Očekuje se da će koncentracija više različitih pravosudnih tijela na jednom mjestu dovesti do značajnih promjena u sveukupnim poslovnim procesima – poboljšanja komunikacije, objedinjavanja zajedničkih usluga, financijske uštede i, što je najvažnije, djelotvornijeg i efikasnijeg odgovaranja na potrebe građana i poslovnih subjekata.

Temeljni cilj ulaganja koji se nastoji postići je doprinos uspostavljanju pravosudnog sustava koji će udovoljavati najvišim europskim standardima neovisnosti, nepristranosti, profesionalizma i efikasnosti te stoga opravdati povjerenje građana i cjelokupnog društva, čijem napretku i služi.

Kao konačna faza postupka reorganizacije, potpora fizičkom objedinjavanju pravosudne mreže putem ulaganja iz EFRR-a će uključivati posebno prilagođene intervencije kao što su: izgradnja, ponovno korištenje praznih trgovačkih maloprodajnih objekata uz adaptaciju, saniranje i ograničena dogradnja zgrada te ograničena preraspodjela prostora u sudovima ili državnim odvjetništvima i uređenje njihovih dijelova itd.

U sklopu popisa glavnih zadataka NPR-a za 2014., definirano je nekoliko pitanja povezanih s **modernizacijom Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje (HZMO)**, koja će se uzeti u obzir u optimizaciji njegovih usluga. Izgradnja informacijske i komunikacijske infrastrukture omogućit će provedbu strategije e-vlade te uključivanje HZMO-a u projekt "e-građani", a provest će se i standardizacija i ažuriranje baze podataka koji će se razmjenjivati elektroničkim putem s relevantnim institucijama EU-a, te će se uspostaviti postupci razmjene podataka i učinkovitog nadzora nad njom. Nadalje, akcijskim je planom predviđen razvoj Elektroničkog sustava za upravljanje dokumentacijom (ESUD) te uvođenje eSpisa u sve organizacijske jedinice HZMO-a, kao i izrada web servisa koji će omogućivati razmjenu podataka putem Interneta između HZMO-a i ostalih državnih tijela te tijela javne vlasti. U svrhu pravilnog rada navedenih tehničkih funkcija, planirano je da se njima upravlja s jedne lokacije, unutar novog jedinstvenog poslovnog prostora HZMO-a.

S obzirom na navedeno, u *Strategiji upravljanja imovinom Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje (HZMO) 2014. – 2017.*, utvrđeno je nekoliko pitanja s ciljem potpore postupku optimizacije i modernizacije HZMO-a u tom razdoblju.

S ciljem objedinjavanja standarda vršenja svakodnevnih poslovnih aktivnosti u prostorima Zavoda, potrebno je osigurati optimalne fizičke kapacitete za aktivnosti Zavoda kao relevantnog pružatelja usluga građanima, u skladu s uvjetima poslovanja suvremenih javnih ustanova, počinjući od trenutne organizacije rada, arhitekture sustava te zakonodavnog okvira poslovanja. Cilj Zavoda bi trebao biti da osigura, po mogućnosti na istome mjestu, uredski prostor za sve aktivnosti poslovnih procesa povezanih s njegovim organizacijskim

---

⁵¹ Na Trgu pravde u Zagrebu nalazit će se sljedeća pravosudna tijela: Županijski i Općinski sud, Županijsko i Općinsko državno odvjetništvo, Prekršajni sud, Trgovački sud, Upravni sud i Pravosudna akademija.

jedinicama. U tom smislu, predviđena je integracija svih poslovnih prostora Zavoda. U skladu sa Strategijom, racionalizacija i optimizacija njegovih poslovnih aktivnosti i povezanih poslovnih prostora treba biti ostvarena putem izgradnje, kupnje, prodaje ili zamjene njegove imovine i nekretnina. Alternativa bi bila razmatranje mogućnosti kupnje novog poslovnog prostora, ako nije moguća njegova izgradnja. S obzirom na potrebna sredstva i sve aktivnosti povezane s tim ciljem, ova Strategija postavlja smjernice samo za preliminarnu aktivnosti za njegovo postizanje, koje mogu biti ostvarene samo unutar duljeg vremenskog razdoblja (nego što je razdoblje provedbe trenutne strategije).

Pri odgovaranju na potrebu za poslovnim prostorom u svrhu poboljšanja radne učinkovitosti Zavoda, potrebno je osigurati da u novom prostoru budu smještene sve jedinice Zavoda, koje su trenutno raspoređene na nekoliko lokacija u Zagrebu (uz dodatnu mogućnost obuhvaćanja i poslovnog prostora Središnjeg registra osiguranika (REGOS), s ciljem povećanja ekonomičnosti i energetske učinkovitosti sustava). Davanje viška imovine u najam/zakup ili njezinom prodajom, Zavod će osigurati značajna financijska sredstva i racionalizirati svoje izdatke, što će omogućiti realizaciju njegovih potreba za poslovnim nekretninama. Zavod će realizirati dio svojih potreba za poslovnim prostorom putem zamjene imovine za koju se ustanovi da je neadekvatna ili nepotrebna, inicijative izgradnje novog poslovnog prostora radi potpunog ispunjavanja poslovnih potreba Zavoda u Zagrebu, novih poslovnih standarda, osiguravanja suvremenog prostora za novu opremu (IKT/serveri), udovoljavanja kriterijima funkcionalnosti i energetske učinkovitosti, nakon čega slijedi obrazovanje kadra za rad s novom IT opremom i njezino održavanje, s ciljem pružanja kvalitetnih i pravovremenih usluga široj javnosti i tvrtkama.

Tablica 1. Obrazloženje odabira tematskih ciljeva i prioriteta ulaganja

Odabrani tematski cilj	Odabrani prioritet ulaganja	Obrazloženje odabira
1. Jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija	1.1. Poboljšanje infrastrukture i kapaciteta za istraživanje i inovacije, u cilju razvijanja uspješnosti u istraživanju i inovacijama, te promicanje centara za kompetencije, posebice onih od europskog interesa	Radi doprinosa glavnom cilju Strategije Europa 2020 i ostvarenja povećanja ukupnih domaćih izdataka za razvoj i istraživanje na 1,4% BDP-a do 2020., što je utvrđeno kao cilj u Partnerskom sporazumu Republike Hrvatske, potrebno je ulagati u infrastrukturu za razvoj i istraživanje, kapacitete za provedbu istraživanja na visokoškolskim ustanovama/u istraživačkim agencijama te u znanstvenu izvrsnost.
	1.2. Promicanje poslovnih ulaganja u istraživanja i inovacije te razvoj veza i sinergija između poduzeća, centara za istraživanje i inovacije i sektora visokog obrazovanja, osobito promicanje ulaganja u razvoj proizvoda i usluga, transfer tehnologija, društvene inovacije, eko-inovacije, aplikacije za javne usluge, poticanje potražnje, umrežavanje, klastere i otvorene inovacije, kroz pametnu specijalizaciju i podržavanje tehnoloških i primijenjenih istraživanja, probnih linija proizvoda, akcija ranog odobravanja proizvoda, napredne proizvodne sposobnosti i primarne proizvodnje, osobito u Ključnim tehnologijama koje potiču razvoj inovacija, te širenje tehnologija opće namjene	Strategija Europa 2020 promiče inovaciju i konkurentnost gospodarstva putem povećanja privatnih izdataka za istraživanje i razvoj. Prijedlog Europske komisije za pripremu i prioritete programskih dokumenata stavlja naglasak na stvaranje dobrih uvjeta za povećanje privatnih izdataka za istraživanje i razvoj putem jačanja kapaciteta za istraživanje, razvoj i inovacije poduzeća, jačanja suradnje s institucijama za istraživanje i razvoj i kreiranja institucionalnog sustava podrške aktivnostima istraživanja, razvoja i inovacija u poslovnom sektoru. Kao što pokazuje ocjena potreba i potencijala predstavljena u Partnerskom sporazumu RH , glavna prepreka povećanju privatne potrošnje u sektoru istraživanja i razvoja je slab inovacijski kapacitet i potencijal za istraživanje i razvoj tvrtki, ograničen interes za suradnju industrije i ustanova za istraživanje i razvoj i nedovoljni institucionalni sustav potpore za poticanje inovacija.
2. Poboljšanje dostupnosti, korištenja i kvalitete IKT-a	2.1. Proširenje dostupnosti širokopojasne veze i razvoj brzih mreža te podrška usvajanju nadolazećih tehnologija i mreža za digitalno gospodarstvo	Strategija Europa 2020. ističe važnost korištenja širokopojasne veze u svrhu promicanja socijalne uključenosti i konkurentnosti u EU-u. Jedan od glavnih prioriteta koji promiče Digitalna agenda za Europu je smanjenje digitalnog jaza. Kao što je prepoznato u Prijedlogu Europske komisije za pripremu i prioritete programskih dokumenata , Hrvatska značajno zaostaje za prosjekom Europske unije u razini prodora širokopojasnih veza, te bi stoga hrvatsko gospodarstvo imalo koristi od poboljšanog pristupa brzim širokopojasnim mrežama (sljedeća generacija pristupa).

		<p>Glavni rezultat koji Hrvatska želi ostvariti s obzirom na ESI fond, putem ovog prioriteta ulaganja, koji je utvrđen u Partnerskom sporazumu i odražava izazove specifične za svaku zemlju, je poboljšanje komunikacijske infrastrukture za širokopojasnu pokrivenost mrežom sljedeće generacije i pristupa u slabo pokrivenim područjima.</p> <p>Mjere u sklopu Ekonomskog programa Republike Hrvatske 2013. uključuju razvoj širokopojasne pristupne infrastrukture radi osiguranja učinkovite konkurentnosti, dostupnosti širokopojasnih usluga, promicanja potražnje za širokopojasnim uslugama i korištenja širokopojasnog pristupa za građane i gospodarske subjekte.</p> <p>Aktivnosti u okviru ovoga prioriteta ulaganja će odgovarati na prepoznatu potrebu za ulaganjem u širokopojasnu pristupnu infrastrukturu nove generacije u slabo pokrivenim regijama, u kojima takav pristup ne može na odgovarajući način biti osiguran na tržištu.</p>
	<p>2.3. Jačanje IKT aplikacija za e-vladu, e-nastavu, e-uključivanje, e-kulturu i e-zdravstvo</p>	<p>U sklopu Strategije Europa 2020., od država članica Europske unije se očekuje promicanje stavljanja u uporabu i korištenja suvremenih usluga dostupnih putem Interneta (npr. e-vlada, online zdravstvo, pametan dom, digitalne vještine, sigurnost itd.).</p> <p>Prijedlog Europske komisije za pripremu i prioritete programskih dokumenata prepoznao je razvoj IKT-a i aplikacije e-vlade (uključujući usluge e-zdravstva) kao odgovore na gospodarske i društvene izazove, zajedno s unapređenjem inovacija, modernizacijom javne uprave i pristupa uslugama za građane i tvrtke.</p> <p>Partnerski sporazum RH potvrđuje da je razina pružanja i korištenja javnih e-usluga relativno niska. Javne e-usluge se u Hrvatskoj u većoj mjeri pružaju tvrtkama nego građanima. Značajan broj kućanstava, ustanova javne uprave i pravosudnih ustanova, tvrtki, obrazovnih, zdravstvenih i kulturnih ustanova te ostalih subjekata nije spojen na mrežu, odnosno ne može se na nju spojiti te pristupati podacima i razmjenjivati informacije, kao ni pružati i primati e-usluge. Istovremeno, korištenje IKT-a postaje ključni element za bolje ostvarivanje ciljeva strategije.</p> <p>Nacionalni program reformi u svim područjima reformi ističe potrebu za primjenom IKT aplikacija kao sredstava politike i pružanja usluga.</p>
<p>3. Poboljšanje konkurentnosti malih i srednjih poduzeća</p>	<p>3.1. Promicanje poduzetništva, osobito olakšavanjem korištenja novih ideja u gospodarstvu i poticanjem stvaranja novih poduzeća, također putem poduzetničkih inkubatora</p>	<p>Vodeća inicijativa u sklopu Strategije Europa 2020., "Industrijska politika za doba globalizacije" ističe važnost stvaranja ekološki prihvatljivog sustava koji dovodi do inovacija (pristup financiranju, umrežavanje, sustav potpore, mentorstvo...).</p> <p>U nacrtu Ex-ante procjene financijskih instrumenata i poslovne konkurentnosti s obzirom na ESIF za razdoblje 2014.-2020. od 1. ožujka 2014. ustanovljeno je da postoji stalni financijski jaz na tržištu, što znači da popriličan udio gospodarski značajnih MSP-ova ne može ostvariti financiranje od banaka, tržišta kapitala ili drugih pružatelja sredstava zbog strukturalnih karakteristika tržišta.</p> <p>U sklopu detaljnog preispitivanja Europske komisije Makroekonomske neravnoteže - Hrvatska 2014. ističe se da Europska Komisija i EIB također predlažu inicijativu za poticanje kreditiranja MSP-ova⁵² te stoga prepoznaju potrebu za takvim intervencijama. Poboljšana konkurentnost i širenje izvoza hrvatskih poduzeća presudne su za doprinos stabilizaciji hrvatskog gospodarstva.</p> <p>Podrška modernizaciji i natjecanju među poduzećima također je navedena kao prioritet financiranja u Prijedlogu Europske komisije za pripremu i prioritete programskih dokumenata; ulaganja iz ESIF-a bi trebala</p>

⁵² Detaljno preispitivanje "Makroekonomske neravnoteže - Hrvatska 2014.", povremena publikacija br. 179, ožujak 2014., str. 55

		<p>biti usmjerena u poduzetništvo, pristup financiranju za MSP-ove i daljnji razvoj usluga podrške poslovanju s većom dodatnom vrijednošću. Poduzeća bi trebala biti podržana u fazi <i>startupa</i> te tijekom svog životnog ciklusa, s ciljem povećanja proizvodnosti i sveukupne konkurentnosti.</p> <p>Uz nisku produktivnost, ograničen pristup izvorima financijskih sredstava namijenjenim za posebne potrebe MSP-ova u svim fazama njihovog životnog ciklusa i inovacijskog životnog ciklusa je također je istaknut kao jedna od glavnih prepreka rastu u Ekonomskom programu Republike Hrvatske 2013.</p> <p>U Strategiji razvoja malog i srednjeg poduzetništva 2013.-2020. postavljeni su nacionalni strateški ciljevi za poboljšanje ekonomske aktivnosti MSP-ova, premošćivanje financijskog jaza, razvoj novih i povećanje broja aktivnih tvrtki, unapređenje poduzetničkih vještina i poboljšanje poduzetničkog okruženja.</p> <p>Razvojni ciljevi za sektor turizma utvrđeni u nacionalnoj Strategiji razvoja turizma su u skladu s prioritetnom inicijativom strategije Europa 2020., "Industrijska politika za doba globalizacije", koja postavlja prioritetni cilj "Povećanje konkurentnosti europskog sektora turizma". Turizam ostvaruje važan doprinos s obzirom na BDP, zapošljavanje i izvoz, pri čemu postoji značajni još neiskorišten potencijal, potreba za pretvaranjem tog sektora u održiviji cjelogodišnji gospodarski sektor te potreba da on služi kao most prema razvoju restrukturiranog i ojačanog sektora proizvodnje i usluga koji bi obuhvaćao konkurentne izvozne industrije van turizma.</p>
	<p>3.4. Podrška kapacitetu rasta MSP-ova na regionalnim, nacionalnim i međunarodnim tržištima te njihovom provođenju inovacijskih postupaka</p>	<p>Međunarodna konkurentnost MSP-ova treba biti poboljšana razvijanjem njihovih sposobnosti povezivanja s međunarodnim proizvodnim lancima i promicanjem njihovog ulaska na međunarodna tržišta. Sve te mjere su u skladu s ciljem Strategije Europa 2020., "promicanje transnacionalizacije MSP-ova".</p> <p>Da bi hrvatski MSP-ovi bili potpuno pripremljeni za natjecanje na Jedinstvenom tržištu i međunarodnim tržištima, trebaju proći postupak certifikacije proizvoda i postupaka prema međunarodnim standardima i normama EU-a. Potrebno je podržati razvoj novih tehnologija te usluga i proizvoda s intenzivnim korištenjem znanja, inovativnih poslovnih modela i postupaka, kao i pružati savjetodavne usluge povezane s pravima intelektualnog vlasništva i licenciranjem u vezi s transferom tehnologije, uključujući usluge tehničkog savjetovanja za primjenu transferirane tehnologije u proizvodnji. Promicanjem ulaganja koje će uključivati elemente učinkovitosti resursa kao horizontalne mjere, sektor MSP-a će imati mogućnost daljnje implementacije "zelenih tehnologija" i postizanja veće ekološke prihvatljivosti, što će također pridonijeti ostvarenju ciljeva Strategije Europa 2020 koji se odnose na klimu i energetske učinkovitost.</p> <p><i>Podržavanje modernizacije i natjecanja poduzeća</i> označeno je kao prioritet financiranja u Prijedlogu Europske komisije za pripremu i prioritete programskih dokumenata: sredstva iz ESIF-a trebaju biti uložena u daljnji razvoj usluga podrške poslovanju s većom dodatnom vrijednošću, a poduzeća je potrebno podržavati u razvoju novih proizvoda i postupaka, uvođenju IKT-a i ostvarivanju veće efikasnosti u smislu potrošnje energije i resursa, što uključuje inovativne i ekološki prihvatljivije postupke proizvodnje.</p> <p>Hrvatski sektor MSP-a karakterizira niska razina uključivanja u inovacijske postupke, niska razina preuzimanja tehnologija i sveukupno ograničeno stvaranje inovacija. Ipak, budući da su inovacije usko povezane s unapređenjem konkurentnosti, ciljana pomoć tvrtkama u implementaciji inovacija dovest će do povećanja konkurentnosti.</p> <p>Nadalje, hrvatski sektor MSP-a karakterizira značajno tehnološko zaostajanje koji treba biti prevladano uspostavom proizvodnih kapaciteta temeljenih na visokim tehnologijama, u svrhu osiguravanja visokog stupnja kakvoće i konkurentnosti proizvoda/usluga s visokom dodatnom vrijednošću. Izravna podrška poduzećima treba</p>

		prvenstveno biti usmjerena na podršku razvojnim ulaganjima u sektore s najvišim potencijalom rasta, kao što su oni koji će biti određeni u Strategiji S3 (usmjerenost na određeni sektor).
4. Podržavanje prelaska na gospodarstvo s niskom razinom emisije CO2 u svim sektorima	4.2. Promicanje energetske učinkovitosti i korištenja obnovljive energije u poduzećima	Potrebno je postići cilj EU-a utvrđen u Strategiji Europa 2020. , kao i nacionalni cilj utvrđen u Strategiji energetskog razvoja Republike Hrvatske , koji se odnose na postizanje 20-postotnog udjela obnovljive energije u bruto konačnoj potrošnji energije do 2020. te na 20-postotno smanjenje primarne potrošnje energije (i 20-postotno smanjenje emisije stakleničkih plinova). Potrošnja energije u gospodarskim aktivnostima uvelike se odnosila na energiju na bazi ugljika, a bila je intenzivna i u industrijskom i u uslužnom sektoru, što ima negativne učinke ne samo na energetske/klimatske politike i ciljeve, već dovodi i do pada konkurentnosti poduzeća. Stoga je potrebno osigurati da poduzeća (gospodarski sektor) doprinose postizanju ciljeva koji se odnose na obnovljive izvore energije (primarno na njihov 20-postotni udio u hlađenju/grijanju) i energetske učinkovitost (19% u uslužnom sektoru), u svrhu usklađivanja s ciljevima Strategije Europa 2020., čime će se također smanjiti njihovi troškovi i posljedično povećati konkurentnost. Ti ciljevi su potpuno usklađeni s Prijedlogom Europske komisije za pripremu i prioritete programskih dokumenata i Partnerskim sporazumom RH , kojima se propisuju promicanje energetske učinkovitosti i korištenja obnovljive energije u industriji, uslužnim djelatnostima i MSP-ovima kao prioritet koji treba biti podržan financiranjem iz ESI fondova.
	4.3. Podržavanje energetske učinkovitosti, pametnog upravljanja energijom i korištenja obnovljive energije u javnoj infrastrukturi, uključujući zgrade javne namjene, kao i u stambenom sektoru	Budući da su zgrade najveći potrošač energije, ovaj prioritet ulaganja će najviše pridonijeti cilju Strategije Europa 2020. i Strategije energetskog razvoja Republike Hrvatske koji se odnosi na 20-postotno povećanje energetske učinkovitosti do 2020., s obzirom na to da je ustanovljeno da će se najveća ušteda (34%) ostvariti u stambenom sektoru (uključujući stambene zgrade). Također će se ostvariti cilj povećanja udjela obnovljivih izvora energije u potrošnji energije, s posebnim naglaskom na pružanje neovisnih rješenja za opskrbu energijom, čime će se s jedne strane pridonijeti ostvarivanju nacionalnih ciljeva koji se odnose na proizvodnju električne energije, posebice na proizvodnju energije za hlađenje/grijanje, te s druge strane, pridonijeti sigurnosti opskrbe, što je jedan od glavnih ciljeva na razini EU-a i Hrvatske. Na sličan način, ulaganja u odgovarajuća poboljšanja javne energetske infrastrukture (sustav centraliziranog grijanja i javna rasvjeta) doprinijet će efikasnijem korištenju izvora energije i smanjenju emisije stakleničkih plinova. Ovi ciljevi su potpuno usklađeni s Prijedlogom Europske komisije za pripremu i prioritete programskih dokumenata i Partnerskim sporazumom RH , u kojima je propisano promicanje energetske učinkovitosti i korištenja obnovljive energije u javnoj infrastrukturi, uključujući zgrade javne namjene, te u stambenom sektoru, kao prioritetima koji trebaju biti podržani financiranjem iz ESI fondova.
	4.4. Razvijanje i primjena pametnih distribucijskih sustava na niskim i srednjim stupnjevima napona	Postojeći razvodni sustav na niskom i srednjem stupnju napona je uvelike zastario te ga karakterizira nedostatna primjena novih tehnologija (uključujući i vrlo ograničenu pokrivenost naprednim/pametnim mrežama). Stoga bi poboljšanja u sklopu sustava trebala pridonijeti povećanju razine sigurnosti opskrbe (što je jedan od tri glavna prioriteta Strategije energetskog razvoja Republike Hrvatske i Ekonomskog programa Republike Hrvatske za 2013.), no i efikasnijem upravljanju (energetskim) resursima i time smanjenju troškova i emisije stakleničkih plinova, čime će se pridonijeti ostvarenju ciljeva određenih u sklopu glavne inicijative "Energetski učinkovita Europa" . Kao posebna značajka, poboljšanje mreže će omogućiti uvođenje dodatne proizvodnje energije iz obnovljivih izvora te poboljšanje efikasnosti energetskog sustava putem učinkovitije distribucije i korištenja energije, čime će se doprinijeti ciljevima Strategije Europa 2020 koji se odnose na sektor energetike. Ti ciljevi su potpuno usklađeni s Prijedlogom Europske komisije za pripremu i prioritete programskih dokumenata , kojim

		je propisano, između ostalog, ulaganje u pristup mreži kao prioritet.
	4.5. Promicanje niskouglične strategije razvoja za sve vrste teritorija, posebice za urbana područja, uključujući promicanje održive multimodalne urbane mobilnosti i ublažavanje relevantnih mjera prilagodbe	<p>U Bijeloj knjizi o prometu napomenuto je da oko četvrtina emisije CO₂ u prometu nastaje u urbanim područjima koja obilježava zakrčenost prometa, visoka stopa prometnih nesreća i loša kakvoća zraka. U njoj se zagovara povećanje korištenja kolektivnog/javnog prijevoza i ekološki prihvatljiva urbana prometna rješenja.</p> <p>U Prijedlogu Europske komisije za pripremu i prioritete programskih dokumenata napomenuto je da prometni pravci u sklopu hrvatskih aglomeracija ne omogućavaju dovoljnu mobilnost. Na temelju urbanističkih planova, u većim gradovima trebaju biti razvijeni urbani sustavi mobilnosti koji integriraju sve oblike prometa, pri čemu održiva i ekološki prihvatljiva rješenja trebaju biti prioritet.</p> <p>Integracija inovativne urbane mobilnosti s nultom emisijom u hrvatskim gradovima se ne provodi sustavno i u sklopu strateškog okvira, što u najboljem slučaju dovodi do ograničenog razvoja alternativnih rješenja za mobilnost.</p>
5. Promicanje prilagodbe klimatskim promjenama, sprječavanje rizika i upravljanje rizicima	5.1. Podržavanje ulaganja za prilagodbu klimatskim promjenama, uključujući pristupe temeljene na ekosustavu	Zbog osjetljivosti svojega prirodnog i gospodarskog sustava, Hrvatska mora poduzeti aktivne mjere prilagodbe klimatskim promjenama, što je jedna od mjera utvrđenih unutar glavne inicijative o energetske učinkovitosti Europe 2020 . To je također u skladu s Prijedlogom Europske komisije za pripremu i prioritete programskih dokumenata koji propisuje, s jedne strane, potporu pripremi i provedbi mjera prilagodbe i, s druge strane, podizanje svijesti i aktivnosti izgradnje kapaciteta kao prioriteta koji će biti podržani fondovima ESI. Stoga se Hrvatska za početak treba fokusirati na jačanje kapaciteta za mjere prilagodbe klimatskim promjenama, daljnje istraživanje i razumijevanje posljedica klimatskih promjena i slijedom toga provedbu ulaganja koja se odnose na najhitnije potrebe prilagodbe.
	5.2. Poticanje ulaganja koja se odnose na posebne rizike, osiguravanje otpornosti na katastrofe i razvoj sustava upravljanja katastrofama	Strategija Europa 2020 . propisuje potrebu za povećanjem otpornosti gospodarstava na klimatske rizike i kapaciteta za smanjenje rizika od katastrofa. Relevantne sektorske strategije (nacionalni Plan zaštite i spašavanja, Nacionalni plan navodnjavanja, Strategija upravljanja vodama, Plan upravljanja rizicima od poplava) određuju mjere i ciljeve koji su u skladu s prethodno spomenutim ciljem na razini EU-a. Ti su ciljevi u potpunosti usklađeni s Prijedlogom Europske komisije za pripremu i prioritete programskih dokumenata koji propisuje sustav navodnjavanja, suše, požare i gospodarenje vodama (poplave) i ostale utvrđene glavne rizike kao prioritete koji će biti podržani fondovima ESI, uključujući borbu protiv obalnog poplavlivanja.
6. Očuvanje i zaštita okoliša i promicanje učinkovitosti resursa	6.1. Ulaganje u sektor otpada kako bi se ispunili zahtjevi pravne stečevine Unije o zaštiti okoliša i kako bi se obuhvatile potrebe, koje su utvrdile države članice, za ulaganjima koja nadilaze te zahtjeve	Ugovorom o pristupanju utvrđena su prijelazna razdoblja za sukladnost s direktivama EU-a o otpadu (odlaganje otpada) u smislu postupnog smanjenja papirnog, staklenog, metalnog, plastičnog, građevinskog i biorazgradivog otpada na odlagalištima otpada do 2020. i postupnog smanjenja otpada na postojećim neusklađenim odlagalištima otpada do 2018. Ekonomski program Republike Hrvatske 2013 . propisuje potrebu značajnog poboljšanja postojećeg sustava gospodarenja otpadom. Prijedlog Europske komisije za pripremu i prioritete programskih dokumenata također ističe potrebu za sukladnošću s direktivama uz pripremu Plana gospodarenja otpadom i Programa zbrinjavanja otpada kao najviših prioriteta koji će biti podržani fondovima ESI.
	6.2. Ulaganje u vodni sektor kako bi se ispunili zahtjevi pravne stečevine Unije o zaštiti okoliša i kako bi se obuhvatile potrebe, koje su utvrdile države članice, za ulaganjima koja nadilaze te	Ugovorom o pristupanju utvrđena su prijelazna razdoblja za sukladnost s direktivama EU-a o vodi (Direktiva o kakvoći vode za piće i Direktiva o pročišćavanju komunalnih otpadnih voda) u smislu postizanja ciljeva kakvoće vode za piće do kraja 2018. i uspostavljanja odgovarajućeg postupka prikupljanja i pročišćavanja otpadnih voda u aglomeracijama većim od 2000 ES do kraja 2023. godine (s međurokom u 2018. i 2020. ovisno o veličini aglomeracije i osjetljivosti područja). Povrh spomenutih obveza Prijedlog Europske komisije za pripremu i prioritete programskih dokumenata i Partnerski sporazum propisuju integriranu politiku gospodarenja vodama

	zahtjeve	kao najviše prioritete koji će biti podržani fondovima ESI, dok je održivo gospodarenje vodama postavljeno kao jedna od reformskih mjera u Ekonomskom programu Republike Hrvatske.
	6.3. Očuvanje, zaštita, promicanje i razvoj prirodne i kulturne baštine	Promicanje održivog razvoja tj. gospodarski rast vezan uz efikasniju uporabu resursa jasan je prioritet strategije Europa 2020 . Na državnoj razini Ekonomski program postavlja prioritet u smislu razvoja poduzetništva u kulturi i kreativnim industrijama, kao i u smislu ulaganja u očuvanje kulturne baštine s obzirom na njezin značajan utjecaj na razvoj turističkih aktivnosti, poduzetništva općenito i otvaranja novih radnih mjesta. Na sličan način Prijedlog Europske komisije za pripremu i prioritete programskih dokumenata ističe potrebu za unapređenjem zaštite, valorizacije i upravljanja (prirodnom) kulturnom baštinom uzimajući u obzir njezin turistički/poduzetnički potencijal.
	6.4. Zaštita i obnavljanje bioraznolikosti i tla i promicanje usluga temeljenih na ekosustavu, također putem mreže NATURA 2000, i zelene infrastrukture	Europom 2020 . utvrđena je potreba za postizanjem ciljeva bioraznolikosti obuhvaćenih Strategijom o bioraznolikosti EU-a 2020 . i općenito povezanih sa smanjenjem gubitka bioraznolikosti i ubrzanjem prelaska EU-a na (zeleno/prirodno) energetske učinkovito gospodarstvo. Prioriteti i aktivnosti definirani u nastavku potječu od jasne obveze Hrvatske (kao nove članice EU-a) da se uskladi s odredbama zakonodavstva o očuvanju bioraznolikosti (Direktive o pticama i staništima) povezanih s određivanjem i odgovarajućim upravljanjem područjima mreže Natura 2000. Navedeni prioriteti nalaze se u Nacionalnoj strategiji i akcijskom planu zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske (NSAP, 2008.) kao i u Ekonomskom programu Republike Hrvatske 2013 . Naposljetku, Prijedlogom Europske komisije za pripremu i prioritete programskih dokumenata kao prioriteti koji će biti podržani ESI fondovima utvrđene su mjere povezane s određivanjem područja mreže Natura 2000 (uključujući zaštićena morska područja prema ODMS-u) i upravljanjem tim područjima, obnovu i očuvanje staništa, kao i kontaminaciju kopnenim minama.
	6.5. Aktivnosti za uređenje urbanog okoliša, revitalizaciju gradova, obnovu i dekontaminaciju nekadašnjih industrijskih zemljišta (uključujući prenamijenjena područja), smanjenje onečišćenja zraka i promicanje mjera za smanjenje buke	Održivi urbani razvoj i urbana rekonstrukcija utvrđeni su kao mjere reforme u Ekonomskom programu Republike Hrvatske 2013 . Mjere su, između ostalog, povezane s djelotvornijim upravljanjem resursima (fizički prostor) i poboljšanjem uvjeta okoliša u sklopu obnove urbanih područja i ponovnog korištenja napuštenih lokacija i gradskih područja.
7. Promicanje održivog prometa i uklanjanje uskih grla u ključnim mrežnim infrastrukturama	7.1. Podržavanje multimodalnog Jedinственог европског prometnog područja ulaganjem u TEN-T	Novim pristupom koridorima osnovne mreže, politika EU-a za TEN-T promiče održiva prometna rješenja koja usmjeravaju proces prema postignuću ciljeva dugoročne prometne politike Europske unije (ispunjavanjem budućih potreba mobilnosti istovremeno osiguravajući resursnu učinkovitost i smanjujući emisije ugljika). U Prijedlogu Europske komisije za pripremu i prioritete programskih dokumenata ističe se potreba za uklanjanjem uskih grla i dovršavanjem prometnih veza koje nedostaju, posebno sa susjednim zemljama i važnim prometnim čvorištima. Razvoj intermodalnog prometnog sustava koji dobro funkcionira, uključujući vezu unutarnjih vodnih putova i luka s pomorskim lukama i zračnih luka s drugim oblicima prometa, i uklanjanje uskih grla u unutarnjim vodnim putovima, izazovi su specifični za pojedinu zemlju koji bi trebali biti obuhvaćeni ulaganjima iz ESI-ja. Prepoznaje se potreba promicanja izmjene modaliteta s cestovnog na čišće oblike prometa. Privremenom prometnom strategijom Hrvatske utvrđena je uloga koju bi mogli preuzeti trenutačno nedovoljno

		<p>korišteni unutarnjih vodni putovi u kretanju teretnog prometa kroz Hrvatsku i Europu te u poboljšanju povezanosti unutar Jedinog europskog prometnog područja. Iako Hrvatska ima relativno gustu mrežu unutarnjih vodnih putova u usporedbi s prosjekom Europske unije, mreža je nedovoljno iskorištena s obzirom na potencijalni kapacitet. Plovnost hrvatskih unutarnjih vodnih putova mora biti poboljšana kako bi postali perspektivna komponenta TEN-T-a, a uska grla moraju biti uklonjena, dok intermodalnost mora biti uvedena u puno većem opsegu.</p>
7.2. Poboljšanje regionalne mobilnosti spajanjem sekundarnih i tercijarnih čvorova s infrastrukturom TEN-T-a, uključujući multimodalne čvorove		<p>Integrirane smjernice potiču države članice na razvoj nužne fizičke infrastrukture kako bi se poboljšala poduzetnička i potrošačka okolina, i navode da će pametne, unaprijeđene i u cijelosti međusobno povezane prometne infrastrukture dovesti do većeg smanjenja stakleničkih plinova.</p> <p>U Zelenoj knjizi o teritorijalnoj koheziji prepoznata je uloga prometne politike u poboljšanju teritorijalne kohezije poboljšanjem veza prema slabije razvijenim regijama i unutar njih, te osiguravanjem da urbana i ruralna područja imaju korist od prometne mreže.</p> <p>Prijedlogom Europske komisije za pripremu i prioritete programskih dokumenata podržava se ulaganje u stvaranje integriranog prometnog sustava gradnjom cestovnih veza prema TEN-ovima kako bi se osigurala regionalna povezanost s osnovnom mrežom i multimodalnim čvorovima te poboljšana cestovna sigurnost. Kvaliteta regionalnih cesta u Hrvatskoj i njihova razina povezanosti s glavnim prometnim mrežama mora biti poboljšana kako bi se osiguralo da se koristi mreže TEN-ova mogu osjetiti u urbanim i ruralnim područjima i time pridonijeti smanjenju regionalnih nerazmjera.</p>
7.3 Razvoj i poboljšanje ekološki prihvatljivih i niskougličnih prometnih sustava, uključujući unutarnje vodne putove i pomorski promet, luke, multimodalne veze i infrastrukturu zračnih luka, s ciljem promicanja održive regionalne i lokalne mobilnosti		<p>Bijelom knjigom o prometu utvrđeno je da potpora kohezijske politike treba biti usredotočena na održive oblike prometa – pri čemu se od prometnog sektora zahtijeva da do 2050. godine smanji stakleničke plinove za 60% u odnosu na 1990. godinu</p> <p>Ekonomskim programom Republike Hrvatske 2013. propisuje se razvoj prometne infrastrukture kao prioritet s ciljem ublažavanja utjecaja neujednačenog regionalnog razvoja i nerazvijene infrastrukture na gospodarski rast. Prepoznaje se potreba za izgradnjom i razvojem unutarnjih vodnih putova i luka, kao i pomorskih luka, kako bi se stvorili preduvjeti za njihovu integraciju u intermodalni prometni sustav.</p> <p>Povezanost s područjem Dubrovnika i otocima ograničena je zbog njihova geografskog položaja. Ta područja također trpe posljedice razlike u prometnoj potražnji izvan sezone i u sezoni, dok su trenutna infrastrukturna ulaganja, kapacitet i veze nedovoljni za najveći intenzitet prometa i za osiguravanje odgovarajućeg pristupa uslugama kako za stanovnike tako i za posjetitelje.</p> <p>U Prijedlogu Europske komisije za pripremu i prioritete programskih dokumenata napominje se da prometni pravci unutar aglomeracija Hrvatske ne omogućavaju dovoljnu mobilnost. Urbani sustavi mobilnosti trebaju biti razvijeni u glavnim gradovima na temelju urbanističkog plana kojim se integriraju svi načini prijevoza, uz održiva i čista rješenja kao prioritet.</p> <p>Uporaba urbanog javnog prijevoza u Hrvatskoj u opadanju je zbog manjka njegove raspoloživosti i integracije s drugim načinima prijevoza. Održiva multimodalnost mora biti planirana u kontekstu funkcionalnih područja kako bi se načini prijevoza koji su alternativa automobilima učinili privlačnijima.</p>
7.4. Razvoj i sanacija sveobuhvatnih, visokokvalitetnih i interoperabilnih željezničkih		<p>Prijedlogom Europske komisije za pripremu i prioritete programskih dokumenata preporučuje se da se kod razvoja uravnotežene prometne mreže u Hrvatskoj prioritet da željezničkom sektoru. Ističe se potreba za izmjenom modaliteta u Hrvatskoj s cestovnog na željeznički ili ostale oblike čistijeg prometa s ciljem smanjenja</p>

	sustava te promicanje mjera za smanjenje buke	emisija stakleničkih plinova u sektoru prometa. Posebni utvrđeni izazovi uključuju olakšavanje prelaska s cestovnog teretnog prometa na željeznički, modernizaciju postojećih željezničkih koridora i osiguravanje interoperabilnosti te razvoj intermodalnog prometnog sustava koji dobro funkcionira ulaganjem u multimodalne i interoperabilne koridore i čvorove, posebno u željezničkom sektoru. To je u skladu s Bijelom knjigom o prometu koja izmjenu modaliteta s cestovnog na željeznički teretni promet (više od 50 % do 2050.) smatra ključnim ciljem kojim bi se osiguralo ostvarivanje konkurentnog i energetski učinkovitog prometnog sustava. Cilj zahtijeva razvoj odgovarajuće infrastrukture. Ekonomski program Republike Hrvatske 2013. usmjeren je na stvaranje jedinstvenog interoperabilnog željezničkog sustava i na poboljšanje željezničkog prometa kao jedne od reformskih mjera. Mjera bi trebala olakšati uključivanje hrvatskog željezničkog sustava u mreže TEN i europske prometne mreže općenito. Osnovno obilježje postojeće željezničke infrastrukture smanjene su operativne mogućnosti koje rezultiraju niskom prosječnom brzinom na mreži i prema tome niskom konkurentnošću željezničkog prometa. Opće loše stanje željezničke infrastrukture i voznog parka stvorilo je trend zbog kojega sektor trpi kontinuirano opadanje udjela modalne podjele.
9. Promicanje socijalne uključenosti, borba protiv siromaštva i svih oblika diskriminacije	9.1. Ulaganje u zdravstvenu i socijalnu infrastrukturu koje pridonosi nacionalnom, regionalnom i lokalnom razvoju smanjenjem nejednakosti s obzirom na zdravstveno stanje, promicanjem socijalnog uključivanja poboljšanim pristupom socijalnim, kulturnim i rekreacijskim uslugama te prelaskom s institucionalnih na usluge u zajednici	Hrvatska ima jednu od najviših stopa rizika od siromaštva i socijalne isključenosti u EU-u, koja je iznosila 1,370.000 osobe ili 32,3 % ukupnog stanovništva u 2012. i cilj je Hrvatske, prema NPR-u, smanjiti je za 150.000 do 2020. Nadalje, velik broj korisnika sustava socijalne skrbi nalazi se u nekom obliku institucionalne skrbi. Razlog je tome što je pristup socijalnim uslugama ograničen, s obzirom na to da se procjenjuje da su socijalne usluge nedovoljno razvijene u svim regijama, posebno usluge u zajednici. Stoga bi se ulaganja trebala fokusirati na to da prošire i diversificiraju takve usluge i učine ih dostupnijima. Također, kako bi se podržala socijalna uključenost, kao i pravo osoba na život u zajednici, ulaganja za podršku procesu deinstitucionalizacije usluga koje se pružaju ranjivim skupinama, kao i širenje mreže usluga u zajednici, bit će financirani putem EFRR-a, ESF-a i EPFRR-a na komplementaran način.
	9.2 Pružanje podrške fizičkoj, gospodarskoj i socijalnoj obnovi ugroženih zajednica u urbanim i ruralnim područjima	Hrvatska ima jednu od najviših stopa rizika od siromaštva i socijalne isključenosti u EU-u, koja je iznosila 1,370.000 osobe ili 32,3 % ukupnog stanovništva u 2012. i cilj je Hrvatske, prema NPR-u, smanjiti je za 150.000 do 2020. Specifične i složene potrebe degradiranih područja zahtijevaju integrirana ulaganja kojima se pridonosi smanjenju siromaštva i socijalne isključenosti.
10. Ulaganje u obrazovanje, izobrazbu i strukovno osposobljavanje te cjeloživotno učenje razvojem infrastrukture obrazovanja i izobrazbe	10.1. Ulaganje u obrazovanje, izobrazbu i strukovno osposobljavanje te cjeloživotno učenje razvojem infrastrukture obrazovanja i izobrazbe	Integriranim smjernicama poziva se države članice na "poboljšanje kvalitete i rezultata sustava obrazovanja i izobrazbe na svim razinama". Strategijom EU2020 utvrđeni su glavni ciljevi razvoja obrazovanja i cjeloživotnog učenja: <ul style="list-style-type: none"> • smanjivanje ranog napuštanja školovanja na manje od 10 %, • najmanje 40 % osoba u dobi 30 - 34 godine sa završenim tercijarnim ili istovrijednim obrazovanjem. U vodećoj inicijativi strategije EU2020, " Programu za nove vještine i poslove ", navodi se da je razvoj obrazovne infrastrukture potreban za ostvarivanje cilja razvoja vještina i njihove prikladnosti. Povećanje razine vještina stanovništva, odgovor na izazov usklađivanja potražnje i ponude vještina na tržištu rada, poboljšanje rezultata strukovnog obrazovanja i osposobljavanja i povećanje sudjelovanja u obrazovnom

		sustavu prioritet su financiranja za ESI fondove, formuliran u Prijedlogu Europske komisije za pripremu i prioritete programskih dokumenata . Sredstva bi trebalo ulagati u podizanje kvalitete, efikasnosti i otvorenosti obrazovnog sustava.
11. Povećanje institucionalnih kapaciteta i osiguravanje učinkovite javne uprave	11.4. Povećanje institucionalnih kapaciteta i efikasna javna uprava jačanjem institucionalnih kapaciteta i efikasnosti javne uprave i javnih usluga u vezi s provedbom EFRR-a i kao podrška aktivnostima u vezi s institucionalnim kapacitetima i efikasnosti javne uprave koje podržava ESF	<p>Reforma javne uprave visoko je rangirana u europskoj agendi jer su kvaliteta i efikasnost javne uprave važan pokretač gospodarskog rasta i konkurentnosti. Efikasno i učinkovito pravosuđe preduvjet je pravne sigurnosti, a osim toga potiče gospodarski i društveni razvoj. Reorganizacija pravosuđa jedna je od najvažnijih strukturnih reformi u Hrvatskoj, prepoznata u Nacionalnom programu reformi. I Prijedlog Europske komisije za pripremu i prioritete programskih dokumenata i Radni dokument osoblja Komisije kojima se ocjenjuje Ekonomski program Republike Hrvatske za 2013. naglašavaju potrebu daljnjeg jačanja efikasnosti i učinkovitosti pravosuđa i potrebu za provedbom reformi javne uprave s ciljem povećanja profesionalnosti, efikasnosti, transparentnosti i usmjerenosti na građane. Provedba strukturnih reformi za povećanje efikasnosti pravosuđa također će podržati napredak Hrvatske u programu Pravosuđe za rast.</p> <p>Popisom obveza u Ekonomskom programu Republike Hrvatske za 2013. za sljedećih 12 mjeseci utvrđuje se nekoliko novih tehničkih poboljšanja i funkcionalnosti za HZMO, kojem je potreban novi prostor na jednoj lokaciji kako bi se potpuno podržala ekonomičnost, te interinstitucionalno informatičko umrežavanje nekoliko operativnih funkcija koje trenutno vrše različiti odjeli raspršeni na nekoliko lokacija. U Prijedlogu Europske komisije za pripremu i prioritete programskih dokumenata ističe se da sredstva ESI-ja trebaju biti osigurana za modernizaciju i jačanje institucija tržišta rada radi poboljšanja kvalitete usluga koje se pružaju.</p>

1.2 Opravdavanje dodjele sredstava

Privremenom raspodjelom Europskih strukturnih i investicijskih fondova 2014. – 2020. određeno je da će operativnom programu Konkurentnost i kohezija biti dodijeljeno 6881 milijun eura u razdoblju od 7 godina, što predstavlja izrazito velika financijska sredstva za potrebe i prilike unutar ključnih strateških sektora za socioekonomski razvoj Hrvatske. Europski fond za regionalni razvoj doprinijet će s oko 4,3 milijarde eura tih sredstava, zajedno s 2,6 milijardi eura iz Kohezijskog fonda.

Predložena dodjela ovih sredstava po Prioritetnoj osi u skladu je s predviđenom tematskom usmjerenošću izdataka na ograničen broj ciljeva i prioriteta ulaganja (PU) kako bi Kohezijska politika maksimalno doprinijela prioritetima strategije Europa 2020 i postigla kritičnu masu podrške. Dodjela sredstava u skladu je i s uvjetima primjenjivim u pogledu minimalnog udjela Europskog socijalnog fonda i Kohezijskog fonda.

Međutim, potrebna financijska sredstva na razini prioriteta ulaganja vođena su ne samo primjenjivim propisima tematske usmjerenosti na manje razvijene regije Hrvatske, već i strateškim ciljevima nacionalnih razvojnih planova, regionalnih razvojnih politika i sektorskih strategija. Odluke o prioritetima financiranja određene su i rezultatima postignutim tijekom tekućeg razdoblja te zahtjevnim financijskim i gospodarskim kontekstom. Procjene troškova primjene i provođenja predloženih aktivnosti također su uzete u obzir, uključujući troškove inputa poput troškova materijala, ugovornih troškova i troškova osoblja.

Oko 56% ukupnih sredstava EFRR-a na nacionalnoj razini bit će dodijeljeno kroz OPKK za potporu istraživanjima, tehnološkom razvoju i inovacijama, digitalnoj agendi, konkurentnosti MSP-ova, te prelasku na niskouglično gospodarstvo, što će samo po sebi povući oko 12% ukupnih sredstava iz strukturalnih fondova za Hrvatsku.

U sklopu Prioritetne osi 1. Jačanje gospodarstva primjenom istraživanja i inovacija, 15,38% ukupnih sredstava EFRR-a u sklopu OPKK-a bit će dodijeljeno financiranju prioriteta ulaganja za TC1: 1.1. Poboljšanje infrastrukture i kapaciteta istraživanja i inovacija (I&I) itd. te 1.2. Promicanje poslovnog ulaganja u I&I, te razvoj veza i sinergija između poduzeća, centara za istraživanje i inovacije itd. Potrošnja će doprinijeti postizanju glavnog cilja istraživanja, razvoja i inovacija - povećanja ulaganja u istraživanje i razvoj na 1,4% BDP-a do 2020. godine i bit će u skladu sa strateškim ciljevima kako bi se popravila stopa povrata istraživanja i razvoja, inovacijska radna uspješnost i kako bi se postigao rast mjerene produktivnosti.

U sklopu Prioritetne osi 2. Korištenje informacijskih i komunikacijskih tehnologija, 6,23% ukupnih sredstava EFRR-a u sklopu OPKK-a bit će dodijeljeno za financiranje TC2, PU2.1. Proširenje dostupnosti širokopojasne veze i razvoj brzih mreža, itd., gdje će troškovi biti usmjereni na poboljšanje postojeće brzine širokopojasne veze, povećanje broja posredničkih točaka za povezivanje na mreže sljedeće generacije (*next-generation networks*, NGN) u ciljanim područjima i povećanje broja kućanstava pretplaćenih na širokopojasne veze, te se time izravno pridonosi ispunjenju ciljeva brze širokopojasne pokrivenosti do 2020. godine iz Digitalne agende za Europu; i PU 2.3. Jačanje aplikacija IKT-a za e-vladu, e-učenje, e-uključivanje, e-kulturu i e-zdravlje, s planiranim ulaganjima koja doprinose postizanju ciljeva Digitalne agende za Europu i odražavaju preporuke Prijedloga Europske komisije za pripremu i prioritete programskih dokumenata za ulaganje u IKT i aplikacije e-vlade (uključujući e-zdravlje), kako bi se odgovorilo na gospodarske i društvene izazove te poboljšalo inovacije i modernizaciju javne uprave i pristup uslugama za stanovnike i poduzeća.

U sklopu Prioritetne osi 3. Poslovna konkurentnost, 22,21% ukupnih sredstava EFRR-a u sklopu OPKK-a bit će dodijeljeno prioritetnim ulaganjima u sklopu TC3: 3.1. Promicanje poduzetništva, osobito olakšavanjem gospodarskog korištenja novih ideja, itd.; i 3.4. Podupiranje kapaciteta rasta MSP-ova na regionalnim, nacionalnim i međunarodnim tržištima itd. Potrošnja će biti u skladu sa strateškim ciljevima izravnog stvaranja poslova i viših razina poslovnih ulaganja te povećanog doprinosa MSP-ova prihodima od izvoza, a većina dodijeljenih sredstava bit će usmjerena na izravnu podršku MSP-ovima putem financijskih

instrumenata, bespovratnih sredstava, usluga savjetovanja i izobrazbe, itd. uz značajno manji udio dodijeljenih sredstava usmjerenih na poboljšanje usluga osnovnih strateških ciljeva i fizičke infrastrukture osnovnih strateških ciljeva (*basic strategic objectives* - BSO).

Planirana ulaganja u skladu su s Prijedlogom Europske komisije za pripremu i prioritete programskih dokumenata i usredotočena su na ulaganja u poduzetništvo, pristup financiranju za MSP-ove i daljnji razvoj usluga podrške s višom dodanom vrijednošću za poduzeća; i Strategija razvoja MSP-ova 2013. - 2020., kojom se postavljaju nacionalni strateški ciljevi u poboljšanju gospodarske aktivnosti MSP-ova, premošćuje se financijski jaz, razvijaju nova poduzeća i povećava se broj aktivnih poduzeća, unapređuju se poduzetničke vještine i poboljšava poduzetničko okruženje u pogledu osiguravanja prikladnih usluga za podršku za poduzeća, umrežavanje, udruženja i prihvaćanje IKT-a.

U sklopu Prioritetne osi 4. Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije, 12,31% ukupnih sredstava EFRR-a u sklopu OPKK-a bit će dodijeljeni prioritetnim ulaganjima za TC4: 4.2 Promicanje energetske učinkovitosti i korištenja obnovljive energije u poduzećima; 4.3. Podupiranje energetske učinkovitosti, pametnog energetskog upravljanja i korištenja obnovljivih izvora energije u javnim infrastrukturama itd.; i, 4.4. Razvoj i provedba pametnih distribucijskih sustava niskih i srednjih naponskih razina. Iznos odgovara uvjetu dodjeljivanja barem 12% sredstava EFRR-a za TC4 (za slabije razvijene regije). Fokus aktivnosti i pripadajućih dodijeljenih sredstava bit će na prioritetu ulaganja 4.3. posvećenom mjerama energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije u javnoj infrastrukturi (uključujući stambene zgrade) tj. aktivnostima izravno povezanim s ispunjenjem obveze iz Direktive o energetske učinkovitosti i ispunjenjem glavnih ciljeva Europe 2020. u pogledu udjela obnovljivih izvora energije i smanjenja potrošnje energije.

U sklopu Prioritetne osi 5. Zaštita okoliša, prilagodba klimatskim promjenama i održivost resursa, financirane će biti međusobno povezane aktivnosti iz TC5 i TC6. Stoga, 2,79% sredstava EFRR-a bit će dodijeljeno zasebno prioritetnim ulaganjima u sklopu TC5: 5.1. Podrška ulaganjima za prilagodbu klimatskim promjenama itd.; i, 5.2. Poticanje ulaganja kako bi se obuhvatili posebni rizici, itd. Također, 9,94% sredstava EFRR-a i 64,44% sredstava Kohezijskog fonda bit će dodijeljeno prioritetnim ulaganjima u sklopu TC6: 6.1. Ulaganje u sektor otpada, itd.; 6.2. Ulaganje u vodni sektor, itd.; 6.3. Očuvanje, zaštita, promicanje i razvoj prirodne i kulturne baštine; 6.4. Zaštita i obnova bioraznolikosti i tla itd.; i, 6.5. Aktivnosti za uređenje urbanog okoliša, itd.

Pojedine Prioritetne osi će u pogledu financiranja imati najveći udjel unutar OPKK-a, budući da su uglavnom temeljene na pravnoj stečevini s većinom resursa posvećenih prioritetima ulaganja (tj. aktivnostima) izravno povezanim s ispunjavanjem odredbi zakonodavstva EU-a u sektorima upravljanja vodama, upravljanja otpadom i zaštite prirode (Natura 2000). Unutar spomenutih sektora, najveći udio financiranja bit će posvećen vodnom sektoru (vodoopskrba, odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda) zbog činjenice da baš taj sektor zahtijeva najveća ulaganja kako bi se osigurala sukladnost. Sredstva raspoloživa u sklopu OPKK-a, iako velika, nisu dovoljna za financiranje svih ulaganja potrebnih kako bi se osigurala potpuna sukladnost. Bit će potrebna dodatna sredstva. Dio tih sredstava već je osiguran i primijenjen putem zajmova međunarodnih financijskih institucija.

U sklopu Prioritetne osi 6. Povezanost i mobilnost, financirane će biti međusobno povezane aktivnosti iz TC4 i TC7. Gotovo 51 milijun eura (1,18%) sredstava EFRR-a bit će dodijeljeno za financiranje prioritetnih ulaganja u sklopu TC4: 4.5. Promicanje niskougličnih strategija za sve vrste područja, osobito za urbana područja, itd. Također, 9,26% sredstava EFRR-a i 35,66% sredstava Kohezijskog fonda bit će dodijeljeno za financiranje prioritetnih ulaganja u sklopu TC7: 7.1. Podržavanje multimodalnog Jedinog europskog prometnog područja ulaganjima u transeuropske transportne mreže (Trans-European Transport Networks -TEN-T); 7.2. Poboljšanje regionalne mobilnosti povezivanjem sekundarnih i tercijarnih čvorova infrastrukture TEN-T-a itd.; 7.3. Razvijanje i obnova sveobuhvatnih, kvalitetnih i interoperabilnih željezničkih sustava, itd.; i, 7.4. Poboljšanje energetske učinkovitosti i sigurnosti opskrbe, itd.

Financijska raspodjela sredstava odražava prioritet smanjenja emisije stakleničkih plinova i povećanja udjela obnovljivih izvora energije u konačnoj potrošnji energije u skladu sa strategijom Europa 2020. i preporukama Prijedloga Europske komisije za pripremu i prioritete programskih dokumenata. Većina financijskih sredstava ove Prioritetne osi bit će dodijeljena ulaganjima u željeznice, čist javni i urbani prijevoz i unutarnje vodne putove. Uz spomenutu raspodjelu, oko 450 milijuna eura iz Kohezijskog fonda bit će uloženo u željeznički sektor u sklopu Instrumenta za povezivanje Europe.

U sklopu Prioritetne osi 7. Poboljšanje pružanja javnih usluga, financirane će biti međusobno povezane aktivnosti iz TC9, TC10 i TC11. Najveći udio ove Prioritetne osi bit će posvećen prioritetima ulaganja TC9 (8,76% sredstava EFRR-a): 9.1. Ulaganje u zdravstvenu i socijalnu infrastrukturu, itd.; i, 9.2. Pružanje podrške fizičkoj, gospodarskoj i socijalnoj obnovi ugroženih zajednica u urbanim i ruralnim područjima. Sektori zdravstvene i socijalne skrbi zbog procesa deinstitucionalizacije zahtijevaju važna ulaganja kako bi mogli doprinijeti ispunjenju nacionalnih planova. Podrška fizičkoj, ekonomskoj i socijalnoj obnovi ugroženih zajednica u urbanim i ruralnim područjima predstavlja novo područje financiranja, gdje treba razviti modele provedbe integriranih aktivnosti te ih uvoditi prije nego što se krene s punim razvojem. Uz ulaganja iz ESF-a, sve aktivnosti iz TC9 doprinijet će glavnim nacionalnim ciljevima smanjenja broja ljudi kojima prijete siromaštvo i socijalna isključenost.

6% sredstava EFRR-a bit će dodijeljeno financiranju prioriteta ulaganja u sklopu TC10: 10.1. Ulaganje u obrazovanje, izobrazbu i strukovno osposobljavanje te cjeloživotno učenje itd. Usmjerene će intervencije, zajedno s onima predviđenim za financiranje iz ESF-a, doprinijeti glavnim nacionalnim ciljevima povezanim s udjelom stanovništva koje rano napušta školovanje i udjelom stanovništva sa završenim visokoškolskim obrazovanjem. Ta su područja već utvrđena u Prijedlogu Europske komisije za pripremu i prioritete programskih dokumenata.

Uz navedeno, 40 milijuna eura bit će dodijeljeno financiranju prioriteta ulaganja u sklopu TC11: 11.4. Poboljšanje institucionalnog kapaciteta tijela javnih vlasti i dionika, itd. Dodijeljena sredstva namijenjena su modernizaciji javnih usluga kao dijela reforme javne uprave Hrvatske, ponajviše u sektorima zapošljavanja i pravosuđa, blisko povezano s aktivnostima u sklopu financiranja iz ESF-a. Iznos dodijeljenih sredstava EFRR-a unutar TC11 relativno su je nizak zbog toga što će se ključne mjere reforma povezanih s javnom upravom oblikovati kontinuirano unutar godišnjeg Europskog semestra tijekom cjelokupnog programskog razdoblja. Očekuje se da će se provesti brojne specifične reformske mjere usmjerene na poboljšanje javne uprave te da će za provedbu vjerojatno zahtijevati podršku ESIF-a. Trenutno, 8 je ključnih reformskih mjera utvrđeno i uzeto u obzir unutar pojedinih TC-ova ovog OP-a, uključujući reorganizaciju pravosudnog sustava, što spada pod TC11. Dio sredstava predviđenih za TC11 bit će usmjeren na povećanje pravosudne učinkovitosti i efikasnosti. Primjerice, reorganizacija pravosudnog sustava smatra se jednom od najvećih strukturnih reformi unutar Nacionalnog programa reformi, te unutar Prijedloga Europske komisije za pripremu i prioritete programskih dokumenata i radnog dokumenta osoblja Komisije. Uz financiranje iz EU-a, provedba reformi i usklađivanje pravosudnog sustava s propisima, preporukama i normama Europske unije bit će obavljeni pomoću zajmova međunarodnih financijskih institucija (MFI) i iz bilateralnih izvora.

Za kraj, za Tehničku pomoć, za koju je planirano da bude podržana u zasebnoj prioritetnoj osi, bit će dodijeljeno 216 milijuna eura, što je jednako 5% ukupnih sredstava EFRR-a na nacionalnoj razini koja se dodjeljuju putem OPKK-a. Iskustvo s aktivnostima tehničke podrške ima korijene u prethodnim projektima u Hrvatskoj financiranim od strane EU-a. Međutim, sve veće potrebe, ponajviše zbog rastućeg broja tijela u sustavu 2014. - 2020., od kojih neka imaju malo iskustva u korištenju sredstava EU-a, jasan su pokazatelj da će izgradnja kapaciteta biti glavni predmet prioritetne osi tehničke podrške. Stoga će se tehnička podrška baviti problemom nedostataka koje treba riješiti na nacionalnoj i regionalnoj razini kako bi se osigurao dostatan kadar i upravna/tehnička stručnost. U tu će svrhu većina sredstava biti dodijeljena prvom

posebnom cilju, dok će preostala sredstva unutar prioritetne osi tehničke podrške biti dodijeljena komunikacijskim i informacijskim aktivnostima (drugi posebni cilj).

Tablica 2: Pregled investicijske strategije operativnog programa

Prioritetna os	Fond	Potpore Unije (EUR)	Udjel ukupne potpore Unije za operativni program	Tematski cilj	Prioriteti ulaganja	Posebni ciljevi koji odgovaraju prioritetu ulaganja	Zajednički pokazatelji rezultata i pokazatelji rezultata za pojedine programe za koje je cilj postavljen
1. Jačanje gospodarstva primjenom istraživanja i inovacija	EFRR	664,792.165	9,66%	1. Jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija	1.1. Poboljšanje infrastrukture i kapaciteta za istraživanje i inovacije, u cilju razvijanja uspješnosti u istraživanju i inovacijama, te promicanje centara za kompetencije, posebice onih od europskog interesa	Jačanje infrastrukturnih kapaciteta za istraživanje, razvoj i inovacije (IRI) potrebnih za veću znanstvenu izvrsnost	Broj istraživača koji koriste podržane infrastrukturne objekte za istraživanje
						Poboljšanje hrvatske znanstvene izvrsnosti u Europskom istraživačkom prostoru i na međunarodnoj razini pružanjem podrške I&R projektima koje provode znanstveni centri izvrsnosti	Broj znanstvenih objava objavljenih u glasilima na popisu Web of Science
						Jačanje kapaciteta istraživačkih organizacija u svrhu provođenja istraživanja usmjerenih na uspješnu primjenu znanstvenih rezultata	Broj znanstvenih rezultata spremnih za primjenu u poslovnom sektoru
					1.2. Promicanje poslovnih ulaganja u istraživanja i inovacije te razvoj veza i sinergija između poduzeća, centara za istraživanje i inovacije i sektora visokog	Jačanje kapaciteta poduzeća u IRI-ju	Poslovni rashodi za istraživanje i razvoj (BERD) Rashodi za inovacije izvan R&D-a tvrtki koje surađuju ili na koje je

Prioritetna os	Fond	Potpore Unije (EUR)	Udjel ukupne potpore Unije za operativni program	Tematski cilj	Prioriteti ulaganja	Posebni ciljevi koji odgovaraju prioritetu ulaganja	Zajednički pokazatelji rezultata i pokazatelji rezultata za pojedine programe za koje je cilj postavljen
					obrazovanja, osobito promicanje ulaganja u razvoj proizvoda i usluga, transfer tehnologija, društvene inovacije, eko-inovacije, aplikacije za javne usluge, poticanje potražnje, umrežavanje, klastere i otvorene inovacije, kroz pametnu specijalizaciju i podržavanje tehnoloških i primijenjenih istraživanja, probnih linija proizvoda, akcija ranog odobravanja proizvoda, napredne proizvodne sposobnosti i primarne proizvodnje, osobito u Ključnim tehnologijama koje potiču razvoj inovacija, te širenje tehnologija opće namjene		cilj usmjeren (surađuju pod Tehnološkim platformama, Skupinama konkurentnosti, Centrima kompetencija)
						Poboljšanje i daljnji razvoj inovacijskog okruženja stvaranjem tehnoloških platforma i centara za kompetencije te promocijom klusterskih inicijativa konkurentnosti	Prodaja inovacija novih na tržištu i novih u tvrtki podržanih poduzeća
							Broj podržanih IRI projekata
2. Korištenje informacijskih i komunikacijskih tehnologija	EFRR	269,441.037	3,92%	2. Poboljšanje dostupnosti, korištenja i kvalitete IKT-a	2.1. Proširenje dostupnosti širokopojasne veze i razvoj brzih mreža te podrška usvajanju nadolazećih tehnologija i mreža za digitalno gospodarstvo	Razvoj infrastrukture širokopojasne mreže sljedeće generacije u područjima bez infrastrukture širokopojasne mreže sljedeće generacije i bez dovoljno komercijalnog	Ukupna pokrivenost širokopojasnim pristupom nove generacije (kao % kućanstava)

Prioritetna os	Fond	Potpore Unije (EUR)	Udjel ukupne potpore Unije za operativni program	Tematski cilj	Prioriteti ulaganja	Posebni ciljevi koji odgovaraju prioritetu ulaganja	Zajednički pokazatelji rezultata i pokazatelji rezultata za pojedine programe za koje je cilj postavljen
						interesa (operatera na tržištu elektroničkih komunikacija) za ulaganje u infrastrukturu širokopoljanskih mreža sljedeće generacije, što utječe na dostupnost infrastrukture širokopoljanskih mreža sljedeće generacije u svrhu maksimalnog povećanja društvenih i gospodarskih dobiti u spomenutim područjima	
					2.3. Jačanje IKT aplikacija za e-vladu, e-nastavu, e-uključivanje, e-kulturu i e-zdravstvo	Povećano korištenje IKT-a u komunikaciji između građana i javne uprave razvojem koordinacijske strukture i softverskih rješenja u pogledu IKT-a	Korištenje usluga e-vlade od strane pojedinaca Stanovništvo koje s javnim institucijama komunicira online aplikacijama
3. Poslovna konkurentnost	EFRR	960,000.000	13,95%	3. Pобољшanje konkurentnosti malih i srednjih poduzeća,	3.1. Promicanje poduzetništva, osobito olakšavanjem korištenja novih ideja u gospodarstvu i	Olakšavanje pristupa financiranju za MSP-ove	Povećanje udjela financijskih institucija u portfelju financija za MSP-ove

Prioritetna os	Fond	Potpore Unije (EUR)	Udjel ukupne potpore Unije za operativni program	Tematski cilj	Prioriteti ulaganja	Posebni ciljevi koji odgovaraju prioritetu ulaganja	Zajednički pokazatelji rezultata i pokazatelji rezultata za pojedine programe za koje je cilj postavljen
				poljoprivrednog sektora za Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (European Agricultural Fund for Rural Development - EAFRD) i sektor ribarstva i akvakulturu (za EMFF)	poticanjem stvaranja novih poduzeća, također putem poduzetničkih inkubatora	Stvaranje povoljnih uvjeta za poduzetništvo pružanjem visokokvalitetne podrške poslovanju	Promjena stava prema poduzetništvu (izvješće o provedbi zakona o malim poduzećima) Povećanje hrvatskog indeksa TEA, tj. broja poduzetnički aktivnih osoba
			3.4. Podržavanje kapaciteta MSP-ova za procese rasta i inovacija		Unapređenje radne uspješnosti i rasta MSP-ova	Povećana dodana vrijednost MSP-ova Povećana vrijednost izvoza MSP-ova	
			Poboljšanje inovativnosti MSP-ova		Povećani broj MSP-ova koji uvode nove proizvode na tržište ili/i uvode inovacije u određenom postupku ili organizaciji s obzirom na ukupnu populaciju (ukupni broj MSP-ova) (u %)		
4. Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije	EFRR	531,810.805	7,73%	4. Podržavanje prelaska na gospodarstvo s niskom razinom emisije CO2 u svim sektorima	4.2. Promicanje energetske učinkovitosti i korištenja obnovljive energije u poduzećima	Povećavanje korištenja obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti izvora energije, kao i smanjenje potrošnje energije u sektoru proizvodne industrije	Udio obnovljivih izvora energije u bruto konačnoj potrošnji energije u proizvodnoj industriji

Prioritetna os	Fond	Potpore Unije (EUR)	Udjel ukupne potpore Unije za operativni program	Tematski cilj	Prioriteti ulaganja	Posebni ciljevi koji odgovaraju prioritetu ulaganja	Zajednički pokazatelji rezultata i pokazatelji rezultata za pojedine programe za koje je cilj postavljen
						Poboljšanje učinkovitosti korištenja izvora energije i smanjenje potrošnje energije u privatnom uslužnom sektoru (turizam, privatni uredi i trgovina)	Udio obnovljivih izvora energije u bruto konačnoj potrošnji energije u uslužnom sektoru
					4.3. Podržavanje energetske učinkovitosti, pametnog upravljanja energijom i korištenja obnovljive energije u javnoj infrastrukturi, uključujući zgrade javne namjene, kao i u stambenom sektoru	Energetska obnova javnih zgrada i zgrada stambenog sektora energetskog razreda D i nižih energetskih klasifikacija	Povećanje prosječne potražnje za grijanjem/hlađenjem u određenoj vrsti zgrada, u kwh/m2/god.
						Unapređenje javne energetske infrastrukture – javna rasvjeta i centralno grijanje	Smanjenje gubitaka topline proizvedene u mrežama za centralno grijanje
					4.4. Razvijanje i primjena pametnih distribucijskih sustava na niskim i srednjim stupnjevima napona	Uvođenje pametnih mreža u pilot-područjima	Smanjenje gubitaka u distribucijskim mrežama u kojima je proveden koncept „pametne mreže“

Prioritetna os	Fond	Potpore Unije (EUR)	Udjel ukupne potpore Unije za operativni program	Tematski cilj	Prioriteti ulaganja	Posebni ciljevi koji odgovaraju prioritetu ulaganja	Zajednički pokazatelji rezultata i pokazatelji rezultata za pojedine programe za koje je cilj postavljen
5. Zaštita okoliša, prilagodba klimatskim promjenama i održivost resursa	EFRR	550,065.270	7,99%	5. Promicanje prilagodbe klimatskim promjenama, sprječavanje rizika i upravljanje rizicima	5.1. Podržavanje ulaganja za prilagodbu klimatskim promjenama, uključujući pristupe temeljene na ekosustavu	Poboljšanje sustava za praćenje klimatskih promjena, prognoziranje, planiranje i provedbu mjera prilagodbe klimatskim promjenama	Dio teritorija pod redovitim praćenjem i evaluacijom utjecaja klimatskih promjena
					5.2. Poticanje ulaganja koja se odnose na posebne rizike, osiguravanje otpornosti na katastrofe i razvoj sustava upravljanja katastrofama	Povećavanje kapaciteta i opremanje za upravljanje rizicima na nacionalnoj i regionalnoj razini	Broj odgovarajuće obrazovanog osoblja (organizacija odgovornih za upravljanje rizikom/katastrofama)
				6. Očuvanje i zaštita okoliša i promicanje učinkovitosti resursa	6.3. Očuvanje, zaštita, promocija i razvoj prirodne i kulturne baštine	Unapređenje zaštite i korištenja kulturne baštine u svrhu razvoja sadržaja i usluga povezanih s turizmom	Povećanje broja turista koji posjećuju kulturne spomenike
						Poboljšanje učinkovitog upravljanja zaštićenim područjima putem razvoja infrastrukture za posjetitelje	Porast očekivanog broja posjetitelja u podržanim nacionalnim parkovima i parkovima prirode

Prioritetna os	Fond	Potpore Unije (EUR)	Udjel ukupne potpore Unije za operativni program	Tematski cilj	Prioriteti ulaganja	Posebni ciljevi koji odgovaraju prioritetu ulaganja	Zajednički pokazatelji rezultata i pokazatelji rezultata za pojedine programe za koje je cilj postavljen
					6.4. Zaštita i obnavljanje bioraznolikosti i tla i promicanje usluga temeljenih na ekosustavu, također putem mreže NATURA 2000, i zelene infrastrukture	Zaštita i obnova hrvatske biološke raznolikosti i usluga ekosustava koje pruža, s ciljem osiguravanja održivog upravljanja prirodom	Broj vrsta i staništa za koje su uspostavljeni programi praćenja
					6.5. Aktivnosti za uređenje urbanog okoliša, revitalizaciju gradova, obnovu i dekontaminaciju nekadašnjih industrijskih zemljišta (uključujući prenamijenjena područja), smanjenje onečišćenja zraka i promicanje mjera za smanjenje buke	Nadogradnja sustava za upravljanje kvalitetom zraka i njezino praćenje u skladu s Direktivom 2008/50/EZ	Udio stanovništva pokriven podacima o kvaliteti zraka u urbanim područjima
						Obnova nekadašnjih industrijskih prostora (bivših industrijskih i/ili bivših vojnih lokacija) u sklopu ITI-ja	Novoizgrađene ili obnovljene javne ili komercijalne zgrade u urbanim područjima
	KF	1.649,340.216	23,97%	6. Očuvanje i zaštita okoliša i promicanje učinkovitosti resursa	6.1. Ulaganje u sektor otpada kako bi se ispunili zahtjevi pravne stečevine Unije o zaštiti okoliša i kako bi se obuhvatile potrebe, koje su utvrdile države članice, za ulaganjima koja	Razvijanje infrastrukture za gospodarenje otpadom kako bi se uspostavio integrirani sustav gospodarenja otpadom i smanjili rizici koji se odnose na otpad	Udio komunalnog otpada odloženog na ili u zemlju

Prioritetna os	Fond	Potpore Unije (EUR)	Udjel ukupne potpore Unije za operativni program	Tematski cilj	Prioriteti ulaganja	Posebni ciljevi koji odgovaraju prioritetu ulaganja	Zajednički pokazatelji rezultata i pokazatelji rezultata za pojedine programe za koje je cilj postavljen
					nadilaze te zahtjeve	Poboljšanje sustava gospodarenja otpadom s ciljem povećanja odvojenog sakupljanja i recikliranja/ponovne uporabe otpada	Stopa recikliranja kućanskog i sličnog otpada (papir, staklo, metal, plastika)
					6.2. Ulaganje u vodni sektor kako bi se ispunili zahtjevi pravne stečevine Unije o zaštiti okoliša i kako bi se obuhvatile potrebe, koje su utvrdile države članice, za ulaganjima koja nadilaze te zahtjeve	Poboljšanje sustava gospodarenja vodama uspostavljanjem suvremene vodoopskrbe	Smanjenje broja stanovnika koji nemaju mogućnost pristupa javnim sustavima vodoopskrbe ili onih koji nisu obuhvaćeni sustavom praćenja voda ili su priključeni na sustave koji ne zadovoljavaju mikrobiološke i/ili kemijske parametre
						Poboljšanje stanja voda razvojem sustava i mreža za sakupljanje i pročišćavanje otpadnih vod	Aglomeracije koje su postigle sukladnost s DPKOV-om Vodna tijela s dobrim i vrlo dobrim ekološkim statusom prema pokazateljima organskog opterećenja (BOD5)

Prioritetna os	Fond	Potpore Unije (EUR)	Udjel ukupne potpore Unije za operativni program	Tematski cilj	Prioriteti ulaganja	Posebni ciljevi koji odgovaraju prioritetu ulaganja	Zajednički pokazatelji rezultata i pokazatelji rezultata za pojedine programe za koje je cilj postavljen
6. Povezanost i mobilnost	EFRR	450,851.269	6,55%	4. Podržavanje prelaska na gospodarstvo s niskom razinom emisije CO2 u svim sektorima	4.5 Promicanje niskouglične strategije razvoja za sve vrste teritorija, posebice za urbana područja, uključujući promicanje održive multimodalne urbane mobilnosti i ublažavanje relevantnih mjera prilagodbe	Modernizacija i unaprjeđenje gradskih rješenja za mobilnost bez emisija	Poboljšani kapacitet gradova za neovisno uvođenje i promicanje prometa nultih emisija u većem i integriranijem opsegu (uz strategije, kapacitet i iskustvo u provedbi)
				7. Promicanje održivog prometa i uklanjanje uskih grla u ključnim mrežnim infrastrukturama	7.2 Poboljšanje regionalne mobilnosti spajanjem sekundarnih i tercijarnih čvorova s infrastrukturom TEN-T-a, uključujući multimodalne čvorove	Poboljšanje regionalne mobilnosti i povezanosti unaprjeđenjem regionalnih cesta, uklanjanjem većih uskih grla i mjerama cestovne sigurnosti	Regionalna gospodarska središta s odgovarajućim cestovnim vezama s mrežom TEN-T
	KF	910,205.755	13,23%	7. Promicanje održivog prometa i uklanjanje uskih grla u ključnim mrežnim infrastrukturama	7.1 Podržavanje multimodalnog Jedinstvenog europskog prometnog područja ulaganjem u TEN-T	Modernizacija ključne infrastrukture unutarnjih vodnih putova TEN-T-a	Teretni promet kroz luke unutarnje plovidbe i unutarnjim vodnim putovima
					7.3 Razvoj i poboljšanje ekološki prihvatljivih i niskougličnih prometnih sustava, uključujući	Poboljšana teritorijalna kohezija i povezanost i mogućnost pristupa teritorijalno izoliranim	Povećanje kapaciteta zračnih čvorova TEN-T-a u Dubrovačko-neretvanskoj županiji

Prioritetna os	Fond	Potpore Unije (EUR)	Udjel ukupne potpore Unije za operativni program	Tematski cilj	Prioriteti ulaganja	Posebni ciljevi koji odgovaraju prioritetu ulaganja	Zajednički pokazatelji rezultata i pokazatelji rezultata za pojedine programe za koje je cilj postavljen
					unutarnje vodne putove i pomorski promet, luke, multimodalne veze i infrastrukturu zračnih luka, s ciljem promicanja održive regionalne i lokalne mobilnosti	područjima	Putovanja na otoke i sa njih
						Razvoj inteligentnoga, održivog i integriranog niskougličnog urbanog javnog prijevoza	Povećanje broja osoba koje koriste javni prijevoz
					7.4 Razvoj i sanacija sveobuhvatnih, visokokvalitetnih i interoperabilnih željezničkih sustava te promicanje mjera za smanjenje buke	Dogradnja i poboljšanje željezničke mreže u cilju promocije modalnog prijevoza	Povećani teretni promet na koridorima TEN-T-a
7. Poboljšanje pružanja javnih usluga	EFRR	678,426.430	9,86%	9. Promicanje socijalne uključenosti i borba protiv siromaštva	9.1. Ulaganje u zdravstvenu i socijalnu infrastrukturu koje pridonosi nacionalnom, regionalnom i lokalnom razvoju smanjenjem nejednakosti s obzirom na zdravstveno stanje, promicanjem socijalnog uključivanja poboljšanim pristupom socijalnim, kulturnim i rekreacijskim uslugama te prelaskom s	Poboljšanje pristupa visokokvalitetnim zdravstvenim uslugama prelaskom s institucionalne skrbi na skrb u zajednici	Br. slučajeva obrađenih u dnevnom bolnicama/na dnevnoj kirurgiji
						Promicanje socijalnog uključivanja i smanjenje nejednakosti poboljšanim pristupom socijalnim uslugama i prelaskom s	Populacija obuhvaćena poboljšanim socijalnim uslugama

Prioritetna os	Fond	Potpore Unije (EUR)	Udjel ukupne potpore Unije za operativni program	Tematski cilj	Prioriteti ulaganja	Posebni ciljevi koji odgovaraju prioritetu ulaganja	Zajednički pokazatelji rezultata i pokazatelji rezultata za pojedine programe za koje je cilj postavljen
					institucionalnih na usluge u zajednici	institucionalnih na usluge u zajednici putem poboljšane socijalne infrastrukture	
					9.2. Pružanje podrške fizičkoj, gospodarskoj i socijalnoj obnovi ugroženih zajednica u urbanim i ruralnim područjima	Unapređivanje životnih uvjeta u ugroženim područjima putem podrške uključivom rastu s ciljem smanjenja socijalne nejednakosti, isključenosti i siromaštva	Populacija obuhvaćena poboljšanim životnim uvjetima
				10. Ulaganje u obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje	10.1. Ulaganje u obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje razvojem infrastrukture obrazovanja i izobrazbe	Uspostava uvjeta za razvoj ključnih kompetencija učenika i provedbu reforme kurikulumu	Broj institucija za obrazovanje i izobrazbu na svim razinama s poboljšanim infrastrukturnim kapacitetima
						Modernizacija i poboljšanje smještajne infrastrukture u visokom obrazovanju kako bi se poboljšao pristup visokom obrazovanju za	Povećani kapaciteti studentskih domova

Prioritetna os	Fond	Potpore Unije (EUR)	Udjel ukupne potpore Unije za operativni program	Tematski cilj	Prioriteti ulaganja	Posebni ciljevi koji odgovaraju prioritetu ulaganja	Zajednički pokazatelji rezultata i pokazatelji rezultata za pojedine programe za koje je cilj postavljen
						studente u nepovoljnom položaju te poboljšanje i modernizacija nastavne opreme kako bi se osigurala kvaliteta i relevantnost studijskih programa	VU-ovi opremljeni modernim tehnologijama
						Povećanje relevantnosti strukovnog obrazovanja poboljšanjem uvjeta za stjecanje praktičnih znanja u ciljanim sektorima strukovnog obrazovanja i strukovnog obrazovanja na razini visokog obrazovanja	Broj centara za kompetencije uspostavljenih po sektoru
				11. Povećanje institucionalnih kapaciteta i osiguravanje učinkovite javne uprave	11.4. Povećanje institucionalnih kapaciteta i efikasna javna uprava jačanjem institucionalnih kapaciteta i efikasnosti javne uprave i javnih usluga u vezi s provedbom EFRR-a i kao podrška aktivnostima u vezi s institucionalnim kapacitetima i efikasnosti javne uprave koje podržava ESF	Potpora nacionalnom programu reformi s ciljem modernizacije javne uprave i povećanja njezine učinkovitosti, transparentnosti i usmjerenosti na građane	Broj pravosudnih tijela s poboljšanom infrastrukturom Jedna zgrada za nove poslovne prostore HZMO-a izgrađena i u funkciji
8. Tehnička	EFRR	216,112.612	3,14%	nije primjenjivo	nije primjenjivo	Osiguravanje usklađenosti	Ugovoreni fondovi

Prioritetna os	Fond	Potpore Unije (EUR)	Udjel ukupne potpore Unije za operativni program	Tematski cilj	Prioriteti ulaganja	Posebni ciljevi koji odgovaraju prioritetu ulaganja	Zajednički pokazatelji rezultata i pokazatelji rezultata za pojedine programe za koje je cilj postavljen
pomoć						i korištenja sredstava fondova Kohezijske politike u Hrvatskoj	OPKK-a
						Podrška učinkovitim informiranjem potencijalnih korisnika i šire javnosti o korištenju sredstava iz ESI fondova	Udio javnosti informiran o mogućnostima financiranja iz fondova EU-a u Hrvatskoj

2. OPIS PRIORITETNIH OSI

Ovaj odjeljak pruža podatke o posebnim ciljevima i aktivnostima koje će se provesti unutar okvira izabranih prioriteta ulaganja u prioritetnim osima.

Prioritetna os 1. Jačanje gospodarstva primjenom istraživanja i inovacija

Unutar ove prioritetne osi izabrani su, unutar tematskog cilja 1 (Jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija), prioriteti ulaganja 1.1 i 1.2.

1.1. Prioriteti ulaganja	Poboljšanje infrastrukture i kapaciteta za istraživanje i inovacije (I&I) s ciljem razvijanja uspješnosti I&I-a te promoviranje centara za kompetencije, posebice onih od europskog interesa
---------------------------------	---

Fond	Europski fond za regionalni razvoj
-------------	---

1.1.1. Posebni cilj	Jačanje infrastrukturnih kapaciteta istraživanja, razvoja i inovacija (IRI) potrebnih za povećanje znanstvene izvrsnosti
----------------------------	---

Ključna područja u kojima se očekuju promjene:

Jedna od ključnih prepreka povećanju potrošnje u IR-u, povećanju sudjelovanja u programima EU-a (poput programa Obzor 2020.) i efikasnom korištenju postojećih ljudskih resursa u privatnim i javnim IR institucijama u Hrvatskoj je nedovoljno kvalitetna infrastruktura potrebna za provođenje kvalitetnih istraživanja.

Jedna od važnih komponenti strategije ESIF-a za povećanje potrošnje za IR je osuvremenjivanje postojeće i nove opreme za IR i povezane infrastrukture potrebne za povećanje uspješnosti i sposobnosti hrvatskih institucija za IR (u odnosu na druge zemlje) kako bi se mogle nositi s važnim projektima EU-a i bolje reagirati na potrebe industrije. Informacijske i komunikacijske tehnologije (IKT) su postale izrazito važne u podupiranju istraživanja, razvoja i inovacija, i bez IKT-a su moderna znanost i istraživanje danas nezamislivi. U tom je pogledu također potrebno ulagati u razvoj e-infrastrukture za jačanje uspješnosti i izvrsnosti istraživanja.

U kontekstu 2023. godine, očekuje se da se zbog ulaganja u dogradnju i razvoj opreme I&R-a i vezane infrastrukture potrebne za provođenje kvalitetnog istraživanja i povećanja broja istraživača i grupa istraživača uključenih u rad na vrhunskim suradničkim istraživačkim projektima s industrijom povećati trošenje za IR.

Pokazatelji rezultata za pojedine programe EFRR-a

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Kategorija regije	Početna vrijednost	Početna godina	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	Broj istraživača koji koriste podržane istraživačke infrastrukturne organizacije	Broj istraživača	Slabije razvijena	21	2013.	1100	ISU	Godišnje

1.1.2. Posebni ciljevi	Poboljšanje hrvatske znanstvene izvrsnosti u europskim istraživanjima i na
-------------------------------	---

	međunarodnoj razini pružanjem podrške IR projektima koje provode Znanstveni centri izvrsnosti
--	--

Ključna područja u kojima se očekuju promjene:

Problem loših rezultata hrvatskih institucija za IR i niske razine suradnje između sektora za IR i industrije (mjereno u odnosu na europski prosjek) treba se riješiti na cjelovit način: paralelno s programom osiguravanja stabilnog sufinanciranja za kupovinu i osuvremenjivanje opreme za IR i pripadajuće infrastrukture u privatnim i javnim istraživačkim institucijama (cilj 1.1.1), potreban je selektivniji institucionalni pristup baziran na principu izvrsnosti. U narednim godinama Hrvatska namjerava uspostaviti do 10 Znanstvenih centara izvrsnosti (1 - 2 po znanstvenom području) koji će se usredotočiti na provođenje istraživanja u ključnim područjima prepoznatima u hrvatskom i europskom gospodarstvu.

Uspostava Znanstvenih centara izvrsnosti i financiranje njihovih operacija temeljit će se na strogim kriterijima koje razvija Nacionalno vijeće za znanost kako bi se osigurala visoka kvaliteta podržanih istraživačkih projekata i njihov značaj za EU. Zakonom o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju predviđa se uspostava nacionalnih Znanstvenih centara izvrsnosti, definiranih kao znanstvene organizacije ili kao integralni dio određenih znanstvenih organizacija ili grupe znanstvenika koja se, ovisno o originalnosti, značaju i suvremenosti rezultata određenih znanstvenih radova može kvalificirati i ocijeniti (unutar specifičnog polja stručnosti) u najuglednijim znanstvenim organizacijama ili grupama u svijetu, što je više od pojedinačnih individualnih znanstvenih rezultata i uključuje obavljanje istraživanja i tehnološkog razvoja na vrlo visokoj razini u pogledu mjerive znanstvene proizvodnje i tehnoloških inovacija.

U pogledu 2023. godine, cilj korištenja EFRR-a unutar prioriteta ulaganja 1.1. je jačanje kapaciteta Znanstvenih centara izvrsnosti kako bi poslužili potrebama gospodarstva i industrije (uključujući i sektor MSP-ova) podržavanjem njihovih projekata koji su od značaja za Hrvatsku i EU. Gledano šire, ovo će pozitivno doprinijeti izgradnji jedinstvenog Europskog istraživačkog prostora pomoću umrežavanja znanstvenika i toka ideja i znanja. Istraživačka će se izvrsnost mjeriti povećanjem broja znanstvenih publikacija objavljenih u časopisima indeksiranim u Web of Science proizašlima iz aktivnosti članova Znanstvenih centara izvrsnosti.

Pokazatelji rezultata za pojedine programe EFRR-a								
Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica pokazatelja	Kategorija regije	Početna vrijednost	Početak godina	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
1.	Broj znanstvenih publikacija objavljenih u časopisima u Web of Science	Znanstvene publikacija	Slabije razvijene	3993	2013.	4293	MSES baza podataka	Godišnje

1.1.3. Posebni cilj	Jačanje kapaciteta znanstveno-istraživačkih organizacija za provedbu istraživanja usmjerenih na uspješnu primjenu znanstvenih rezultata
----------------------------	---

Kako bi se povećala učinkovitost i razina potrošnje na IR u Hrvatskoj u nadolazećim godinama - skupa s podržavanjem kupnje i modernizacije opreme za IR i pripadajuće infrastrukture (cilj 1.1.1) i podržavanje najboljih projekata (u kontekstu Europe i Hrvatske) Znanstvenih centara izvrsnosti (cilj 1.1.2) - potrebno je usmjeriti istraživački sektor (visokoškolske ustanove i istraživačke organizacije) na potrebe poslovnog sektora (ponajviše industrije, uključujući i MSP-ove).

To će biti ostvareno financiranjem najboljih IR projekata istraživačkih organizacija s jasnim ciljem rješavanja potreba poslovnog sektora. Predviđa se financiranje samo IR projekata visokoškolskih ustanova i istraživačkih organizacija, čiji je cilj rješavanje potreba gospodarstva unaprjeđivanjem produktivnosti i tehnološke razmjene IR-a, i/ili rješavanjem praktičnih problema industrije i društva kako bi se ubrzalo korištenje novih znanja i tehnologija na tržištu na nacionalnim razinama. U kontekstu 2023. godine, izravni očekivani rezultat bit će veći broj projekata koje su započele istraživačke organizacije kao izravan odgovor na potrebe poslovnog sektora i dugoročno kako bi se postigli neposredni znanstveni rezultati koji su spremni za primjenu u poslovnom i industrijskom sektoru. Na više strateškoj razini, ostvarenje ovog cilja će pomoći u mijenjanju stava znanstvenog sektora prema suradnji s poslovnim sektorom i njihovoj reorientaciji na potrebe gospodarstva.

Kako bi se olakšalo prepoznavanje potencijala i područja prioriteta IR-a (i projekata najveće potencijalne vrijednosti) za služenje budućih potreba gospodarstva, dopunska će podrška biti dostupna za aktivnosti predviđanja u znanosti i tehnologiji.

Pokazatelji rezultata za pojedine programe EFRR-a								
Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica pokazatelja	Kategorija regije	Početna vrijednost	Početak godina	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	Broj znanstvenih rezultata spremnih za provedbu u poslovnom sektoru	Broj neposrednih rezultata	Slabije razvijena	3	2014.	53	ISU	Godišnje

Aktivnosti koje će se podržati u okviru prioriteta ulaganja

- **Ulaganja u IRI opremu i infrastrukturu** izravno povezanu s provedbom visokokvalitetnih istraživačkih aktivnosti: izgradnja nove, renovacija i razvoj postojeće IRI infrastrukture (uključujući e-infrastrukturu) i uvođenje moderne istraživačke opreme. Glavni korisnici koje će se odrediti unutar ove akcije su javne i privatne visokoškolske ustanove, javne i privatne istraživačke organizacije i tehnološki znanstveni parkovi. Potpora će biti usmjerena na strateški bitne projekte, s nacionalnim i međunarodnim obilježjima određenim u Nacionalnom planu razvoja znanstvene infrastrukture. Podržani projekti morat će prikazati potencijal razvijanja IRI aktivnosti u suradnji s poslovnim sektorom, i biti u skladu s prioritetima zacrtanim u strategiji Pametne specijalizacije za Hrvatsku.
- Uz navedeno, uspostaviti će se jedna akcija za **pripremu baze podataka projekata**. Ta će akcija pružiti podršku u razvoju sve projektne dokumentacije potrebne za uspješnu primjenu i daljnju provedbu projekata infrastrukture IRI-a. Korisnici potpore će također biti javne i privatne visokoškolske ustanove, javne i privatne istraživačke organizacije i tehnološki znanstveni parkovi.

- **Podrška projektima IR-a Znanstvenih centara izvrsnosti** od državne i europske važnosti. Sredstva će se osigurati za provođenje aktivnosti istraživanja, uključujući i kupnju opreme potrebne za provedbu pojedinačnih projekata. Skupina na koju je usmjerena ova akcija je maksimalno 10 Znanstvenih centara izvrsnosti utemeljenih na nacionalnoj razini. Prioritet će imati projekti u skladu s prioritetima zacrtanima u strategiji Pametne specijalizacije za Hrvatsku i/ili projekti koji razvijaju međunarodnu suradnju Znanstvenih centara izvrsnosti.
- **Shema dodjele bespovratnih sredstava za primijenjeno istraživanje, eksperimentalni razvoj i inovacijske projekte koje započinju javne i privatne visokoškolske ustanove i istraživačke organizacije a provode se u suradnji istraživačkih organizacija** usmjereni su na potrebe industrije/poslovnog sektora tako što poboljšavaju utjecaj IR-a na gospodarski rast poboljšavanjem produktivnosti i tehnološke razmjene IR-a. Uspješni će projekti morati pokazati da postoji potražnja za rezultate projekta u poslovnom sektoru i/ili društvu.
- **Podrška projektima Ureda za transfer tehnologije (Technology Transfer Offices - TTOs)** s ciljem poticanja suradnje među istraživačkim i industrijskim/poslovnim organizacijama unutar nacionalnog i regionalnog sustava IR-a. Provedba složenih usluga transfera znanja i tehnologija za projektnu mrežu i tržište.
- **Scheme dodjele bespovratnih sredstava za suradnju privatnih i javnih visokoškolskih ustanova i istraživačkih organizacija i industrije (uključujući MSP-ove)** koje imaju ulogu partnera na projektu kako bi se ubrzalo korištenje novih znanja i tehnologija na nacionalnoj razini, s ciljem rješavanja industrijskih i društvenih problema: primijenjena istraživanja, eksperimentalni razvoj, pred-komercijalizacija rezultata istraživanja financiranjem dokazivanja koncepta, tehničke izvedivosti i aktivnosti zaštite prava intelektualnog vlasništva.
- **Financiranje projekata predviđanja znanosti i tehnologije** s ciljem omogućavanja sustavne analize znanstvenih i tehnoloških potencijala Republike Hrvatske. Jedini će korisnik biti Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa ali analiza će se obavljati u opsežnoj suradnji sa znanstvenim, akademskim i industrijskim dionicima.

Komplementarne akcije za jačanje ljudskih kapaciteta u znanstvenom sektoru provest će se unutar OPEHR-a 2014. - 2020., TC10, čime će se omogućiti podrška za: poboljšani pristup bazi znanstvenih podataka, glasila, publikacija, osposobljavanje i mobilnost istraživača, aktivnosti suradnje s hrvatskom dijasporom i znanstvenicima koji rade u inozemstvu, razvoj mladih istraživača i postdoktoranada itd. Unutar provedbe IRI ulaganja ESIF-a Hrvatska će se pobrinuti da se postigne sinergija s programskim aktivnostima Obzora 2020.

Vodeća načela za odabir operacija

Operacije odabrane unutar predviđenih akcija bit će u skladu s prioritetnim područjima navedenima u strategiji Pametne specijalizacije i dovest će do izgradnje kapaciteta za ispunjavanje izazova spomenutih u programu Obzor 2020.

Svi će podržani projekti biti podložnim kriterijima odabira koje je prihvatio odbor za praćenje. Svi projekti moraju biti u skladu s načelima transparentnosti i nediskriminacije (čl. 7. i 8. Uredbe o zajedničkim odredbama Europskih strukturnih i investicijskih fondova).

Općenita zajednička načela za sve akcije podržane ovim posebnim ciljem su poboljšanje istraživačke izvrsnosti i suradnje pri istraživanjima, koje se temelje na istim kriterijima: kvaliteta, relevantnost, isplativost i održivost projektnog prijedloga.

Prioritet pri sufinanciranju EFRR-a imat će projekti koji:

- najviše doprinose postizanju očekivanih rezultata posebnih ciljeva,
- su od europskog i nacionalnog značaja,
- povećavaju suradnju s međunarodnim institucijama za IR i akademskom zajednicom,
- su povezani s aktivnostima programa Obzor 2020.

U slučaju potpore za opremu za IR i povezanu infrastrukturu u javnim i privatnim istraživačkim organizacijama, podrška će se pružiti samo projektima koji jasno mogu dokazati doprinos visokokvalitetnim

aktivnostima IR-a usmjerenim na potrebe nacionalnog gospodarstva koje omogućavaju postignuće europskih ciljeva (poput povećane potrošnje na IR). Bit će usklađeni s hrvatskim smjernicama za istraživačku i inovacijsku infrastrukturu.

Planirano korištenje financijskih instrumenata

nije primjenjivo

Planirano korištenje velikih projekata

Naziv projekta: **Otvorene znanstvene infrastrukturne platforme za inovativne primjene u gospodarstvu i društvu – O-ZIP**; Korisnik: Institut Ruđer Bošković (IRB)

Jačanjem "osnovnih operacija IRB-a" i osnovne istraživačke infrastrukture (modernizacija opreme i objekata postojećih organizacijskih jedinica), stvaranjem "istraživačkih infrastrukturnih platformi" premošćuje se jaz prema Europskom istraživačkom prostoru, gospodarstvu, znanstvenim i akademskim zajednicama i prema društvu u cjelini, te se omogućava veća primjenjivost i interdisciplinarnost istraživanja, sinergije koja dodaje vrijednost i omogućava daljnji institucionalni rast IRB-a i njegovu transformaciju u modernu znanstveno-istraživačku instituciju od nacionalne važnosti. Na taj se način objedinjuje znanost od globalne važnosti i zadovoljavaju društvene potrebe na nacionalnoj, regionalnoj i europskoj razini.

Zajednički i pokazatelji ostvarenja za pojedine programe za EFRR

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Fondovi	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	Broj novih ili poboljšanih infrastruktura IRI-a	broj	EFRR	4	ISU	Godišnje
	Broj projekata podržanih Znanstvenim centrima izvrsnosti	broj	EFRR	6	ISU	Godišnje
	Broj potpora za visokoškolske ustanove i istraživačke organizacije	broj	EFRR	70	ISU	Godišnje

1.2. Prioritet ulaganja

Promicanje poslovnih ulaganja u inovacije i istraživanje te razvoj veza i sinergija među poduzećima, IR centrima i visokog obrazovanja, osobito razvoja proizvoda i usluga, transfera tehnologija, društvenih inovacija, eko-inovacija, aplikacija javnih službi, poticanja potražnje, umrežavanja, grupa i otvorenih inovacija pametnom specijalizacijom i podržavanjem tehnološkog i primijenjenog istraživanja, probnih linija, ranih akcija odobravanja proizvoda, naprednih proizvodnih sposobnosti i prve proizvodnje, osobito u Ključnim tehnologijama koje potiču razvoj i inovacije (Key Enabling Technologies - KET) i širenje tehnologija za opću namjenu 1.2.1. Posebni cilj Jačanje gospodarstva primjenom istraživanja i inovacija i očekivani rezultati

Fondovi

EFRR

1.2.1. Konkretni cilj

Jačanje kapaciteta poduzeća u IRI-u

Ključna područja u kojima se očekuju promjene:

Kao što je objašnjeno u odjeljku 1.1., hrvatska poduzeća nemaju dostatan kapacitet da bi bila konkurentna na otvorenijim i globaliziranim međunarodnim i europskim tržištima. Istovremeno njihov potencijal

značajnog doprinosa povećanju trošenja u IR-u (i postizanju ciljeva zacrtanih u kontekstu cilja EU2020 o bruto trošenju u IR-u) jako varira od velikih poduzeća do MSP-ova, a najveći potencijal trenutno imaju velika poduzeća. Stoga je potrebno riješiti postojeće probleme niskih ulaganja u IR i niske razine inovacija poslovnog sektora u Hrvatskoj te u potpunosti iskoristiti njihove potencijale, i istovremeno promicati suradnju između velikih poduzeća, MSP-ova i znanstvenih i istraživačkih institucija.

Fokus intervencija EFRR-a u sklopu ovog prioriteta ulaganja bit će jačanje kapaciteta IR-a svih poduzeća koja posluju u utvrđenim tematskim područjima i zajedničkim predmetima Strategije S3 (**zdravlje, održiva energija i okoliš, strojarstvo, biotehnologija i bioekonomija**), neovisno o njihovoj veličini ali uzevši u obzir njihove interese u sudjelovanju s hrvatskim istraživačkim institucijama i međusobno.

Postizanje ovog cilja bit će korisno ne samo za poduzeća već i za čitavo hrvatsko gospodarstvo i društvo.

Očekivani rezultat ovog posebnog cilja bit će značajan porast ukupnog poslovnog trošenja u IR-u, čemu će se pridodati povećana sposobnost poduzeća da ponude inovativne proizvode i usluge te povećana konkurentnost hrvatskog gospodarstva na svjetskom tržištu, kao i međusektorsko umrežavanje i primjena novih tehnologija (osobito KET-a).

Ovaj će se rezultat postići mješovitim korištenjem akcija koje omogućavaju financiranje infrastruktura za IR u poduzećima, pojedinačnih industrijskih i eksperimentalnih istraživačkih projekata, te suradničkih projekata velikih poduzeća, MSP-ova i istraživačkih institucija, te dobavljanje i razvoj inovacija. Podrška će biti dostupna tijekom čitavog procesa inovacijskog ciklusa od faze ideje do komercijalizacije proizvoda/usluge (time premostivši fazu poslovanja bez prihoda). Prednost će dobiti projekti s najvećim utjecajem na porast izdataka poslovnog sektora na istraživanje i razvoj (BERD), projekti koji pružaju podršku zapošljavanja u intelektualno intenzivnim sektorima i projekti koji su u skladu s utvrđenim tematskim područjima strategije Pametne specijalizacije.

Jedan od izazova opisanih unutar strategije EU2020 i Sporazuma o partnerstvu je odgovarajući odgovor javne politike kako bi obuhvatila društvene izazove (npr. starenje društva, klimatske promjene) i doprinijela preoblikovanju društva prema sudjelovanju, jačanju, kreativnosti i zajedničkom stvaranju i učenju. Vežano za sveukupni cilj TC1 i prioriteta ulaganja, potrebno je pronaći nove (u kontekstu hrvatskog gospodarstva) načine promocije povezanosti društvenih potreba i poslovnih interesa. Posebni cilj u okviru ove aktivnosti je **razvoj novih poslovnih prilika putem projekata društvenih inovacija.**

Očekivani rezultat unutar ovog posebnog cilja je povećanje primjene novih ideja (proizvoda, usluga i modela) koje pokušavaju riješiti društvenu potražnju ili potrebu. Ovo će se postići **promicanjem** integracije raznih dionika (uključujući MSP-ove) u rješavanje društvenih potreba i izazova. Ovaj će mehanizam biti ponuđen kao način rješavanja društvenih izazova kada ne dođe do odaziva tržišta i javnog sektora. Različiti tipovi partnerstava, zajedničke inicijative poduzeća i istraživačkih organizacija će se promicati kako bi se odgovorilo na globalne izazove. To je korak naprijed u komercijalizaciji novih proizvoda i usluga gdje je cijeli ciklus zatvoren i ovaj tip projekta će imati dodatnu vrijednost u razvoju čitavog društva u skladu s društvenim potrebama. Predviđeno je da će projekti društvenih inovacija koristiti, ako postoji strategija ili sporazum o razvoju urbanog (ili drugog) teritorija, **ITI pristup** kako bi se obuhvatilo određene teritorijalne izazove koji će se riješiti drugim fondovima i financijskim sredstvima. Glavni korisnici projekata društvenih inovacija bit će regionalne i lokalne vlade s ciljem rješavanja jednog ili više globalnih izazova inovativnim akcijama, proizvodima ili uslugama.

Pokazatelj rezultata za pojedini program EFRR-a

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Kategorija regije	Početna vrijednost	Početna godina	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
2.	Poslovni troškovi za istraživanje i razvoj (BERD)	%	Slabije razvijena	0,34	2011.	0,70	EUROSTAT	Godišnje

3.	Troškovi nevezani za IR inovacije tvrtki koje surađuju unutar cilja ili je cilj na njih usmjeren (suradnja unutar Tehnoloških platformi, Klasteri konkurentnosti, Centri kompetencija)	% ukupnog prometa	Slabije razvijena	0,61	2011.	0,9	IUS - EUROSTAT	Godišnje
----	--	-------------------	-------------------	------	-------	-----	----------------	----------

1.2.2. Posebni cilj	Unaprjeđenje i daljnji razvoj inovacijske okoline stvaranjem tehnoloških platformi i centara kompetencija, te promocijom inicijativa klastera konkurentnosti
<p>Rezultati koje država članica želi postići podrškom EU-a: kao što je objašnjeno u Odjeljku 1.1., slabi kapacitet IR-a i loš potencijal inovacija hrvatskog gospodarstva djelomično su uzrokovani slabom inovacijskom okolinom, tj. slabim interesom znanstvenih ustanova za suradnju s industrijom, te nedovoljni kapaciteti institucija podrške poduzećima koje pružaju savjete i služe poslovnom sektoru da koristi prilike za širenje pomoću novih tehnologija i stjecanjem ili razvijanjem novih inovativnih proizvoda i usluga, što rezultira nerazvijenim Nacionalnim inovacijskim sustavom (NIS). Rješavanje ovog problema je važan element strategije za povećanje trošenja na IR u odnosu na BDP, kao što je dogovoreno u strategiji EU2020 i opisano u Sporazumu o partnerstvu.</p> <p>Posebni cilj intervencija EFRR-a kojeg treba ostvariti unutar ovog prioriteta ulaganja bit će jačanje Nacionalnog inovacijskog sustava (NIS) i inovacijskog lanca vrijednosti s ciljem stvaranja suradnje između znanstvenih i istraživačkih organizacija i poslovnog sektora.</p> <p>Unutar općih napora Vlade da stvori i poveća kvalitetu funkcioniranja NIS-a (kao što je predviđeno Hrvatskom inovacijskom strategijom) i uzimajući u obzir razinu napretka i dostupnih ESI fondova, unutar ovog posebnog cilja bit će pružena podrška za tri elementa sustava koji se bave raznim vrstama poduzetničkih grupacija:</p> <p>Operacije razvoja i jačanja tematskih tehnoloških platformi su važan element tehnološke industrijske i razvojne mreže. Tematske tehnološke platforme povezane su s utvrđenim tematskim područjima i međusektorskim temama (osobito KET-om, IKT-om i kreativnim industrijama) koje su utvrđene u strategiji S3 i podržane od strane Ministarstva gospodarstva. Očekivani je rezultat doprinos stvaranju tehnološke mreže za industriju (Technology Network for Industry - TNI) i razvoj učinkovitih foruma i platforme suradnje (grupacija poduzeća) što osigurava učinkovit multidisciplinarni/integrirani pristup, poboljšano upravljanje i usmjerenje znanja, osnove za zajedničke konkurentne aktivnosti, i konkurentne konzorcijske uspostave, utvrđivanja i razmjene najboljih praksi, učinkovitog načina stvaranja i poticanja financiranja. TNI će vršiti dužnost krovne mreže s glavnim ciljem podržavanja hrvatske industrije njegovanjem aktivnosti umrežavanja sa znanstvenim i istraživačkim institucijama i služiti će kao alat za komunikaciju u razvoju kratkoročnih do dugoročnih agenda i smjernica inovacija za akcije na nacionalnoj razini u tematskim prioritetnim područjima obuhvaćenim strategijom Pametne specijalizacije.</p> <p>Jačanje sposobnosti klastera konkurentnosti da planiraju aktivnosti i služe poduzećima u sektorima utvrđenima u strategiji S3 u pogledu kapaciteta inovacija i IR-a. Očekivani je rezultat stvaranje učinkovite strukture suradnje na raznim akcijama i projektima za dionike (model trostruke spirale) u utvrđenim</p>	

industrijskim sektorima hrvatskog gospodarstva. Klasteri konkurentnosti predstavljaju usredotočenost dionika iz utvrđenih industrijskih sektora sa zajedničkim interesima i sposobnošću da ojačaju konkurentnost sektora provedbom i nadogradnjom postojećih komparativnih prednosti, fokus na ulaganja u IRI i projekte IRI-a, utvrđivanje tehnologija na temelju potražnje, povezivanja i smještanja u vrijednosne lance EU-a i svijeta. Glavne aktivnosti posebnog cilja za klaster konkurentnosti će biti utvrđivanje vrijednosnih lanaca, brendiranje, razvoj zajedničkih međunarodnih strategija izvoza za klaster, te njihovo promicanje i internacionalizacija.

Stvaranje nacionalnih i regionalnih **centara kompetencija** omogućit će jačanje sposobnosti tvrtki za povećanjem kapaciteta IR-s te da steknu i plasiraju na tržište nove inovacije. Planira se od centara kompetencija napraviti mjesto industrijskog istraživanja i eksperimentalnog razvoja posebno za MSP-ove i za suradničke projekte velikih poduzeća i MSP-ova (financira ih Ministarstvo gospodarstva sredstvima iz sheme dodjele bespovratnih sredstava EFRR-a), na taj način pružajući veliku dodatnu vrijednost poslovnom sektoru podržavanjem njihovih napora pretvaranja inovativnih ideja u proizvode i usluge koje mogu stvoriti rast i radna mjesta. Predviđena su ulaganja za izgradnju i opremanje i početni operativni troškovi. Glavni korisnici će biti lokalne i/ili regionalne vlasti na čijem se teritoriju nalazi određeni industrijski sektor, u suradnji sa znanstvenim i/ili istraživačkim institucijama, klasterima ili privatnim tvrtkama i institutima. Očekivani rezultat je povećanje inovacijskog kapaciteta poslovnog sektora (osobito MSP-ova) u područjima gdje IR infrastruktura nije dovoljno razvijena i trebaju veću koncentraciju stručnosti u jednom ili više prioritarnih tematskih područja, u skladu s strategijom Pametne specijalizacije.

Sveukupni očekivani rezultat ostvarenja ovog posebnog cilja bit će veći kapacitet elemenata NIS-a (tehnoloških platformi, klastera konkurentnosti i centara kompetencija). NIS je važan za komercijalizaciju novih proizvoda/usluga i pruža savjete pri provođenju inovacija tako što udružuje grupacije tvrtki.

Pokazatelj rezultata za pojedini program EFRR-a

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Kategorija regije	Početna vrijednost	Početna godina	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
1.	Prodaja inovacija novih na tržištu i novih u tvrtki podržanih poduzeća	% ukupnog prometa	Slabije razvijena	10,5	2011.	14,0	IUS - EUROSTAT	Godišnje
2.	Broj podržanih IRI projekata	broj	Slabije razvijena	95	2011.	250	BICRO	Godišnje

Aktivnosti koje će se podržati u okviru prioriteta ulaganja

Sheme dodjele bespovratnih sredstava kojima se podupiru ulaganja u istraživanje i razvoj (IR) poduzeća, u stjecanju novih inovacija i korištenju novih tehnologija (osobito KET-ova) u svrhu razvoja novih proizvoda, usluga, procesa i poslovnih modela. Ova će akcija potaknuti poduzeća da budu inovativnija i pomoći će im ostvariti pristup novim tehnološkim razvojem, transferu znanja ili visoko kvalificiranom osoblju, pomoći za studije izvedivosti i za pokrivanje troškova prava industrijskog vlasništva (tj. **stjecanje nematerijalne imovine**, poput prava na patent, dozvole, znanja i iskustva, intelektualno vlasništvo itd.), i pomoći pri modernizaciji infrastrukture IR-a. Pri pružanju podrške projektima istraživanja i razvoja, naglasak će biti na

industrijskom istraživanju i eksperimentalnom razvoju, koji ima za cilj razvoj novih ili značajno poboljšanih proizvoda, procesa ili usluga. Ovom će shemom dodjele bespovratnih sredstava projekti IR-a biti podržani financiranjem različitih troškova: troškova osoblja (posebno visokokvalificiranog osoblja); troškova opreme, instrumenata, zgrada ili zemljišta; troškova ugovornog istraživanja, stručnog znanja, patenata i ostalih troškova prava industrijskog vlasništva, savjetodavnih troškova i troškova istovrijednih usluga, ili drugih poslovnih rashoda.

Podrška modernizaciji IR infrastrukture poduzeća s ciljem povećanja potencijala IRI-a doprinijet će ukupnom traženom posebnom rezultatu: povećanje troškova na IR u MSP-ovima i velikim poduzećima. Podržane aktivnosti uključivale bi troškove ulaganja u nematerijalnu i materijalnu imovinu. Budući da je potpora usmjerena na istraživačke infrastrukture privatnih vlasništva koja obavljaju gospodarske aktivnosti, uvjet podrške je da tržište ima pristup podržanoj infrastrukturi i da se spomenutom infrastrukturom upravlja transparentno i bez diskriminacije. Glavni korisnici ove akcije su MSP-ovi i velika poduzeća koja posluju u sektorima utvrđenim unutar hrvatske S3.

Zajmovi za financiranje projekata društvenih inovacija između privatnih poduzeća, IRI institucija i regionalnih/lokalnih uprava. Financiranje će biti dostupno projektima koji razvijaju inovativne akcije, proizvode ili usluge s društvenim elementom. Troškovi prikladni ovoj akciji uključuju troškove osoblja, kupnju opreme potrebne za provedbu operacije, kao i druge troškove nematerijalne imovine poput industrijskih prava, ili drugi operativni troškovi. Glavni korisnici ove akcije su regionalne i lokalne uprave, s ciljem reagiranja na jedan ili više globalnih/društvenih izazova inovativnim akcijama, proizvodima ili uslugama. Glavni kriteriji odabira koji se mora pokriti: društvena potreba kojoj se pristupa, društvene kvalitete alata ili metoda koje se koristi i inovativna narav aktivnosti. Mora se obratiti pozornost na projekte društvene inovacije koji će koristiti integrirane teritorijalne investicije (Integrated Territorial Investments - ITI). Projekti koji uvelike doprinose lokalnoj zajednici i pristupaju dvama izazovima ili više dobit će dodatne kvalitativne bodove.

Shema dodjele bespovratnih sredstava za potporu uspostave centara kompetencija. Financiranje će se osigurati za troškove ulaganja u nematerijalnu i materijalnu imovinu, poput ulaganja u zgrade ili zemljišta, gradnju, modernizaciju opreme i objekata koji vrše funkciju centra kompetencija, i pripadajućih operativnih troškova tijekom razdoblja od pet godina. Operativni troškovi uključuju troškove poticanja centara kompetencija u svrhu olakšavanja suradnje, razmjene podataka, pružanja ili usmjeravanja specijaliziranih usluga podrške poduzećima, aktivnosti promidžbe i vidljivosti, upravljanja objektima, organizacije programa izobrazbe ili konferencija kojima se podržava razmjena znanja, umrežavanja i suradnje.

Potrebna podrška procjenjuje se na otprilike 15 centara kompetencija. Glavni korisnici ove potpore su pravne osobe koje upravljaju centrima kompetencija - organizacije centara kompetencija. Osnivači centara kompetencija moraju se sastojati od lokalnih i/ili regionalnih vlasti, u suradnji sa znanstvenim i/ili istraživačkim institucijama, klasterima ili poduzećima koja posluju u lokalno najperspektivnijim sektorima, i drugim javnim ustanovama.

Shema dodjele bespovratnih sredstava kojom se pruža podrška suradničkim projektima unutar centara kompetencija. Jednom kada centar kompetencija počne s radom, ova shema dodjele bespovratnih sredstava ima za cilj poticati suradnju između sveučilišta i industrije i/ili MSP-ova – velikih poduzeća i/ili lokalnih uprava, ovisno o potražnji industrije. Podržane aktivnosti u okviru ove akcije uključuju troškove osoblja (osobito visokokvalificiranog osoblja); troškove opreme, instrumenata, zgrada ili zemljišta; troškove ugovornog istraživanja, stručnog znanja, patenata i ostale troškove prava industrijskog vlasništva, savjetodavne troškove i troškove istovrijednih usluga ili druge poslovne rashode. Glavni korisnici ove akcije bit će MSP-ovi - velika poduzeća u suradnji s relevantnim istraživačkim institucijama specijaliziranim za područja istraživanja primamljiva poduzećima. Suradničke će projekte poduzeća podržati centri kompetencija a moraju biti u skladu s hrvatskom S3.

Strategije i analiza financiranja (utvrđivanje lanaca vrijednosti, bredniranje, razvoj zajedničkih strategija izvoza za međunarodni IR) i promicanje internacionalizacije, uključujući međudržavnu suradnju, osobito korištenjem Europske kolaboracijske platforme za klustere, i proaktivnim pristupom izravnom inozemnom

ulaganju za utvrđena tematska prioritetna područja - polja stručnosti i visokotehnološke sektorske niše definirane strategijom S3. Korisnik akcije bit će Ministarstvo gospodarstva, a ciljne skupine sastojat će se od 12 konkurentnih klastera utvrđenih strategijom S3.

Podrška uspostavi tehnološke mreže za industriju (Technology network for industry - TNI) razvojem i financiranjem operacije tematskih tehnoloških platformi (utvrđenih u strategiji S3). Aktivnosti tehnoloških platformi sastavljenih od znanstvenih i tehnoloških institucija bit će usredotočene na razvoj dugoročnih agendi i smjernica za istraživanje i inovacije koje će se podržati privatnim i javnim sredstvima. Korisnik akcije bit će Ministarstvo gospodarstva. U okviru ove akcije pokrit će se troškovi uspostave tehnoloških platformi i troškovi njihovog održavanja za prve 3 godine rada. Nadalje, financirat će se studije i analize potrebne za pripremu dugoročnih agendi i smjernica za istraživanja i inovacije specifičnih platformi, što će činiti osnovu zajedničkih aktivnosti svih aktera uključenih u platformu.

Komplementarne akcije jačanja kapaciteta IRI-a poduzeća provest će se u sklopu OPKK-a 2014.-2020., tematskog cilja 3 usmjerenog na poboljšanje konkurentnosti MSP-ova - prioritet ulaganja 3.4. *Podrška kapacitetu rasta MSP-ova na regionalnim, nacionalnim i međunarodnim tržištima te njihovom provođenju inovacijskih postupaka*, predviđaju se mjere kojima se podržava poboljšanje inovacijskog potencijala MSP-ova.

U sklopu ESF-ovog OPEHR-a 2014. - 2020. osigurat će se sinergije u sklopu TC11, s predviđenom podrškom reformi procesa koja bi trebala pomoći poboljšati ukupnu poslovnu klimu, primjerice boljom isporukom kvalitetnih javnih usluga poduzećima i većom učinkovitošću sudova u rješavanju komercijalnih pitanja.

Unutar provedbe ESIF-ovih IRI ulaganja Hrvatska će se pobrinuti za postizanje sinergije s programskim aktivnostima programa Obzor 2020.

Vodeća načela za odabir operacija

Zajednička općenita načela za aktivnosti podržane ovim posebnim ciljem su jačanje kapaciteta i privatnih ulaganja u istraživanje, razvoj i inovacije (IRI) koja će se temeljiti na kriterijima poput kvalitete, relevantnosti, isplativosti i održivosti prijedloga projekta. Prioritet će imati projekti koji promiču prioritete zacrtane u Strategiji pametne specijalizacije i s njima su usklađeni. Podržane aktivnosti su usmjerene na razvoj projekata na temelju njihovog potencijala za povećanje razine inovativnosti i stručnosti u istraživanju i razvoju (IR) i stoga pridonose nacionalnim ciljevima istraživanja i razvoja zacrtanim u Partnerskom sporazumu.

Za postizanje predviđenih očekivanih rezultata na razini posebnih ciljeva svaka podržana aktivnost mora dokazati da udovoljava sljedećim temeljnim preduvjetima:

- mora doprinositi posebnom cilju na koji se odnosi;
- mora imati jasan i mjerljiv doprinos pokazatelju rezultata na kojeg se odnosi.
- održivi ekološki razvoj predstavljat će dodatni kriterij odabira gdje je to prikladno, primjerice za ulaganja u infrastrukturu IRI-a u koja se mogu uključiti elementi održivog ekološkog razvoja.

Posebno vodeće načelo pri odabiru sheme dodjele bespovratnih sredstava za **podršku ulaganja u IRI** je održavanje projekata koji zaista provode Strategiju pametne specijalizacije, osobito održavanje rasta kapaciteta privatnog sektora za IRI, i posljedični utjecaj na rast izdataka poslovnog sektora za istraživanje i razvoj.

Posebno vodeće načelo pri odabiru **fokusa sheme dodjele bespovratnih sredstava za projekte društvene inovacije koje zajednički provode privatna poduzeća, institucije za IRI i regionalne/lokalne vlasti** je podržati inovativne projekte koji odgovaraju na specifične društvene izazove na regionalnoj i lokalnoj razini. Završni bi ishod projekata trebao pružiti određena inovativna rješenja za društvo. Istovremeno, ovom se shemom potiče lokalne/regionalne uprave da započnu suradnju s poduzećima i akademskim sektorom kako bi se ponudila rješenja za njihove vlastite potrebe. Prijedlozi projekata koji će se financirati ovom shemom dodjele bespovratnih sredstava trebaju biti u skladu sa Strategijom pametne specijalizacije.

Podrška uspostavi centara za kompetencije kao vrste infrastrukture IR-a prepoznate od strane EU-a bit će u skladu sa Strategijom pametne specijalizacije Republike Hrvatske, ali će također odražavati interes i potencijal akademskog sektora, lokalne uprave i poslovnog sektora za razvojem i specijalizacijom unutar

specifičnih tematskih prioriteta područja. Centri za kompetencije su prepoznati kao kanal kojim Vlada RH planira ostvariti određene razvojne ciljeve, kao što su: koncentracija znanja i tehnologije za učinkovitu komercijalizaciju rezultata istraživanja i primjena novih tehnologija u procesu proizvodnje; povećanje aktivnosti IRI-a u poslovnom sektoru kako bi se razvili novi tržišno konkurentni proizvodi i tehnologije; poticanje suradnje poduzeća i znanstvenoistraživačkog sektora te usmjeravanje aktivnosti IR-a znanstvenoistraživačkog sektora na potrebe gospodarstva; promicanje IRI-a; razvoj ljudskih potencijala i istraživačkih vještina; privlačenje kapitala, nova ulaganja i mobilizacija talenata za IRI; povećana zaposlenost stvaranjem *spin-off* i inovativnih *start-up* tvrtki; porast izvoza visokotehnoloških proizvoda i internacionalizacija poslovanja; poboljšanje kvalitete življenja stanovnika korištenjem društvenih i "otvorenih" inovacija.

Ključno je stvaranje kritične mase subjekata i njihovog interesa za razvoj centara za kompetencije. Stoga, ova će shema dodjele bespovratnih sredstava biti regionalne i suradničke naravi i mora se odnositi na bar jedan prioritet iz S3. Održivost centara za kompetencije će također biti podržana dodatnom **potporom shema dodjele bespovratnih sredstava za suradničke projekte unutar centara za kompetencije**. Kako bi se pristupilo pitanju slabe suradnje između poslovnog i znanstvenog sektora, planira se koristiti centre za kompetencije kao žarišne točke suradnje.

Detaljni kriteriji svakog poziva na dostavljanje prijedloga projekata utvrdit će se na razini svakog poziva, a odobrit će ih odbor za praćenje pojedinog operativnog programa.

Planirano korištenje financijskih instrumenata

nije primjenjivo

Planirano korištenje velikih projekata

nije primjenjivo

Zajednički pokazatelji ostvarenja i pokazatelji ostvarenja za pojedine programe EFRR-a

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Fond	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	Broj poduzeća koja primaju bespovratna sredstva	broj	EFRR	250	ISU	Godišnje
	Broj podržanih projekata društvenih inovacija	broj	EFRR	5	ISU	Godišnje
	Broj aktivnih centara za kompetencije	broj	EFRR	20	ISU	Godišnje
	Broj podržanih inicijativa klastera konkurentnosti	broj	EFRR	4	ISU	Godišnje
	Broj uspostavljenih tehnoloških platformi	broj	EFRR	6	ISU	Godišnje

Okvir uspješnosti

Provedbeni korak, financijski pokazatelj, pokazatelj neposrednih rezultata ili rezultata	Mjerna jedinica	Fond	Kategorija regije	Ključna točka za 2018.	Konačni cilj (2023.)	Izvor podataka	Objašnjenje relevantnosti pokazatelja
Pokazatelj	broj	EFRR	Slabije	1	4	ISU	Ovaj

neposrednih rezultata: Broj nove ili poboljšane infrastrukture IRI-a			razvijena				pokazatelj predstavlja većinu sredstava dodijeljenih posebnom cilju.
Pokazatelj rezultata: Broj podržanih IRI projekata	broj	EFRR	Slabije razvijena	50	250	ISU	Ovaj pokazatelj pokriva većinu aktivnosti predloženih u prioritetu ulaganja 1.2 koje se odnose na podršku velikim poduzećima.

Kategorije intervencija					
Dimenzija 1 Područje intervencije		Dimenzija 2 Oblik financiranja		Dimenzija 3 Vrsta teritorija	
Šifra	Iznos u eurima	Šifra	Iznos u eurima	Šifra	Iznos u eurima
002 Procesi istraživanja i inovacija u velikim poduzećima	145,000.000	01 <i>Bespovratna sredstva</i>	664,792.165	07 <i>Nije primjenjivo</i>	-
056 Ulaganje u infrastrukturu, kapacitete i opremu MSP-ova izravno povezanih s aktivnostima istraživanja i inovacija	30,000.000				
057 Ulaganje u infrastrukturu, kapacitete i opremu velikih tvrtki izravno povezanim s aktivnostima istraživanja i inovacija	25,000.000				
058 Infrastruktura za istraživanje i	172,600.000				

inovacije (javna)					
059 Infrastruktura za istraživanje i inovacije (privatna , uključujući znanstvene parkove)	79,400.000				
121 Priprema, provedba, praćenje i inspekcija	6,000.000				
060 Aktivnosti istraživanja i inovacija u javnim istraživačkim centrima i centrima za kompetencije, uključujući umrežavanje	163,670.000				
061 Aktivnosti istraživanja i inovacija u privatnim istraživačkim centrima, uključujući umrežavanje	11,330.000				
063 Potpora klasterima i poslovne mreže od kojih korist prvenstveno ostvaruju MSP-ovi	15,470.426				
070 Promicanje energetske učinkovitosti u velikim poduzećima	5,000.000				

Kategorije intervencija					
Dimenzija 6 Mehanizmi teritorijalne provedbe		Dimenzija 7 ESF sporedna tema		Dimenzija 8 Tematski cilj (EFRR/KF)	
Šifra	Iznos u eurima	Šifra	Iznos u eurima	Šifra	Iznos u eurima

07 <i>Nije primjenjivo</i>	644,792.165	nije primjenjivo	-	01 <i>Jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija</i>	664,792.165
01 <i>Integrirana teritorijalna ulaganja - urbana</i>	20,000.000				

Sažetak planiranog korištenja tehničke pomoći uključujući, ako je potrebno, aktivnosti jačanja administrativne sposobnosti nadležnih tijela uključenih u upravljanje i kontrolu programa i korisnika

U sklopu prioriteta ulaganja 1.1.1 *Jačanje infrastrukturnih kapaciteta istraživanja, razvoja i inovacija potrebnih za povećanje znanstvene izvrsnosti*, također je potrebno pružiti podršku poboljšanju kapaciteta mogućih korisnika za pripremu visokokvalitetnih projekata, kako bi mogli primiti podršku od EFRR-a za ulaganja u opremu i infrastrukturu IRI-a. Javne i privatne visokoškolske ustanove, istraživačke organizacije i tehnološki znanstveni parkovi nemaju potrebne kapacitete i vještine da bi samostalno pripremili projektne dokumentacije za visokokvalitetnu infrastrukturu sa svom pripadajućom tehničkom dokumentacijom, kako bi mogli iskoristiti i zaprimiti sredstva za infrastrukturna ulaganja. Ovom će se aktivnošću osigurati pravovremeno i učinkovito upravljanje infrastrukturnim projektima u periodu 2014. - 2020.

Prioritetna os 2 Korištenje informacijske i komunikacijske tehnologije

U okviru tematskog cilja ove prioritetne osi 2 (Jačanje pristupa informacijskim i komunikacijskim tehnologijama te njihova korištenja i kvalitete) izabrani su prioriteti ulaganja 2.1. i 2.3.

2.1. Prioritet ulaganja	Proširivanje dostupnosti širokopojasne veze i razvoja brzih mreža te podupiranje primjene novih tehnologija i mreža za digitalno gospodarstvo
--------------------------------	--

Fond	EFRR
-------------	-------------

2.1.1. Posebni cilj	Razvoj infrastrukture širokopojasne mreže sljedeće generacije u područjima bez infrastrukture širokopojasne mreže sljedeće generacije i bez dovoljno komercijalnog interesa (operatera na tržištu elektroničkih komunikacija) za ulaganje u infrastrukturu širokopojasnih mreža sljedeće generacije, što utječe na dostupnost infrastrukture širokopojasne mreže sljedeće generacije u svrhu maksimalnog povećanja društvenih i gospodarskih koristi u spomenutim područjima
----------------------------	---

S obzirom na relevantna pravila korištenja državne potpore u širokopojasnom sektoru, posebni cilj općenito podržava ulaganja u infrastrukturu širokopojasnih mreža sljedeće generacije u područjima bez postojeće infrastrukture širokopojasnih mreža sljedeće generacije i bez interesa za ulaganje operatera na tržištu elektroničkih komunikacija (tzv. bijela i siva područja mreža sljedeće generacije).

Ovaj će se cilj postići aktivnostima provedenim u bijelim i sivim područjima i bit će usmjeren na razvoj agregacije (posredovanja) područja s mrežama nove generacije i na razvoj pristupa mreža za kućanstva, poduzeća i javne ustanove.

Uzimajući u obzir količinu fondova EFRR-a i nacionalnog sufinanciranja, te kako bi se osiguralo da će ulaganja u infrastrukturu širokopojasnih mreža nove generacije imati maksimalan utjecaj, ulaganja u okviru ovog cilja bit će usmjerena na osiguravanje pristupa većine lokalnih i regionalnih državnih ustanova. Prioritet će biti povezivanje upravnih ureda te obrazovnih, zdravstvenih, sudskih i kulturnih ustanova s mrežom, uzimajući u obzir njihovu društvenu i gospodarsku ulogu. Naravno, to znači da će geografska koncentracija ulaganja u regionalne i općinske upravne centre biti najviša u područjima s visokom koncentracijom ciljanih javnih ustanova. Drugi prioritet bit će povezivanje poslovnih zona, ustanova za podršku poslovanju i poduzeća s mrežom.

Glavni očekivani rezultat koji treba postići sredstvima EFRR-a u ovom posebnom cilju je povećati pokrivenost domaćinstava širokopojasnom mrežom sljedeće generacije na nacionalnoj razini do 2023. godine za 10%, proširenjem pokrivenosti mreže na bijela i siva područja u kojima se mogu postići najveće društveno-gospodarske koristi od dostupnosti mreža sljedeće generacije.

Dvije ključne komponente očekivanog rezultata su:

- pokrivanje svih bijelih i sivih područja agregacijskom (posredničkom) mrežom nove generacije, što će doprinijeti postizanju (predviđenom Digitalnom agendom) 100-postotne pokrivenosti hrvatskog teritorija ovom širokopojasnom infrastrukturom do 2020. godine;
- osiguravanje pristupnih mreža (spoja korisnika na mrežu) za sve ciljane javne ustanove u bijelim i sivim područjima mreža sljedeće generacije i poslovnim zonama, kao i za sve ustanove i poduzeća za podršku poslovanju.

Ostale očekivane koristi uključuju stimulaciju potražnje za širokopojasnom povezanošću, potporu razvoju digitalnog gospodarstva (kao posljedice povećanog broja domaćinstava i javnih ustanova obuhvaćenih mrežom nove generacije), a u široj gospodarskoj perspektivi, i mogućnosti ulaganja za lokalne MSP-ove i vanjske tvrtke. Rezultati ovog specifičnog cilja izravno doprinose ostvarenju opće Digitalne agende za Europu i pokrivenosti ciljnih objekata brzom širokopojasnom vezom do 2020. godine.

Sinergija će se postići ulaganjima planiranima u okviru sljedećih tematskih ciljeva i prioriteta ulaganja OPKK-

a:

- Tematski cilj 2: Postavljanje mreže nove generacije će ubrzati razvoj IKT aplikacija, poput e-vlade, e-zdravstva, e-škole, e-kulture, e-uključivanja i e-turizma, koje imaju potencijal višestruko povećati društveno-gospodarski utjecaj koji se očekuje od IKT-ova, čime se naglašava važnost multisektorskih strategija nacionalnog razvoja, a širokopojasna veza ostaje u prvom planu;
- Tematski cilj 3 - MSP-ovi trebaju pouzdan pristup mrežama nove generacije kako bi bili konkurentni u sve povezanijem svijetu. Uz dostupnost brzih internetskih veza, usvajanje informacijskih i komunikacijskih tehnologija je za poduzetnike ključno kako bi se smanjili troškovi računalne opreme i usluga, što u konačnici omogućava bolje promicanje usluga, aplikacija i lokalnog sadržaja te pružanje vladinih usluga preko interneta (e-vlada). E-pismenost i e-vještine su osobito važne za uspješno širenje širokopojasne mreže. Konkretno, unutar prioriteta ulaganja 3.4., *Podupiranje kapaciteta MSP-ova za rast na regionalnim, nacionalnim i međunarodnim tržištima i pokretanje procesa inovacije*, predviđene su aktivnosti podrške MSP-ovima u uvođenju i provođenju rješenja za e-poslovanje koja pruža IKT;
- tematski ciljevi 9 (pružanje potpore za javnu društvenu i zdravstvenu infrastrukturu); 10 (poboljšanje infrastrukturnih kapaciteta na pred-visokoškolskoj i visokoškolskoj razini uz poboljšanje obrazovnih standarda i okruženja za studente) i 11 (povećanje efikasnosti pravosuđa) - gdje se potencijal treba koristiti za pružanje javnih usluga, kako bi se postigla bolja isporuka kvalitetnih javnih usluga i na taj način doprinijelo regionalnom i lokalnom razvoju.

Pokazatelji rezultata za pojedine programe EFRR-a

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Kategorija regije	Početna vrijednost	Početak godina	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	Ukupna pokrivenost pristupom širokopojasnoj mreži nove generacije (% kućanstava)	Postotak kućanstava	Slabije razvijena	19%	2012.	29%	DAE ljestvica, NRT	Godišnje

Aktivnosti koje će se podržati u okviru prioriteta ulaganja

Dvije će aktivnosti ulaganja u infrastrukturu biti podržane ovim specifičnim prioritetom ulaganja:

1. Financiranje razvoja mreža nove generacije (pokrivenost mrežama nove generacije) u bijelim i sivim područjima - pristupne mreže odnose se na dio mreže koji ide od krajnjih korisnika (domaćinstava, poduzeća i javnih ustanova) i prvog koncentracijskog čvora mreže (kratka posljednja relacija). Mreže pristupa nove generacije sastoje se od svakog infrastrukturnog i tehnološkog rješenja kojim se može omogućiti brz pristup (više od 30 Mbit/s), u skladu s definicijama Digitalne agende za Europu (tehnološki neutralan).

Korisnici potpore bit će lokalna i regionalna nadležna tijela (općine, gradovi i županije) iz bijelih i sivih područja mreža nove generacije, a građani, poduzeća i javne ustanove će predstavljati ciljne skupine. Od navedenih ciljnih skupina, prioritet će imati javne ustanove (nacionalni, regionalni i lokalni vladini uredi i podružnice i obrazovne, zdravstvene, kulturne, turističke i pravosudne ustanove), pa poslovne zone, ustanove za podršku poslovanju i poduzeća.

Korisnik će odabrati jedan od tri moguća investicijska modela (koje definira ONP) za provedbu projekata pristupne mreže koji kombiniraju uloge korisnika kao javnih tijela s ulogom privatnih

gospodarskih subjekata na tržištu elektroničkih komunikacija u projektima kojima se razvijaju pristupne mreže. Mogu se financirati aktivnosti poput sljedećih:

- a. U privatnom projektiraj-izgradi-upravljaj modelu (privatni DBO – *design, build and operate* - model), gdje se korisnici oslanjaju na gospodarske subjekte na tržištu za sve aktivnosti vezane za dizajn, izgradnju i upravljanje pristupnim mrežama, financiranjem će se pokriti nedostajuća sredstva (do maksimalne stope sufinanciranja za prioritetnu os); financijska subvencija za troškove ulaganja u izgradnju pristupnih mreža, kako bi gospodarski subjekti mogli unosno izgraditi i upravljati mrežom. Preostali će udio ulaganja u privatnom DBO modelu pokriti gospodarski subjekti. Kada biraju gospodarskog subjekta za privatni DBO model, korisnici moraju poštovati propise o javnoj nabavi koje donosi ONP.
- b. U javnom projektiraj-izgradi-upravljaj modelu (javni DBO model), korisnici će biti odgovorni za sve aktivnosti vezane za projektiranje, izgradnju i upravljanje pristupnim mrežama. Uvedena će pristupna mreža biti u javnom vlasništvu i korisnici će njome upravljati kao isključivo veleprodajnom mrežom. Financiranjem će se pokriti svi troškovi ulaganja za izgradnju mreže, do utvrđene maksimalne stope sufinanciranja za prioritetnu os.
- c. U modelu javno-privatnog partnerstva (Public Private Partnership - JPP), korisnik (javni partner) bira gospodarski subjekt (privatnog partnera) koji će izgraditi i upravljati mrežom, u skladu s konceptom JPP-a. U ovom se modelu mora slijediti nacionalno zakonodavstvo u vezi s JPP-om, i mrežom se mora upravljati kao isključivo veleprodajnom mrežom. Financiranjem će se pokriti javnu subvenciju za troškove ulaganja u izgradnju pristupne mreže (do maksimalne stope sufinanciranja za prioritetnu os), a preostali će dio pokriti privatni partner u JPP-u.

U svim projektima pristupne mreže moraju se primjenjivati propisi o formiranju cijena i uvođenju definirane veleprodajne obveze te mehanizmi zahtjeva za povratom novca u skladu s financijskim opsegom projekta, kako je definirano ONP-om.

2. Financijski razvoj agregacijskih (posredničkih) mreža nove generacije u bijelim i sivim područjima – agregacijske mreže nove generacije prikupljaju podatke iz pristupnih mreža (pristupa nove generacije) prema okosnici mreže i sadrže dio mreže između prvih koncentracijskih čvorova i osnovnih čvorova mreže. Izravni korisnik ove akcije bit će javno poduzeće zaduženo za projektiranje, izgradnju (putem ugovora o javnoj nabavi) agregacijskih mreža "Odašiljači i veze" (OIV). OIV će posjedovati mrežu i njome upravljati kao infrastrukturni gospodarski subjekt. Međutim, cijelu će posredničku mrežu koristiti i drugi gospodarski subjekti. Ciljne skupine bit će javne ustanove (nacionalni, regionalni i lokalni vladini uredi i podružnice, uključujući obrazovne, zdravstvene, kulturne, turističke i pravosudne ustanove).

Osim toga, uspostaviti će se jedna akcija za **pripremu baze projekata**. Pružat će pomoć u pripremi projektne dokumentacije, uključujući razvoj obrazovanja i vještina, usmjerene na poboljšanje apsorpcijske sposobnosti mogućih korisnika pristupnih mreža pristupa nove generacije (općina, gradova i županija) i korisnika sheme dodjele bespovratnih sredstava za posredničku mrežu (OIV javnog poduzeća).

Navedene akcije doprinose postizanju specifičnog cilja na komplementaran način, budući da su usredotočene na razvoj infrastrukture širokopojasne mreže nove generacije u jasno određenim zajednicama u bijelim i sivim područjima.

Budući da akcije ulaganja u infrastrukturu u ovom prioritetu ulaganja tvore državnu potporu, usklađene su s odgovarajućim principima državne potpore za širokopojasne mreže u EU-u i Hrvatskoj, koji se osobito tiču Smjernica za primjenu pravila o državnim potporama vezanim uz brzo stavljanje u uporabu širokopojasnih mreža (NN C 25/2013). Stoga, obje će se akcije provoditi u okviru dva Nacionalna programa državne potpore za razvoj širokopojasne mreže, za pristup i agregacijske mreže (sljedećim redoslijedom):

1. **Okvirni nacionalni program (ONP) za pristup širokopojasnim mrežama;**
2. **Nacionalni program za agregacijsku širokopojasnu infrastrukturu (NP-BBI) za agregacijske (posredničke) mreže.**

Odobrenja državne potpore, stečena za ONP i NP-BBI usporedno s postupkom izrade programa za razdoblje

2014. - 2020., olakšat će obavljanje operacija u okviru obje akcije ovog prioriteta ulaganja:

- 1. Pristupne mreže (ONP):** Korisnici akcije kojom se podržava razvoj pristupnih mreža u okviru programa ONP-a bit će jedinice lokalne i regionalne samouprave (zajednice, gradovi i županije). Budući da ONP shema propisuje praktična pravila i smjernice potrebne kako bi bio u skladu s pravilima o državnim potporama vezanim uz širokopojasne mreže, ona time olakšava administrativno opterećenje za korisnike pri izvođenju operacija (projekata) u okviru ove akcije, budući da nema potrebe provoditi pojedinačne obavijesti o državnoj potpori za svaki projekt. Nadalje, ONP također propisuje praktična pravila mapiranja postojeće infrastrukture širokopojasne mreže i utvrđivanja ciljanih grupa, što je potrebno kako bi se preciznije definirao geografski opseg ciljanih područja obuhvaćenih operacijama (bijela i siva područja). Državna regulatorna agencija (HAKOM) je također razvila interaktivnu širokopojasnu mapu koja još više olakšava ovaj proces za korisnike.
Razvoj operacija (projekata) unutar ONP-a će voditi i nadgledati javno tijelo, izabrano za nadležno tijelo za davanje državne potpore (isto tijelo ima ulogu PT1).
- 2. Agregacijske (posredničke) mreže (NP-BBI):** Korisnici akcije kojom se podržava izgradnja agregacijskih (posredničkih) mreža unutar programa državne potpore NP-BBI je javno poduzeće "Odašiljači i veze" (OiV), nadležno za projektiranje, izgradnju i upravljanje agregacijskim mrežama. Operacije (projekti) unutar programa NP-BBI neće zahtijevati pojedinačne obavijesti o državnoj potpori. NP-BBI propisuje praktična pravila o državnoj potpori za precizno utvrđivanje ciljanih bijelih i sivih područja, postavlja obveze o veleprodaji i propise o formiranju cijena i uvodi mehanizam zahtjeva za povratom novca. Razvoj operacija (projekata) unutar NP-BBI-a će voditi i nadgledati javno tijelo, izabrano za nadležno tijelo za davanje državne potpore (isto tijelo ima ulogu PT1).

Vodeća načela za odabir operacija

Sljedeća će se načela primjenjivati za odabir operacija:

Operacije koje pripremaju korisnici moraju biti u skladu s pravilima o državnim potporama koja su definirana i unutar *Okvirnog nacionalnog programa (ONP) za pristupne širokopojasne mreže* i unutar shema *Nacionalnog programa za agregacijsku širokopojasnu infrastrukturu (NP-BBI) za agregacijske (posredničke) mreže*. Ovo je povezano s praktičnim pravilima i principima definicije ciljanih područja unutar operacije (mapiranjem), postavljanjem obveza veleprodaje, provedbom mehanizma zahtjeva za provedbom povrata novca itd. Usklađenost pravila o državnim potporama u operacijama nadgledat će tijelo koje pruža državnu potporu (isto kao i Posredničko tijelo 1). Usklađenost u pripremnoj fazi operacija je preduvjet za odabir operacije za financiranje unutar ovog prioriteta ulaganja.

- Podršku će moći dobiti samo projekti koji se provode u bijelim i sivim područjima mreža sljedeće generacije.
- U sklopu shema dodjele bespovratnih sredstava za razvoj pristupnih mreža (spoj korisnika) i u operacijama (projektima) kojima se podržava agregacijske (posredničke) mreže - prioritet, redom važnosti, imat će projekti koji:
  - pokrivaju područja s mogućnostima veće potražnje (s većim brojem postojećih osnovnih internetskih veza ili prodora širokopojasne veze);
  - pokrivaju sveukupno veći broj kućanstava u ciljanom području;
  - pokrivaju postojeću osnovnu širokopojasnu vezu u slabije posluženim područjima (bijela i siva područja s osnovnom širokopojasnom vezom).
- U sklopu sheme dodjele bespovratnih sredstava za razvoj pristupnih mreža (spoj korisnika), prioritet će imati kompleksni projektni prijedlozi lokalnih i regionalnih nadležnih tijela koji jamče:
  - prije svega povezanost s ciljanim državnim ustanovama (uredima uprave, obrazovanja, zdravlja, pravosuđa, turizma i kulture),
  - a potom povezanost s ciljanim poslovnim zonama, institucijama poslovne podrške i poduzećima.
- Za operacije podržane shemama dodjele bespovratnih sredstava za razvoj pristupnih mreža,

financiranje će pokriti troškove ulaganja za izgradnju pristupnih mreža do maksimalnog dozvoljenog prosječnog troška po krajnjem korisniku po operaciji. Maksimalni dozvoljeni prosječni trošak po krajnjem korisniku postaviti će se uzimajući u obzir raspoloživa financijska sredstva unutar prioriteta ulaganja, ali se mora uzeti u obzir i opseg potrebne podrške za provedbu rješenja s naprednim širokopojasnim mrežama u operacijama (npr. FTTH pristupne mreže).

- U operacijama (projektima) kojima se podržavaju agregacijske (posredničke) mreže, primijenit će se javni projektiraj-izgradi-upravljaj (javni DBO) investicijski model. Operativnim mrežama upravljat će korisnik (OIV) kao isključivo veleprodajnim mrežama. Financiranje će pokriti troškove ulaganja za izgradnju agregacijskih mreža, do maksimalne stope sufinanciranja za prioritetnu os. Ulaganja u agregacijske (posredničke) mreže su tehnološki neutralna. Budući da su ovo projekti sljedeće generacije i trebaju gomilati protok podataka velikih brzina iz mreža pristupa sljedeće generacije, projekti će uglavnom podržavati uvođenje višenitnih agregacijskih veza. Uvođenje bežičnih agregacijskih veza će se također podržati u slabo naseljenim područjima.
- U pogledu podrške pripreme projekta cjevovoda, prioritet će imati lokalne i regionalne administrativne jedinice s najnižim gospodarskim mogućnostima i institucionalnim kapacitetima (poredani i uključeni u listu potpomognutih područja temeljem Zakona o regionalnom razvoju).
- Maksimalna stopa sufinanciranja EFRR-a bit će modulirana ovisno o prioritetima operacija, koje se posebice odnose na operacije u potpomognutim i nepotpomognutim područjima.
- U skladu s Uredbom o mjerilima razvoja elektroničke komunikacijske infrastrukture i druge povezane opreme (Narodne novine 131/12), elektronička komunikacijska infrastruktura i druga povezana oprema treba se planirati, u načelu, u koridorima ili trasama komunalne infrastrukture; potrebna je sinkronizacija s obzirom na planirani vremenski slijed izgradnje komunalne infrastrukture. Smanjenje troškova i sinergije će se postići koordinacijom s projektima prometne i energetske infrastrukture financiranim u sklopu prioritetnih osi 4, 5 i 6 u sklopu OPKK-a.

Planirano korištenje financijskih instrumenata

Nije još osmišljeno.

Planirano korištenje velikih projekata

Akcija *Financijski razvoj agregacijskih (posredničkih) mreža sljedeće generacije u bijelim i sivim područjima* provest će se kao jedan veliki projekt. Cilj projekta je razvoj širokopojasne posredničke infrastrukture, kao preduvjet razvoja pristupnih mreža sljedeće generacije u područjima gdje privatni gospodarski subjekti nemaju gospodarskog interesa za ulaganja. Projekt je dio mjera države osmišljenih kao pomoć pri uklanjanju digitalnog jaza među županijama, kako bi se povećalo društvenu povezanost i pridonijelo gospodarskom rastu. Projekt će poticati privatne gospodarske subjekte i lokalne zajednice da započnu s razvojem infrastrukture brze širokopojasne pristupne mreže sljedeće generacije Okvirnim nacionalnim programom za razvoj infrastrukture širokopojasnog pristupa. Nova će mreža ponuditi veleprodajni pristup na otvorenoj i nediskriminirajućoj bazi pružateljima usluga elektroničkih komunikacija koji će dostavljati širokopojasne usluge krajnjim korisnicima. Izravni korisnik ovog projekta bit će javno poduzeće zaduženo za projektiranje, izgradnju (putem ugovora o javnoj nabavi) i upravljanje agregacijskim mrežama "Oglašivači i veze" (OIV).

Veliki projekt "E-ŠKOLE" predviđa potpunu informatizaciju administracije, poučavanja i učenja u školama, kako bi se osiguralo da velika većina hrvatskih javno financiranih škola postanu digitalno zrele do 2022. godine, u skladu s Digitalnom agendom za Europu i Strategijom obrazovanja Republike Hrvatske, kao i u skladu s nacionalnom Strategijom razvoja širokopojasnog pristupa u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2012. do 2015. godine. Digitalno kompetentni nastavnici i učenici koriste IKT u obrazovanju svakodnevno, uključujući administrativne e-usluge i e-usluge za poučavanje i učenje, no ne i samo njih, čime osiguravaju da današnji učenici sutra budu konkurentni radnici na tržištu rada. Završetak projekta predviđa se u 2020. godini, rezultirajući sveobuhvatnom digitalnom pokrivenošću obrazovnog sustava.

Osiguravanje ultrabrze internetske veze za ciljane hrvatske škole u bijelim i sivim područjima mreža sljedeće

generacije predstavlja jednu od sastavnica velikog projekta kojeg se planira financirati unutar ovog prioriteta ulaganja.

Planirane komplementarne intervencije unutar prioriteta ulaganja 2.3. uključivat će integraciju postojećih i razvoj novih e-usluga potrebnih za besprijekorno i jednostavno upravljanje školskim jedinicama: e-usluge za administrativne postupke; postupke učenja i podučavanja, te e-usluge za komunikacijske postupke. Komplementarne intervencije unutar TC10 OPKK-a uključivat će opremanje osnovnih i srednjih škola prikladnim LAN-ovima (Izgradnja lokalne internetske mreže u ciljanim školama) i nabavu specijalizirane opreme za nastavnike i učenike, kao i druge opreme povezane s IKT-om. Ulaganje u "E-škole" također je planirano putem ESF-a, kroz razvijanje digitalnih obrazovnih materijala, alata i metoda, kao i organizacijskih modela koji pružaju potporu njihovom korištenju na nacionalnoj razini kako u osnovnim, tako i srednjim školama, integriranom s nacionalnim kurikulumima; razvoj digitalnih kompetencija nastavnika, ravnatelja škole i stručnog osoblja, posebice u kontekstu korištenja IKT-a za poučavanje i učenje i sustavnu podršku školama i pojedinačnim nastavnicima i školskim rukovoditeljima u uvođenju IKT-a u nastavu.

Posebni pokazatelji neposrednih rezultata za EFRR

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Fond	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	Dodatna kućanstva s pristupom širokopojasnoj vezi brzine barem 30 Mbps	kućanstva	EFRR	165.000	ISU	godišnje
	Broj ciljanih javnih ustanova povezanih na mrežu pristupa sljedeće generacije	Broj	EFRR		ISU	godišnje
	Broj ciljanih poslovnih zona, institucija poslovne podrške i poduzeća povezanih na mrežu pristupa sljedeće generacije	Broj	EFRR		ISU	godišnje
	Broj posredničkih točaka mreže sljedeće generacije u bijelim i sivim područjima	Broj	EFRR	2000	ISU	godišnje

2.3. Prioritet ulaganja	Jačanje IKT-aplikacija za e-vladu, e-učenje, e-uključenost, e-kulturu i e-zdravstvo
--------------------------------	--

Fond	Europski fond za regionalni razvoj
-------------	---

2.3.1. Posebni cilj	Povećano korištenje IKT-a u komunikaciji između građana i javne uprave razvojem koordinacijske strukture i softverskih rješenja u pogledu IKT-a
----------------------------	--

Neadekvatna IKT-infrastruktura javne uprave kojom se neučinkovito upravlja jedan je od utvrđenih problema koji se negativno odražavaju na razinu korištenja javnih e-usluga u Hrvatskoj preko interneta, kao i komunikacije s tijelima javne vlasti korištenjem *online* aplikacija. Prema predloženom rješenju (koje je vlada već podržala), uspostavio bi se centar zajedničkih usluga koji bi bio zadužen za poslove koordinacije i upravljanja u vezi s uporabom IKT-aplikacija i e-usluga koje razne vladine institucije pružaju građanima. Njime bi se omogućio razvoj međupovezanog i interoperabilnog IKT-sustava unutar državne uprave na razuman i isplativ način. Upravljanjem iz jednog jedinstvenog centra uveli bi se standardi u razvoju e-usluga, čime bi se i samo njihovo korištenje olakšalo. Centar zajedničkih usluga predstavlja jednu od dugoročnih mjera u sklopu Nacionalnog programa reformi i podrazumijeva snažnu političku obvezu. Vlada Republike Hrvatske Projektni je plan usvojila 5. ožujka 2014. na temelju analize provedene na 2.300 ciljanih javnih tijela

koje će biti uključene u projekt.

IKT-infrastruktura poslužitelja Centra zajedničkih usluga financirat će se u sklopu ovog posebnog cilja, čime će se omogućiti razvijanje tzv. oblaka (eng. „cloud“), kao i upravljanje njime, za potrebe samog Centra.

Drugi, blisko povezani problem koji negativno utječe na razinu pružanja javnih e-usluga jest nedostatak digitalnih podataka potrebnih za dostavu vrlo kompleksnih e-usluga i konkretnih aplikacija koje uključuju obradu podataka kojima barataju različite institucije. U svrhu poboljšavanja transparentnosti, odgovornosti i učinkovitosti javne uprave, potrebno je razviti aplikacije za rad javnih institucija i komunikaciju s građanima, te ih pružiti na konsolidiran način. Navedeno se smatra preduvjetom **usvajanju novih i budućih tehnologija i mreža za digitalno gospodarstvo na području čitave zemlje**. Koordiniranim razvojem i konsolidiranom ponudom IKT-usluga mnogi će podaci raznih javnih službi postati dostupniji građanima na različitim upravljačkim razinama (administracija, pravni i privatni subjekti, strani ulagači). Tim bi se pristupom također pridonijelo transparentnosti javne uprave i izbjegavanju bilo kakve mogućnosti korupcije ili zloupotrebe podataka.

Posebni cilj u okviru korištenja financijskih sredstava EFRR-a u Hrvatskoj do 2023.:

Povećano korištenje IKT-a u komunikaciji između građana i javne uprave razvojem koordinacijske strukture i softverskih rješenja u pogledu IKT-a. Rečeno bi se postiglo na sljedeći način:

1. podizanjem kvalitete i mogućnosti e-komunikacije građana s javnom upravom financiranjem IKT-infrastrukture i softvera potrebnih za stvaranje i osiguravanje rada OBLAKA, kojim upravlja vladin Centar zajedničkih usluga;
2. razvojem e-aplikacija u područjima ključnim za izgled gospodarskog rasta i socijalne kohezije, poput e-građevinarstva, e-gospodarenja zemljištem, e-pravosuđa, e-zdravstva, e-turizma, e-škola, e-kulture, te e-uključenosti.

Ukupni očekivani rezultat ovog Posebnog cilja jest (do 2023. godine) povećati razinu korištenja usluga e-vlade od strane građana, a što će se vrednovati na temelju koliko se pojedinci uslugama e-vlade koriste i koliki broj ih upotrebljavaju za komunikaciju s javnim ustanovama.

Konkretni rezultati koje se u okviru cilja planira postići uključuju rad OBLAKA i veću upotrebu e-usluga u spomenutim sektorima: postotak javnih ustanova integriranih u Oblak i broj kompleksnih e-usluga usmjerenih na korisnika koji se pružaju.

Različiti aspekti IKT-a potiču se i u okviru drugih tematskih ciljeva OPKK-a s ciljem sinergije i međusobne nadogradnje:

- u sklopu Prioriteta ulaganja 2.1 osigurat će se da se ulaganja u razvoj širokopojsnih veza naročito usmjeravaju, među ostalim prioritarnim područjima, na ona područja koja su od najveće koristi institucijama javne uprave;
- u sklopu Tematskog cilja 3, usmjerenog na poboljšavanje konkurentnosti MSP-ova - Prioriteta ulaganja 3.4 *Podupiranje kapaciteta MSP-ova za rast na regionalnim, nacionalnim i međunarodnim tržištima i uključivanje u inovacijsko djelovanje*, predviđeno je pružanje podrške MSP-ovima u predstavljanju i implementaciji e-poslovnih rješenja koje omogućuje IKT;
- u sklopu Tematskog cilja 11 (ESF i EFRR) usmjerenog na pametnu javnu upravu.

Pokazatelji rezultata za pojedini program za EFRR/KF

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Kategorija regije	Početna vrijednost	Početna godina	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	Korištenje usluga e-vlade od strane pojedinaca	%	slabije razvijena	16	2010.	55	EUROSTAT	godišnje

Stanovništvo koje s javnim institucijama komunicira <i>online</i> aplikacijama	%	slabije razvijena	30,8 %	2013.	60	EUROSTAT	godišnje
--	---	-------------------	--------	-------	----	----------	----------

Aktivnosti koje će se podržati u okviru prioriteta ulaganja

Primjeri aktivnosti koje će se financirati za ostvarivanje posebnih ciljeva:

1. **Financiranje opreme i softvera za IKT u cilju uspostave Oblaka Vlade**

Financijska sredstva iz EFRR-a bit će pružena u okviru ove aktivnosti za potrebe uspostave, opremanja i stavljanja u rad Oblaka Vlade. To uključuje postupke usmjerene na sljedeće:

- konsolidaciju vladine IKT-infrastrukture i zajedničkih vladinih aplikacija kojima se koristi Centar zajedničkih usluga,
- isporuku potrebne opreme, te
- kupnju ili razvoj softvera.

Korisnik navedene aktivnosti bit će Ministarstvo uprave RH, a koje će biti odgovorno za vladin Centar zajedničkih usluga.

Ciljne skupine: javne institucije

2. **Razvijanje e-aplikacija za područja navedena u nastavku:**

U okviru te aktivnosti osigurat će se financijska sredstva za razvijanje e-aplikacija u ograničenom broju područja od najveće važnosti za učinkovitost hrvatskog gospodarstva i razvoj usluga e-vlade za korištenje građanima. Ministarstvo uprave RH koordinirat će razvoj i rad Centra za zajedničke usluge, kao i e-usluga razvijenih unutar tog oblaka, dok će sam Centar zajedničkih usluga navedenim upravljati.

Izravne korisnike predstavlja ograničen broj resornih ministarstava navedenih u nastavku.

Područja navedena u nastavku određena su u skladu s Nacionalnim programom reformi za 2014., dok će se Digitalnom strategijom (trenutno u izradi) utvrditi konačni prioriteti ulaganja na temelju SWOT-analize.

1. **e-Zdravstvo**

U posljednjih je 10 godina ostvaren značajan napredak u pogledu informatizacije zdravstvene zaštite, i postojeći Centralni informacijski sustav zdravstva Republike Hrvatske (CEZIH) postavlja dobre temelje za informatizaciju zdravstva u Hrvatskoj u cjelini. Sustav integrira sve institucije primarne zdravstvene zaštite, kao i dio institucija sekundarne i tercijarne zdravstvene zaštite. Preostaje integrirati ostale institucije, posebice bolnice čiji rad i zdravstveno djelovanje trebaju potporu. Budući da zdravstvo predstavlja financijski izrazito zahtjevan sektor koji ima ogroman utjecaj na svakodnevnicu građana, postoji potreba za informacijskim sustavom koji će integrirati sve podatke koji se nalaze u sustavu zdravstva i osigurati transparentnost, odgovornost i dostupnost podataka ovlaštenim subjektima, uz zajamčenu visoku razinu sigurnosti i zaštite. Nužno je postići interoperabilnost informacijskih sustava zdravstvene zaštite sa svim tijelima državne uprave (zajedničke službe) te državama članicama EU-a.

Ulaganje u standardizirani interoperabilni rad temeljen na oblaku i sustave prijave bolnica, razvoj integriranog informacijskog sustava za Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, razvoj e-direktiva i propisivanje e-recepata, provedba i nadogradnja sustava za plaćanje DTS.

- a. Informatizacija središnjeg zdravstvenog sustava (razvoj internog informacijskog sustava e-HZZO, e-Smjernice, e-Lijek, uvođenje i poboljšanje sustava DTS za plaćanje i nadzor zdravstva)
- b. e-Bolnica – uvođenje standardiziranog, integriranog i interoperabilnog informacijskog sustava u hrvatskim javnim bolnicama

Korisnik: Ministarstvo zdravlja i Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje

Ciljne skupine: djelatnici u zdravstvenim institucijama, građani, turisti

2. e-Školstvo

Komponenta velikog projekta e-škola usmjerenog na digitalno sazrijevanje škola za 21. stoljeće, a za koju su predviđena financijska sredstva u okviru Prioriteta ulaganja 2.3, jest integracija postojećih i razvoj novih e-usluga potrebnih za besprijekoran i jednostavan rad školskih subjekata:

- e-usluge za administrativne postupke
- e-usluge za postupke učenja i podučavanja
- e-usluge za komunikacijske procese

Korisnik: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta

Ciljne skupine: djelatnici u obrazovnim ustanovama, učenici osnovnih i srednjih škola

3. e-Zemljišna uprava

Daljnji razvoj IKT-sustava uspostavom integriranih i transparentnih sustava za poboljšanje postupka prostornog planiranja, IKT-aplikacija u svrhu podrške baze podataka namijenjene stvaranju dokumenata za prostorno planiranje, postupaka u području graditeljstva, nadzora i inspekcija, razvoj i jačanje nacionalne aplikacije za otkrivanje i preuzimanje prostornih podataka iz javnog sektora, te pružanje e-usluga po pitanju **gospodarenja zemljištem**.

Potprojekti (Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja):

- sustav e-dozvola
- baza podataka tarifa za prodaju nekretnina, kao i razina cijena unajmljene imovine
- uvođenje novog informacijskog sustava za građevinske radove, nadzor i inspekciju

Potprojekti (Državna geodetska uprava):

- integriran sustav podataka o prostoru
- razvoj digitalnog Nacionalnog plana prostornog uređenja

Korisnici: Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja i Državna geodetska uprava

Ciljne skupine: djelatnici u institucijama zemljišne uprave, poslovni subjekti, te šira javnost

4. e-Kultura

Uspostava nacionalnog IT-sustava za obradu digitalizirane kulturne baštine, očuvanje i predstavljanje kulturne baštine, kako na nacionalnoj razini, tako i na razini EU-a, kao i pružanje javnih informacija.

Potprojekt:

- uspostava nacionalnog IT-rješenja za prikupljanje, obradu, distribuciju i pohranu digitalizirane kulturne baštine, te integracija s EUROPEANOM.

Korisnik: Ministarstvo kulture

Ciljne skupine: djelatnici u sektoru kulture, šira javnost

5. e-Turizam

Razvoj informatičkog sustava za e-turizam, uključujući centralizirani i integralni IT-sustav koji objedinjuje sve podatke s turističkih zajednica i registriranih dionika u sektoru turizma, osiguravajući točnost i pouzdanost informacija, time doprinoseći višoj kvaliteti usluga, zadovoljstvu građana i turista, te samoj turističkoj industriji.

Potprojekti:

- centralni IT-sustav za kategorizaciju turističkih zajednica
- turistički informacijski sustav

Korisnik: Ministarstvo turizma

Ciljne skupine: djelatnici u turističkim institucijama, turisti

6. e-Pravosuđe

Interoperabilnost i međupovezanost sudskih registara u smislu kako nacionalnih, tako i europskih registara, kako bi se stvorio integralni sustav e-pravosuđa, time građanima i poduzećima olakšavajući pristup pravosuđu.

Potprojekti:

- interoperabilnost sa sustavima i registrima Europske unije

- definiranje infrastrukture interoperabilnosti unutar nacionalnih registara
- unapređenje zemljišnog informacijskog sustava

Korisnik: Ministarstvo pravosuđa

Ciljne skupine: poslovni subjekti, šira javnost

7. **e-Uključenost**

Razvoj središnjeg informatičkog sustava za Ministarstvo branitelja integriranjem svih podataka osiguravajući međupovezanost i interoperabilnost s ostalim relevantnim dionicima koji pružaju ojačane ministarske kapacitete kako bi braniteljima pružili pravovremenu i kvalitetnu potporu.

Potprojekti:

- integralni informacijski sustav za Ministarstvo branitelja
- aplikacija za postavljanje zadruga branitelja
- informacijski sustav braniteljskih udruga

Korisnik: Ministarstvo branitelja

Ciljne skupine: djelatnici u Ministarstvu branitelja, branitelji Domovinskog rata, šira javnost

Vodeća načela za odabir operacija

Sve operacije koje se financiraju u okviru predviđenih aktivnosti moraju biti usklađene s Digitalnom strategijom rasta koja je trenutno u izradi (ex-ante uvjetovanost). Okvir za osnivanje Centra zajedničkih usluga i izgradnju potrebne infrastrukture za objedinjenu ponudu e-usluga vlade nalazi se u sklopu [Zakona o državnoj informacijskoj infrastrukturi](#) (trenutno u zakonodavnom postupku).

Operacije financirane u okviru potpore za razvoj e-aplikacija u odabranim područjima, ključnima iz perspektive hrvatskog gospodarstva i razvoja e-usluga moraju se slagati sa sektorskim strategijama i relevantnim planovima:

- e-Zdravstvo - [Nacionalna strategija razvoja zdravstva Republike Hrvatske](#)
- e-Škole - [Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije](#) (trenutno u postupku pripreme)
- e-Zemljišna uprava - [Strategija upravljanja i raspolaganja imovinom u vlasništvu Republike Hrvatske \(2013.\)](#); [Strateški plan Ministarstva graditeljstva i prostornoga uređenja za razdoblje 2013.-2016./2017.](#)
- e-Kultura - [Strategija digitalizacije hrvatske kulturne baštine \(2013.\)](#)
- e-Turizam - [Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020.](#) (u pripremi)
- e-Pravosuđe - Strategija razvoja pravosuđa (Narodne novine, br. 144/12)
- e-Uključenost - Strategija sveobuhvatne zaštite za branitelje Domovinskoga rata i članova njihovih obitelji, te ostalih žrtava rata (u pripremi)

Svi podržani projekti podložni su kriterijima odabira prihvaćenima od strane odbora za praćenje i moraju biti usklađeni s načelima transparentnosti i nediskriminacije (čl. 7. i 8. Uredbe o zajedničkim odredbama Europskih strukturnih i investicijskih fondova). Zajedničko opće načelo za sve podržane aktivnosti u okviru navedenog posebnog cilja jest smanjivanje troškova razvoja i pružanja e-usluga građanima.

Općenito će prednost glede sufinanciranja iz EFRR-a imati projekti koji u najvećoj mjeri doprinose ostvarivanju očekivanih rezultata ovog posebnog cilja, odnosno ekonomskom razvoju i poslovnim prilikama, a koji su od najveće pomoći građanima u smislu unapređivanja njihove kvalitete života.

U slučaju potpore namijenjene dobivanju opreme, razvijanju infrastrukture i softvera potrebnih za stvaranje i stavljanje u funkciju Centra zajedničkih usluga, sredstva će se osigurati samo projektima koji mogu jasno pokazati doprinos stvaranju Oblaka i integraciji raznih e-sustava koji se koriste u hrvatskoj državnoj upravi. Kod financiranja e-aplikacija u odabranim sektorima prioritet se daje sustavnim projektima koji nude kompleksna rješenja za digitalizaciju e-usluga u danom području.

Planirano korištenje financijskih instrumenata

Nije definirano.

Planirano korištenje velikih projekata

Velikim projektom E-ŠKOLE planira se potpuna informatizacija administrativnih postupaka, kao i samog učenja i podučavanja unutar škola, u svrhu dostizanja digitalne zrelosti (e-zrelosti) većeg dijela hrvatskih javno-financiranih škola do 2022. godine, u skladu s Digitalnom agendom za Europu te Strategijom razvoja obrazovanja Republike Hrvatske, kao i Strategijom za razvoj širokopojasnog pristupa u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2012.-2015.

Digitalno-kompetentni nastavnici i učenici svakodnevno se koriste IKT-om u obrazovanju, što podrazumijeva administrativne e-usluge i e-usluge učenja i podučavanja (iako nije ograničeno na njih), time se osiguravajući da učenici današnjice postanu konkurentni na tržištu rada sutrašnjice. Završetak projekta predviđa se za 2020. godinu, uz rezultat sveobuhvatnosti digitalne pokrivenosti obrazovnog sustava.

Integracija postojećih i razvoj novih e-usluga potrebnih za besprijekoran i jednostavan rad školskih subjekata (e-usluge za administrativne postupke; postupke učenja i podučavanja, te e-usluge za komunikacijske procese) predstavljaju jedan od komponenata velikog projekta koji se planira financirati u okviru ovog prioriteta ulaganja.

Planirane prateće intervencije u okviru OPKK-a uključuju sljedeće:

- intervencije unutar Prioriteta ulaganja 2.1. *Proširivanje dostupnosti širokopojasne veze i uvođenje brzih mreža, podupiranje primjene novih tehnologija i mreža za digitalno gospodarstvo*, u sklopu kojih se osigurava ultrabrz internetski priključak za ciljane hrvatske škole u bijelim i sivim područjima mreža sljedeće generacije (NGN);
- intervencije unutar TC10 - Opremanje osnovnih i srednjih škola odgovarajućim LAN-mrežama (Izgrađivanje lokalnih internetskih mreža u ciljanim školama) i nabava opreme za nastavnike i učenike, kao i druge opreme povezane s IKT-om.

Ulaganje u e-škole također je predviđeno operativnim programom ESF-a, u sklopu TO10, razvijanjem digitalnih obrazovnih materijala, alata i metoda, kao i organizacijskih modela koji pružaju potporu njihovom korištenju na nacionalnoj razini kako u osnovnim, tako i srednjim školama, integrirano s nacionalnim kurikulumima; razvoj digitalnih kompetencija nastavnika, školskih ravnatelja i stručnog osoblja, posebice u kontekstu korištenja IKT-a u nastavi i kao sustavna potpora školama i pojedinačnim nastavnicima i voditeljima škole u uvođenju IKT-a u nastavu.

Pokazatelji ostvarenja za pojedini program za EFRR

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Fond	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	broj institucija integriranih u Vladin Oblak	broj institucija	EFRR	300	ISU	godišnje
	broj dostupnih e-usluga	broj e-usluga	EFRR	15	ISU	godišnje

Kategorije intervencije

Dimenzija 1 Područje intervencije		Dimenzija 2 Oblik financiranja		Dimenzija 3 Teritorij	
Šifra	Iznos u EUR	Šifra	Iznos u EUR	Šifra	Iznos u EUR
045 IKT: glavna/posrednička mreža	103,178,598	01 Bespovratna sredstva	269,441,037	07 Nije primjenjivo	-
046 IKT: brza širokopojasna mreža (pristup/lokalna petlja; >= 30 Mbps -	67,290,390				

>/= 100 Mbps)					
048 IKT: ostale vrste IKT infrastrukture/opsežni računalni resursi/oprema (uključujući e-infrastrukturu, podatkovne centre i senzore; također i gdje su ugrađeni u ostalu infrastrukturu kao što su istraživačke institucije, okolišna i socijalna infrastruktura)	30,000,000				
078 usluge i aplikacije e-vlade (uključujući e-nabavu, IKT mjere kao potpora reforme javne uprave, kibernetiku sigurnost, mjere povezivanja i privatnosti, e-pravosuđe i e-demokracija)	14,500,000				
079 pristup informacijama javnog sektora (uključujući otvorene podatke e-kulture, digitalne knjižnice, e-sadržaj i e-turizam)	12,000,000				
080 usluge i aplikacije e-uključenosti, e-dostupnosti, e-učenja i e-obrazovanja, digitalna pismenost	12,500,000				
081 IKT rješenja koja se tiču izazova zdravog i aktivnog starenja i usluge i aplikacije e-zdravlja (uključujući e-skrb i život potpomognut okolinom)	21,000,000				

121 <i>priprema, provedba, praćenje i inspekcija</i>	8,972,052				
--	-----------	--	--	--	--

Kategorije intervencije					
Dimenzija 6. Mehanizmi teritorijalne provedbe		Dimenzija 7. Sekundarna tema ESF-a		Dimenzija 8. Tematski cilj (EFRR i Kohezijski fond)	
Šifra	Iznos u EUR	Šifra	Iznos u EUR	Šifra	Iznos u EUR
07 <i>Nije primjenjivo</i>	-	Nije primjenjivo	-	02 <i>Jačanje pristupa informacijskih i komunikacijskim tehnologijama te njihova korištenja i kvalitete</i>	269,441,037

Sažetak planiranog korištenja tehničke pomoći uključujući, po potrebi, uključujući aktivnosti za jačanje administrativnog kapaciteta tijela uključenih u upravljanje i kontrolu programa i korisnike

Prema Prioritetu ulaganja 2.1., potpora je potrebna za unapređivanje kapaciteta potencijalnih korisnika prilikom pripreme visokokvalitetnih projekata, kako bi se mogla osigurati potpora iz EFRR-a za ulaganja u infrastrukturu širokopojsnih posredničkih mreža sljedeće generacije i samog pristupa. Potencijalni korisnici mrežnih pristupa sljedeće generacije (općine, gradovi i županije), kao i korisnici shema za dodjelu bespovratnih sredstava za posredničke mreže (javno poduzeće OiV), nemaju kapacitete i vještine potrebne za samostalnu pripremu visokokvalitetne projektne dokumentacije sa svom pratećom tehničkom dokumentacijom, kako bi izvršili prijavu za financijska sredstva namijenjena infrastrukturnim ulaganjima, te ih posljedično i dobili. Tom će se aktivnosti osigurati pravovremena i učinkovita uprava infrastrukturnih projekata za razdoblje 2014.-2020.

Prioritetna os 3. Poslovna konkurentnost

U sklopu ove prioritetne osi i tematskog cilja 3. (Poboljšanje konkurentnosti malih i srednjih poduzeća, poljoprivrednog sektora (za EAFRD) i sektora ribarstva i akvakulture (za EMFF)), odabiru se prioritete ulaganja 3.1 i 3.4.

3.1. Prioritet ulaganja	Promicanje poduzetništva, osobito olakšavanjem gospodarskog korištenja novih ideja i poticanjem stvaranja novih poduzeća, uključujući i putem poduzetničkih inkubatora
--------------------------------	---

Fond	Europski fond za regionalni razvoj
-------------	---

3.1.1. Posebni cilj	Olakšavanje pristupa financiranju za MSP-ove
----------------------------	---

Promjene se očekuju u sljedećim ključnim područjima:
Aktivnostima u sklopu ovog cilja želi se MSP-ovima olakšati pristup financijskom kapitalu u svim stadijima njihovog razvoja na način da se uspostave financijski modeli koji odgovaraju poslovnim potrebama, poput pozajmica, jamstava (ili kombinacija istih), visokorizičnih financijskih instrumenata (npr. poduzetnički kapital, početni kapital, poslovni anđeli). Štoviše, njima će se i pomoći daljnjem razvoju financijskog tržišta, pružajući potporu startupovima kao i rastućim i uspješnim poduzećima, te naročito jačanju dodanih vrijednosti koje proizvode MSP-ovi koji su pred tržišnim neuspjehom u pogledu pristupa financiranju, naročito kada je riječ o MSP-ovima usmjerenima na inovativno i kreativno djelovanje. Dotični se planovi temelje na Ex-ante evaluaciji financijskih instrumenata poslovne konkurentnosti (posebice u smislu definiranja takvih potreba s obzirom na ESIF za razdoblje 2014.-2020.), u čemu je vidljivo da trenutno postoji financijski jaz na tržištu, a zbog dotičnih strukturalnih tržišnih karakteristika popriličan udjel gospodarski značajnih MSP-ova ne mogu pribaviti financijska sredstva od banaka, s tržišta kapitala, ili od bilo kakvih drugih dobavljača financijskih sredstava. Očekuje se da će se financiranjem MSP-ova uz pomoć financijskih instrumenata koje sufinancira EFRR podići moć privatnog financiranja, pridonijeti razvoju regionalnih procesa, potaknuti gospodarska aktivnost te stvoriti i očuvati radna mjesta.

Daljnji rezultati koje se očekuje postići u okviru ovog posebnog cilja su sljedeći:

- povećanje udjela financijskih institucija u portfelju financiranja MSP-ova,
- porast broja MSP-ova voljnih koristiti se vanjskim financiranjem.

Na temelju utvrđenog u sklopu dovršene ex-ante evaluacije tržišnog jaza u pristupu financiranju razvit će se prijedlog pogodnih i inovativnih instrumenata prilagođenih relevantnim tržišnim okolnostima.

Razvijanje detaljnih provedbenih dogovora, kao i osiguravanje njihove usklađenosti s bespovratnim sredstvima te drugim oblicima potpore, zahtijevat će kontinuiran rad, poboljšanja i koordinaciju među svim uključenim institucijama, time uspostavljajući postupak koji se također planira podržati u sklopu ovog posebnog cilja, u obliku stalne tehničke pomoći prilikom planiranja, koordinacije, provedbe, nadzora i evaluacija.

Pokazatelji rezultata za pojedini program za EFRR								
Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Kategorija regije	Početna vrijednost	Početna godina	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	Povećanje udjela financijskih inst. u portfelju	%	slabije razvijena	0	2014.	bit će naknadno dopunjeno	ISU	godišnje

	financija za MSP-ove							
--	----------------------	--	--	--	--	--	--	--

Posebni cilj koji odgovara prioritetu ulaganja i očekivanim rezultatima	3.1.2. Stvaranje povoljnih uvjeta za poduzetništvo pružanjem visokokvalitetne podrške poslovanju
<p>Promjene se očekuju u sljedećim ključnim područjima:</p> <p>Aktivnosti se u sklopu ovog konkretnog cilja predviđene su poboljšanju učinkovitosti i efikasnosti usluga poslovne podrške za MSP-ove na način da ih se usmjerava prema većim dodanim vrijednostima i poboljšanju konkurentnosti MSP-ova. Potpora će se pružiti za potrebe unapređenja poslovnih infrastrukturnih kapaciteta, pritom postavljajući naglasak prvenstveno na unapređenje postojećih, a zatim i stvaranje novih fizičkih infrastruktura poslovne potpore (uključujući inkubatore i tehnološke parkove), pružanje naprednih usluga poslovne potpore MSP-ovima i stimuliranje kapaciteta potrebnih PPI-ovima kako bi takve usluge mogli pružati na učinkovit i efikasan način.</p> <p>U tu svrhu MINPO trenutno provodi projekt tehničke pomoći (u okviru OPRK 2007.-2013.) kojim će se pružiti detaljniji i cjelovit pregled sadašnjih aktivnosti i rezultata PPI-ova u Hrvatskoj, kao i povezanih potreba MSP-ova. Također će se ponuditi konkretni akcijski planovi u vezi s razvojem snažnijih PPI-ova, čime bi se pomoglo MSP-ovima da budu konkurentniji. To bi obuhvatilo sva dosad izvršena mjerenja i evaluacije (dio u okviru IPA-projekata, poput CABBS i SMEPASS) rezultata na kojima se dotična intervencija prvenstveno temelji. Konačna evaluacija potreba, kao i nastali akcijski plan, ažurirat će se i po potrebi prilagođavati tijekom provedbe OPKK-a. Daljnja će se tehnička pomoć u tom području po potrebi također koristiti u tu svrhu.</p> <p>Nadalje, budući da je željeni rezultat poticanje poduzetništva i povećavanje sveukupnog broja MSP-ova, naročito za gospodarstvo znanja i u sektorima predvođenima inovacijama, potrebno je pomoći ostvarivanju sljedećih rezultata:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poboljšana infrastruktura te dostupnost i ponuda usluga PPI-ova; - veća razina osviještenosti MSP-ova o nužnosti ulaganja sredstava u savjetodavne, obrazovne i informativne aktivnosti, kako bi se unaprijedili njihovi poslovni rezultati te stope održivosti; - poboljšanje kvalitete PPI-ovih usluga tako da zadovoljavaju posebne potrebe poslovanja različitih vrsta i veličina te različitih ciljnih skupina poduzetnika (npr. početnici poduzetnici, mladi, žene, socijalno poduzetništvo, poduzetnici inovatori, tvrtke koje pokazuju brz rast, kreativne industrije, tvrtke kod kojih postoji potreba za osuvremenjivanjem itd.), stvarajući pouzdanije mehanizme potpore i time potičući stvaranje startupova i gradeći samopouzdanje već postojećih MSP-ova koji bilježe napredak. - te u smislu MSP-ova izravno: bolje ispunjavanje zakonskih uvjeta, proizvodnja i inovacija, poboljšanje kvalitete svojih proizvoda i usluga, brojnije mogućnosti u vidu financijskih sredstava, zapošljavanja i ulaganja, poslovni planovi razvijeni za startupove te strateški planovi razvoja i strategije izvoza (internacionalizacije) namijenjeni MSP-ovima u napretku; ukratko, unapređenje cjelokupne sposobnosti upravljanja, povećanje učinkovitosti i svijesti o okolišu itd. <p>Potreba za povećavanjem kompetencija budućih i postojećih poduzetnika vezuje se također uz dostupnost relevantne infrastrukture i inicijativa posvećenih promicanju cjeloživotnog poduzetničkog učenja. Regionalni centar za razvoj poduzetničkih kompetencija za zemlje jugoistočne Europe (eng. SEECEL, www.seecel.hr) jedinstveni je primjer strukturirane regionalne suradnje osam zemalja jugoistočne Europe (Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Hrvatska, Kosovo, Makedonija, Srbija i Turska) koje su udružile svoje napore u istraživanju politike i razmjenjuju iskustva najbolje prakse u pogledu razvoja i promicanja poduzetničkog učenja u svojim društvima, te na regionalnoj osnovi. Inicijativa je pod sloganom "Misli i djeluj poduzetnički" okupila tvorce politike, nastavnike, poslovnu zajednicu i studente kako bi potaknula pozitivan stav prema poduzetništvu među mladima, dok su dugoročni planovi širi i uključuju daljnja područja pod fokusom. SEECEL od 2014. a i u sljedećem razdoblju ima za zadaću izgraditi analitički kapacitet regionalnih stručnjaka (u</p>	

dimenziji ljudskog kapitala) u vezi sa zakonskim propisima o malim poduzećima, kao i potaknuti na aktivno sudjelovanje u postupku procjene propisa o malim poduzećima kod predpristupnih zemalja.

U svrhu daljnjeg promicanja i razvijanja dotične inicijative, te osiguravanja kontinuiranog uspjeha SEECOLA, u Zagrebu je predviđena izgradnja SEECOLOVOG centra za obuku koji bi služio podučavanju i osposobljavanju osoblja iz zemalja dunavske regije, pri čemu bi Hrvatska bila u funkciji osnivačke zemlje i početnog promotora. Istovremeno, u okviru OP EHR ESF 2014. – 2020., a po završetku trenutnih aktivnosti u sklopu višekorisničkog projekta programa IPA u 2016., osigurati će se komplementarna potpora u smislu mjera usmjerenih unapređenju kvalitete i važnosti svojih tzv. „mekih“ programa i aktivnosti (uključujući stalne analize potreba za obukom MSP-ova, razvoj relevantnih metodologija i kurikuluma za promicanje poduzetničkih vještina i kompetencija na svim razinama obrazovanja, posebne mjere namijenjene pružanju poduzetničkih programa učenja za odrasle kao i pružanje većih mogućnosti učenja odraslima, itd.).

S obzirom na prostornu ograničenost domaćeg tržišta, hrvatski MSP-ovi moraju poticati konkurentnost i biti u mogućnosti proizvesti i usluge nuditi na međunarodnim tržištima. Subjektima koji se žele probiti na međunarodna tržišta, a i izvoznicima koji žele ojačati svoje izvozne aktivnosti, potrebne su pouzdane informacije i savjeti o mogućnostima ulaska ili širenja na međunarodna tržišta, kao i predanija potpora u tom procesu. Navedeno se očekuje naročito od PPI-ova (primjerice u razvoju marketinških planova, traženju partnera na ciljnim tržištima, organiziranju kampanja za privlačenje mogućih investitora itd.). Očekuje se da bi većim ulaganjem prvenstveno u takve aktivnosti PPI-ova više MSP-ova bilo bolje pripremljeno za ulazak na strana tržišta i razvitak poslovanja u inozemstvu, time povećavajući sveukupni izvoz.

Nadalje, privlačenjem većeg udjela izravnih inozemnih ulaganja posebice u sektore orijentirane na proizvodnju i izvoz, lokalni će MSP-ovi dobiti veće mogućnosti integracije u globalne nabavne lance i ostvariti korist od pozitivnih tehnoloških, upravnih i financijskih eksternalija povezanih s izravnim inozemnim ulaganjima usmjerenim na uvoz.

Stoga će se aktivnostima u okviru posebnog cilja 3.1.2. pružiti potpora u predstavljanju potencijala hrvatskog gospodarstva i njezinih posebnih regija kako u samoj zemlji, tako i u inozemstvu, te će se osigurati informacije o potencijalnim područjima ulaganja, poboljšanjima do kojih je došlo u poslovnom okruženju, te potpore za popratne aktivnosti u slučaju materijaliziranih ulaganja, a sve to kako bi se stvorila što pozitivnija slika poduzetništva u zemlji i kako bi se poticale mogućnosti ulaganja.

Te će mjere upotpuniti aktivnosti predviđene TC11, i u OPKK i OPEHR, namijenjene pružanju potpore nacionalnim procesima reforme, također uključene u Nacionalni plan reforme (2014.). Njima bi se trebalo pomoći unapređenju poslovne klime u cijelosti uz pomoć bolje isporuke/pružanja opće javnih usluga MSP-ovima, boljom učinkovitosti sudova u rješavanju problema povezanih s regulacijom trgovine, oporezivanjem i samim radom, uz ostalo.

Određene su mjere u svrhu poboljšavanja poslovne klime već provedene na nacionalnoj razini, poput izmjena u zakonodavstvu o poticanju ulaganja, kojima su uvedene proceduralne olakšice, kao i novi poticaji za investitore i učinkovite organizacije socijalnih doprinosa za poticanje uključenosti radne snage. Uvedene su i izmjene stečajnog zakonodavstva usmjerene značajnom olakšavanju izlaska s tržišta, te je sam postupak dodjele građevinskih dozvola pojednostavljen. Buduće značajne reforme u tom području trenutno su u pripremi, a njima se planira doprinijeti naporima izvršenima u okviru tog OP-a.

K tome, posebnu će se pozornost pridati promicanju turizma, naročito vidljivosti novih turističkih proizvoda i usluga, istovremeno u okviru OP-a potičući cjelogodišnji pristup, kako bi se održala pozitivna slika Hrvatske na ključnim tržištima, ali i omogućilo dosezanje novih.

Ukratko, u sklopu posebnog cilja 3.1.2. očekivani su sljedeći rezultati:

- Usavršena poslovna podrška MSP-ovima:
  - povećani kapaciteti PPI-ova, te bolji pristup i kvaliteta njihovih usluga
  - veći broj MSP-ova koji se koriste infrastrukturom poslovne podrške (npr. inkubatori ili tehnološki parkovi) i njihovih usluga,
  - poboljšanje poduzetničkih vještina i kompetencija u MSP-ovima kojima pomažu PPI-ovi
- Unaprijeđena internacionalizacija hrvatskog gospodarstva

- povećani udjel MSP-ova u izvozu
  - povećana izravna inozemna ulaganja
- Pozitivniji stav prema poduzetništvu (izvješće o provedbi zakona o malim poduzećima).

Pokazatelji rezultata za pojedini program za EFRR

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Kategorija regije	Početna vrijednost	Početna godina	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	Promjena stava prema poduzetništvu (izvješće o provedbi zakona o malim poduzećima)	broj	slabije razvijena	bit će naknadno dopunjen o	bit će naknadno dopunjeno	bit će naknadno dopunjen o	EUROSTAT	godišnje
	Povećanje hrvatskog indeksa TEA, tj. broja poduzetnički aktivnih osoba	Indeks TEA	slabije razvijena	7,32	2011.	8	EUROSTAT	godišnje

Aktivnosti koje će se podržati u okviru prioriteta ulaganja

Primjeri aktivnosti koje će se financirati za ostvarivanje posebnih ciljeva:

3.1.1) Razvoj financijskih instrumenata namijenjenih MSP-ovima

Budući da Hrvatska u sklopu NSRO 2007.-2013. nema posebno osiguranih financijskih instrumenata, predloženi financijski instrumenti za razdoblje od 2014. do 2020. (posebice u sklopu TC3) oslanjaju se na iskustvo u korištenju mjera financiranih domaćim ulaganjima, ograničeno iskustvo CIP-a i dobre prakse drugih država članica EU-a, a u tijeku dovršetka pune ex-ante evaluacije, te privremeno uključuju sljedeće:

- Uspostava novih i daljnji razvoj postojećih financijskih instrumenata tako da su prikladni za svaku razvojnu fazu poduzeća, u skladu s njihovim specifičnijim zahtjevima, poput:

- jamstvima prema zajmovima banke;
- zajmovima za startupove, mikro i mala poduzetništva (mikrokrediti) za ulaganja u dugotrajnu imovinu i kombinaciju istih s radnim kapitalom;
- pružanja zajmova MSP-ovima za ulaganja povezana s razvojem i predstavljanjem značajno izmijenjenih ili novih proizvoda ili usluga ili postupaka proizvodnje, po mogućnosti na temelju dijeljenog rizika s bankarskim sektorom;
- pojedinačnih jamstava u pogledu zajmova banke za MSP-ove fokusiranih na rast i ulaganje;
- manjih vlasničkih ulaganja na temelju koncepta poslovnih anđela u početnim ili ranim fazama osnivanja startupa, tehnološke inkubacije i akceleracije, s izraženim izgledima rasta, naročito u prioritetnim područjima kako su utvrđene u 3s strategiji - mikropoduzeća, s mogućim miješanjem s potporom u obliku bespovratnih sredstava
- vlasničkih ulaganja na temelju poduzetničkog kapitala u ranim fazama i fazama rasta visokotehnoloških poduzeća

- kolateraliziranog osiguravanja zajmova pojedinačno, na temelju projekta, za inovativna startup mala poduzeća koja pokazuju značajan potencijal rasta; uz mogućnost subvencioniranih kamatnih stopa; itd.

- Pod pratećim akcijama podrazumijeva se sljedeće:

- promicanje utvrđenih financijskih instrumenata;
- tehnička pomoć u uspostavi sustava financijskih instrumenata, njihovog upravljanja, nadzora, evaluacije, procjene rizika i ostalih analiza nužnih za razvoj dodatnih financijskih instrumenata, promjene investicijske strategije itd.

Potencijalni korisnici i ciljne skupine: MSP-ovi u svim stupnjevima razvoja (utemeljenje, rast i razvoj), fondovi poduzetničkog kapitala, poslovni anđeli, ostali oblici javno-privatnih partnerstava i ostalo.

3.1.2) Stvaranje uvjeta povoljnih za poduzetništvo pružanjem visokokvalitetne poslovne potpore

- Razvijanje usluga namijenjenih MSP-ovima u sljedećim područjima:

- poduzetnička i poslovna znanja, vještine i kompetencije (obuke i savjetodavne usluge), sukladno utvrđenome u analizama potreba MSP-ova u pogledu uprave ili osoblja, od vrlo jednostavnih do izrazito naprednih (npr. financijsko upravljanje, strateški razvoj, razvoj proizvoda, prodaja i marketing, IKT, inovacije i upravljanje ljudskim kapitalom, promicanje i ostalo po potrebi);
- pružanje dostupnih i visokokvalitetnih poslovnih informacija koje su pravovremene, korisne i primjenjive, npr. o tržišnim trendovima, regulatornom okviru i obavijesti o promjenama, izvozu i ostalim oblicima internacionalizacije za specifična tržišta, intelektualnim pravima i pravima industrijskog vlasništva, normama, certificiranju i standardima (posebno u odnosu na ciljane strane tržišta te eko-standarde i standarde okoliša),
- integrirana pomoć poduzećima na svim stupnjevima razvoja posebno oblikovana prema posebnim potrebama različitih vrsti poduzeća i ciljnih skupina, uključujući startupove.

Potpore bi PPI-ovima, prema tome, podrazumijevala podmirivanje troškova nastalih primjerice zbog savjetodavnih usluga i obuka, modernizacije poslovnih prostora, po potrebi, (posebice kada se tiče opreme potrebne za poboljšanje pružanja usluga), troškova osposobljavanja osoblja, troškova razvoja posebnih kvalitetnih usluga za MSP-ove te svakog posebnog programa obuke, informacije ili ostalih oblika potpore MSP-ovima.

- Potpora u postupku poboljšanja kvalitete postojeće, kao i stvaranja nove napredne poslovne infrastrukture, te povezanih poslovnih usluga, ponuđenih poduzećima (inkubatori i tehnološki parkovi, uključujući usluge posebno namijenjene startupovima i inovativnim MSP-ovima (do 3-5 godina poslovanja), primjerice u obliku preferencijalnih poslovnih prostora za najam, organizacijske i poslovne savjetodavne podrške, prijenosa znanja i iskustva te tehnoloških rješenja, pomoći u razvijanju poslovnih planova zakupnika, istraživanja i promicanja tržišta, razvoja poslovnih vještina, posredovanja u licenciranju, upravljanja i projektnog upravljanja, programa obuke, certifikacije, savjetodavne pomoći, zajedničkih marketinških napora na trgovačkim sajmovima i izložbama, umrežavanja, podrške u vidu IKT-a i administracije i sl.

- Razvoj u fizičkom smislu, te izgradnja SEECOLA kao suvremenog centra za obuku koje potiče poduzetničko učenje (pri čemu će daljnji razvoj njihovih aktivnosti i usluga biti sufinanciran od strane ESF-a na prikladan, komplementarni način);

- Poseban naglasak na potporu kod povećavanja aktivnosti hrvatskih MSP-ova na međunarodnim tržištima u sljedećim područjima:

- istraživanje stranih tržišta i priprema strategija tržišnog ulaza,
- razvoj cjelokupnih strategija proširivanja poduzeća,
- sudjelovanje na sajmovima međunarodne trgovine i ostalim događanjima, uključujući one koji su posebno namijenjeni MSP-ovima usmjerenima na istraživanje, razvoj i inovacije, kao i one specifične za kreativne i kulturne industrije i aktivnosti naročito povezane s udruženjima tvrtka i partnera.

- Potpora promicanju i predstavljanju hrvatskog gospodarskog i poslovnog okruženja u zemlji i u inozemstvu;

- Potpora promicanju i predstavljanju Hrvatske i njezinih regija kao atraktivnih destinacija dostupnih

turistima tijekom cijele godine putem provedbe novih turističkih ponuda;

- Potpora koja se tiče promicanja ulaganja i olakšavanja izravnog inozemnog ulaganja (organizacija kampanja za privlačenje ulaganja, međunarodni investicijski sajmovi te investicijski zadaci).

Potencijalni korisnici i ciljne skupine: organizacije za poslovnu podršku (poduzetničke udruge, Gospodarska komora, Obrtnička komora, Hrvatski savez zadruga, inkubatori, centri za poduzetništvo, agencije za regionalni razvoj, turističke zajednice), tijela javne vlasti, MSP-ovi, itd.

Vodeća načela za odabir operacija

Osnovno načelo odabira operacija jest birati projekte čiji su ciljevi dokazivo nedvosmisleni, mjerljivi i ostvarivi, te koji pridonose ostvarivanju ciljeva operativnog programa i dotičnog prioriteta, s obzirom na pojedinosti aktivnosti, putem natjecanja, na temelju kriterija odabira koji osiguravaju kvalitetu i održivost projekta, te pridržavajući se horizontalnih načela.

Ulaganja koja će se podržati putem financijskih instrumenata prvenstveno će biti nova ulaganja i aktivnosti, odnosno ona koja nisu fizički dovršena ili potpuno provedena na datum investicijske odluke pojedinog financijskog posrednika. Operacije koje dobiju potporu u pogledu financijskih instrumenata rezultat će značajnom razinom zaduženosti.

Između ostalih aspekata i ovisno o posebnom financijskom instrumentu:

- financijski je instrument potrebno učinkovito i efikasno upotrijebiti;
- potrebno ga je opravdati uz pomoć ex-ante procjene rizika i ostalih analiza;
- mora podržavati posebne ciljne skupine i, po potrebi, biti ograničen veličinom (otprilike prema broju MSP-ova godišnje);
- mora ojačati rad lokalnih PPI-ova koji ne nude vlastite zajmove drugim shemama financijskih instrumenata;
- potrebno ih je ponuditi putem jednog financijskog posrednika ili više njih kako bi se osigurao sveobuhvatan doseg programa, sukladno optimalnoj procjeni;
- potrebno se osigurati da financijski instrument dopre do svoje namijenjene ciljne skupine i da financijski posrednici promiču njegovo korištenje itd.

U smislu stvaranja povoljnih uvjeta za razvoj poduzetništva pružanjem visokokvalitetne poslovne podrške, svaki PPI mora odgovarati definiciji PPI-a kako je propisano Zakonom o unapređenju poduzetničke infrastrukture te, u slučaju da žele primati podršku u sklopu OPKK-a kako bi unaprijedili svoj rad i usluge, moraju razviti vlastite prijedloge o tome kako predmetu pristupiti, odnosno sklopiti prijedlog projekta s pregledom svih prošlih aktivnosti, dotad postignutih rezultata, problema do kojih je došlo te planova daljnjeg razvoja, ti natjecati se s ostalim PPI-ovima za potrebno financiranje ili podršku u obliku sheme dodjele bespovratnih sredstava.

Glavne ciljne skupine predstavljaju MSP-ovi koji žele ostvariti pristup financiranju, kao i PPI-ovi koji imaju za zadatak pružiti podršku MSP-ovima, kao i MSP-ovima koji s njihovim uslugama koriste.

Posebni ciljani teritoriji: cjelokupni teritorij Republike Hrvatske

Vrste korisnika: MSP-ovi, poduzetničke potporne institucije (poduzetničke udruge, Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska obrtnička komora, Hrvatski savez zadruga, poduzetnički centri, regionalne razvojne agencije, turističke zajednice, poslovni inkubatori, podijele na zone itd.), javna tijela.

Planirano korištenje financijskih instrumenata

Financijski se instrumenti planiraju razviti u sklopu TC3, pod posebnim ciljem 3.1.1. Razvoj financijskih instrumenata namijenjenih MSP-ovima, pri čemu je očekivani rezultat lakši pristup financiranju. Planira se razvoj financijskih instrumenata pogodnih za svaki stadij razvoja poduzeća u skladu sa zahtjevima poduzeća u tijeku razvojnog ciklusa (npr. u vidu zajmova, jamstava, ili njihovih kombinacija, visokorizičnih financijskih instrumenata, poput vlasničkog kapitala, početnog kapitala, poslovnih anđela, itd.). *Ex-ante* evaluacija trenutno se dovršava.

*Više informacija po završetku ex-ante evaluacije.

Planirano korištenje velikih projekata

U sklopu TC3 nisu predviđeni veći projekti.

Zajednički pokazatelji ostvarenja za EFRR

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj (<i>naziv pokazatelja</i>)	Mjerna jedinica	Fond	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	broj poduzeća koja primaju financijsku potporu osim bespovratnih sredstava	broj poduzeća	EFRR	bit će utvrđeno kasnije	ISU	godišnje
	broj poduzeća koja primaju nefinancijsku potporu	broj poduzeća	EFRR	bit će utvrđeno kasnije	ISU	godišnje
	broj novih poduzeća koji primaju potporu	broj poduzeća	EFRR	bit će utvrđeno kasnije	ISU	godišnje

Pokazatelji ostvarenja za pojedini program za EFRR

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Fond	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	broj poduzeća koji primaju financijsku potporu (isklj. bespovratna sredstva)	broj poduzeća	EFRR	bit će utvrđeno kasnije	ISU	godišnje
	opremljena i/ili izgrađena fizička infrastruktura	kvadratura opremljene/izgrađene infrastrukture	EFRR	bit će utvrđeno kasnije	ISU	godišnje
	broj PPI-ova koji primaju potporu	broj PPI-ova	EFRR	bit će utvrđeno kasnije	ISU	godišnje
	broj kampanja za promicanje/internacionalizaciju	broj kampanja	EFRR	bit će utvrđeno kasnije	ISU	godišnje

3.4. Prioritet ulaganja**Pružanje potpore kapacitetu poduzeća za uključivanje u proces rasta na regionalnim, nacionalnim i međunarodnim tržištima te inovacijske procese****Fond****Europski fond za regionalni razvoj****3.4.1. Posebni cilj****Unapređenje radne uspješnosti i rasta MSP-ova**

Promjene se očekuju u sljedećim ključnim područjima:

Radna uspješnost sektora MSP-ova ovisi o stvaranju i proširenju kapaciteta za razvoj proizvoda i usluga, održavanje i povećavanje stope zaposlenosti, dodane vrijednosti, izvoza i uvođenja novih tehnologija. MSP-ovima je potrebna potpora da bi unaprijedili svoju radnu uspješnost i zadovoljili nužne preduvjete kako bi postali konkurentniji na današnjem tržištu, npr. u pogledu suvremenih postrojenja, opreme i tehnologije, kao

i posebnog znanja koje bi moglo dovesti do naprednijih ideja, kao i novih visokokvalitetnih te boljih postojećih proizvoda i usluga. Očekuje se da će takva potpora stimulirati njihovu opću uspješnost, proširiti njihove operacije te poboljšati sveukupnu učinkovitost.

Pružanjem potpore za potrebe modernizacije poslovnih procesa i tehnoloških kapaciteta pogodnih za proizvodnju i ponudu konkurentnih, visokokvalitetnih proizvoda i usluga, a time i potpore procesu unapređenja poslovne učinkovitosti općenito, te njegovanjem njihovog rada i unapređenja učinkovitosti poslovnog upravljanja, potaknut će se veći razvojni potencijal i rast u radnoj produktivnosti.

Turizam predstavlja važan faktor koji pridonosi rastu BDP-a i stope zaposlenosti u Hrvatskoj danas, što se nipošto ne bi smjelo zanemariti, već bi se trebala osigurati daljnja potpora, iako na manjoj razini nego u slučaju ostalih sektora s izvoznim potencijalom. No, time bi se svejedno pomoglo premostiti vrijeme potrebno za jačanje proizvodnih i uslužnih sektora. A veća konkurentnost MSP-ova i smanjenje učinaka sezonstva također će se postići poticanjem ulaganja MSP-ova u razvoj gospodarski isplativih i inovativnih turističkih proizvoda, usluga i infrastrukture za različite tržišne segmente, podizanje kvalitete i razvoj turističkih odredišta, naročito u pogledu onih nedovoljno razvijenih, u obzir uzimajući pristup temeljen na odredištu.

U pogledu horizontalnih mjera, povećavanjem ulaganja poduzeća u održivo korištenje sredstava, sektor MSP-ova ima priliku provesti "zelene tehnologije" i postati ekološki prihvatljiviji u smislu dodane vrijednosti ulaganja primarno pridonoseći svojim općenitim rezultatima poslovanja, a što će se naknadno pridonijeti ostvarivanju klimatskih ciljeva i cilja energetske učinkovitosti u okviru strategije EU 2020. Ako za svoj primarni cilj postave veću energetske učinkovitost, dotičnim će se vrstama projekata osigurati potpora u okviru TC4. Da bi se MSP-ovima omogućilo da se natječu na međunarodnim tržištima, potrebno ih je podupirati u postizanju zahtijevanih standarda i normi koje unapređuju kvalitetu i usklađenost njihovih proizvoda, usluga i procesa u skladu s primjenjivim europskim i međunarodnim standardima te propisima u vezi s normama i standardima. Time bi se trebalo pomoći lakšem ulazu na strana tržišta i održavanju konkurentnosti na lokalnim tržištima. Ključni faktor u razvijanju bolje kohezivnosti u proizvodnom lancu predstavlja međusobna povezanost, usavršena poticanjem stvaranja i razvoja nabavnih lanaca, lanaca vrijednosti, skupina i zadruga. Pritom se naglasak stavlja na ulaganja (meka i infrastrukturna) kojima bi se moglo pomoći MSP-ovima da ostvaruju veću korist iz prilika koje nude prvenstveno međunarodna tržišta, a slijedom toga bi se unaprijedila njihova radna uspješnost i općenito zaposlenost. Cilj je potpomoći različitim oblicima suradnje proizvođača, dobavljača i pružatelja usluga i promicanjem klasteriranja te poboljšavanjem konkurentnosti kako u tradicionalnim, tako i u novim proizvodnim i uslužnim industrijama, a posebice u onima s izvoznim potencijalom kao i, u manjoj mjeri, u sektoru turizma.

Implementacijom se suvremenih informacijskih i komunikacijskih tehnologija (IKT) stvara mogućnost optimizacije rada poduzeća, te izravno utječe na rast inovativnosti i konkurentnosti gospodarstva. Nadalje, IKT-sektor obilježava najviši stupanj globalizacije koji doprinosi boljoj specijaliziranosti i rastu. Cilj je financirati projekte koje provodi MSP-ovi usmjereni na uvođenje e-poslovnih rješenja, optimizaciju poslovnih postupaka povezanih s proizvodnjom i/ili ponudom usluga, te organizacijom radnji korištenjem IKT-a, što bi također omogućilo MSP-ovima da se brže prilagode poslovnom okruženju koje se stalno mijenja, naročito s obzirom da IKT-rješenja stalno napreduju, dok su neprekidna ulaganja potrebna u ime MSP-ova kako bi držali korak s napretkom.

Sve u svemu, očekivani su sljedeći rezultati u okviru posebnog cilja 3.4.1.:

- c. porast prihoda MSP-ova od prodaje;
- d. porast zapošljavanja kod MSP-ova;
- e. veća količina i kvaliteta proizvodnje MSP-ova;
- f. povećanje udjela MSP-ova uključenih u internacionalizaciju,
  - porast broja MSP-ova koji provode IKT rješenja i e-poslovanja

Pokazatelji rezultata za pojedini program za EFRR/KF								
Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Kategorija regije	Početna vrijednost	Početna godina	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	- povećana dodana vrijednost MSP-ova	%	slabije razvijena	18,4%	2012. (okvirno)	bit će naknadno dopunjeno	EUROSTAT	godišnje
	- povećana vrijednost izvoza MSP-ova	EUR	slabije razvijena	bit će naknadno dopunjeno	2012.	bit će naknadno dopunjeno	EUROSTAT	godišnje

3.4.2. Posebni cilj	Poboljšanje inovativnosti MSP-ova
<p>Promjene se očekuju u sljedećim ključnim područjima:</p> <p>Inovacijski je potencijal MSP-ova, kao i kvalitetu njihove uključenosti u inovacijske aktivnosti i postupke, potrebno poboljšati kako bi se poduzeća motiviralo da razvijaju tehnološki napredne proizvode, usluge i postupke, te da se poticanjem njihovog inovacijskog potencijala, postupaka i aktivnosti postigne jača konkurentnost dotičnih MSP-ova.</p> <p>Cilj je također provoditi mjere usmjerene na poticanje osnivanja inovativnih startupova, s naglaskom na naprednim i inovativnim proizvodima i uslugama izrazito visoke dodane vrijednosti. Ta se mjera uklapa u plan poticanja osnivanja startupova u okviru posebnog cilja 3.1.1., prema kojem takvi startupovi mogu lakše pristupiti potrebnom financiranju, postupak koji je trenutno inače zbog visoke rizičnosti takvih novih poduzeća izrazito ograničen. Također, u okviru posebnog cilja 3.1.2., dotični plan podrazumijeva i potporu inkubatorima u sklopu kojih startupovi mogu započeti voditi svoje poslovanje, pritom nudeći cjelokupni integrirani pristup. Prema očekivanjima, vremenom bi se, u kombinaciji s rezultatima intervencija poput projekata suradnje visokoškolskih ustanova i javnih istraživačkih agencija s MSP-ovima u okviru TC1, pojavilo više startupova nego što bi ih u danom vremenskom razdoblju mogli pokriti dostupni inkubatori (imajući na umu da mnogi već imaju zakupnike). Budući da su inkubatori često usmjereni na specifične industrije i regije, potrebno je omogućiti stvaranje inovativnih startupova u područjima van utvrđenih područja, ako se njihovi projekti procijene provedljivima.</p> <p>Potpore će se osigurati za potrebe transfera tehnologije, ugovorno istraživanje u korist svih MSP-ova, inovativan razvoj novih i znatno poboljšanih postojećih proizvoda, usluga ili postupaka, kao i njihova komercijalizacija. U sklopu cilja promiče se stvaranje novih znanja u sklopu suradnje MSP-ova s institucijama za istraživanje i razvoj te drugim relevantnim dionicima inovacijskog procesa, primjerice pružanjem MSP-ovima način povremenog ugovaranja posebnih usluga visokoškolskih ustanova i javnih istraživačkih agencija za potrebe njihovog inovacijskog procesa, tj. u tijeku razvoja novih proizvoda, usluga ili novih načina unapređenja već postojećih (npr. razna laboratorijska ispitivanja koja se odnose na kvalitetu, trajnost,</p>	

ekološke aspekte proizvoda itd.). Sveukupno gledajući, time će se u okviru TC1 potpora osigurati opširnijim zajedničkim i suradničkim istraživačkim projektima MSP-ova i visokoškolskih ustanova te javnih istraživačkih agencija.

Prednost će imati MSP-ovi u srednjetehnološkim i visokotehnološkim područjima kao i onima u svim industrijama koje se intenzivno oslanjaju na znanja, uključujući uslužne i kreativne industrije s najbolje održivim mogućnostima rasta. Cilj je poboljšati inovacijski potencijal MSP-ova davanjem potpore usmjerenje povećavanju broja zahtjeva za patentiranjem, stupnja pripremljenosti na inovativno djelovanje (potpora za studije izvedivosti, poslovno modeliranje i planiranje, istraživanja tržišta, laboratorijska istraživanja, tehničke savjetodavne službe, potrage za patentima, tehničko i pravno savjetovanje kod transfera tehnologije), poticati MSP-ove da ulažu u inovacijske aktivnosti i projekte, te komercijalizirati rezultate takvih aktivnosti.

Uspostava postupaka i tehnoloških kapaciteta na temelju srednjih i visokih tehnologija za konkurentne proizvode/usluge visoke kvalitete s visokom dodanom vrijednosti industrijama u kojima je Hrvatska snažna i ima usporedive prednosti, poput navedenih u strategiji S3, tako da se konkurentnost važnih segmenata gospodarstva poveća, rezultirajući obnovljenim i održivim gospodarskim rastom i boljom zaposlenosti, što je od iznimne važnosti za bilo koju državu koja se trudi usmjeriti na razvoj gospodarstva koje se temelji na znanju.

Sve u svemu, sljedeći se rezultati očekuju u okviru posebnog cilja 3.4.2.:

- unapređenje inovativnosti MSP-ova na način da se pruži način korištenja uslugama ustanova za istraživanje, razvoj i inovacije po potrebi, te također razvijanjem tehnološki naprednih proizvoda i usluga, te poticanjem prijave za patentiranjem;
- osnivanje inovativnijih startupova poticanjem inovatora na osnivanje poduzeća i komercijalizaciju svojih ideja;
- bolji gospodarski učinci inovacije pomaganjem postojećim MSP-ovima u području srednjih i visokih tehnologija da unaprijede postojeće proizvode i usluge.

Pokazatelji rezultata za pojedini program za EFRR

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Kategorija regije	Početna vrijednost	Početna godina	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	povećani broj MSP-ova koji uvode nove proizvode na tržište ili/i uvode inovacije u određenom postupku ili organizaciji s obzirom na ukupnu populaciju (ukupni broj	%	slabije razvijena	bit će naknadno dopunjeno	bit će naknadno dopunjeno	bit će naknadno dopunjeno	bit će naknadno dopunjeno	bit će naknadno dopunjeno

	MSP-ova) (u %)							
	inovativni MSP-ovi u usporedbi s ukupnim brojem MSP-ova	%	slabije razvijena	bit će naknadno dopunjeno	bit će naknadno dopunjeno	bit će naknadno dopunjeno	EUROSTAT	bit će naknadno dopunjeno
	br. prijava za patentiranje		slabije razvijena	bit će naknadno dopunjeno	bit će naknadno dopunjeno	bit će naknadno dopunjeno	EUROSTAT	bit će naknadno dopunjeno

Aktivnosti koje će se podržati u okviru prioriteta ulaganja

Primjeri aktivnosti koje će se financirati za ostvarivanje posebnih ciljeva:

3.4.1 Unapređenje poslovne uspješnosti i rasta MSP-ova

1) Unapređenje poslovne uspješnosti i tehnološke spremnosti MSP-ova

- poticanje razvoja i ulaganja u modernizaciju proizvodnih tehnologija, opreme i strojeva, uključujući ulaganja koja promiču energetske i resurnu učinkovitost, kao i sva ona ulaganja koja potencijalno mogu doprinijeti borbi protiv klimatskih promjena, ali samo kao opći uvjet i dodatna dodana vrijednost, a ne kao glavni cilj.

(Projekti MSP-ova s glavnim ciljem poboljšanja energetske učinkovitosti svojih postrojenja i/ili povećanja energetske neovisnosti i/ili ulaganja u obnovljive izvore energije imaju osiguranu potporu u okviru TC4);

- potpora za nove, inovativne i održive turističke proizvode i usluge, kao i modernizacija postojećih proizvoda i usluga koji doprinose podizanju kvalitete i razvoju turističkih odredišta, naročito u slučaju slabije razvijenih odredišta (uzimajući u obzir pristup utemeljen na odredištu);

- potpora poduzećima za ulaganja usmjerena unapređenju kvalitete njihovih proizvoda i/ili usluga ili za uvođenje novih proizvoda, usluga i/ili postupaka, uključujući donošenje netehnoloških rješenja namijenjenih povećavanju učinkovitosti proizvodnih i uslužnih aktivnosti, uključujući one koji vode smanjenju negativnog utjecaja na okoliš;

- potpora povezana s internalizacijom za cjeloviti ulazak/pristup na strana tržišta (u vezi s istraživanjem tržišta, izgradnjom kapaciteta i unapređenja kompetencija, sudjelovanja na sajmovima, izložbama i poslovnim događajima, na temelju izvoza planova/strategija za buduće poslovanje),

Potencijalni korisnici i ciljne skupine: MSP-ovi

2) Potpora namijenjena poduzećima koja zadovoljavaju norme i standarde i koja certificiraju proizvode/usluge/postupke kako bi povećali konkurentnost te se plasirali na međunarodna tržišta

Pomoć pri uvođenju sustava upravljanja kvalitetom, postupcima i pitanjima okoliša, kao i ostalih sustava kontrole i upravljanja, certifikati i standardi koji podrazumijevaju provođenje ocjena sukladnosti, uspostavljanje tehničkog spisa o zadovoljavanju zahtjeva za elektromagnetskoj kompatibilnosti, te pribavljanje izjava o sukladnosti (EZ ili drugo).

Potencijalni korisnici i ciljne skupine: MSP-ovi

3) Unapređenje međupovezanosti MSP-ova u svrhu jačanja njihovog tržišnog položaja

- potpora razvoju i uspostavi klastera (tj. fokusirati se na tzv. meka ulaganja (razvoj temeljnih planova i ugovora) i, u manjoj mjeri, u opremu i fizičku infrastrukturu, naročito za zajedničku upotrebu svih članova klastera), zadruga, kod raspoređivanja nabavnih i vrijednosnih lanaca, te ostalih suradnja, time pospješujući konkurentnost tradicionalnih i novih proizvodnih i uslužnih industrija, naročito onih koji imaju izvozni potencijal, potpora projektima suradnje domaćih i stranih sektora MSP-ova i poduzeća općenito s

potencijalom na stranom tržištu;

- posebno promicanje pripreme i provedbe učinkovitih klsterskih razvojnih strategija, studija i analiza sektora u kojem je klaster aktivan, troškovi upravljanja klasterima, uključujući pripremu i provedbu zajedničkih projekata (npr. koji se tiču razvoja novih proizvoda, usluga i učinkovitijih postupaka u lancu vrijednosti, u što su uključeni članovi klastera), zajednička predstavljanja poglavito namijenjena internacionalizacije itd. čime bi se osigurao brži rast konkurentnost takvih klastera i njihovih članova, posebno MSP-ovi.

Potencijalni korisnici i ciljne skupine: klasteri, zadruga, itd.

4) Poboljšanje konkurentnosti i učinkovitosti poduzeća uz pomoć IKT-a

- potpora namijenjena poduzećima koji uvode i provode rješenja e-poslovanja koja im IKT nudi, optimizirajući poslovne postupke, integrirajući poslovne funkcije, organizirajući učinkoviti tijek rada, te namijenjena boljoj interakciji s klijentima i dobavljačima, u svrhu poboljšanja njihovog tržišnog položaja, kao i same konkurentnosti.

- poticanje razmjene e-usluga među poduzećima (tzv. B2B, poslovanje između poslovnih subjekata), kao i provedbe IKT-rješenja usmjerenih na uspostavu postupaka koji nadilaze granice samog poslovanja, poput upravljanja nabavnim lancem ili odnosom s kupcima, obuke djelatnika za rad s novim IKT-sustavom.

- pružanje potpore inicijativa usmjerenih na digitalizaciju poslovnih proizvoda i usluga.

Potencijalni korisnici i ciljne skupine: MSP-ovi

3.4.2 Poboljšanje inovativnosti MSP-ova

1) Poticanje inovacija u MSP-ovima -

- poticanje ugovornog istraživanja i razvoja novih proizvoda, postupaka ili usluga u korist MSP-ova koje osiguravaju organizacije za istraživanje, razvoj i inovacije,

- pružanje potpore za zaštitu i upravljanje pravima intelektualnog vlasništva;

- potpora u postupku upravljanja i zaštite prava intelektualnog vlasništva;

- poboljšanje spremnosti MSP-ova za inovaciju: potpora namijenjena poticanju poduzeća da se bave inovacijom i da testiraju komercijalni potencijal svojih inovativnih ideja (povezan s konceptom potvrda inovativnosti, studijama izvedivosti, planiranjem poslovnog modela, tržišnog istraživanja i ispitivanja tržišta, te preliminarna tehnička i laboratorijska ispitivanja, te potraga za patentima);

- pružanje potpore MSP-ovima u njihovim predkomercijalnim aktivnostima pa sve do faze prototipa;

- poticanje komercijalizacije inovativnih proizvoda, usluga i postupaka, uključujući potporu za primijenjena istraživanja, finaliziranje razvoja proizvoda ili usluga, ogledne proizvodnje, lansiranja i traženja primjena na tržištu, razvijanje prototipa/proizvoda/tehnologije i usluga, te promicanje njihovog postavljanja na tržište.

- potpora za osnivanje inovativnih startupova i spinoutova za visokotehnološka i netehnološka područja, usmjereno na tržišne neuspjehe, uključujući mentorstva, kako bi se bolje prenijele inovativne ideje i rezultati istraživanja u ispravne tržišno isplative proizvode i usluge s visokim tržišnim potencijalom.

Potencijalni korisnici i ciljne skupine: MSP-ovi usmjereni na inovacije (uključujući startupove, spinoutove, itd.)

2) Uspostavljanje proizvodnog kapaciteta temeljenog na inovacijama

- osiguravanje potpore MSP-ovima u ostvarivanju njihovog inovacijskog potencijala uz pomoć ulaganja u postupke prijenosa tehnologije i znanja od znanstvenih i/ili istraživačkih organizacija i ostalih poduzeća, uključujući tehničku pomoć i ustanovljena rješenja nužna za provedbu inovacije, potpore za licenciranje ili drugim oblicima upravljanja pravima intelektualnog vlasništva, naročito u slučaju podsektora koji pokazuju najbolje mogućnosti rasta u okviru S3;

- poticanje ulaganja u implementaciju tehnoloških rješenja namijenjenih poboljšanju učinkovitosti, aktivnosti pružanja proizvoda i usluga, uključujući utvrđivanje smjerova za tehnološki napredak, tehnološke revizije, kao i pripremu planova za tehnološki razvoj i povezana ulaganja za kojima postoji potreba,

Potencijalni korisnici i ciljne skupine: MSP-ovi usredotočeni na srednje i visoke tehnologije i proizvodnju proizvoda s visokom dodanom vrijednosti te usluga, posebice za sektore navedene u okviru S3.

Vodeća načela za odabir operacija

Osnovno načelo odabira operacija jest birati projekte čiji su ciljevi dokazivo nedvosmisleni, mjerljivi i ostvarivi, te koji pridonose ostvarivanju ciljeva samog operativnog programa i dotičnog prioriteta, s obzirom na pojedinosti aktivnosti, putem natjecanja na temelju kriterija odabira kojima se osigurava kvaliteta projekta.

Glavne su ciljne skupine sljedeće:

- MSP-ovi kod kojih postoji potreba za unapređenjem njihovog poslovnog rezultata i tehnološke spremnosti, pomoću ulaganja u njihovu infrastrukturu (tj. proizvodna i ostala poslovna postrojenja), opremu i/ili postupke
- MSP-ovi koji pokušavaju zadovoljiti norme za certifikaciju svojih proizvoda i usluga;
- MSP-ovi kod kojih postoji potreba za provođenjem aktivnosti povezanih s istraživanjem, razvojem i inovacijom u svrhu poboljšanja njihovih proizvoda, usluga i postupaka;
- MSP-ovi koji se bave različitim vrstama suradnje s ostalim poduzećima kako bi poboljšali svoj položaj na tržištu,
- klasteri, ne uračunavajući klasterne uspješnosti koji su podržani u okviru TC1 i naročito one klasterne koji imaju potencijal da postanu klasteri uspješnosti;
- MSP-ovi koji žele ojačati svoju konkurentnost pomoću IKT-rješenja.

Posebni ciljni teritoriji: cjelokupni teritorij Republike Hrvatske

Vrste korisnika: postojeći MSP-ovi, inovatori koji pokušavaju pokrenuti vlastita poduzeća, inovativni startupovi (tj. startupovi koji su već usmjereni na inovativne proizvode/usluge),

Naglasak je posebice na promicanju sektora definiranih u okviru strategije S3.

Planirano korištenje financijskih instrumenata

Financijske se instrumente planira razviti prema prioritetu ulaganja 3.1. u sklopu TC3. Daljnji razvoj ovog dijela zaključit će se po završetku ex-ante evaluacije.

Planirano korištenje velikih projekata

Veliki projekti nisu dosad predviđeni u okviru TC3.

Zajednički pokazatelji ostvarenja za EFRR

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj (naziv pokazatelja)	Mjerna jedinica	Fond	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	broj poduzeća koji primaju potporu	poduzeća	EFRR	naknadno definirati	ISU	godišnje

Pokazatelji ostvarenja za pojedini program za EFRR

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Fond	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	br. MSP-ova kojima je osigurana potpora u postupku certificiranja (standardi)	broj poduzeća	EFRR	bit će naknadno dopunjeno	ISU	godišnje
	br. podržanih klastera, zadruga, lanaca vrijednosti	broj poduzeća	EFRR	bit će naknadno dopunjeno	ISU	godišnje

	br. MSP-ova koji uvode i implementiraju IKT-rješenja, a kojima je osigurana potpora	broj poduzeća	EFRR	bit će naknadno dopunjeno	ISU	godišnje
	br. MSP-ova kojima je osigurana potpora za istraživačke i inovacijske aktivnosti (osim lansiranja novih proizvoda) i dionika u inovacijskom postupku	broj poduzeća	EFRR	bit će naknadno dopunjeno	ISU	godišnje
	br. MSP-ova koji primaju potporu za uvođenje novih proizvoda	broj poduzeća	EFRR	bit će naknadno dopunjeno	ISU	godišnje

Okvir uspješnosti							
Provedbeni korak, financijski pokazatelj, pokazatelj ostvarenja	Mjerna jedinica	Fond	Kategorija regije	Ključna etapa za 2018.	Ciljna vrijednost (2022.)	Izvor podataka	Objašnjenje značaja pokazatelja
1	2	3	4	5	6	7	8
FINANCIJSKI P. Ukupni prihvatljivi izdaci	m. EUR	EFRR	slabije razvijena	253	1.263,36	ISU	100 % dodijeljenih sredstava u sklopu PO 3
P. OSTVARENJA br. MSP-ova koji primaju potporu	broj MSP-ova	EFRR	slabije razvijena	1137	3345	ISU	odabrani pokazatelj pokriva više od 50 % ukupnih dodijeljenih sredstava

Kategorije intervencije⁵³

Tablica 7.: Dimenzija 1 – Područje intervencija		
Fond	EFRR	
Kategorija regije	slabije razvijena	
Prioritetna os	Šifra	Iznos (EUR)
3 Poslovna konkurentnost	001 Generičko ulaganje u proizvodnju u malim i srednjim poduzećima („MSP“)	610,000,000
	064 Postupci istraživanja i inovacija u MSP-ovima (uključujući sustave	80,000,000

⁵³ Iznosi uključuju ukupnu potporu Europske unije (glavna dodijeljena sredstva i dodijeljena sredstva iz pričuve na osnovi postignutih rezultate).

	<i>vaučera, proces, dizajn, usluge i socijalne inovacije)</i>	
	066 <i>Napredne usluge potpore za MSP-ove i grupe MSP-ova (uključujući upravljanje, marketing i usluge dizajna)</i>	170,000,000
	072 <i>Poslovna infrastruktura za MSP-ove (uključujući industrijske parkove i pogone)</i>	100,000,000

Tablica 8.: Dimenzija 2 – Oblik financiranja

Fond	EFRR	
Kategorija regije	<i>slabije razvijena</i>	
Prioritetna os	Šifra	Iznos (EUR)
<i>3 Poslovna konkurentnost</i>	01 <i>Bespovratna sredstva</i>	710,000,000
	03 <i>Potpore kroz financijske instrumente: poduzetnički i vlasnički kapital ili ekvivalent</i>	21,000,000
	04 <i>Potpore kroz financijske instrumente: zajam ili ekvivalent</i>	196,000,000
	05 <i>Potpore kroz financijske instrumente: jamstvo ili ekvivalent</i>	33,000,000

Tablica 9.: Dimenzija 3 – Vrste teritorija

Fond	EFRR	
Kategorija regije	<i>slabije razvijena</i>	
Prioritetno os	Šifra	Iznos (EUR)
<i>3 Poslovna konkurentnost</i>	07 <i>Nije primjenjivo</i>	960,000,000

Tablica 10.: Dimenzija 4 – Mehanizmi teritorijalne provedbe

Fond	EFRR	
Kategorija regije	<i>slabije razvijena</i>	
Prioritetna os	Šifra	Iznos (EUR)
<i>3 Poslovna konkurentnost</i>	07 <i>Nije primjenjivo</i>	960,000,000

Prioritetna os 4. Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije

U sklopu ove prioritetne osi, tematskog cilja 4. (Poticanje prelaska na niskouglično gospodarstvo u svim sektorima) odabrani su prioriteti ulaganja 4.2., 4.3. i 4.4.

4.2. Prioritet ulaganja	Promicanje energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije u poduzećima
--------------------------------	--

Fond	Europski fond za regionalni razvoj
-------------	---

4.2.1. Posebni cilj	Povećavanje korištenja obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti izvora energije, kao i smanjenje potrošnje energije u sektoru proizvodne industrije
----------------------------	--

U 2011. je udjel industrijskog sektora u konačnoj potrošnji energije iznosio 18 %, pri čemu su većinski korištena goriva na bazi ugljika (više od 65 %).

Trend potrošnje energije unutar industrije jest negativan, sa zabilježenih 24 % smanjenja u razdoblju od 2007. do 2011., prvenstveno zbog općih problema u gospodarskim aktivnostima i proizvodnji. Negativan trend u vidu potrošnje energije prisutan je u gotovo svim proizvodnim industrijama, a razlikuje se samo intenzitetom (npr. 13,6 % u kemijskom sektoru, 9,8 % u sektoru proizvodnje građevinskog materijala, 2,1 % u sektoru papirne industrije i 1,4 % u industrijama metala).

Stoga, ovim je prioritetom ulaganja cilj poticati mjere kojima bi se doprinijelo poboljšanju energetske učinkovitosti te uvođenju obnovljivih izvora energije (ili prelasku na iste) u industrijskom sektoru.

U drugom Nacionalnom akcijskom planu energetske učinkovitosti procjenjuje se da bi ušteda u industrijskom sektoru iznosila 17 % od ukupne uštede koja se cilja ostvariti do 2016. Štoviše, industrijski će sektor odigrati važnu ulogu u postizanju ciljeva u pogledu obnovljivih izvora energije do 2020., posebice za cilj većeg korištenja obnovljivih izvora energije u konačnoj potrošnji energije za potrebe grijanja i hlađenja.

Ne samo da će se tim mjerama pridonijeti postizanju nacionalnih i europskih ciljeva u vezi s energetske/klimatskim promjenama, već će one prouzročiti i veću konkurentnosti poduzeća zbog poboljšanja energetske učinkovitosti i upravljanja. Važno je napomenuti da dotični posebni cilj obuhvaća sva poduzeća (ne samo MSP-ove), ali je naravno podložan relevantnim državnim propisima o potpori .

Pokazatelji rezultata za pojedini program za EFRR/KF								
Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Kategorija regije	Početna vrijednost	Početna godina	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	udio obnovljivih izvora energije u bruto konačnoj potrošnji energije u proizvodnoj industriji	%	slabije razvijena regija	bit će utvrđeno		bit će utvrđeno	Ministarstvo gospodarstva	godišnje

4.2.2. Posebni cilj	Poboljšanje učinkovitosti korištenja izvora energije i smanjenje potrošnje energije u privatnom uslužnom sektoru (turizam, privatni uredi i trgovina)
<p>U 2011. je udjel uslužnog sektora u konačnoj potrošnji energije iznosio 12 %, a u smislu izvora energije dominantno se oslanjao na ugljik.</p> <p>Dok potrošnja energije u industriji pokazuje tendenciju opadanja, uslužni je sektor pratio stabilnu putanju rasta u vidu udjela u konačnoj potrošnji sve do 2011., pretežito zbog sektora turizma.</p> <p>Stoga je ovim prioritetom ulaganja cilj poticati mjere kojima bi se doprinijelo poboljšanju energetske učinkovitosti u uslužnom sektoru, kao i uvođenju obnovljivih izvora energije (ili prelasku na iste) u dotičnom sektoru. Posebna bi se pozornost u tim mjerama posvetila komercijalnim zgradama (sektor turizma) budući da komercijalne usluge pokrivaju malo manje od 7 % u ukupnoj konačnoj potrošnji energije.</p> <p>U drugom Nacionalnom akcijskom planu energetske učinkovitosti procjenjuje se da bi ušteda u uslužnom sektoru tvorila 19 % u ukupnoj uštedi koja se cilja ostvariti do 2016. Prema tome, uslužni sektor ima važnu ulogu u postizanju ciljeva u pogledu obnovljivih izvora energije za 2020., posebice za cilj većeg korištenja obnovljivih izvora energije u konačnoj potrošnji energije za potrebe grijanja i hlađenja. Imajući u vidu ne samo veličinu (u BDP-u) već i strateški značaj sektora turizma, potrebno je spomenuti da se predviđa da će većina ulaganja biti usmjerena na proizvodnju solarne energije i mjere povećavanja učinkovitosti rashladnih sustava.</p> <p>Ne samo da će se mjerama pridonijeti postizanju nacionalnih i europskih ciljeva u vezi s energetske/klimatskim promjenama, već će one prouzročiti i veću konkurentnost. Važno je napomenuti i da dotični Posebni cilj obuhvaća sve pružatelje usluga (ne samo one koji se ubrajaju među MSP-ove), ali je naravno podložno relevantnim državnim propisima o potpori.</p>	

Pokazatelji rezultata za pojedini program za EFRR								
Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Kategorija regije	Početna vrijednost	Početna godina	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	udio obnovljivih izvora energije u bruto konačnoj potrošnji energije u uslužnom sektoru	%	slabije razvijena regija	bit će utvrđeno		bit će utvrđeno	Ministarstvo gospodarstva	godišnje

Aktivnosti koje će se podržati u okviru prioriteta ulaganja
<p>Glavne ciljne skupine i korisnici: Poduzeća (uključujući MSP-ove i veća poduzeća)</p> <p>Primjeri aktivnosti koje će se financirati za ostvarivanje posebnih ciljeva:</p> <ul style="list-style-type: none"> • razvoj infrastrukture za korištenje obnovljive izvore energije u proizvodnim industrijama i uslužnim sektorima, uključujući prelazak s konvencionalnih na alternativne (obnovljive) izvore energije, poput instalacije solarnih kolektora, toplinskih pumpi, visokoučinkovite kogeneracije; • provedba mjera namijenjenih povećavanju razine energetske učinkovitosti u proizvodnim industrijama i uslužnim sektorima (prvenstveno sektor poslovnih zgrada) uključujući: <ul style="list-style-type: none"> - „meke mjere“ – uvođenje sustavnog upravljanja energijom, vršenje energetske pregleda, kontrola analiza potrošnje energije, priprema planova za učinkovitije upravljanje energijom, institucionalna i organizacijska ocjena te prijedlog za optimizaciju poslovnih postupaka u pogledu uštede energije,

kao i

- infrastrukturna ulaganja poput sustava pametnog mjerenja i nabave predmeta koji će doprinijeti postizanju ciljeva povezanih s energetsom učinkovitošću, unapređenje trenutno korištenih tehnologija, provedba pilot-projekata;

- promotivne aktivnosti (info-pultevi, brošure, reklame, spotovi) i savjetodavne usluge oko poslovanja

Imajući na umu da su financijska sredstva namijenjena MSP-ovima predviđena prvenstveno u okviru Prioritetne osi 3, razgraničenje mogućih radnji (povezanih s energijom) među PO3 i PO4 vrši se na sljedeći način: u slučajevima u kojima su mjere povezane s energijom dio integralne modernizacije proizvodnih tehnologija, opreme i strojeva (npr. nabava novih proizvodnih linija), te će se mjere financirati iz PO3, a u slučaju projekata koji obuhvaćaju samo energetske mjere u pogledu MSP-ova (što se tiče energetske učinkovitosti ili obnovljivih izvora energije), financijska će se sredstva osigurati u sklopu PO4. Mjere energetske učinkovitosti namijenjene renovaciji poslovnih zgrada kao takvih (npr. zgrade uprave ili proizvodne hale) financirat će se u okviru PO4.

Vodeća načela za odabir operacija

S obzirom da dotični prioritet ulaganja (oba posebna cilja) uključuje ulaganja u privatni sektor, kod odabira je potrebno pripaziti da se izbjegne prekomjerno financiranje pojedinačnih projekata, odnosno da se javni resursi ne koriste u svrhe davanja određenom korisniku neprimjerene tržišne prednosti.

Osim toga, za ulaganja planirana u sklopu ovog prioriteta u načelu je osiguran značajan tok prihoda i stoga se mora posebno pripaziti da se izbjegne prekomjerno (javno) financiranje i omogući adekvatna financijska poluga u pogledu privatnih resursa.

Također, u postupku odabira prednost će se osigurati projektima kojima se dopuštaju mjere usmjerene povrh zakonski potrebnih ekoloških/energetskih normi te projektima kojima se nude najveće koristi u smislu smanjenja potrošnje energije i smanjenja emisije stakleničkih plinova.

Planirano korištenje financijskih instrumenata

Financijski se instrumenti namjeravaju koristiti za potrebe oba posebna cilja pod ovim prioritetom ulaganja zbog same prirode planiranih ulaganja. Međutim, struktura provedbenog programa koji najbolje odgovara ovim vrstama ulaganja još je uvijek u razvoju i postupku dogovaranja u suradnji sa Svjetskom bankom i Jaspersom.

Planirano korištenje velikih projekata

Nije predviđeno.

Zajednički pokazatelji ostvarenja za EFRR

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj (<i>naziv pokazatelja</i>)	Mjerna jedinica	Fond	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	procijenjeno godišnje smanjenje emisije stakleničkih plinova	tone CO ₂ ekv.	EFRR	bit će utvrđeno naknadno	Ministarstvo gospodarstva	godišnje

Pokazatelji ostvarenja za pojedini program za EFRR

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Fond	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	br. poduzeća i pružatelja usluga koji primaju potporu	br.	EFRR	bit će utvrđeno naknadno	Ministarstvo gospodarstva	godišnje

4.3. Prioritet ulaganja	Podupiranje energetske učinkovitosti, pametnog energetskog upravljanja i korištenja obnovljivih izvora energije u javnim infrastruktura, uključujući javne zgrade, te u sektor za stambeno zbrinjavanje
--------------------------------	--

Fond	Europski fond za regionalni razvoj
-------------	---

4.3.1. Posebni cilj	Energetska obnova javnih zgrada i zgrada stambenog sektora energetskog razreda D i nižih energetske klasifikacija
----------------------------	--

Zgrade imaju najveći udjel u konačnoj potrošnji energije u Hrvatskoj, uz 43 % u 2011. godini. Prosječna potrošnja energije varira oko 200 kWh/m², pri čemu se gotovo 90 % svih zgrada smatra velikim potrošačima; rečeno se posebno odnosi na zgrade izgrađene u razdoblju od 1940-ih do 1970-ih (tj. većina zgrada). Što se tiče izvora energije, samo 11 % energije korištene u sektorima zgradarstva dolazi od obnovljivih izvora (uglavnom drvo za grijanje).

Sektor kućanstava ukupno je potrošnji energije Hrvatske pridonio s 28,7 %, a više od polovice tog postotka pripisuje se energiji korištenoj za grijanje prostora. Što se tiče strukture stambenog fonda, jednu trećinu čine stambene zgrade, a dvije trećine obiteljske (spojene) kuće. Ipak, većina postojećih stambenih zgrada u pravilu ne zadovoljavaju trenutne standarde u smislu energetske učinkovitosti, prijenosa i gubitka topline.

Ključne probleme kod visoke potrošnje energije predstavljaju nedovoljna toplinska izolacija, zastarjeli sustav grijanja (električna energija ili fosilna goriva umjesto plinskih kotlova) i nedostatno korištenje obnovljivih izvora energije (sustavi solarne toplinske energije, toplinske pumpe, upotreba biomase).

S obzirom na gore navedeno, sektor bi zgradarstva trebao najviše doprinijeti u smislu povećanja energetske učinkovitosti, a što bi potom proporcionalno smanjilo troškove povezane s energijom. Nacionalnim je programom energetske učinkovitosti za razdoblje 2008.-2016. zamišljeno da kućanstva pokrivaju trećinu svih ciljnih ušteda energije; uz sektor zgradarstva javne namjene, taj se udjel povećava na 55 %. Što se tiče konkretnih očekivanih rezultata, Hrvatska je prema Direktivi o energetske uslugama obvezna osigurati obnovu (u smislu energetske učinkovitosti) 3 % površine zgrada. Ovaj prioritet ulaganja stoga je zamišljen prvenstveno kako bi pridonio postizanju tog cilja.

Što se tiče obnovljivih izvora energije, značajan se potencijal nalazi u području manjih projekata povezanih s obnovljivim izvorima energije (usmjereni na kućanstva). Takvi bi projekti imali jasne financijske/socijalne koristi za građane, te bi moguće poslužili kao alati za smanjenje "energetskog siromaštva". Integriranim će se pristupom usmjeriti na razvijanje tog potencijala, odnosno na način da se infrastruktura za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora za potrebe određenih građevina (privatnih ili onih javne namjene) podupire uz mjere energetske učinkovitosti, prvenstveno u svrhe hlađenja/grijanja.

Budući da su mjere energetske učinkovitosti u sektoru zgradarstva (stambenom i onom javne namjene) izrazito kompleksne, posebna bi se pozornost posvetila preduvjetima adekvatne provedbe, poput izvješća energetske revizije i energetske certifikacije zgrade i sporazumi (stanovnika zgrade) o mjerama energetske učinkovitosti.

Stoga se ovim posebnim ciljem planira doprinijeti postizanju glavnog cilja EU-a/nacionalnih ciljeva za "udjel obnovljivih izvora energije u sektoru hlađenja/grijanja kao i povećanje energetske učinkovitosti u sektoru zgradarstva".

Mjere predložene u sklopu svih posebnih ciljeva unutar PO4, a posebno dotična, s obzirom na prioritetnu važnost, razvijene su kako bi, uz stroge koristi povezane s energijom, doprinijele razvoju lokalnih gospodarstava pomoću tehnološkog razvoja i novih radnih mjesta u okviru poslova obnove i korištenja lokalno dostupnih obnovljivih izvora energije (biomasa, solarne energija).

Pokazatelji rezultata za pojedini program za EFRR
--

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Kategorija regije	Početna vrijednost	Početak godina	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	povećanje prosječne potražnje za grijanjem/hlađenjem u određenoj vrsti zgrada, u kWh/m ² /god.	kWh/m ²	slabije razvijena	200-250	2014.	50	2.NEEAP	godišnje

4.3.2. Posebni cilj	Unapređenje javne energetske infrastrukture – javna rasvjeta i centralno grijanje
<p>Usluga centralnogdaljinskog grijanja pruža se u 18 gradova preko 13 tvrtki i većinski se isporučuje privatnim korisnicima. Najveće poduzeće koje pokriva 80 % tržišta jest dio HEP-a koji je u državnom vlasništvu; sve su druge tvrtke, osim jedne, u vlasništvu općine. Poduzeća za centralno grijanje opskrbljuju oko 153,000 kućanstva, što predstavlja 10 % ukupnog broja kućanstava te oko 20 % urbanih kućanstava. Vrijedi napomenuti da postojeći sustav centralnog grijanja zapravo pokriva oko 37 % urbanog stanovništva, ali se klijenti isključuju s mreže zbog problema povezanih s kvalitetom usluga.</p> <p>Dotični su problemi motivirani činjenicom da većina sustava centralnog grijanja ima vijek trajanja kraći od predviđenog i potrebne su im veće zamjene i tehnološke nadogradnje za kotlove, trafostanice i cjevovodne mreže. Trenutne razine gubitaka topline variraju od 13 % do 23 %, naspram 6-7 % prema najboljoj praksi, dok vrijednosti gubitka vode dostižu do 50 promjena godišnje naspram jedne promjene u najboljoj praksi.</p> <p>Potpora Unije usmjerila bi se na ulaganje u renovaciju kotlova, trafostanica i mrežnog cjevovoda, u cilju poboljšanja energetske učinkovitosti ukupnog sustava centralnog grijanja i razine usluga koja se kućanstvima nudi; prema tome, posebni cilj prati inicijative energetske učinkovitosti za stambena kućanstva. Nadalje, fondovi EU-a koristili bi se financiranju pripremnog rada za takva ulaganja. Procjenjuje se da bi smanjeni gubitak topline kao posljedica ulaganja mogao dovesti do uštede energije u vrijednosti od 1 PJ, što predstavlja otprilike 0,5 % ukupne potrošnje energije i otprilike 54 % cilja utvrđenog u sklopu 2. NEEAP-a. Ulaganjima bi se također postigla smanjenja u emisiji CO₂ uz bolju energetska učinkovitost sustava centralnog grijanja i zamjenu kotlova na lož-ulje čišćim gorivima.</p> <p>Što se tiče sustava javne rasvjete, u Hrvatskoj je 2012. godine otprilike 432,2 GWh potrošeno je za potrebe javne rasvjete (što predstavlja 3% ukupne potrošnje struje), ali s većim brojem mjesta potrošnje koja nadoknađuju rezultate mjera energetske učinkovitosti financiranih nacionalnim sredstvima tj. potrošnju ostavljajući na stabilnoj razini. Na temelju iskustva iz nacionalno financiranih programa, mjerama u sklopu sustava javne rasvjete prema očekivanjima bi se uspjelo ostvariti ušteda od 150 GWh godišnje. Cilj definiran u okviru 2. NEEAP-a jest u sustavu javne rasvjete ostvariti uštedu od 60 GWh (2016.) i odgovarajućim mjerama modernizacije sustava javne rasvjete obuhvatiti 3/4 ukupne potrošnje struje.</p>	

Pokazatelji rezultata za pojedini program za EFRR								
Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Kategorija regije	Početna vrijednost	Početak godina	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	smanjenje gubitaka topline	%	slabije razvijena	12	2013.	8	MG	godišnje

	proizvedene u mrežama za centralno grijanje							
--	---	--	--	--	--	--	--	--

Aktivnosti koje će se podržati u okviru prioriteta ulaganja

Glavne ciljne skupine i korisnici

4.3.1. Javna tijela (vlasnici zgrada javne namjene); fizičke osobe (vlasnici stambenih zgrada/kuća)

4.3.2. Tijela regionalne i lokalne samouprave

Primjeri aktivnosti koje će se financirati za ostvarivanje posebnih ciljeva:

4.3.1

- g. provedba programa energetske obnove za zgrade (javne namjene i stambene) promicanje temeljite obnove, uključujući energetske revizije, energetske certificiranje, projektnu dokumentaciju, poticanje sklapanja ugovora o energetskom učinku i donošenja fizičkih mjera poput zamjena starih prozora novima (U-vrijednosti niže od propisanog), zadovoljavanja minimalnih zahtjeva u pogledu termalne izolacije, rekonstrukcije/ugradnje sustava za grijanje/hlađenje, uvođenja razdjelnika topline, ugradnje svodova za termostat, ugradnje toplinskih pumpi itd.
- h. ugradnja pametnih mjernih uređaja, pružanje točnih povratnih informacija u vezi s potrošnjom energije krajnje namjene, uvođenje sustava upravljanja energijom u domaćinstvu, uključujući razne mogućnosti bežične komunikacije (za pametno mjerenje) koji pridonose posebnom cilju dopuštajući korisnicima pažljivije, učinkovitije i o manjem trošku upravljanje te korištenje izvorima energije.
- i. mjere kojima se promiče gradnja zgrada sa skoro nultom potrošnjom energije, čime bi se olakšala postupna radikalna promjena u načinu na koji se energija koristi u sektoru zgradarstva;
- j. promicanje korištenja obnovljivih izvora energije u svim sektorima zgradarstva/građevinarstva (zgradama javne namjene i stambenom sektoru) primjerice ugradnjom sustava za solarno grijanje, toplana koje rade na biomasu itd., visokoučinkovita kogeneracija na bazi obnovljivih izvora energije, time zamjenjujući konvencionalno korištena goriva i pružajući stabilne i sigurne neovisne izvore energije, što je od izrazite važnosti u slučaju zabačenijih područja;
- k. aktivnosti povezane s upravljanje, edukacijom i komunikacijom: pomoć u uspostavi kapaciteta za energetske mjere u općinama/županijama, priprema planova energetske učinkovitosti na regionalnoj/lokalnoj razini, uvođenje IT-programa za kontinuirano praćenje i analizu potrošnje energije, radionice za širu javnost, edukacija energetskih savjetnika, promotivne aktivnosti (materijali za informiranje, brošure, reklame, spotovi)

4.3.2

- l. ulaganja u mrežu centralnog grijanja – renovacija i modernizacija, uključujući mjere usmjerene smanjivanju gubitka topline, vode i pare
- m. renovacija kotlova i ulaganja u čišće i efikasnije tehnologije, uključujući potencijalni prelazak na korištenje obnovljivih izvora energije (primarno na biomasu) i integraciju bioplina u javni sustav grijanja.
- n. javna osviještenost i informativne kampanje o korištenju sustava centralnog grijanja
  - mjere povećavanja učinkovitosti sustava javne rasvjete, tj. zamjena trenutnih svjetala učinkovitijima, uključujući uvođenje LED-tehnologije u široj mjeri

Vodeća načela za odabir operacija

Što se tiče posebnog cilja 4.3.1, posebna bi se pozornost posvetila primjeni integriranog pristupa (gdje je moguće), odnosno da se primijene i spoje mjere povezane s energetskog učinkovitosti i obnovljivim izvorima energije u zgradama koje će se renovirati.

Što se tiče sustava centralnog grijanja, ulaganja će biti usmjerena na postojeći sustav, odnosno odabir će se ograničiti na trenutnih 18 urbanih područja sa ugrađenim sustavom centralnog grijanja, pri čemu će se prednost dati područjima na kojima se centralno daljinsko grijanje više koristi. Istovremeno, u tijeku odabira radnji, posebno će se paziti da su ulaganja namijenjena centralnom grijanju usklađena s ulaganjima u sklopu posebnog cilja 4.3.1 zato što glavni korisnik sustava centralnog grijanja predstavlja sektor zgrada (kućanstva i javna infrastruktura) u cilju razvijanja integralnog koncepta (za sustav daljinskog grijanja i zgrade spojene na to centralno grijanje).

Što se tiče sustava javne rasvjete, sva ulaganja moraju biti uklopljena u akcijske planove za energetske učinkovitu javnu rasvjetu, a koje razvijaju lokalna i regionalna nadležna tijela.

Za većinu ulaganja planiranih u okviru ovog prioriteta u načelu je osiguran značajan izvor prihoda te se stoga mora posebno pripaziti da se izbjegne prekomjerno (javno) financiranje i omogući adekvatna financijska poluga u pogledu privatnih resursa.

Planirano korištenje financijskih instrumenata

Financijski se instrumenti namjeravaju koristiti za potrebe oba posebna cilja pod ovim prioritetom ulaganja zbog same prirode planiranih ulaganja. Međutim, struktura provedbenog programa koji najbolje odgovara ovim vrstama ulaganja još je uvijek u razvoju i postupku dogovaranja sa Svjetskom bankom i Jaspersom.

Planirano korištenje velikih projekata

Nije predviđeno

Zajednički pokazatelji ostvarenja za EFRR

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj (<i>naziv pokazatelja</i>)	Mjerna jedinica	Fond	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	smanjenje potrošnje primarne energije zgrade javne namjene	GWh/god.	EFRR	550	2.NEEAP	godišnje
	broj kućanstava s poboljšanom klasifikacijom prema potrošnji energije	kućanstva	EFRR	63 294	2.NEEAP	godišnje

Pokazatelji ostvarenja za pojedini program za EFRR

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Fond	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	smanjenje potrošnje struje za potrebe javne rasvjete	% po god.	EFRR	bit će utvrđeno naknadno	Ministarstvo gospodarstva Fond za energetske učinkovitost	godišnje
	ukupne uštede u vidu energetske učinkovitosti u sustavu centralno grijanja	PJ	EFRR	bit će utvrđeno naknadno	Ministarstvo gospodarstva	godišnje

4.4. Prioritet ulaganja

Razvijanje i provođenje pametnih distribucijskih sustava niskih i srednjih napona

Fond

Europski fond za regionalni razvoj

4.4.1. Posebni cilj	Uvođenje pametnih mreža u pilot-područjima
<p>Hrvatska elektroenergetska mreža sastoji se od:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 7300 km prijenosnog sustava, od čega se većina nalazi na razini 110 kV, te - 135 000 km mreže distribucijskog sustava (uključujući veze između kućanstava), s velikom većinom na razinama od 10 kV i 0,4 kV. <p>Distribucijski sustav niskog i srednjeg napona (do 100kV) obilježava njegova relativna starost (izgrađen 60.-ih i 70.-ih godina 20. stoljeća), zbog čega dolazi do značajnih problema u pogledu učinkovitosti i pouzdanosti. Što se učinkovitosti tiče, gubici u distribucijskoj mreži iznose 9 % (od ukupne potrošnje struje na distribucijskoj razini).</p> <p>Što se tiče uvođenja novih tehnologija (uglavnom na temelju IT-a) u distribucijske sustave, korištenje je praktički tek započelo. To se odnosi na razvoj pametnog mjernog sustava (za rješavanja primarno u sklopu Posebnog cilja 4.3.1) i pametne mreže. Prema tome, ovim bi se posebnim ciljem trebalo usmjeriti na pružanje pomoći u inicijalno (pilot) uvođenje pametnih ploča u hrvatsku distribucijsku mrežu. Dotičnim će se mjerama postići sigurnost opskrbe i smanjenje tehničkih gubitaka kao i emisija CO₂.</p>	

Pokazatelji rezultata za pojedini program za EFRR								
Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Kategorija regije	Početna vrijednost	Početna godina	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	<i>smanjenje gubitaka u distribucijskim mrežama u kojima je proveden koncept „pametne mreže“ (od ukupne potrošnje na razini distribucije)⁵⁴.</i>	%	slabije razvijena	9	2012.	6	Ministarstvo gospodarstva Operator distribucijskog sustava	godišnje

Aktivnosti koje će se podržati u okviru prioriteta ulaganja
<p>Glavne ciljne skupine i korisnici (Javne) tvrtke zadužene za distribucijsku mrežu (<i>operater distribucijskog sustava</i>), tijela lokalne vlasti</p> <p>Primjeri aktivnosti koje će se financirati za ostvarivanje posebnih ciljeva:</p> <ul style="list-style-type: none"> • promicanje i uvođenje tehnologija pametnih mreža u odabranim područjima kao i drugih mjera upravljanja energijom povezanih s informatičkim tehnologijama (poput automatizacije i daljinskog upravljanja) kojima se jača i slaže potrošnju s proizvodnjom • aktivnosti pripreme projekata

⁵⁴ Budući da gotovo uopće nema uvedenih pametnih mreža, prosječni se gubitak u elektrodistribuciji uzima kao početna vrijednost.

Vodeća načela za odabir operacija

Pilot-područja koje će biti obuhvaćena ovim ciljem odabire Ministarstvo gospodarstva i operatori sustava imajući na umu tehničke i gospodarske kriterije. S obzirom na prirodu ulaganja i dostupnost resursa, procjena je da bi samo 3-5 lokacija (pilot-područja) bilo podložno financiranju.

Planirano korištenje financijskih instrumenata

Nije predviđeno.

Planirano korištenje velikih projekata

Nije predviđeno.

Opći pokazatelji neposrednih rezultata za EFRR

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj (<i>naziv pokazatelja</i>)	Mjerna jedinica	Fond	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	br. novih korisnika energije spojenih na pametne mreže	br.	EFRR	bit će utvrđeno kasnije	Ministarstvo gospodarstva	godišnje

Okvir uspješnosti										
Prioritetna os	Vrsta pokazatelja	Identifikacijska oznaka	Pokazatelj ili ključni provedbeni korak	Mjerna jedinica	Fond	Kategorija regije	Ključna etapa za 2018.	Konačni cilj (2023.)	Izvor podataka	Objašnjenje značaja pokazatelja, po potrebi
Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije	financijski pokazatelj		ukupni iznos ovjerenih prihvatljivih izdataka koji su u računovodstvenom sustavu tijela za ovjeravanje	EUR	EFRR	slabije razvijena	123,475,833	531,810,805	MF	Trenutna ključna etapa predstavlja pravilo N+3 za PO uz izuzetak od 6% od sredstava za prioritet (tj. 6 % neto dodjele za 2014. i 2015.).
	pokazatelj ostvarenja		smanjenje potrošnje primarne energije zgrada javne namjene	GWh/god	EFRR	slabije razvijena	bit će utvrđeno naknadno	550	2.NEEAP	
	pokazatelj ostvarenja		br. kućanstava s poboljšanom klasifikacijom potrošnje energije	br.	EFRR	slabije razvijena	bit će utvrđeno naknadno	63 294	2.NEEAP	
	ključni provedbeni korak		br. zgrada (stambenih z. i z. javne namjene) za čiju su energetska obnovu potpisani ugovori o izvođenju	br.	EFRR	slabije razvijena	bit će utvrđeno naknadno	bit će utvrđeno naknadno	FZOEU	

			radova							
--	--	--	--------	--	--	--	--	--	--	--

Kategorije intervencije⁵⁵

Tablica 7.: Dimenzija 1. – Područje intervencija		
Fond	<i>EFRR</i>	
Kategorija regije	<i>slabije razvijena</i>	
Prioritetna os	Šifra	Iznos (EUR)
Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije	010 Obnovljiva energija: solarna energija	35,000,000
	011 Obnovljiva energija: biomasa	60,000,000
	013 Obnova energetske učinkovitosti javne infrastrukture, demonstracijski projekti i mjere potpore	191,810,805
	014 Obnova energetske učinkovitosti postojećih stanova, demonstracijski projekti i mjere potpore	90,000,000
	015 Sustavi pametne distribucije energije pri srednjim i niskim razinama voltaže (uključujući pametne mreže i IKT sustave)	20,000,000
	016 Visoko učinkovita kogeneracija i centralizirano grijanje	70,000,000
	068 Energetska učinkovitost i demonstracijski projekti u MSP-ovima i mjere potpore	30,000,000
	069 Potpora ekološki prihvatljivim proizvodnim procesima i učinkovitost resursa u MSP-ovima	25,000,000
	070 Promicanje energetske učinkovitosti u velikim poduzećima	10,000,000

Tablica 8.: Dimenzija 2. – Oblik financiranja		
Fond	<i>EFRR</i>	
Kategorija regije	<i>slabije razvijena</i>	
Prioritetna os	Šifra	Iznos (EUR)
Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije	01 Bespovratna sredstva	531,810,805

⁵⁵Iznosi uključuju ukupnu potporu Europske unije (glavna dodijeljena sredstva i dodijeljena sredstva iz pričuve na osnovi postignutih rezultate).

Tablice 9.: Dimenzija 3. – Vrste teritorija		
Fond	<i>EFRR</i>	
Kategorija regije	<i>slabije razvijena</i>	
Prioritetna os	Šifra	Iznos (EUR)
Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije	01 Velika urbana područja	100,000,000
	02 Mala urbana područja	150,000,000
	07 Nije primjenjivo	281,810,805

Tablica 10.: Dimenzija 4. – Mehanizmi teritorijalne provedbe		
Fond	<i>EFRR</i>	
Kategorija regije	<i>slabije razvijena</i>	
Prioritetna os	Šifra	Iznos (EUR)
Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije	01 Integrirano teritorijalno ulaganje - urbano	60,000,000
	07 Nije primjenjivo	471,810,805

Sažetak planiranog korištenja tehničke pomoći uključujući, po potrebi, uključujući aktivnosti za jačanje administrativnog kapaciteta tijela uključenih u upravljanje i kontrolu programa i korisnike

Ovom su prioritetnom osi predviđene sljedeće vrste mjera u sklopu glavne tehničke pomoći:

- promotivne aktivnosti kojima se želi potaknuti razne dionike (građane, privatni sektor, itd.) na bolje provođenje mjera povezanih s energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije te bolje upravljanje energijom;
- pružanje pomoći relevantnim nadležnim tijelima i korisnicima u pripremi i provedbi mjera povezanih s energetske učinkovitosti i obnovljivih izvorima energije budući da su izrazito kompleksne i zahtijevaju posebno (pred)znanje.

Priprema projekta predstavlja horizontalnu aktivnost u sklopu prioritetne osi (primjenjivo na sve posebne ciljeve).

Prioritetna os 5. Zaštita okoliša, prilagodba klimatskim promjenama i održivost resursa

U skladu s mogućnošću navedenom u članku 87. stavku 1. Uredbe o zajedničkim odredbama (UZO) prioritetna os 5 pokriva dva tematska cilja (TC 5 - Promicanje prilagodbe klimatskim promjenama, sprečavanje rizika i upravljanje rizicima i TC 6 - Očuvanje i zaštita okoliša i promicanje učinkovitosti resursa) i dva izvora financiranja - EFRR i KF.

Prirodni je okoliš jedna od najvažnijih hrvatskih vrijednosti, kojoj prijete prirodne nesreće koje su već očite te koje će se vjerojatno događati i češće u budućnosti zbog klimatskih promjena. Hrvatska planira ulagati u poboljšanje usluga ekosustava na način koji bi omogućio očuvanje i mudro upravljanje prirodnim resursima, a istovremeno olakšao smanjenje rizika klimatskih promjena koji prijete i prirodnom i izgrađenom okolišu. To znači da bi kod svakog ulaganja u prirodni ili kulturni kapital trebalo uzeti u obzir potencijalne klimatske rizike.

Nadalje, ulaganja i aktivnosti koje će biti izvršene u vezi s TC 6, s ciljem očuvanja okoliša, s jedne strane, i TC 5, prilagodbom klimatskim promjenama i povezanim sprečavanjem rizika i upravljanjem rizicima, s druge strane, blisko su međusobno povezane. Primjerice, integrirano upravljanje vodnim tijelima uključuje s jedne strane očuvanje i poboljšanje kvalitete i količine raspoloživih zaliha vode (što je riješeno u sklopu TC 6 korištenjem KF-a), a s druge strane uspostavljanje odgovarajućeg sustava zaštite od poplave (što je riješeno u sklopu TC 5 kao jedan od glavnih potencijalnih rizika korištenjem EFRR-a). Stoga će takva uspostava prioritetnih osi (kombiniranje dva tematska cilja) **poboljšati tematsku dosljednost potpore strukturnih fondova** dopuštajući komplementarna ulaganja u sklopu dva TC-a i fondova.

Korištenje ovog integriranog pristupa i izrađivanje programa i projekata koji uzimaju u obzir TC 5 i TC 6 trebalo bi **povećati utjecaj razvoja i učinkovitosti ulaganja i potpore Unije**, te bi trebalo rezultirati zdravim, otpornim i sigurnim zajednicama, a istovremeno smanjiti utjecaj na prirodni okoliš. Rješavanje dvaju tematskih ciljeva zasebno, u slučaju Hrvatske, zahtijevalo bi sofisticirane koordinacijske mehanizme koji su znatno pojednostavljeni zadržavanjem u sklopu iste prioritetne osi, čime su potrebna ulaganja međusobno povezana.

Konačno, kombiniranje dvaju tematskih ciljeva i fondova smatra se prihvatljivim imajući u vidu raspodjelu ESI fondova u sklopu TC 5 koji predstavljaju 1,7% ukupne raspodjele OP-a (dok je 30% sredstava OPKK-a raspoređeno u TC 6). Zato se kombiniranjem dvaju TC-a i fondova nastoji izbjeći zadržavanje manje količine izdataka u prioritetnoj osi i smanjivanje financijske fleksibilnosti.

5.1. Prioritet ulaganja	Podrška ulaganju za prilagodbu klimatskim promjenama, uključujući pristupe temeljene na ekosustavu
--------------------------------	---

Fond	Europski fond za regionalni razvoj
-------------	---

5.1.1. Posebni cilj	Poboljšanje sustava za praćenje klimatskih promjena, prognoziranje, planiranje i provedbu mjera prilagodbe klimatskim promjenama
----------------------------	---

Hrvatska treba ostvariti pomak sa reaktivnog na proaktivni pristup kada su u pitanju klimatske promjene. U praksi to znači prijelaz s reaktivnih aktivnosti saniranja štete na proaktivne aktivnosti, odnosno prilagodbu životnih uvjeta i gospodarskog okruženja trendovima klimatskih promjena. U tom smislu, smatra se da će opća Nacionalna strategija za prilagodbu klimatskim promjenama biti razvijena do kraja 2016., nakon čega će biti donesen Akcijski plan uključivanja prilagodbe klimatskim promjenama u sektorske strategije. Tim će se

strateškim dokumentima definirati buduće aktivnosti prilagodbe koje će biti financirane unutar ovog prioriteta ulaganja u potonjoj fazi.

U međuvremenu, kao strateški okvir koristit će se Šesto nacionalno izvješće o klimatskim promjenama u sklopu Okvirne konvencije Ujedinjenih naroda o promjeni klime (UNFCCC) koje je hrvatska Vlada usvojila u siječnju 2014., zbog toga što utvrđuje nekoliko područja ili vrsta aktivnosti koje su predodređene da budu od presudne važnosti za otpornost i prilagodbu klimatskim promjenama. To se prvenstveno odnosi na modernizaciju i dovršetak sustava za praćenje i predviđanje klimatskih promjena, odnosno poboljšanje kvalitete i raspoloživosti meteoroloških (klimatoloških i hidroloških) podataka i povezane infrastrukture koja će omogućiti bolje razumijevanje klimatskih promjena te stoga pomoći u izradi prihvatljivijih politika i mjera. Kao dodatak tome, Šesto nacionalno izvješće preporuča mjere u ranjivim sektorima, kao što su jačanje primijenjenih istraživanja za mjere prilagodbe u Hrvatskoj (koje su povezane s utjecajem klimatskih promjena i potrebama prilagodbe u relevantnim sektorima) te izgradnja svijesti i izgradnja kapaciteta na nacionalnoj i lokalnoj razini.

Ovaj prioritet ulaganja predstavlja sveobuhvatni okvir i preduvjete za aktivnosti koje su usmjerene na prilagodbu učincima klimatskih promjena. U tom smislu, glavni rezultati koji bi trebali biti postignuti u okviru ovog prioriteta ulaganja odnose se na relevantne mjere, znanstveno istraživanje, prikupljanje podataka i alate za modeliranje koji će pridonijeti boljem planiranju mjera prilagodbe. Rezultati će osigurati da 100% teritorija Hrvatske bude obuhvaćeno redovitim praćenjem i evaluacijom utjecaja klimatskih promjena, kao i alatima za modeliranje za ocjenu utjecaja klimatskih promjena i utjecaja potencijalnih mjera prilagodbe. Ostali važni rezultati vezani su za podizanje kapaciteta i znanja, uključujući javnu svijest o izdržljivosti i prilagodbi.

Pokazatelji rezultata za pojedine programe za EFRR

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica za pokazatelj	Kategorija regije	Početna vrijednost	Početak godina	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	Dio teritorija pod redovitim praćenjem i evaluacijom utjecaja klimatskih promjena	%	Slabije razvijena	0	2013.	100	DHMZ	godišnje

Aktivnosti koje će se podržati u okviru prioriteta ulaganja

Glavne ciljne skupine i korisnici

Državna tijela koja se bave klimatskim promjenama (Ministarstvo, meteorološka služba), Hrvatske vode, lokalne vlasti, NVO-ovi, istraživačke i akademske institucije.

Primjeri aktivnosti koje će se financirati radi ostvarivanja posebnih ciljeva

Provedba mjera za prilagodbu klimatskim promjenama u ranjivim sektorima.

- Mjere za poboljšanje kvalitete i raspoloživosti podataka u svrhu praćenja klime, prikupljanja podataka, modeliranja, analize i predviđanja podataka povezanih s klimom, uključujući sustav upozorenja, što je ključni preduvjet za odgovarajuće planiranje i provedbu mjera prilagodbe. To uključuje primijenjena istraživanja povezana s utjecajem klimatskih promjena i potrebama

prilagodbe.

- Jačanje administrativnih, tehničkih i znanstvenih kapaciteta za procjenu utjecaja klimatskih promjena u ranjivim sektorima.
- Izgradnja svijesti o utjecaju klimatskih promjena na nacionalnoj i lokalnoj razini, čime se omogućuje efikasnije uvođenje mjera prilagodbe. To će uključivati komunikacijsku strategiju, radionice i javne događaje, pripremu i distribuciju edukacijskih materijala, savjetovanje stanovništva, internetske informacijske portale itd.
- Integracija klimatskih promjena u postupak planiranja pripremom akcijskih planova prilagodbe klimatskim promjenama na lokalnim razinama, integracija mjera prilagodbe u sve strateške i razvojne dokumente, razvoj planova za sprečavanje utjecaja klimatskih promjena u sektorima ranjivima na klimatske promjene i razvoj metoda i normi za provedbu mjera prilagodbe.

Vodeća načela za odabir operacija

Odabir operacija temeljit će se na odgovarajućoj i objektivnoj ocjeni prijedloga projekta, nakon transparentnih poziva. Glavni će kriterij biti:

- doprinos operacije posebnom cilju postavljenom za pojedini prioritet ulaganja.

Ostali kriteriji koji će se razmatrati:

- zrelost, smanjivanje rizika povezanog s odgovarajućom provedbom i značajnim rezultatima
- integracija postojećih struktura ili infrastruktura
- sukladnost s europskim i nacionalnim zakonodavstvom (sektorske ili horizontalne politike itd.)
- ekonomičnost (najbolja vrijednost za novac).

Planirano korištenje financijskih instrumenata

Nije predviđeno

Planirano korištenje velikih projekata

Nije predviđeno

Pokazatelji ostvarenja za pojedine programe za EFRR, ESF i KF (po prioritetu ulaganja)

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica za pokazatelj	Fond	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	Broj potpuno automatskih površinskih meteoroloških postaja (na zemlji i moru), visinske stanice	Br.	EFRR	Bit će naknadno definirano	Meteorološka i hidrološka služba	Godišnje

5.2. Prioritet ulaganja

Promicanje ulaganja koja se odnose na posebne rizike, osiguranje otpornosti na katastrofe i razvoj sustava za upravljanje katastrofama

Fond

Europski fond za regionalni razvoj

5.2.1. Posebni cilj

Povećavanje kapaciteta i opremanje za upravljanje rizicima na nacionalnoj i regionalnoj razini

U posljednjih je 17 godina (razdoblje od 1995. do 2012.) zabilježena šteta uzrokovana elementarnim nepogodama u ukupnoj vrijednosti od 3 milijarde eura (poplave, suše, požari, led, oluje i tuče), a samo je 4,3% tog iznosa bilo nadoknađeno (iz državnog proračuna). Najveće su štete uzrokovane poplavama i sušama, ali je također potrebno naglasiti da je u prosjeku (tijekom posljednjih 10 godina) bilo 245 požara godišnje, koji su opožarili 9.000 ha. Ovi podaci pokazuju velike izravne financijske gubitke uzrokovane katastrofama, a postoje još i drugi neizravni troškovi koje treba uzeti u obzir (primjerice ekološki). Zbog toga Hrvatska treba nastaviti razvijati upravljanje katastrofama kako bi štete nastale zbog nepovoljnih vremenskih uvjeta bile svedene na najmanju moguću mjeru.

U tom se roku priprema cjelovita procjena rizika uključujući mapiranje i rangiranje rizika (predviđeno do kraja 2015.) nakon čega slijedi strategija smanjivanja rizika od katastrofa. Procjena rizika zato predstavlja preduvjetni korak koji će između ostaloga identificirati i utvrditi prioritete rizike koje bi Hrvatska trebala riješiti u najbližoj budućnosti (nakon 2015.), djelomično pomoću sredstava u okviru ovog posebnog cilja.

Međutim, čak se i u ovom trenutku može zaključiti da trenutni sustav upravljanja katastrofama treba biti razvijen i poboljšan jačanjem administrativnih i tehničkih kapaciteta, te da bi Hrvatska trebala težiti smanjenju nedostataka kontinuiranim smanjenjem rizika u svim područjima, podignuti svijest, obrazovati, opremiti i pripremiti stanovništvo i spasilačke ekipe te težiti održivom razvoju.

Kao što je naznačeno, konkretni prioriteti i ulaganja povezani s rizicima slijedit će dosljednu analizu rizika i nedostatka kapaciteta (procjena rizika). Međutim, određena ulaganja "bez žaljenja" uglavnom u nestrukturane (ne-infrastrukturne) mjere, u međuvremenu mogu biti financirana posebno u vezi s mjerama izgradnje kapaciteta za upravljanje rizicima od katastrofa (uključujući opremanje), razvojem dokumentacije povezane s posebnim rizicima [npr. sustav prognoziranja poplava (modeliranje), aktivnosti obrazovanja i podizanja svijesti, te konačno aktivnosti pripreme programa).

U smislu posebnih rizika, treba spomenuti zaštitu od poplava, s obzirom na to da se trenutno izrađuju mape opasnosti i rizika od poplava, te da će one odrediti prioritete mjere ulaganja u smislu infrastrukture za poplave (to će također uključivati i procjenu rizika od podizanja razine mora na obalnim područjima, prvenstveno na niskim otocima i riječnim deltama, koji su podložne obalnim plavljenjima i salinizaciji). Mape opasnosti i rizika od poplava također su predviđene do kraja 2015., a njihovi će rezultati biti integrirani u procjenu rizika.

Pokazatelji rezultata za pojedine programe za EFRR/KF

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica za pokazatelj	Kategorija regije	Početa vrijednost	Početak na godina	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	Broj odgovarajuće obrazovanog osoblja (organizacija odgovornih za upravljanje rizikom/katastrofama)	Br.	Slabije razvijena	0	2014.	200	DUZS	godišnje

Aktivnosti koje će se podržati u okviru prioriteta ulaganja

Glavne ciljne skupine i korisnici

Državna tijela i organizacije odgovorne za upravljanje rizikom/katastrofama i prikupljanje podataka (Državna uprava za zaštitu i spašavanje, Meteorološka služba, ostala odgovorna ministarstva i agencije itd.), Hrvatske vode i regionalne (županije) i lokalne vlasti.

Primjeri aktivnosti koje će se financirati radi ostvarivanja posebnih ciljeva

Specifična (infrastrukturna) prioritetna ulaganja i povezane aktivnosti bit će definirane do kraja 2015. u sklopu procjene rizika. Niže navedene aktivnosti su one koje mogu biti implementirane u međuvremenu, s obzirom na to da su horizontalne prirode:

Prevenција:

- Programi za podizanje svijesti o riziku, promicanje i obrazovanje, čime se stvaraju otporne zajednice
- Priprema specifičnog projekta u sektorima od velikog rizika putem trenutno razvijenih nacionalnih strateških dokumenata (procjena opasnosti)

Spremnost:

- Mjere za organizacijski razvoj i razvoj kapaciteta svih organizacija za zaštitu od katastrofa i upravljanje katastrofama, uključujući razvoj i uspostavu sustava ranog upozoravanja, čime se stvaraju preduvjeti za odgovarajuće mjere sprečavanja katastrofa, odgovora na njih i upravljanja njima (odnosno, prije završetka procjene rizika, podizanje svijesti o važnosti znanja o tome da će rizik biti prioritet)
- Poboljšanje planiranja i određivanja prioriteta ulaganja u upravljanje rizicima od poplava, razvijajući podatke i alate za točno modeliranje poplava i procjenu rizika, uključujući utjecaje mjera za sprečavanje poplava

Odgovor:

- Nabava i izgradnja opreme i infrastrukture za smanjenje katastrofe/odgovor na katastrofu uključujući, ali ne i ograničavajući se na, komunikacijski sustav za pružanje usluga spašavanja i ublažavanja posljedica na pogođenim područjima.

Vodeća načela za odabir operacija

Odabir operacija temeljit će se na procjeni rizika kojom će se utvrditi prioriteti na nacionalnoj razini s ciljem smanjenja najvećih i najizvjesnijih rizika. Financiranje operacije zatim će biti usmjereno sustavnom smanjenju tih (najvećih) rizika. Sve aktivnosti mekih mjera, kao što su podizanje svijesti i izgradnja kapaciteta za opremanje i zaštitu infrastrukture, bit će u skladu s ciljevima procjene rizika.

Planirano korištenje financijskih instrumenata

Nije predviđeno

Planirano korištenje velikih projekata

Nije predviđeno

Pokazatelji ostvarenja za pojedine programe za EFRR

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj (naziv pokazatelja)	Mjerna jedinica	Fond	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	Broj aktivnosti osposobljavanja/obrazovanja (za osobe zaposlene u organizacijama koje su odgovorne za upravljanje rizikom/katastrofama)	Br.	EFRR	10	DUZS	godišnje

6.1. Prioritet ulaganja

Ulaganje u sektor otpada kako bi se ispunili zahtjevi pravne stečevine Unije o zaštiti okoliša te kako bi se obuhvatile potrebe, koje su utvrdile države članice, za ulaganjima koja nadilaze te zahtjeve

Fond	Kohezijski fond
-------------	------------------------

6.1.1. Posebni cilj	Razvijanje infrastrukture za gospodarenje otpadom kako bi se uspostavio integrirani sustav gospodarenja otpadom i smanjili rizici koji se odnose na otpad
----------------------------	--

Prema opisu iz Poglavlja 1, nacionalni sustav gospodarenja otpadom treba se postupno mijenjati u skladu s načelima i ciljevima koje je postavila Nacionalna strategija gospodarenja otpadom, a to su:

- izbjegavanje proizvodnje i smanjenje količine otpada na izvoru i količine otpada za odlaganje, s istovremenim povećanjem dobivanja materijala i energije iz otpada;
- razvoj infrastrukture za integrirani sustav gospodarenja otpadom IVO (Izbjegavanje-Vrednovanje-Odlaganje);
- smanjenje rizika od otpada.

U skladu s ovim ciljevima jest i potreba da se osigura sukladnost s odredbom relevantnih Direktiva Europske unije (prvenstveno one o odlaganju otpada). Preciznije, u sklopu Ugovora o pristupanju Hrvatska je preuzela obvezu, s jedne strane da osigura postupno smanjenje odlaganja biološkog otpada u odnosu na 1997. (za 50% do kraja 2016. i za 35% do kraja 2020.) i s druge strane da osigura sukladnost svih postojećih odlagališta otpada s direktivama Europske unije do kraja 2018. s usporednim postupnim smanjenjem odlaganja otpada na postojeća odlagališta koja ne udovoljavaju tim direktivama u razdoblju od 2013. do 2018.

Sav komunalni otpad koji nije bio recikliran ili ponovo upotrijebljen obradit će se prije konačnog zbrinjavanja te će se u tu svrhu dalje razvijati odgovarajuća infrastruktura za integrirani sustav gospodarenja otpadom koja se sastoji od županijskih/regionalnih centara za gospodarenje otpadom, a provest će se i odgovarajuća sanacija, rehabilitacija i zatvaranje postojećih postrojenja za gospodarenje otpadom (odlagališta otpada) koja ne udovoljavaju direktivama. Cjelokupni sustav gospodarenja otpadom bit će poboljšan putem praćenja otpada, te planiranjem i gospodarenjem krutim otpadom.

Posebni tokovima otpada i opasnim otpadom upravljat će se na odgovarajući način i u skladu s pravnom stečevinom (npr. medicinski otpad, gume, građevinski otpad, itd.). Bit će uspostavljen središnji sustav gospodarenja otpadom koji će pružiti točne i pouzdane informacije o svim tokovima otpada.

Ciljevi i ulaganja u sklopu ovoga prioriteta ulaganja predstavljaju nastavak aktivnosti u sklopu Operativnog programa Okoliš 2007. - 2013. te kao takvi predstavljaju jedan od dva najvažnija prioriteta (izuzev gospodarenja vodama) unutar prioritetne osi 5 ovog Operativnog programa.

Pokazatelji rezultata za pojedine programe za KF								
---	--	--	--	--	--	--	--	--

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica za pokazatelj	Kategorija regije	Početna vrijednost	Početa godina	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	Udio komunalnog otpada odloženog na ili u zemlju	%		92	2011.	bit će naknadno definirano	EUROSTAT	godišnje

6.1.2. Posebni cilj	Poboljšanje sustava gospodarenja otpadom s ciljem povećanja odvojenog sakupljanja i recikliranja/ponovne uporabe otpada
----------------------------	--

Aktivnosti u sklopu ovog posebnog cilja bit će usmjerene na uspostavu sustava za odvojeno sakupljanje kako bi se povećala stopa ponovne upotrebe i recikliranja, s ulaganjima u opremu za odvojeno sakupljanje, reciklažna dvorišta, postrojenja za reciklažu i ponovnu upotrebu te slična postrojenja. Prema Zakonu o

održivom gospodarenju otpadom, lokalne su općine u Hrvatskoj obvezne uspostaviti sustav odvojenog sakupljanja. Kombinirat će se financiranje iz KF-a i nacionalnih izvora kako bi se u svakoj lokalnoj općini u Hrvatskoj uspostavio sustav odvojenog sakupljanja, koji će, u kombinaciji s mjerama za smanjenje proizvodnje otpada, rezultirati povećanjem količine komunalnog otpada poslanog na recikliranje, ponovnu upotrebu ili oporabu.

Stoga će ovaj prioritet ulaganja pridonijeti promjeni trenutnog sustava gospodarenja otpadom u skladu s hijerarhijom otpada uspostavljenom Zakonom i Strategijom o održivom gospodarenju otpadom, a ona uključuje 1. poticanje i jačanje prevencije, 2. ponovnu upotrebu 3. recikliranje i ostala oporabu i 4. konačno odlaganje (navoženje otpada). Smanjenje količine nastalog otpada predviđeno je uglavnom raznim projektima vezanim uz podizanje javne svijesti, gospodarenje ambalažnim otpadom, ekološki dizajn, ekološki prijateljske proizvode, itd. Bit će uspostavljen sustav odvojenog sakupljanja kako bi se povećala stopa ponovne upotrebe i recikliranja ulaganjima u reciklažna dvorišta i slična postrojenja.

Daljnje su mjere planirane kako bi se povećao kapacitet recikliranja s ciljem zbrinjavanja povećane količine otpada poslanog na oporabu ili ponovnu upotrebu. Kombinirani učinak ovih rezultata pridonijet će postizanju glavnog cilja, a to je doseganje stope recikliranja kućanskog i sličnog otpada (papir, staklo, metal, plastika) od 50%.

Pokazatelji rezultata za pojedine programe za KF

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica za pokazatelj	Kategorija regije	Početna vrijednost	Početna godina	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	Stopa recikliranja kućanskog i sličnog otpada (papir, staklo, metal, plastika)	%		26,2	2012.	50	EUROSTAT	godišnje

Aktivnosti koje će se podržati u okviru prioriteta ulaganja

Glavne ciljne skupine i korisnici:

Državna tijela i organizacije odgovorne za planiranje i nadzor gospodarenja otpadom; tijela lokalne vlasti, komunalna poduzeća za otpad, tvrtke, NVO-ovi

Primjeri aktivnosti koje će se financirati radi ostvarivanja posebnih ciljeva:

6.1.1.

- Izgradnja nove infrastrukture za gospodarenje otpadom uključujući centre za gospodarenje otpadom na županijskoj/regionalnoj razini (postrojenja za pročišćavanje, pretovarne stanice, itd.) (predviđeno je 12 centara za gospodarenje otpadom) i postrojenja za obradu opasnog otpada, čime bi se postigla obrada i konačno rješenje za otpad u skladu sa zahtjevima EU-a
- Opskrba posebnom opremom (kompaktori, posebna vozila za odvoz smeća, buldožer i ostala oprema u funkciji centra za gospodarenje otpadom)
- Kondicioniranje i sanacija/zatvaranje/obnova postojećih odlagališta komunalnog otpada, nereguliranih odlagališta i "žarišnih točaka", što će pridonijeti smanjenju učinaka neadekvatnog gospodarenja otpadom na okoliš

- Aktivnosti pripreme projekta
- 6.1.2.
- Mjere za uvođenje i poboljšanje odvojenog sakupljanja, oporabe, recikliranja i ponovnog korištenja otpada, čime se omogućava efikasnije upravljanje resursima i smanjenje štetnosti za okoliš (uključujući emisije)
  - Ulaganja u reciklažna postrojenja, centre i dvorišta kako bi se omogućio efikasan i povoljan sustav ponovne upotrebe i reciklaže
  - Mjere za poboljšanje ukupnog sustava gospodarenja otpadom, uključujući organizacijsku potporu, IT, podizanje javne svijesti itd., koje su zapravo osnova i preduvjet za dobro funkcioniranje cjelovitog sustava gospodarenja otpadom te bi kao takve trebale pridonijeti planiranim poboljšanjima, pogotovo u smislu ponovnog korištenja
  - Opsežne aktivnosti podizanja javne svijesti s ciljem smanjenja proizvodnje otpada, povećanja odvojenog sakupljanja i ponovnog korištenja
  - Aktivnosti pripreme projekta

Vodeća načela za odabir operacija

Konkretno, odabir operacija temeljit će se na odgovarajućoj i objektivnoj procjeni prijedloga projekta, nakon transparentnih poziva. Glavni će kriterij biti

- Doprinosa operacija posebnom cilju postavljenom za pojedino prioritetno ulaganje

Ostali kriteriji koji će se razmatrati:

- Zrelost, smanjivanje rizika vezanog uz odgovarajuću provedbu i značajne rezultate
- Integracija postojećih struktura ili infrastruktura uključivanjem projekata koji su tvorili fazu šire intervencije unutar prethodnog programskog razdoblja (faznost)
- Sukladnost s europskim i nacionalnim zakonodavstvom (sektorskim ili horizontalnim politikama itd.)
- Žurnost da se omoguće odgovarajuća postrojenja za gospodarenje otpadom kako bi se spriječio ekološki rizik i ispunili zakonski uvjeti
- Ekonomičnost (najbolja vrijednost za novac)
- Kvaliteta rezultata i održivost
- Priprema operacija koje su predložile međunarodne ili državne institucije, posebno onih koje su predložene za financiranje iz fondova EU-a

Planirano korištenje financijskih instrumenata

Nije predviđeno

Planirano korištenje velikih projekata

Unutar ovog prioritetnog ulaganja predviđen je jedan ili dva velika projekta, oba u vezi s izgradnjom centara za gospodarenje otpadom (CGO). Čak i nakon što se korisne sirovine zasebno prikupe, ostaje pitanje mješovitog komunalnog otpada. Mješoviti komunalni otpad potrebno je obraditi, pripremiti za uporabu ako je moguće, a ostatak zbrinuti na odgovarajući način. Kako bi se to osiguralo, potrebno je izgraditi CGO-ove. CGO se definira kao sklop funkcionalno i tehnološki povezanih zgrada i postrojenja za obradu otpada. Temeljni je zadatak CGO-a prihvatiti preostali mješoviti otpad, izdvojiti iz njega korisne sirovine za recikliranje i/ili energetske uporabe i obradu, kako bi se smanjila količina otpada koji će biti trajno zbrinut. Izgradnja ova dva CGO-a pridonijet će posebnom cilju koji se odnosi na nove operativne centre za gospodarenje otpadom. Izgradnja postrojenja za obradu otpada unutar CGO-a osigurat će dodatno razdvajanje otpada, što će također doprinijeti posebnom cilju vezanom za količinu komunalnog otpada poslanog na recikliranje, ponovnu upotrebu ili uporabu.

Zajednički pokazatelji ostvarenja za KF

Identifikacijska	Pokazatelj (naziv)	Mjerna	Fond	Ciljna	Izvor	Učestalost
------------------	--------------------	--------	------	--------	-------	------------

oznaka	pokazatelja)	jedinica		vrijednost (2023.)	podataka	izvješćivanja
	Rehabilitirana površina	Hektar	KF	bit će naknadno definirano	ISU	godišnje
	Dodatni kapacitet reciklaže otpada	tona/godina	KF	bit će naknadno definirano	ISU	godišnje

Pokazatelji ostvarenja za pojedine programe za KF						
Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica za pokazatelj	Fond	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	Uspostavljeni i potpuno djelatni novi centri za gospodarenje otpadom	Br.	KF	12	MZOIP, ISU	godišnje
	Udio lokalnih općina s uspostavljenim sustavima odvojenog sakupljanja	%	KF	100	MZOIP, AZO	godišnje
	Količina komunalnog otpada poslana na oporabu ili ponovnu upotrebu	Tona	KF	bit će naknadno definirano	AZO	godišnje

6.2. Prioritet ulaganja	Ulaganje u vodni sektor kako bi se ispunili zahtjevi pravne stečevine Europske unije koji se odnose na okoliš te kako bi se obuhvatile potrebe, koje su utvrdile države članice, za ulaganjima koja nadilaze te zahtjeve
--------------------------------	---

Fond	Kohezijski fond
-------------	------------------------

6.2.1. Posebni cilj	Poboljšanje sustava gospodarenja vodama uspostavljanjem suvremene vodoopskrbe
<p>Ukratko, sustav vodoopskrbe relativno je dobro razvijen, za razliku od sustava za skupljanje i pročišćavanje otpadnih voda. Posebno svojstvo sustava vodoopskrbe uključuje vremensku (sezonsku) i prostornu nejednakost distribucije vode, što je posebno problem u turističkim područjima tijekom ljeta.</p> <p>Daljnji razvoj vodnogospodarskog sektora temelji se na ciljevima koji su postavljeni Strategijom gospodarenja vodama, a to su: i) potreba da se osigura raspoloživost dovoljnih količina pitke vode dobre kvalitete za opskrbu stanovništva; ii) potreba da se osigura raspoloživost vode u potrebnim količinama i odgovarajuće kvalitete za razne gospodarske svrhe; iii) potreba da se ljudi i imovina zaštite od štetnih djelovanja voda i iv) potreba da se postigne i održi dobro stanje vode s ciljem zaštite vodenih ekosustava te ekosustava koji ovise o vodi.</p> <p>Ovi su ciljevi u skladu s ciljevima i odredbama relevantne Direktive o pitkoj vodi EU-a, s kojom Hrvatska mora osigurati sukladnost. Preciznije, prijelazna razdoblja propisana Ugovorom o pristupanju zahtijevaju da Hrvatska postupa u skladu s mikrobiološkim i kemijskim parametrima koji su navedeni u Prilogu I. – Dijelovima A i C Direktive o pitkoj vodi, do kraja 2018.</p> <p>Stoga će ovaj prioritet ulaganja pridonijeti postizanju i održavanju održivog gospodarenja vodnim resursima putem:</p> <ul style="list-style-type: none"> i) ulaganja u sustave vodoopskrbe, uključujući one regionalne, ii) povećanja stope priključivanja javnim sustavima vodoopskrbe, 	

iii) smanjenja gubitaka i

iv) povećanja pouzdanosti i učinkovitosti sustava vodoopskrbe.

Osiguravanjem dovoljne količine pitke vode dobre kvalitete i putem ulaganja u sustave vodoopskrbe (uključujući i one regionalne), povećanjem stope priključivanja javnim sustavima vodoopskrbe, smanjenjem gubitaka i povećavanjem pouzdanosti i učinkovitosti sustava vodoopskrbe bit će moguće postići i održati održivo gospodarenje vodnim resursima.

Pokazatelji rezultata za pojedine programe za KF

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj*	Mjerna jedinica za pokazatelj	Kategorija regije	Početna vrijednost	Početna godina	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	Smanjenje broja stanovnika koji nemaju mogućnost pristupa javnim sustavima vodoopskrbe ili onih koji nisu obuhvaćeni sustavom praćenja voda ili su priključeni na sustave koji ne zadovoljavaju mikrobiološke i/ili kemijske parametre	Broj	Nije primjenjivo	350.000	2014.	270.000	Hrvatske vode, Ministarstvo poljoprivrede	godišnje

6.2.2. Posebni cilj

Poboljšanje stanja voda razvojem sustava i mreža za sakupljanje i pročišćavanje otpadnih voda

Ciljevi ovog posebnog cilja u skladu su sa ciljevima i odredbama relevantne Direktive o odvodnji i pročišćavanju komunalnih otpadnih voda EU-a s kojima Hrvatska treba osigurati sukladnost. Kada je riječ o DPKOV-u, Hrvatska je obvezna izgraditi, odnosno poboljšati sustave odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda za 294 aglomeracije s procijenjenim opterećenjem većim od 2.000 ES do kraja 2023., s međurokovima do 31. prosinca 2018. i 31. prosinca 2020., ovisno o položaju aglomeracije.

Stoga će ovaj prioritet ulaganja pridonijeti postizanju i održavanju održivog gospodarenja vodnim resursima putem očuvanja kvalitete voda i sprečavanja degradacija voda prvenstveno u svrhu očuvanja ljudskog zdravlja i okoliša, te postizanju i održavanju dobrog stanja voda poboljšanim pročišćavanjem otpadnih voda putem

- i) ulaganja u postrojenja za prikupljanje i pročišćavanje otpadnih voda,
- ii) provedbe odgovarajućih mjera zaštite u zonama sanitarne zaštite izvora vode,
- iii) povećavanja stope priključivanja stanovništva javnim sustavima kanalizacije i
- iv) smanjenja istjecanja iz postojeće kanalizacijske mreže.

Osim toga, kako bi se ispunili zahtjevi Okvirne direktive o vodama za praćenje površinskih i podzemnih voda,

postojeći sustav za nadzor i analizu količine i kvalitete vode trebao bi se poboljšati, što će također omogućiti poboljšanje gospodarenja vodama općenito.

Ciljevi i ulaganja unutar ovog prioriteta ulaganja predstavljaju nastavak aktivnosti unutar Operativnog programa Okoliš 2007. - 2013. te kao takvi predstavljaju jedan od dva najvažnija prioriteta (osim gospodarenja otpadom) unutar prioritetne osi 5 ovog Operativnog programa.

Postizanjem i održavanjem dobrog stanja voda vodnih tijela u skladu s Planovima upravljanja slivnim područjima i putem ulaganja u postrojenja za prikupljanje i pročišćavanje otpadnih voda, provedbom odgovarajućih mjera zaštite u zonama sanitarne zaštite izvora vode, povećavanjem stope priključivanja stanovništva javnim sustavima kanalizacije te smanjenjem istjecanja iz postojeće kanalizacijske mreže bit će moguće postići održivo gospodarenje vodnim resursima kako bi se očuvalo ljudsko zdravlje i okoliš.

Pokazatelji rezultata za pojedine programe za KF

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica za pokazatelj	Kategorija regije	Početna vrijednost	Početak na godinu	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	Aglomeracije koje su postigle sukladnost s DPKOV-om	Broj	Nije primjenjivo	0	2014.	40	Hrvatske vode, Ministarstvo poljoprivrede	godišnje
	Vodna tijela s dobrim i vrlo dobrim ekološkim statusom prema pokazateljima organskog opterećenja (BOD5)	Broj	Nije primjenjivo	1.116	2014.	1.128	Hrvatske vode, Ministarstvo poljoprivrede	godišnje

Aktivnosti koje će se podržati u okviru prioriteta ulaganja

Glavne ciljne skupine i korisnici

U okviru 6.2.1.: Državna tijela i organizacije odgovorne za gospodarenje vodama, tijela lokalne vlasti, komunalne tvrtke za vodoopskrbu, Hrvatske vode

U okviru 6.2.2.: Državna tijela i organizacije odgovorne za gospodarenje i nadzor voda, tijela lokalne vlasti, komunalne tvrtke za vodoopskrbu, Hrvatske vode

Aktivnosti koje će se financirati radi ostvarivanja posebnih ciljeva

U okviru 6.2.1.:

- mjere koje bi osigurale opskrbu pitkom vodom dobre kvalitete i povećanje stope priključivanja stanovništva sustavu javne opskrbe pitkom vodom pomoću izgradnje/rekonstrukcije/dogradnje mreža opskrbe pitkom vodom kao i uređaja za pročišćavanje vode (kondicioniranje) (uključujući opskrbu mjernom opremom za sustave javne vodoopskrbe) i postrojenja za desalinizaciju kako bi se osigurala pitka voda stanovništvu udaljenih otoka i udaljenih kontinentalnih naselja

- povećana efikasnost javnog sustava vodoopskrbe (smanjenje gubitaka vode)

U okviru 6.2.2.;

- mjere koje bi povećale stopu priključenosti stanovništva na javne sustave odvodnje putem izgradnje/rekonstrukcije/dogradnje javnog sustava odvodnje (uključujući opskrbu opremom za čišćenje mreže, vozila za čišćenje septičkih jama, itd.);
- izgradnja/rekonstrukcija/dogradnja uređaja za pročišćavanje otpadnih voda, malih uređaja za pročišćavanje voda te septičkih jama i uređaja za obradu mulja (uključujući opskrbu laboratorijskom opremom, itd.) kako bi se sprečavanjem ispuštanja zagađenih voda smanjila šteta za okoliš;
- izgradnja/rekonstrukcija postaja za automatsko praćenje kvalitete vode i hidroloških podataka, razvoj alata za analizu podataka i modeliranje vode, te opskrba potrebnom opremom i postrojenjima.

Nekoliko horizontalnih aktivnosti koje su određene kako bi pružile podršku i doprinijele postizanju posebnih ciljeva 6.5.1 i 6.5.2:

- poboljšanje cjelokupnog sustava gospodarenja vodama, uključujući organizacijsku potporu, povećanje učinkovitosti komunalnih tvrtki itd. mjerama za jačanje kapaciteta koje su usmjerene na podršku reorganizaciji vodnog komunalnog sektora, na podršku usklađivanju sa zahtjevima direktive, na podršku upravljanju infrastrukturom nakon završetka projekta, itd.
- aktivnosti za pripremu projekta.

Vodeća načela za odabir operacija

Odabir kvalitetnih operacija temeljit će se na odgovarajućoj i objektivnoj procjeni prijedloga projekta, nakon transparentnih poziva.

Glavni kriteriji su sljedeći:

- doprinos i sukladnost operacija sa sektorskim strateškim i programskim dokumentima
- zrelost projekta
- integracija postojećih struktura ili infrastruktura, uključivanjem projekata koji tvore fazu šire intervencije unutar prethodnog programskog razdoblja (faznost)
- gospodarski i financijski podaci (pristup najbolje vrijednosti za novac) itd.
- kapacitet korisnika da upravljaju infrastrukturom nakon završetka projekta.

Svaki je kriterij ocijenjen i ocjena je valorizirana tijekom odabira projekata.

Planirano korištenje financijskih instrumenata

Nije predviđeno

Planirano korištenje velikih projekata

Putem ovog prioriteta ulaganja planirana je provedba nekoliko velikih projekata u razdoblju od 2014. do 2020. Prema trenutnom stanju ti su projekti upućeni na razvoj/izgradnju/rekonstrukciju regionalnih sustava vodoopskrbe (istočna Slavonija, Zagreb Istok itd.) kao i projekti u velikim aglomeracijama (Split, Kaštela-Trogir, Rijeka, Zagreb itd.).

Zajednički pokazatelji ostvarenja za KF

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj (<i>naziv pokazatelja</i>)	Mjerna jedinica	Fond	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	Dodatno stanovništvo koje ima koristi od poboljšane vodoopskrbe	osobe	KF	80.000	Hrvatske vode, Ministarstvo poljoprivrede	godišnje
	Dodatno stanovništvo	ekvivalent	KF	1,000.000	Hrvatske	godišnje

	koje ima koristi od poboljšano pročišćavanja otpadnih voda	stanovništva			vode, Ministarstvo poljoprivrede	
--	--	--------------	--	--	--	--

6.3. Prioritet ulaganja	Očuvanje, zaštita, promicanje i razvoj prirodne i kulturne baštine
--------------------------------	---

Fond	Europski fond za regionalni razvoj
-------------	---

6.3.1. Posebni cilj	Unapređenje zaštite i korištenja kulturne baštine u svrhu razvoja sadržaja i usluga povezanih s turizmom
----------------------------	---

Hrvatska kulturna baština (uključujući pejzažnu arhitekturu, nepokretne i pokretne spomenike kulture i nematerijalnu baštinu) bogata je i jedinstvena, zbog čega Hrvatska ima velik i atraktivan potencijal za kulturni turizam. Međutim, ovo bogatstvo u smislu baštine za sada nije bilo odgovarajuće predstavljeno, jer je samo mali broj vrijednih resursa valoriziran. Također, mnogi objekti kulturne baštine nisu prilagođeni za posjećivanje i nisu integrirani u turističku ponudu ili turističke rute.

S obzirom na kulturnu baštinu, jedan od strateških ciljeva definiranih strategijom nacionalne kulturne baštine odnosi se na rastuće prihode i ostale koristi od održive upotrebe kulturne baštine, posebno za turizam. Kako bi se taj cilj postigao, potrebno je poduprijeti razvoj poduzetništva vezanog za kulturnu baštinu, povećati proizvodnju temeljenu na kulturi s višom dodanom vrijednosti i poticati obrazovanje. Stoga je iskorištavanje kulturne baštine potrebno na održivi način uključiti u turistički sektor; međutim, takvo će uključivanje utjecati na druge sektore kao što su urbani razvoj, zaštita okoliša, poslovna konkurentnost (MSP-i), znanost, obrazovanje i ostalo. U tom smislu treba naglasiti da će, u skladu s planovima (primjerice strategijom turizma) te imajući na umu promjene u (suvremenom) stilu života, kulturni turizam biti visoko rastuća gospodarska aktivnost u budućnosti. Takva ulaganja (manjih razmjera) u kulturnu baštinu omogućit će lokalni razvoj (pomoću pojedinih značajki određenih regija) te tako omogućiti veću konkurentnost na temelju specifičnih lokalnih resursa. Također, kulturni sektor može snažno poduprijeti urbani razvoj doprinoseći ne samo gospodarskom razvoju nego i socijalnoj uključenosti i potencijalnoj obnovi ugroženih područja.

Stoga se glavni očekivani rezultati odnose na bolje i efikasnije iskorištavanje kulturne baštine za razvoj turizma. Obnova kulturne baštine za javne potrebe turizma omogućit će organizacijske aktivnosti kulturnog i ostalih oblika turizma te promicati lokalno gospodarstvo i regionalni razvoj. Navedena ulaganja u kulturnu baštinu imat će ekonomski i utjecaj na zapošljavanje u raznim gospodarskim djelatnostima i sektorima određene regije (na lokalitetu projekata), odnosno, aktivnosti povezane s kulturnom baštinom mogu izravno utjecati na gospodarstvo i zapošljavanje; međutim, one uglavnom služe kao katalizatori ili stimulatori rasta i zapošljavanja stvaranjem novih poslovnih niša i privlačenjem ulaganja u druge aktivnosti (privatni sektor). Prilagodba kulturne baštine potrebama turizma omogućit će stvaranje novih atraktivnih turističkih centara i razvoj starih centara oko kojih se razvijaju usluge privatnih poduzeća i stvaraju radna mjesta, koja će zatim privlačiti više turista, produljiti njihov boravak i omogućiti organiziranje kulturnih izleta, čime bi se privukle ciljane skupine turista, posebno iz inozemstva.

Važno je napomenuti da se vrijednost kulturne i prirodne baštine ne može razmatrati samo u gospodarskom smislu; jednako je važna činjenica da one predstavljaju jedan od temelja lokalnih zajednica te se stoga mogu ubrojiti među presudne preduvjete identiteta tih zajednica. Zaključno, očekuje se da će ulaganja u kulturna bogatstva pridonijeti gospodarskim i sveukupnim koristima (održivom razvoju) lokalne zajednice, uključujući stvaranje novih radnih mjesta.

Pokazatelji rezultata za pojedine programe za EFRR

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica za pokazatelj	Kategorija regije	Početna vrijednost	Početak godina	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	Povećanje broja turista koji posjećuju kulturne spomenike	broj	Slabije razvijena	500.000	2012.	700.000	Ministarstvo turizma	godišnje

6.3.2 Posebni cilj	Poboljšanje učinkovitog upravljanja zaštićenim područjima putem razvoja infrastrukture za posjetitelje
<p>Hrvatska znatno pridonosi prirodnoj baštini EU-a svojom velikom raznolikošću kopnenih, morskih i podzemnih staništa. Zaštićena područja (ZP), pogotovo nacionalni parkovi i parkovi prirode kao zelena okosnica zaštite prirode, pokrivaju 8,56% ukupne površine Hrvatske (uključujući 12,20% kopnenog područja i 1,94% unutarnjih voda i teritorijalnog mora). Sveukupna strategija upravljanja zaštićenim područjima definirana je planovima upravljanja za pojedine lokacije za razdoblje od 10 godina u skladu sa strateškim okvirom koji je postavljen Nacionalnom strategijom biološke raznolikosti. Nadalje, zbog svog specifičnog bogatstva biološke i krajobrazne raznolikosti određen su lokaliteti prepoznati od strane različitih međunarodnih mehanizama te kao takvi uživaju međunarodnu zaštitu (lokaliteti svjetske baštine pod zaštitom UNESCO-a, UNESCO-ovi rezervati MaB ("Čovjek i biosfera"), UNESCO-ovi geoparkovi, Ramsarski popis močvara međunarodne važnosti).</p> <p>Imajući u vidu da zaštićeni prostori, pogotovo nacionalni parkovi i parkovi prirode, pružaju glavni potencijal za regionalni razvoj, ulaganje u objekte za obrazovanje u prirodi i u infrastrukturu za posjetitelje osigurat će obrazovanje i podizanje javne svijesti, te tako postići ciljeve održivog upravljanja i pružiti koristi lokalnom i regionalnom gospodarstvu privlačenjem unutarnjih ulaganja i poboljšanjem lokalnog imidža i kvalitete življenja. To je posebno važno za parkove kojima je potrebna diversifikacija aktivnosti kako bi se smanjilo opterećenje velikim brojem posjetitelja tijekom sezone, kao i za parkove koji još uvijek nemaju odgovarajuću infrastrukturu za posjetitelje. Nadalje, novi sveobuhvatni okvir u upravljanju nacionalnim parkovima i parkovima prirode bio je usvajanje novog vizualnog identiteta – Parkovi Hrvatske – koji će sigurno poduprijeti njihov potencijal za regionalni razvoj.</p>	

Pokazatelji rezultata za pojedine programe za EFRR								
Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica za pokazatelj	Kategorija regije	Početna vrijednost	Početak godina	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	Porast očekivanog broja posjetitelja u podržanim nacionalnim	Postotak	Slabije razvijena regija	2,360.483	2014.	10% (2,596.531)	DZZP	godišnje

	m parkovima i parkovima prirode							
--	---	--	--	--	--	--	--	--

Aktivnosti koje će se podržati u okviru prioriteta ulaganja

Glavne ciljne skupine i korisnici

U okviru 6.3.1: Tijela regionalne i lokalne samouprave, vlasnici kulturne baštine, lokalno stanovništvo, akademske institucije (znanstvene ustanove, sveučilišta), NVO-ovi.

U okviru 6.3.2: Vladina tijela i institucije (Državni zavod za zaštitu prirode), javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima/područjima mreže Natura 2000 na nacionalnoj i regionalnoj/lokalnoj razini, tijela lokalne vlasti, privatni sektor, pravne osobe koje upravljaju državnim šumama i šumskim zemljištem, pravne osobe koje se brinu o životinjama, znanstvene ustanove, sveučilišta, OCD-ovi (organizacije civilnog društva)

Primjeri aktivnosti koje će se financirati radi ostvarivanja posebnih ciljeva

6.3.1

- Mjere kojima bi se poboljšalo očuvanje, obnova i korištenje kulturne baštine (nepokretne baštine poput arheoloških lokaliteta, dvoraca, utvrda, vlastelinskih dvorova, itd.), uglavnom u svrhu turističkog razvoja. Uključena je i obnova i korištenje kulturne baštine s ciljem stvaranja turističkih atrakcija (primjerice arheoloških parkova s turističkom infrastrukturom) koji će pozitivno utjecati na razvoj privatnog poslovnog sektora i poduzetništva, stvaranje novih radnih mjesta, poboljšanje društvenih odnosa i unapređenje općeg regionalnog razvoja.

To će između ostaloga uključivati: uspostavu suvremenih lokacija za posjetitelje sa specifičnim atrakcijama, prepoznavanje potencijala za razvoj novih međunarodno priznatih događaja/sadržaja, razvoj novih kulturnih proizvoda itd.

- Mjere za povećanje učinkovitosti i djelotvornosti zaštite i očuvanja kulturne baštine poput planiranja i upravljanja, organizacijskih poboljšanja, razvoja vještina itd. koji će pridonijeti boljem i održivom upravljanju kulturnom baštinom. To će uključivati razvoj planova upravljanja, analiza i smjernica za očuvanje i slične aktivnosti.
- Aktivnosti za pripremu projekta

6.3.2.

Primjeri aktivnosti koje će se financirati radi ostvarivanja posebnih ciljeva

- Razvoj infrastrukture za upravljanje nacionalnim parkovima i parkovima prirode, uključujući objekte za provedbu obrazovnih programa o prirodi,
- Aktivnosti podizanja svijesti o važnosti prirode, biološkoj raznolikosti i uslugama ekosustava koje će imati ključnu ulogu u obavještanju šire javnosti o mreži Natura 2000 i vrijednostima prirodne baštine
- Aktivnosti za pripremu projekta

Vodeća načela za odabir operacija

Projekti usmjereni isključivo na obnovu ili održavanje baštine neće biti financirani. Samo će ulaganja koja mogu dokazati svoj pozitivan doprinos lokalnom gospodarstvu i zapošljavanju kao i održivosti biti razmatrana za financiranje. Imajući u vidu potencijalni utjecaj ulaganja u kulturnu baštinu na urbani razvoj, predviđeno je da se dio aktivnosti u okviru posebnog cilja 6.3.1. provodi unutar ITI-ja (integrirane teritorijalne investicije– Integrated Teritorial Investments).

Planirano korištenje financijskih instrumenata

Nije predviđeno

Planirano korištenje velikih projekata

Nije predviđeno

Zajednički pokazatelji ostvarenja za EFRR

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj (naziv pokazatelja)	Mjerna jedinica	Fond	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	Porast očekivanog broja posjeta podržanim lokalitetima kulturne baštine i atrakcijama	Broj posjeta/godišnje	EFRR	20.000	Ministarstvo kulture i Ministarstvo turizma	godišnje
	Porast očekivanog broja posjeta podržanim lokalitetima prirodne baštine	Broj posjeta/godišnje	EFRR	230.000	MZOP	godišnje

Pokazatelji ostvarenja za pojedine programe za EFRR

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica za pokazatelj	Fond	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	Broj radnih mjesta stvorenih podržanim programima u području kulturne baštine	Br	EFRR	70	Ministarstvo kulture	godišnje
	Broj podržanih programa u području kulturne baštine	Br	EFRR	10	Ministarstvo kulture	godišnje
	Broj objekata podržane infrastrukture za posjetitelje u nacionalnim parkovima i parkovima prirode koji pridonose boljem upravljanju baštinom	Br	EFRR	10	MZOP	godišnje

6.4. Prioritet ulaganja**Zaštita i obnova biološke raznolikosti, zaštita tla te obnova i promicanje usluga ekosustava uključujući mrežu NATURA 2000 i zelene infrastrukture****Fond****Europski fond za regionalni razvoj****6.4.1. Posebni cilj****Zaštita i obnova hrvatske biološke raznolikosti i usluga ekosustava koje pruža, s ciljem osiguravanja održivog upravljanja prirodom**

Zaštićena i obnovljena biološka raznolikost sa svojim raznolikim ekosustavima pruža dobra i usluge koje imaju ključni doprinos ljudskoj dobrobiti, kvaliteti života i gospodarskom blagostanju te kao takvi pridonose ciljevima održivog rasta EU-a, poboljšavajući prelazak prema energetski učinkovitom i zelenom gospodarstvu. Kako bi se osiguralo održivo upravljanje postojećom biološkom raznolikosti – našim prirodnim kapitalom -

mora biti osigurano nekoliko preduvjeta:

- razvijen i proveden okvir za upravljanje za mrežu Natura 2000, koji će pridonijeti održavanju prirodnih staništa i vrsta od interesa za zajednicu na povoljnom stupnju zaštite, te time jamčiti zaštitu i obnovu biološke raznolikosti;

- dostatni podaci u smislu biološke raznolikosti o distribuciji vrsti i staništa mreže Natura 2000 za nacionalne morske vode, uključujući detaljnu kartu morskih staništa, kao preduvjet za određivanje i provedbu odgovarajućih mjera zaštite važnih za ispunjavanje obveza koje se odnose na direktive o staništima i pticama, kao i na Okvirnu direktivu o morskoj strategiji (ODMS);

- daljnje aktivnosti povezane sa stanjem očuvanosti vrsta i staništa, koje prema direktivama o staništima i pticama mora biti praćeno (i o kojem treba izvješćivati) unutar cjelokupnog teritorija Hrvatske s dodatnim terenskim praćenjem područja mreže Natura 2000, tako da je ovom prioritetnom akcijom planirano značajno povećanje broja vrsta i staništa za koje se provode aktivnosti praćenja za sljedeće izvještajne godine;

- razvit će se akcijski planovi zaštite za vrste koje su pred izumiranjem (ugrožene vrste) i provesti prioritetne mjere za osiguranje zaštite vrsta. Nadalje, osiguranje primjerenih staništa i skrbi za zaplijenjene žive primjerke tih vrsti u slučajevima ilegalnog prekograničnog prijenosa ili trgovine.⁵⁶

Kako bi se održalo pravilno funkcioniranje ekosustava i toka njegovih usluga, potrebno je neprekidno promicati i poboljšavati ukupnu vrijednost usluga ekosustava, kako bi se povećala njihova neprekidna i održiva isporuka te kako bi priroda od kratkoročne potrebe postala dugoročna društvena dobrobit.

Mapiranje i procjena stanja ekosustava i njegovih usluga u Hrvatskoj bit će obavljeni kao nužni preduvjeti za definiranje prioriteta za obnovu staništa i zelene infrastrukture u sljedećem razdoblju.

Nadalje, postoji potreba za sprečavanjem, pa čak i preokretanje gubitka biološke raznolikosti, uključujući smanjivanje negativnih učinaka, posebno onih koji se odnose na:

- invazivne strane vrste - mapiranje i identificiranje ISV-a i njihovih putova u Hrvatskoj i uspostavljanja nacionalnog sustava za praćenje i upravljanje ISV-om kako bi se spriječili, sveli na najmanju mjeru i ublažili njihovi štetni učinci, uključujući njihov gospodarski i društveni utjecaj, u skladu s novousvojenom Uredbom;⁵⁷

- antropogeno onečišćenje bukom u morskom okolišu - uspostava shema praćenja podvodne buke u hrvatskim morskim vodama, uključujući biološke utjecaje antropogene podvodne buke i evaluaciju novih podataka o učincima zvuka na morsku biotu radi uzimanja u obzir pokazatelja učinaka buke s ciljem minimiziranja i ublažavanja značajnih negativnih utjecaja na morsku i obalnu biološku raznolikost;

- degradacija staništa, prvenstveno ona uzrokovana dugogodišnjom kontaminacijom tla minama i neeksplozivnim granatama (posebno u šumama i na šumskom zemljištu) koja je spriječila odgovarajuće održivo upravljanje.

Pokazatelji rezultata za pojedine programe za EFRR

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica za pokazatelj	Kategorija regije	Početa vrijednost	Početa godina	Ciljna vrijednost (2022.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	Broj vrsta i staništa za koje su uspostavljeni programi praćenja	Br	Slabije razvijena	78	2014.	310	Državni zavod za zaštitu prirode (DZZP)	godišnje

⁵⁶ Obveza proizlazi i iz uredbi EU-a za CITES

⁵⁷ Prijedlog Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o sprečavanju unošenja i širenja invazivnih stranih vrsta i upravljanju njima (međuinstitucijska datoteka: 2013/0307 (COD))

Aktivnosti koje će se podržati u okviru prioriteta ulaganja

Glavne ciljne skupine i korisnici

Vladina tijela i institucije (Državni zavod za zaštitu prirode), javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima/područjima mreže Natura 2000 na nacionalnoj i regionalnoj/lokalnoj razini, tijela lokalne vlasti, privatni sektor, pravne osobe koje upravljaju državnim šumama i šumskim zemljištem, pravne osobe koje se brinu o životinjama, znanstvene ustanove, sveučilišta, OCD-ovi (organizacije civilnog društva)

Primjeri aktivnosti koje će se financirati radi ostvarivanja posebnih ciljeva

Zaštita mreže Natura 2000 i odgovarajuće upravljanje njome

Uspostava okvira za upravljanje područjima mreže Natura 2000, uključujući razvoj odgovarajućeg modela upravljanja i primjene (primjerice, pomoću sektorskih planova ili planova za pojedina područja)

Provedba aktivnosti izgradnje kapaciteta i nabava potrebne opreme za osiguravanje odgovarajućeg upravljanja zaštićenim područjima uključujući područja mreže Natura 2000

Detaljan opis podataka o granicama zaštićenih područja (na katastarskim mapama) pomoću razvoja geodetske tehničke dokumentacije spremne za upis u službene registre (katastar i zemljišne knjige)

Provedba aktivnosti komunikacije, obrazovanja i podizanja javne svijesti za promicanje sveukupne biološke raznolikosti, posebno mreža Natura 2000

Identifikacija i mapiranje morskih staništa i vrsta u skladu s Direktivom o staništima (DS) i Okvirnom direktivom o morskoj strategiji (ODMS)

Razvoj sustava za praćenje i izvješćivanje

Razvoj programa za praćenje tipova staništa i vrsta iz Priloga II., IV. i V. Direktive o staništima, te Priloga iz Direktive o pticama i tipovima staništa iz Priloga I. Direktive o staništima, uključujući definiciju metoda i normi praćenja

Izgradnja kapaciteta i sredstava za praćenje i izvješćivanje, uključujući nabavu opreme za praćenje

Ispitivanje programa za praćenje (terenski rad)

Podupiranje zaštite vrsta

Razvoj i provedba programa za oporavak populacije i ponovno naseljavanje visoko ugroženih vrsta, uključujući obnovu njihovih staništa, obrazovanje relevantnih interesnih skupina i informiranje javnosti

Proširenje sustava za praćenje slučajnog hvatanja i ubijanja strogo zaštićenih divljih životinja, pomoću razvoja i provedbe protokola ponašanja za nove (još nepokrivene) skupine vrsta i podizanje javne svijesti

Razvoj i početak provedbe akcijskih planova za ugrožene vrste, uključujući obrazovanje i osposobljavanje svih relevantnih interesnih skupina i podizanje javne svijesti

Poboljšanje postojeće i uspostava nove infrastrukture spasilačkih centara

Osiguranje odgovarajuće opreme, smještaja i karantenskih objekata za spasilačke centre

Provedba osposobljavanja i poboljšanja specifičnih vještina za postupanje s ozlijeđenim životinjama i njihovo liječenje te daljnja izgradnja kapaciteta i resursa

Razvoj osnove za očuvanje usluga ekosustava

Procjena pregleda i raspoloživih nacionalnih, europskih i globalnih datoteka i podataka koji su relevantni za osnovno mapiranje i ocjenu stanja i trendova glavnih kategorija ekosustava i utvrđenih usluga ekosustava u Hrvatskoj.

Određivanje prioriteta za buduće programe obnove.

Evaluacija upravljačkih praksi i ključnih pokretača koji uzrokuju promjene u glavnim ekosustavima i njihovim uslugama.

Gospodarska vrijednost ključnih usluga koje su prioritetne na popisu usluga ekosustava bit će ocijenjena kao važan parametar za strateško planiranje i odlučivanje.

Smanjenje negativnih učinaka na biološku raznolikost

Identifikacija distribucije ISV-a te prepoznavanje i analiza putova i određivanje prioriteta.

Poboljšanje informacijskog sustava za postojeće i nove informacije o ISV-u u Hrvatskoj, kako bi se omogućio pristup informacijama o prisutnosti vrsta, njihovom širenju, ekologiji, povijesti invazije, rasprostranjenosti,

najboljoj praksi i sve druge informacije nužne za potporu odlukama o politici i upravljanju, uključujući analizu rizika te protokole i alate za vrednovanje. Tijekom tih protokola i alata, analiza i ocjena rizika bit će usklađeni s relevantnim europskim i međunarodnim normama.

Projektiranje i provedba programa za praćenje ISV-a. Sustav bi trebao biti uspostavljen ili uključen u naš postojeći/budući sustav za nadzor i praćenje (npr. Direktiva 92/43/EEZ) kad god je moguće, kako bi se utvrdila prisutnost i rasprostranjenost novog, kao i već utvrđenog ISV-a, te bi trebao pokriti cjelokupno područje Hrvatske, uključujući morske teritorijalne vode.

Dodatno istraživanje kako bi se podržao daljnji razvoj kriterija koji se odnose na podvodnu buku i ostale oblike unosa energije koji imaju potencijal da utječu na komponente morskih ekosustava, uključujući relevantne razine buke i frekvencija s obzirom na utjecaje uvođenja energije na morski život.

Mapiranje najkomercijalnijih aktivnosti s visokom razinom buke koja utječe na relativno široka područja.

Nadzor vremenske i prostorne raspoređenosti jake, niske i srednje frekvencije impulzivnih zvukova te praćenje kontinuiranih zvukova niske frekvencije

Razminiranje - koje zahtijeva raščišćivanje mina i neeksplozivnih granata s kontaminiranog tla (prvenstveno šumskih ekosustava)

Obnavljanje šumskog potencijala, prvenstveno na područjima mreže Natura 2000, pogotovo zamjenjivanjem šumskih plantaža uvedenih stranih vrsta šumama autohtonih vrsta

Vodeća načela za odabir operacija

Odabir operacija temeljit će se na odgovarajućoj i objektivnoj ocjeni prijedloga projekta, nakon transparentnih poziva. Glavni će kriterij biti

- Doprinos operacije posebnom cilju koji je postavljen pojedinim prioritetom ulaganja.

Ostali kriteriji koji će se razmatrati:

- Zrelost, smanjivanje rizika vezanog uz odgovarajuću provedbu i značajne rezultate
- Sukladnost s europskim i nacionalnim zakonodavstvom (sektorskim ili horizontalnim politikama itd.)
- Ekonomičnost (najbolja vrijednost za novac)

Planirano korištenje financijskih instrumenata

Nije predviđeno

Planirano korištenje velikih projekata

Nije predviđeno

Pokazatelji ostvarenja za pojedine programe za EFRR

Pokazatelj	Mjerna jedinica za pokazatelj	Fond	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
Postotak mreže Natura 2000 s uspostavljenim okvirom za upravljanje	%	EFRR	28	DZZP	godišnje
Postotak mapiranih područja morskih staništa	%	EFRR	50	DZZP	godišnje

6.5. Prioritet ulaganja	Aktivnosti kojima se poboljšava urbani okoliš, revitalizacija gradova, obnova i dekontaminacija nekadašnjeg industrijskog zemljišta (uključujući prenamijenjena područja), smanjenje zagađenja zraka i promicanje mjera za smanjenje buke
--------------------------------	--

Fond	Europski fond za regionalni razvoj
-------------	---

6.5.1. Posebni cilj	Nadogradnja sustava za upravljanje kvalitetom zraka i njezino praćenje u skladu s Direktivom 2008/50/EZ
<p>Postoji potreba uspostavljanja odgovarajućeg sustava za praćenje onečišćenja zraka i upravljanje njime te osiguranja sukladnosti s graničnim vrijednostima okolnog zraka provedbom različitih mjera zaštite zraka. Cilj poboljšanja mjerne mreže i programa za praćenje temelji se na potrebi da se osigura preduvjet za daljnje poboljšanje kvalitete zraka u hrvatskim zonama i aglomeracijama.</p> <p>Postojeći nacionalni registar emisija daje preliminarne informacije o emisijama iz malih i srednjih postrojenja za izgaranje, što je jedan od izvora onečišćenja u urbanim područjima.</p> <p>Postojeći registar treba biti nadograđen i usklađen zbog novih obveza i razvoja u sektoru. Nakon što bude dovršen, koristit će se za daljnji razvoj nacionalnih i lokalnih raspodjela izvora, politika i mjera, lokalnih planova kvalitete zraka i nacionalnih programa kontrole onečišćenja zraka koji će se primjenjivati za financiranje u sklopu projekata koji su integrirani u program LIFE. Nastavno na rezultate LIFE projekata, provest će se mjere za smanjenje emisija kombinirajući strukturne fondove i integrirane projekte unutar LIFE-a, kako bi se povećala kvaliteta zraka i pridonijelo poboljšanju urbanog okoliša, zdravstvene zaštite, rasta zaposlenosti i održivog razvoja.</p> <p>Očekivani rezultati provedbe aktivnosti unutar ovog posebnog cilja uključuju osiguravanje zaštite kvalitete zraka i doprinosa poboljšanju kvalitete zraka u gradovima s preko 10.000 stanovnika te razvoj odgovarajućeg sustava za praćenje i izvješćivanje, koji će osigurati poboljšanje podataka o kvaliteti zraka.</p>	

Pokazatelji rezultata za pojedine programe za EFRR								
Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica za pokazatelj	Kategorija regije	Početna vrijednost	Početna godina	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	Udio stanovništva pokriven podacima o kvaliteti zraka u urbanim područjima	%	Slabije razvijena	50	2014.	100	MZOP/DHMZ	godišnje

6.5.2. Posebni cilj	Obnova nekadašnjih industrijskih prostora (bivših industrijskih i/ili bivših vojnih lokacija) u sklopu ITI-ja
<p>Urbana područja u Hrvatskoj imaju relativno dug razvojni put, što posljedično rezultira značajnom količinom napuštenih područja i infrastrukture općenito ili područja i infrastrukture koji su izvan uporabe. To su uglavnom stare industrijske zone i zapušteni vojni kompleksi koji su u većini slučajeva smješteni u urbana središta. Prema podacima primljenim od gradova, postoji 175 ha (klasificiranih kao) <i>nekadašnji industrijski prostori u gradu Zagrebu</i>, 140 ha u Splitu, 50 ha u Rijeci i 8 ha u Osijeku, s oko 10 prioriternih lokacija (lokacija nekadašnjih industrijskih prostora). U ovom trenutku, ta područja obično predstavljaju dio grada koji ne funkcionira dobro; međutim, obnova takvih područja bila bi od značajnije koristi ako će se ta područja upotrijebiti za usluge orijentirane na zajednicu ili ako će se upotrijebiti za gospodarska ulaganja u nekadašnje</p>	

industrijske prostore. Planirano je da se ova vrsta aktivnosti provodi u sklopu ITI-ja, te bi kao takva osigurala najbolju moguću integraciju korištenja nekadašnjih industrijskih prostora (odnosno postojeće infrastrukture i imovine) s projektima iz drugih tematskih ciljeva koji će omogućiti usluge i sadržaj na lokacijama obnovljenih nekadašnjih industrijskih prostora.

Pokazatelji rezultata za pojedine programe za EFRR

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica za pokazatelj	Kategorija regije	Početna vrijednost	Početak godina	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	Novoizgrađene ili obnovljene javne ili komercijalne zgrade u urbanim područjima	m ²	Slabije razvijena regija	0	2014.	50.000	bit će naknadno definirano	godišnje

Aktivnosti koje će se podržati u okviru prioriteta ulaganja

Glavne ciljne skupine i korisnici

U okviru 6.5.1.: Gradovi, tijela lokalne vlasti, javne službe, udruge gradova/općina, NVO-ovi

U okviru 6.5.2.: Tijela regionalne i lokalne samouprave (gradovi), javne službe, udruge gradova/općina, NVO-ovi

Primjeri aktivnosti koje će se financirati radi ostvarivanja posebnih ciljeva

6.5.1

- Mjere za poboljšanje ekoloških uvjeta u urbanim područjima, prvenstveno kvalitete zraka u gradovima s više od 10.000 stanovnika uključujući otklanjanje neusklađenosti kvalitete zraka te uspostavu odgovarajućeg sustava za praćenje i izvješćivanje.
- Nadogradnja i modernizacija mreže za praćenje kvalitete zraka, s ciljem usklađivanja sa zahtijevanim minimalnim brojem lokacija fiksnih mjerenja u skladu s Direktivom 2008/50/EZ o kvaliteti zraka te zamjena i nabava instrumenata za praćenje fizičkih i kemijskih svojstava zraka, lebdećih čestica i padalina, u skladu s potrebnim programom za praćenje. Nadogradnja opreme za praćenje za analizu i ocjenu raspodjele izvora. Programi mjerenja trebali bi biti nadograđeni kako bi uzeli u obzir parametre relevantne za kvalitetu zraka i klimu i omogućili sinergije politika kvalitete zraka i klimatskih politika, kao i poboljšanje programa za praćenje kratkotrajnih zagađivača klime (SLCF) i uvođenje klimatski osjetljivih mjera zagađenosti zraka.
- Nadogradnja i nabava novih instrumenata kemijskih laboratorija za utvrđivanje kemijskog sastava lebdećih čestica i padalina, kako bi se ispunile sve obveze koje se odnose na zakonodavstvo o kvaliteti zraka i studije o utjecaju na zdravlje. To uključuje EC/OC, isparljive organske spojeve (VOC-ove), policikličke aromatske ugljikovodike (PAH-ove), elemente u tragovima, živu u zraku itd. Nadogradnja mjeriteljskog laboratorija za kalibraciju i jamstvo sljedivosti kako bi se povećala kvaliteta podataka i usklađenost s europskim standardima i direktivama.
- Razvoj sustava za upravljanje kvalitetom zraka: nadogradnja i razvoj kapaciteta, računalnih resursa i infrastrukture za modeliranje kvalitete zraka, kako bi se mogla ocijeniti kvaliteta zraka u zonama i aglomeracijama. Nadogradnja sustava za upravljanje podacima o kvaliteti zraka i informiranje, što podrazumijeva razvoj i izvršavanje arhitektura, politika, praksi i procedura

potrebnih za upravljanje potrebama životnog ciklusa informacija na učinkovit način. Primjena geoprostornog informacijskog sustava za prostorno prikazivanje svih podataka o kvaliteti zraka, podataka o emisijama i rezultata modeliranja.

- Aktivnosti za pripremu projekta.

6.5.2

- Revitalizacija pojedinih dijelova gradova - industrijska i bivša vojna postrojenja itd., što će omogućiti korištenje postojećih (fizičkih) resursa unutar urbanih područja bez stvaranja dodatnog prostornog i ekološkog opterećenja
- Urbanističko planiranje koje se odnosi na pojedine dijelove gradova koji su podvrgnuti revitalizaciji, uključujući razvoj prostornih planova gradova i detaljnih prostornih planova za određene bivše industrijske lokacije, što su preduvjeti za odgovarajuća razmatranja i naknadno planiranje i provedbu dosljednih i komplementarnih mjera u urbanim područjima
- Aktivnosti za pripremu projekta

Vodeća načela za odabir operacija

Posebni cilj 6.5.2 provest će se u sklopu integriranih teritorijalnih ulaganja.

Planirano korištenje financijskih instrumenata

Nije predviđeno

Planirano korištenje velikih projekata

Nije predviđeno

Zajednički pokazatelji ostvarenja za EFRR

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj (<i>naziv pokazatelja</i>)	Mjerna jedinica	Fond	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	Otvoreni prostor stvoren ili saniran u urbanim područjima	kvadratni metar	EFRR	50.000	Bit će naknadno definirano	godišnje

Pokazatelji ostvarenja za pojedine programe za EFRR, ESF i KF (po prioritetu ulaganja)

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica za pokazatelj	Fond	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	Nove i nadograđene stanice za praćenje zraka	Broj	EFRR	Bit će naknadno definirano	Bit će naknadno definirano	Bit će naknadno definirano

Okvir uspješnosti

Prioritetna os	Vrsta pokazatelja	Identifikacijska oznaka	Pokazatelj ili glavni provedbeni korak	Mjerna jedinica	Fond	Kategorija regije	Etapa za 2018. godinu	Konačni cilj (2023.)	Izvor podataka	Objašnjenje značaja pokazatelja, po potrebi
Zaštita okoliša, prilagodba klimatskim promjenama i održivost resursa	Financijski pokazatelj		ukupni iznos prihvatljivih izdataka unesenih u računovodstveni sustav tijela za ovjeravanje i ovjerenih	Euro	KF	Slabije razvijena	382,943.811	1.649,340.216	MF	Iznesena etapa uz pravilo N+3 za PO isključujući 6 % PR-a (tj. neto dodijeljena sredstva za 2014. i 2015. od 6 %).
	Pokazatelj ostvarenja		Boljitak dodatnog dijela populacije zbog poboljšanog pročišćavanja otpadnih voda	Br			200.000	1,000.000	HV, MP	
	Pokazatelj ostvarenja		Uspostavljeni i potpuno operativni novi centri za gospodarenje otpadom				2	12	FZOEU	
	Glavni provedbeni koraci		Broj ugovorenih ugovora o radu	Br			30	80	HV, MP	
	Glavni provedbeni		Broj velikih projekata	Br			2		FZOEU	

	koraci		centara za gospodarenje otpadom odobrenih od EK-a							
	Financijski pokazatelj		ukupni iznos prihvatljivih izdataka unesenih u računovodstveni sustav tijela za ovjeravanje i ovjerenih	Euro	EFRR	Slabije razvijena	127,714.155	550,065.270	MF	Iznesena ključna etapa uz N+3 pravilo za PO isključujući 6 % PR-a (tj. dodijeljena sredstva za mrežu za 2014. i 2015. od 6 %).
	Pokazatelj ostvarenja		Porast u očekivanom broju posjeta podržanim mjestima kulturne baštine	Posjeti / godina			2000	20.000	Ministarstvo kulture	
	Pokazatelj ostvarenja		Porast u očekivanom broju posjeta podržanim mjestima prirodne baštine	Posjeti / godina			Bit će određena	Bit će određen	Ministarstvo zaštite okoliša i prirode	
	Pokazatelj ostvarenja		Postotak mreže Natura 2000 s uspostavljenim okvirom za upravljanje	%			9%	28%	Ministarstvo zaštite okoliša i prirode	

	Glavni provedbeni koraci		Odobreni projekti u kulturnoj i prirodnoj baštini	Br			Bit će određena	Bit će određen	Ministarstvo kulture i Ministarstvo zaštite okoliša i prirode	
	Glavni provedbeni koraci		Započeta istraživanja i popisivanja vrsta i stanišnih tipova	% (postotak ukupnoga morskog područja predviđenoga za mapiranje)			Bit će određena	Bit će određen	Ministarstvo zaštite okoliša i prirode	

Kategorije intervencija

Tablica 7.: Dimenzija 1. – Područje intervencije		
Fond	<i>EFRR</i>	
Kategorija regije	<i>Slabije razvijena</i>	
Prioritetna os	Šifra	Iznos (EUR)
Zaštita okoliša, prilagodba klimatskim promjenama i održivost resursa	083 Mjere kakvoće zraka	20,000.000
	085 Zaštita i unapređenje raznolikosti, zaštita prirode i zelena infrastruktura	72,000.000
	086 Zaštita, obnova i održivo korištenje područja Nature 2000	53,000.000
	087 Mjere prilagodbe klimatskim promjenama te prevencija rizika vezanih uz klimu, npr. erozija, požari, poplave, oluje i suša, i upravljanje tim rizicima, uključujući podizanje svijesti, civilnu zaštitu i sustave i infrastrukturu za upravljanje katastrofama	90,396.147
	088 Prevencija rizika i upravljanje prirodnim rizicima nepovezanim s klimom (npr. potres) i rizikom povezanim s ljudskim aktivnostima (npr. tehnološke nesreće), uključujući podizanje svijesti, civilnu zaštitu i sustave i infrastrukturu za upravljanje katastrofama	30,000.000
	089 Sanacija industrijskih i kontaminiranih zemljišta	60,000.000
	091 Razvoj i promicanje turističkoga potencijala prirodnih područja	109,669.123
	094 Zaštita, razvoj i promicanje javnih kulturnih i baštinskih dobara	75,000.000
	095 Razvoj i promicanje javnih kulturnih i baštinskih usluga	40,000.000

Tablica 7.: Dimenzija 1. – Područje intervencije		
Fond	<i>Kohezijski fond</i>	
Kategorija regije		
Prioritetna os	Šifra	Iznos (EUR)
Zaštita okoliša, prilagodba klimatskim promjenama i održivost resursa	017 Upravljanje otpadom domaćinstava (uključujući minimalizaciju, razvrstavanje, reciklažne mjere)	50,000.000
	018 Upravljanje otpadom domaćinstava (uključujući mehaničko-biološku obradu, termičku obradu, mjere spaljivanja i odlaganja)	450,000.000
	020 Opskrba pitkom vodom (infrastruktura	189,340.216

	za zahvat, pročišćavanje, skladištenje i distribuciju)	
	021 Gospodarenje vodama i očuvanje pitke vode (uključujući upravljanje riječnim slivom, vodoopskrbu, posebne mjere prilagodbe klimatskim promjenama, mjerenja prema zonama potrošnje i kod potrošača, sustave naplate i smanjenje otjecanja)	40,000.000
	022 Pročišćavanje otpadnih voda	920,000.000

Tablica 8.: Dimenzija 2. – Oblik financiranja

Fond	<i>EFRR</i>	
Kategorija regije	<i>Slabije razvijena</i>	
Prioritetna os	Šifra	Iznos (EUR)
Zaštita okoliša, prilagodba klimatskim promjenama i održivost resursa	01 Bespovratna sredstva	550,065.270

Tablica 8.: Dimenzija 2. – Oblik financiranja

Fond	<i>Kohezijski fond</i>	
Kategorija regije		
Prioritetna os	Šifra	Iznos (EUR)
Zaštita okoliša, prilagodba klimatskim promjenama i održivost resursa	01 Bespovratna sredstva	1.649,340.216

Tablica 9.: Dimenzija 3. – Vrsta teritorija

Fond	<i>EFRR</i>	
Kategorija regije	<i>Slabije razvijena</i>	
Prioritetna os	Šifra	Iznos (EUR)
Zaštita okoliša, prilagodba klimatskim promjenama i održivost resursa	01 Velika urbana područja	60,000.000
	02 Mala urbana područja	60,000.000
	07 Nije primjenjivo	430,065.270

Tablica 9.: Dimenzija 3. – Vrsta teritorija

Fond	<i>Kohezijski fond</i>	
Kategorija regije		
Prioritetna os	Šifra	Iznos (EUR)
Zaštita okoliša, prilagodba klimatskim promjenama i održivost resursa	01 Velika urbana područja	400,000.000
	02 Mala urbana područja	500,000.000
	07 Nije primjenjivo	749,340.216

Tablica 10.: Dimenzija 4. – Mehanizmi teritorijalne provedbe		
Fond	<i>EFRR</i>	
Kategorija regije	<i>Slabije razvijene</i>	
Prioritetna os	Šifra	Iznos (EUR)
Zaštita okoliša, prilagodba klimatskim promjenama i održivost resursa	01 Integrirana teritorijalna ulaganja - urbana	80,000.000
	07 Nije primjenjivo	470,065.270

Tablica 10.: Dimenzija 4. – Mehanizmi teritorijalne provedbe		
Fond	<i>Kohezijski fond</i>	
Kategorija regije		
Prioritetna os	Šifra	Iznos (EUR)
Zaštita okoliša, prilagodba klimatskim promjenama i održivost resursa	07 Nije primjenjivo	1.649,340.216

Sažetak planiranog korištenja tehničke pomoći uključujući, po potrebi, aktivnosti za jačanje administrativnog kapaciteta tijela uključenih u upravljanje i kontrolu programa i korisnike

Sljedeće glavne vrste mjera tehničke pomoći predviđene su u sklopu PO-a 5:

- jačanje administrativnih i tehničkih kapaciteta institucija odgovornih za provedbu i izvršenje politika vezanih uz zaštitu okoliša (od državne razine do tijela lokalne vlasti i komunalnih usluga za koje su odgovorni). To također uključuje mjere za pomoć pri organizacijskom unapređenju i učinkovitijoj isporuci usluga u vezi sa zaštitom okoliša, posebice komunalnih usluga.
- Podizanje javne svijesti i edukacija o važnosti sektora zaštite okoliša (primjerice promicanje odvojenog prikupljanja otpada)

Aktivnost pripreme projekta horizontalna je aktivnost unutar Prioritetne osi (primjenjiva na sve posebne ciljeve).

Prioritetna os 6. Povezanost i mobilnost

U ovoj prioritetnoj osi koristit će se kako KF tako i EFRR u skladu s regulativom kojom su definirani različiti fondovi za prioritete ulaganja u TC-u 7. PU 7.2 financira se isključivo iz EFRR-a, a za ostale se mogu koristiti oba fonda. Nakon ukupne raspodjele dodijeljenih sredstava po TC-ima u skladu s pravilima „prstenaste ograde“, većina dodijeljenih sredstava za ovu prioritetnu os odnosi se na KF, dok je EFRR slijedom toga fokusiran na PU 7.2 i na PU 4.5 s ciljem doprinosa ograničenjima financiranja urbanog razvoja. Kombinacija TC-a 4 (4.5) i TC-a 7 u sklopu jedne prioritetne osi predložena je s ciljem povećanja učinka i djelotvornosti OPKK-a primjenom tematski koherentnoga integriranog pristupa vezanoga uz promet, premda u multimodalnom obliku. Takav je odabir programa i upravljanja vođen ciljevima s fokusom na održavanje jasne logike intervencije. Objedinjavanjem svih prioriteta ulaganja povezanih s prometom u jednom PO-u, logika intervencije odražava nacionalnu strategiju sektora na sveobuhvatan i integriran način, uzimajući u obzir i šire implikacije za održivost i regionalnu konkurentnost u kontekstu kohezijske politike. Budući da je dodjela financijskih sredstava prema tematskim ciljevima unutar prioritetne osi podložna odluci Komisije i ne može biti promijenjena bez odluke Komisije, očuvan je integritet predloženoga ustrojstva prioriteta ulaganja unutar PO-a 6.

4.5. Prioritet ulaganja	Promicanje niskouglijčnih strategija za sve vrste teritorija, posebice za urbana područja, uključujući promicanje održive multimodalne urbane mobilnosti i prilagodbe relevantne za ublažavanje nepovoljnih utjecaja na okoliš
--------------------------------	---

Fond	Europski fond za regionalni razvoj
-------------	---

4.5.1. Posebni cilj	Modernizacija i unaprjeđenje gradskih rješenja za mobilnost bez emisija
----------------------------	--

U 2011. godini hrvatski je prometni sektor doprinio nacionalnom Inventaru stakleničkih plinova s 20%, pri čemu je cestovni promet bio odgovoran za 95% ukupne količine emisija u prometu. Atmosfersko onečišćenje lebdećim česticama najrašireniji je problem kakvoće zraka u Hrvatskoj, a promet je jedan od njegovih glavnih izvora. Prevladava privatni prijevoz, što je vidljivo po velikim prometnih gužvama na pristupnim cestama gradskih središta, što dovodi do povećanja onečišćenja i razine buke, manjka parkirališnih mjesta i rastućih troškova za građane.

Rješenja mobilnosti nulte emisije stoga su vrlo zanimljiva kao nadopuna sustava javnoga prijevoza kako bi se smanjile emisije stakleničkih plinova.

Hrvatski gradovi uređuju biciklističke trakove, staze i sustave dijeljenja bicikala sporadično i bez njihove veće integracije u shemu ili strategiju urbanog prometa. Još uvijek postoje veliki dijelovi gradova bez odgovarajuće mogućnosti pristupa biciklom. Često rješenja biciklističkih trakova nisu u skladu s pješačkim i motornim prometom i velik je broj prepreka koje čine uporabu bicikla nepraktičnom ili čak opasnom.

Uporaba električne energije u osobnim automobilima obećavajuća je tehnologija koja bi nedvojbeno proizvela najviše pozitivnih učinaka na okoliš s obzirom na činjenicu da javni prijevoz nikada neće u potpunosti zamijeniti osobne automobile koji će vjerojatno činiti značajni dio gradskoga prijevoza u doglednoj budućnosti s obzirom na svoju korisnost i lakoću uporabe.

Hrvatski su gradovi logična točka ulaska za takvu tehnologiju, ali zbog manjka gospodarskih interesa nije bilo razvoja u tome pogledu.

Ovaj posebni cilj posvećen je shemi ITI-ja za iskorištavanje sredstava EU-a i smatra se prilikom za hrvatske gradove i njihove aglomeracije da uključe mobilnost nulte emisije, kao što su spomenuti sustavi bicikala i električnih automobila, ili druga inovativna rješenja u svoje razvojne planove i strategije te da razviju gradske kapacitete i iskustva u neovisnoj izradi programa i provedbi integriranih projekata.

U skladu s pretpostavkama očekuje se postizanje sljedećih rezultata:

- razvijeni kapacitet gradova za daljnje planiranje i provedbu inovativnih i integriranih projekata u

kontekstu ekološke urbane mobilnosti:

- povećana uporaba bicikala u urbanim područjima;
- uvođenje inovativnih i ekoloških tehnologija mobilnosti u gradove najmanje na razini pilot-projekta;
- smanjen utjecaj urbanog prometa na okoliš;
- povećana sigurnost u urbanom prometu.

Pokazatelji rezultata za pojedine programe za EFRR

Pokazatelj	Mjerna jedinica pokazatelja	Kategorija regije	Početna vrijednost	Početna godina	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
Poboljšani kapacitet gradova za neovisno uvođenje i promicanje prometa nultih emisija u većem i integriranijem opsegu (uz strategije, kapacitet i iskustvo u provedbi)	Broj gradova	Slabije razvijena	0	2014.	4	Procjena MRRFEU-a	Kraj razdoblja financiranja

Aktivnosti koje će se podržati u okviru prioriteta ulaganja

- izgradnja i poboljšanje biciklističkih staza, trakova
- uvođenje sustava za dijeljenje bicikala
- pilotsko uvođenje postaja za punjenje električnih automobila i ostale povezane infrastrukture maloga opsega
- uvođenje ostalih rješenja ekološke mobilnosti i inovativnih tehnologija
- izrada baze projekata

Potencijalni korisnici i krajnji primatelji

Unutar ovoga konkretnog cilja, glavni korisnici bit će gradska nadležna tijela.

Očekuje se da jednako tako i konzorciji korisnika mogu podnijeti zahtjev za financiranje.

Javna intervencija bit će fokusirana na krajnje korisnike, uglavnom opću populaciju.

Vodeća načela za odabir operacija

Ovaj posebni cilj posvećen je shemi ITI-ja (molimo pogledajte poglavlje o ITI-ju za više detalja).

Izuzev posebnih uvjeta za ITI, svi projekti predloženi za sufinanciranje moraju biti u skladu sa sljedećim načelima:

- projekti moraju biti u skladu s odgovarajućim sveobuhvatnim prometnim planom koji je pripremio i odobrilo ovlašteno nacionalno i/ili gradsko tijelo
- projekti će morati biti do određenog stupnja integrirani i koordinirani s drugim neprometnim elementima ITI-ja (drugim projektima, ili biti sastavni dio složenih projekata).

Planirano korištenje financijskih instrumenata

Nije primjenjivo

Planirano korištenje velikih projekata

Nije predviđeno

Zajednički pokazatelji ostvarenja i pokazatelji ostvarenja za pojedine programe za EFRR

<i>Identifikacijska oznaka</i>	<i>Pokazatelj</i>	<i>Mjerna jedinica</i>	<i>Fond</i>	<i>Kategorija regije (gdje je relevantno)</i>	<i>Ciljna vrijednost (2023.)</i>	<i>Izvor podataka</i>	<i>Učestalost izvješćivanja</i>
	Nove i poboljšani biciklistički trakovi i ceste	km	EFRR	Slabije razvijena	100	ISU	godišnje
	Postaje za punjenje električnih automobila	broj	EFRR	Slabije razvijena	10	ISU	godišnje

7.1. Prioritet ulaganja**Podupiranje multimodalnoga Jedinственog europskog prometnog područja ulaganjem u Transeuropsku prometnu mrežu (TEN-T)****Fond****Kohezijski fond****7.1.1. Posebni cilj****Modernizacija ključne infrastrukture unutarnjih vodnih putova TEN-T-a**

Ovaj posebni cilj usredotočen je na popunjavanje praznina i uklanjanje uskih grla u osnovnoj mreži unutarnjih vodnih putova TEN-T-a, s ciljem povećanja mobilnosti i održivosti međunarodnoga teretnog tranzitnog prometa kroz Hrvatsku. To će unaprijediti ulogu luka TEN-T-a, kroz njihovu modernizaciju i kroz uređenje unutarnjih koridora i čvorova TEN-a, te će povećati dostupnost i mobilnost teretnog prometa kroz Hrvatsku. Glavni izazovi u razvoju mreže unutarnjih vodnih putova TEN-T-a u Hrvatskoj su manjak integracije, promjenjiva tržišna potražnja diljem sustava i niske razine plovnosti. Potrebno je modernizirati mrežu na dosljedan i integriran način kako bi se poboljšala plovnost koridora; kapacitet, učinkovitost i sigurnost luka unutarnje plovidbe i razvoj intermodalnih čvorova kao veza s drugim oblicima prometa. Tri najrazvijenija unutarnja vodna puta u Hrvatskoj su Dunav, Sava i Drava, a prvi je klasificiran kao vodni put klase VI c od međunarodne važnosti. S obzirom na to da je Dunav slobodan za plovidbu i da se prometnom strategijom ne predviđa daljnji razvoj plovnosti Drave dalje od trenutnih 198,6 km na istoku, fokus je na rijeci Savi, čija je plovnost ograničena na 380 km od 562 km. Kako bi hrvatska mreža unutarnjih vodnih putova TEN-T-a ostvarila svoj potencijal i igrala ulogu u Jedinственom europskom prometnom području, potrebno je popraviti brojke za Savu, uz intervencije planirane unutar dosljednog pristupa diljem sustava i uz povezanost s razvojem ostalih oblika prometa.

Poboljšanjem mogućnosti pristupa diljem mreže i koridora unutarnjih vodnih putova TEN-T-a, ovim posebnim ciljem osigurat će se efikasno iskorištavanje resursa tranzitnoga teretnog prometa kroz Hrvatsku, povećan stupanj održivosti, smanjenu razinu stakleničkih plinova i pridonijeti kreiranju Jedinственog europskog prometnog područja.

U skladu s pretpostavkama očekuje se postizanje sljedećih rezultata:

- poboljšanje međunarodne povezanosti i kapaciteta hrvatske mreže unutarnjih vodnih putova TEN-T-a;
- dovršavanje veza koje nedostaju u mreži unutarnjih vodnih putova TEN-T-a što onemogućava kretanje robe i ljudi;
- povećanje kapaciteta ključnih luka unutarnjih vodnih putova TEN-T-a kako bi mogle služiti za

nacionalnu i međunarodnu trgovinu;

- smanjivanje utjecaja koridora TEN-T-a na okoliš;
- povećanje sigurnosti infrastrukture TEN-T-a.

Pokazatelji rezultata za pojedine programe za KF

Pokazatelj	Mjerna jedinica pokazatelja	Kategorija regije	Početna vrijednost	Početna godina	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
Teretni promet kroz luke unutarnje plovidbe i unutarnjim vodnim putovima	Tona godišnje	Slabije razvijena	5.934	2012.	7.000	Hrvatski zavod za statistiku	Godišnje

Aktivnosti koje će se podržati u okviru prioriteta ulaganja

- izgradnja ili modernizacija infrastrukture za izravni pristup lukama unutarnjih vodnih putova i njihovo povezivanje s ostalim načinima prijevoza
- unapređenje plovnosti
- izgradnja ili modernizacija infrastrukture sa smanjenim utjecajem na okoliš
- izrada baze projekata

Potencijalni korisnici i krajnji primatelji

Unutar ovoga posebnog cilja, glavni korisnici bit će nadležna tijela unutarnjih vodnih putova.

Očekuje se da jednako tako i konzorciji korisnika mogu podnijeti zahtjev za financiranje.

Javna intervencija bit će usmjerena na krajnje korisnike kao i na upravitelje nadležnih tijela prometne infrastrukture

Vodeća načela za odabir operacija

Svi projekti predloženi za sufinanciranje moraju biti u skladu sa sljedećim načelima:

- projekt mora biti u skladu s odgovarajućim sveobuhvatnim prometnim planom koji su pripremila i usvojila nadležna tijela
- projekti su smješteni na mreži TEN-T-a ili se njima popunjavaju praznine ili uklanjaju uska grla u mreži TEN-T-a

Planirano korištenje financijskih instrumenata

Nije primjenjivo

Planirano korištenje velikih projekata

Nije predviđeno

Zajednički pokazatelji ostvarenja i pokazatelji ostvarenja za pojedine programe za EFRR

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Fond	Kategorija regije	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	Broj unaprijeđenih luka	broj	KF	Slabije razvijena	2	ISU	godišnje

7.2. Prioritet ulaganja	Poboljšanje regionalne mobilnosti povezivanjem sekundarnih i tercijarnih čvorova s infrastrukturom TEN-T-a, uključujući intermodalne čvorove
--------------------------------	---

Fond	Europski fond za regionalni razvoj
-------------	---

7.2.1. Posebni cilj	Poboljšanje regionalne mobilnosti i povezanosti unapređenjem regionalnih cesta, uklanjanjem većih uskih grla i mjerama cestovne sigurnosti
----------------------------	---

Ovaj posebni cilj usmjeren je na poboljšanje mogućnosti pristupa cestovnoj mreži TEN-T-a, osiguravajući tako integraciju s postojećom sekundarnom i tercijarnom mrežom. Točnije rečeno, ulaganje će biti usmjereno na unapređenje nacionalne cestovne mreže gdje to doprinosi uklanjanju cestovnih uskih grla i „crnih točaka“.

Dok su mreža autocesta u Hrvatskoj i cestovni koridori TEN-T-a dovoljno razvijeni, kvaliteta državnih, županijskih i lokalnih cesta koči lokalni gospodarski razvoj i pristup jedinstvenome tržištu. 40,8% je u dobrome ili vrlo dobrome stanju, 22,65% je u zadovoljavajućem stanju i 36,6% je u lošem ili vrlo lošem stanju. Ulaganje u regionalnu povezanost sa sveobuhvatnom i osnovnom mrežom TEN-T osigurat će da urbana i ruralna područja iskoriste prilike koje im pružaju velike mreže, omogućujući tako poboljšani pristup i mobilnost ljudi i dobara kroz Hrvatsku prema ostatku EU-a. Poboljšani pristup pridonijet će teritorijalnoj koheziji i smanjenju regionalnih nerazmjera, omogućujući regijama i privatnom sektoru u Hrvatskoj veću konkurentnost u širem europskom okviru, kao i povećanoj uporabi multimodalnih rješenja.

Prometni zastoji na cestama predstavljaju značajan ekonomski, društveni i ekološki trošak i, prema tome, ovaj posebni cilj bit će usmjeren na uklanjanje uskih grla u cestovnoj mreži i smanjenje prometnih zastoja, posebice na pravcima koji vode do ključnih urbanih središta zapošljavanja, tržišta i multimodalnih čvorova.

Razina cestovne sigurnosti u Hrvatskoj također je ispod razine ostatka EU-a (broj prometnih nesreća sa smrtnom posljedicom iznosi 91 na milijun stanovnika u usporedbi s prosjekom EU-a od 55) i aktivnostima unutar ovoga posebnog cilja nastojat će se obuhvatiti sigurnost na državnim cestama.

U skladu s pretpostavkama očekuje se postizanje sljedećih rezultata:

- poboljšana mogućnost pristupa ključnim cestovnim dionicama koje su usko povezane s mrežom TEN-T i s europskim tržištima
- bolja mogućnost pristupa hrvatskih tvrtki i građana ključnim europskim prometnim koridorima
- poboljšana sigurnost i zaštita cestovnih sustava povezanih s mrežom TEN-T
- povećanje regionalne mobilnosti i povezanosti s čvorovima i koridorima TEN-T-a.

Pokazatelji rezultata za pojedine programe za EFRR

Pokazatelj	Mjerna jedinica pokazatelja	Kategorija regije	Početna vrijednost	Početna godina	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
Regionalna gospodarska središta s odgovarajućim cestovnim vezama s mrežom TEN-T	broj	Slabije razvijena	1	2014.	3	MPPI	Godišnje

Aktivnosti koje će se podržati u okviru prioriteta ulaganja

- poboljšanja cestovne mreže (izgradnja ili modernizacija postojećih)
- izgradnja infrastrukture koja će smanjiti utjecaj na okoliš
- izrada baze projekata

Potencijalni korisnici i krajnji primatelji

Unutar ovoga posebnog cilja, glavni korisnici bit će imenovana cestovna nadležna tijela, većim dijelom

Hrvatske ceste, kao i tijela lokalne vlasti.
Očekuje se da jednako tako i konzorciji korisnika mogu podnijeti zahtjev za financiranje.
Javna intervencija bit će usmjerena na krajnje korisnike cesta.

Vodeća načela za odabir operacija

Svi projekti predloženi za sufinanciranje moraju biti u skladu sa sljedećim načelima:

- projekt mora biti u skladu s odgovarajućim sveobuhvatnim prometnim planom koji su pripremili i usvojila nadležna tijela
- projekti koji se direktno nalaze na dionici cesta koje su povezane s TEN-T-om
- projekti moraju pokazati poboljšanje mogućnosti pristupa mreži TEN-T.

Planirano korištenje financijskih instrumenata

Nije primjenjivo

Planirano korištenje velikih projekata

Okvirno je predviđeno korištenje velikog projekta za povezivanje najjužnijeg obalnog područja s ostatkom zemlje. Ostali veliki projekti mogu biti dodani ovisno o konačnom razmjeru projekata u pripremi.

Zajednički pokazatelji ostvarenja i pokazatelji ostvarenja za pojedine programe za EFRR

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Fond	Kategorija regije	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	Ukupna duljina novoizgrađenih cesta	km	EFRR	Slabije razvijena	53	ISU	godišnje

7.3. Prioritet ulaganja	Razvoj i poboljšanje ekološki prihvatljivih i niskouglijčnih prometnih sustava, uključujući unutarnje vodne putove i pomorski promet, luke, multimodalne veze i infrastrukturu zračnih luka, s ciljem promicanja održive regionalne i lokalne mobilnosti
--------------------------------	---

Fond	Kohezijski fond
-------------	------------------------

7.3.1. Posebni cilj

Poboljšana teritorijalna kohezija i povezanost i mogućnost pristupa teritorijalno izoliranim područjima

Ovim posebnim ciljem namjerava se integrirati izolirana područja Hrvatske u širu prometnu mrežu i savladati ključnu prepreku lokalnome gospodarskom razvoju. Dva su područja Hrvatske koja su fokus ulaganja unutar ovoga posebnog cilja – jedno je dubrovačko područje, a drugo su otoci, te oba područja trpe posljedice izolacije unutar državnog teritorija i prema tome također unutar širega okvira EU-a. Dubrovačko-neretvanska županija teritorijalno je odvojena od matičnoga državnog teritorija granicom EU-a s Bosnom i Hercegovinom i trpi posljedice manjka povezanosti s ostatkom zemlje i učinkovite integracije u mrežu TEN-T. Izravna cestovna povezanost ostatka Hrvatske s Dubrovnikom moguća je jedino kroz Bosnu i Hercegovinu te je prema tome podložna velikim zastojevima koji su rezultat graničnih kontrola, posebice u turističkoj sezoni. Dok su svi drugi dijelovi Hrvatske udaljeni od Zagreba 3-4 sata, putovanje cestom između Dubrovnika i Zagreba traje najmanje šest sati. Pored toga, zračni pristup Dubrovniku ograničen je kvalitetom objekata i značajnom razlikom u broju putnika u sezoni i izvan sezone (tj. razlika u putničkom prometu između kolovoza 2013. i siječnja 2013. premašuje 1.500%). Ovim elementom posebnoga cilja nastojat će se poboljšati pristup Dubrovniku autocestom i unaprijediti zračnu luku Dubrovnik kako bi se osiguralo njezino usklađivanje sa schengenskim pravilima do 2016., čime će se poboljšati regionalna povezanost i gospodarski razvoj tog područja.

Hrvatska obala duga 5.835 km (6.287 uključujući otoke) uključuje 718 otoka (1.246 s obalnim grebenima) i jedna je od najrazvedenijih obalnih regija u Europi. Pedeset je naseljenih otoka koji značajno ovise o javnom prijevozu za pristup zapošljavanju i uslugama i trpe zbog ograničenih kapaciteta u turističkoj sezoni. Dok su izolacija otoka i njihov opći manjak povezanosti neki od razloga emigracije, većina usluga javnoga prijevoza neprofitabilna je i opstaje na temelju državnih poticajnih sredstava, dok kopnene luke (22 kopnene luke) i otočne luke (73 otočne luke) imaju izrazito ograničene kapacitete za nošenje s rastućim brojem putnika. Ključni problemi s obzirom na povezanost s otocima koji će se ovim posebnim ciljem nastojati obuhvatiti stoga su kapacitet lučke infrastrukture (otoci ili kopno), kapacitet i kvaliteta ponude i voznoga parka javnoga prijevoza, poboljšanje pristupa lukama (otočna cestovna infrastruktura) i meke mjere.

Očekuje se da će planirana ulaganja u jačanje povezanosti i mogućnosti pristupa izoliranim područjima proizvesti sljedeće rezultate:

- usklađenost infrastrukture zračnog prijevoza u Dubrovačko-neretvanskoj županiji sa schengenskim uvjetima za stjecanje statusa granice u 2016.;
- povećanje kapaciteta infrastrukture zračnog prijevoza u Dubrovačko-neretvanskoj županiji u razdobljima visokoga opterećenja;
- smanjenje utjecaja prijevoznih mogućnosti prema otocima na okoliš; promicanje izmjene modaliteta i poboljšani multimodalni kapacitet;
- povećanje kapaciteta, pouzdanosti, kvalitete i uporabe usluga javnoga prijevoza prema otocima;
- poboljšani pristup udaljenih zajednica i poduzeća zapošljavanju, obrazovanju i drugim uslugama;
- povišena razina sigurnosti i zaštite svih načina prijevoza prema otocima.

Pokazatelji rezultata za pojedine programe za KF

Pokazatelj	Mjerna jedinica pokazatelja	Kategorija regije	Početna vrijednost	Početna godina	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
kapacitet zračnih čvorova TEN-T-a u Dubrovačko-neretvanskoj županiji (povećan)	Putnici/godina	Slabije razvijena	1,522.629	2013.	2,752.874	Hrvatski zavod za statistiku	godišnje
putnici koji putuju na otoke i sa njih (povećani broj putnika)	Putnici/godina	Slabije razvijena	11,129.145	2011.	>11,600.000	Hrvatski zavod za statistiku	godišnje

Aktivnosti koje će se podržati u okviru prioriteta ulaganja

- izgradnja i modernizacija infrastrukture zračne luke u Zračnoj luci Dubrovnik
- modernizacija i izgradnja nove lučke infrastrukture kao potpora prometnoj povezanosti s otocima
- modernizacija postojećega voznog parka i nabava novih plovila koja zadovoljavaju norme niske ugljične emisije
- mjere za poboljšanje upravljanja prometom i sigurnosti prometa te pružanje boljih usluga
- izrada baze projekata

Potencijalni korisnici i krajnji primatelji

Unutar ovoga posebnog cilja, glavni korisnici bit će nadležna tijela Zračne luke Dubrovnik i tijela lokalne vlasti

ili tvrtke koje su osnovala tijela lokalne vlasti koje upravljaju uslugama javnoga prijevoza na otoke i sa njih i organiziraju te usluge.

Očekuje se da jednako tako i konzorciji korisnika sredstava mogu podnijeti zahtjev za financiranje. Javna intervencija bit će usmjerena na krajnje korisnike i putnike kao i na upravitelje nadležnih tijela prometne infrastrukture.

Vodeća načela za odabir operacija

Projekti će biti odabrani temeljem 2 moguće sheme:

- otvoreni poziv za dostavljanje ponuda
- odabir ključnih projekata od strane upravljačkog tijela.

Poziv za dostavljanje ponuda temeljit će se na pravilima navedenima u pozivu, dok će se odabir ključnih projekata temeljiti na važnosti projekta i njegovom utjecaju na rezultate OP-a.

Odabir projekata temeljit će se na sljedećim ključnim čimbenicima i načelima:

- projekt mora biti u skladu s odgovarajućim sveobuhvatnim prometnim planom koji su pripremila i usvojila nadležna tijela
- najmanje 50% projektnih troškova mora biti izravno povezano s otocima
- doprinosu ublažavanju klimatskih promjena i atmosferskog onečišćenja.

Planirano korištenje financijskih instrumenata

Nije primjenjivo

Planirano korištenje velikih projekata

Identificiran je sljedeći projekt: Razvoj Zračne luke Dubrovnik.

Povrh toga, i drugi projekti mogu biti identificirani tijekom provedbe OPKK-a.

Zajednički pokazatelji ostvarenja i pokazatelji ostvarenja za pojedine programe za KF

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Fond	Kategorija regije	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	Potpuna provedba projekta „Zračna luka Dubrovnik“	%	KF	Slabije razvijena	100	ISU	godišnje
	Poboljšanje luka u smislu povezanosti s otocima	broj	KF	Slabije razvijena	10	ISU	godišnje

7.3.2. Posebni cilj

Razvoj inteligentnoga, održivog i integriranog niskougljičnog urbanog javnog prijevoza

Provedba ovoga posebnog cilja rezultirat će poboljšanim urbanim javnim prijevozom, posebice kod održivih/niskougljičnih rješenja.

U 2011. godini hrvatski je prometni sektor doprinio nacionalnom Inventaru stakleničkih plinova s 20%, pri čemu je cestovni promet bio odgovoran za 95% ukupne količine emisija u prometu. Atmosfersko onečišćenje lebdećim česticama najrašireniji je problem kakvoće zraka u Hrvatskoj, a promet je jedan od njegovih glavnih izvora. Prevladava privatni prijevoz, što je vidljivo po velikim prometnih gužvama na

pristupnim cestama gradskih središta, što dovodi do povećanja onečišćenja i razine buke, manjka parkirališnih mjesta i rastućih troškova za građane. Prosječnu brzinu javnoga prijevoza putnici smatraju nezadovoljavajućom. U Zagrebu je prosječna brzina javnoga prijevoza u kontinuiranom padu (samo 13 km/h kod tramvaja i 18 km/h kod autobusa), a istovremeno je broj putnika u kontinuiranom padu od 2007. Javni prijevoz odvija se samo u područjima velikih gradova kao što su Zagreb, Rijeka, Osijek, Split i njihove aglomeracije, kao i Varaždin, Karlovac, Zadar i Pula. Hrvatska je zabilježila pad broja prevezenih putnika u svim načinima prijevoza. U razdoblju od siječnja do prosinca 2012., prijevoz putnika zabilježio je pad od 20,1% u usporedbi s istim razdobljem 2011. Željeznički promet zabilježio je pad od 45,5%, cestovni promet zabilježio je pad od 0,5%, pomorski i obalni pomorski promet u padu je od 3,5%, dok je zračni promet u padu od 5,7%. Istovremeno, zabilježeno je povećanje broja registriranih automobila, kilometraže osobnih automobila i općenito korištenja osobnih automobila.

Prosječni vijek željezničkoga voznog parka u željezničkome prometu (putnički vagoni i motorni vlakovi) približno je 30 godina, dok je u cestovnom prometu prosječan vijek autobusa otprilike 15 godina. Vozni redovi željezničkih i autobusnih prijevoznika pokazuju mali broj polazaka na linijama izvan velikih gradova, gdje su vozni redovi prvenstveno prilagođeni prijevoznim potrebama učenika osnovnih i srednjih škola. Osim toga, javni prijevoz u Republici Hrvatskoj nije integriran s obzirom na to da ne postoje nikakvi zajednički vozni redovi ili karte za različite načine prijevoza. Intermodalni terminali, koji omogućuju prijelaz s jednog načina javnoga prijevoza na drugi, ne postoje ili su vrlo rijetki.

Provedba ovoga prioriteta ulaganja dovest će do:

- smanjenja onečišćenja zraka i buke te negativnih utjecaja prometa na okoliš unutar urbanih područja
- smanjenja prometnih zastoja u gradovima
- povećanja kapaciteta i uporabe urbanog javnog prijevoza i promicanje izmjene modaliteta
- uklanjanja uskih grla koja koče razvoj i funkcioniranje urbanih sustava javnog prijevoza

Pokazatelji rezultata za pojedine programe za KF

Pokazatelj	Mjerna jedinica pokazatelja	Kategorija regije	Početna vrijednost	Početna godina	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
Povećanje broja osoba koje koriste javni prijevoz	broj	Slabije razvijena	bit će određena	2011.	bit će određena	MPPI	godišnje

Aktivnosti koje će se podržati u okviru prioriteta ulaganja

Podrška urbanom javnom prijevozu jedno je od ključnih područja koja će imati izravan utjecaj na provedbu niskouglijčnih inicijativa u prometnom sektoru. Takve aktivnosti bit će usmjerene na:

- razvoj infrastrukture za tvrtke javnoga prijevoza čija je namjena provedba energetske efikasne rješenja
- razvoj infrastruktura i sustava parkiranja koji se nadovezuju na javni prijevoz
- izgradnju i modernizaciju infrastrukture javnoga prijevoza koja će popuniti praznine javnih prometnih sustava
- nabavu i modernizaciju željezničkoga voznoga parka s niskom emisijom CO₂ za tvrtke javnoga prijevoza
- provedbu sustava za praćenje prijevoza i upravljanje prijevozom unutar urbanih područja
- izradu baze projekata.

Potencijalni korisnici i krajnji primatelji

U domeni javnoga prijevoza, glavni korisnici bit će tijela lokalne vlasti ili tvrtke koje su osnovala tijela lokalne vlasti koja upravljaju uslugama javnoga prijevoza i organiziraju ih.

Očekuje se da jednako tako i konzorciji upravitelja javnoga prijevoza mogu podnijeti zahtjev za financiranje

kao i konzorciji tijela lokalne vlasti i njihove različite međusobne kombinacije. Javna intervencija bit će usmjerena na korisnike javnoga prijevoza u urbanim područjima kao i na upravitelje službi javnoga prijevoza koji će pružati zadovoljavajuću razinu usluga i koji su sposobni jamčiti pravilnu integraciju usluga s nekoliko drugih načina prijevoza.

Vodeća načela za odabir operacija

Projekti će biti odabrani temeljem 2 moguće sheme:

- otvoreni poziv za dostavljanje ponuda
- odabir ključnih projekata od strane upravljačkog tijela.

Poziv za dostavljanje ponuda temeljit će se na pravilima navedenima u pozivu, dok će se odabir ključnih projekata temeljiti na važnosti projekta i njegovom utjecaju na rezultate OP-a.

Odabir projekata temeljit će se na sljedećim ključnim čimbenicima i načelima:

- projekt mora biti u skladu s odgovarajućim sveobuhvatnim prometnim planom koji su pripremila i usvojila nadležna tijela
- jasna definicija urbanoga područja i povezanost s lokalnim strategijama/planovima
- projekt mora biti usmjeren na smanjivanje potrošnje primarnih izvora energije
- projekt moraju provesti korisnici koji mogu prometovati na infrastrukturi javnoga prijevoza i koji će dokazati da im zatraženo sufinanciranje neće predstavljati prekomjernu naknadu
- prednost će se dati projektima kojima se spaja najmanje 2 načina prijevoza (isključujući cestovni promet)
- doprinosu ublažavanju klimatskih promjena i atmosferskog onečišćenja.

Planirano korištenje financijskih instrumenata

Nije primjenjivo

Planirano korištenje velikih projekata

Ovaj cilj uključuje neka potencijalno značajna ulaganja u infrastrukturu i željeznički vozni park pa ima značajan potencijal za velike projekte. Projekti se trenutno razvijaju i identificiraju.

Zajednički pokazatelji ostvarenja i pokazatelji ostvarenja za pojedine programe za KF

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Fond	Kategorija regije	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	Aglomeracije koje su uvele integrirane sustave javnoga prijevoza	broj	KF	Slabije razvijena	2	ISU	godišnje

7.4. Prioritet ulaganja	Razvoj i sanacija sveobuhvatnog, visokokvalitetnog i interoperabilnog željezničkog sustava i promicanje mjera za smanjenje buke
--------------------------------	--

Fond	Kohezijski fond
-------------	------------------------

7.4.1. Posebni cilj	Dogradnja i poboljšanje željezničke mreže u cilju promocije modalnog prijevoza
----------------------------	---

Ovaj cilj usmjeren je na poboljšanje i nadogradnju željezničke infrastrukture u Hrvatskoj, potičući izmjenu modaliteta s cesta na željeznice kao održiviju/više niskougličnu mogućnost povećanjem kapaciteta TEN-T-ove i regionalne željezničke infrastrukture i usluga.

Iako je ukupna duljina željezničkih pruga u Hrvatskoj otprilike u skladu s prosječnim razmjerima drugih država članica Europske unije, mreža pati od manjka modernizacije i opće oronulosti zbog dugog razdoblja nedovoljnih financijskih ulaganja. Mreži manjka kapaciteta, a u nekim slučajevima neoperabilne su cijele dionice mreže. Prema podacima iz 2012., 90% mreže pokriveno je jednokolosječnom prugom, a samo 36% cjelokupnog željezničkog sustava elektrificirano je. Oko 38% ukupne otvorene pružne duljine dozvoljava brzine samo ispod 60 km/h, dok samo 4,1% cjelokupne mreže dozvoljava brzine veće od 160 km/h, a 12,2% brzine veće od 100 km/h. Udio željeznica u ukupnom unutarnjem teretnom prijevozu u tonskim kilometrima u 2011. bio je 20,2% - što je najniža vrijednost ikada zabilježena, dok je udio ukupnoga unutarnjeg prijevoza putnika željeznicom u 2011. bio samo 4,9% u odnosu na prosjek EU-27 od 7,1%.

Gotovo 55% hrvatske željezničke mreže odnosi se na trase koje su važne za međunarodni promet. Sljedeći međunarodni željeznički koridori prolaze kroz teritorij Republike Hrvatske i u svakom slučaju im je potrebna rekonstrukcija i modernizacija kako bi se poboljšalo vrijeme vožnje, kapacitet i sigurnost, koji su odraz funkcionalnih i tehničkih normi mreže TEN-T.

- Paneuropski koridor X, Salzburg – Solun (mješovita upotreba – teretni i putnički),
- Paneuropski koridor Vb Budimpešta – Rijeka (pretežito teretni),
- Paneuropski koridor Vc, Budimpešta – Ploče (pretežito teretni).

Veći dio putničkoga željezničkog prijevoza (više od 70%) odvija se na gradskim i prigradskim putničkim prugama prema Zagrebu, dok drugi dijelovi mreže, koji su zanemareni, imaju niske brojke za putnike (statistika) i nekonkurentni su u usporedbi s cestovnim mogućnostima u smislu trajanja putovanja. Unatoč činjenici da se samo iz malog dijela zemlje željeznicom može doći do Zagreba za manje od jednoga dana, između 2007. i 2012. ulaganja u regionalne i lokalne linije smanjena su za približno 90%. Željeznička je mreža također ograničeno povezana s drugim održivim načinima prijevoza putnika.

Osim hrvatske željezničke infrastrukture, zastario je i željeznički vozni park- prosječni putnički vlak jedinog prijevoznika (HŽ putnički prijevoz) star je 30 godina - a zastario je i značajan dio sustava signalizacije.

Provedba ovoga prioriteta ulaganja dovest će do:

- smanjene emisije i zagađenosti zraka izmjenom modaliteta s cesta na željeznice
- povećanja kapaciteta i uporabe željezničkih usluga za putnike i teret na oba koridora TEN-T-a i prema regionalnim središtima
- bolje integracije željezničkih pruga s drugim načinima prijevoza
- povećane sigurnosti i pouzdanosti sustava
- poboljšane međunarodne povezanosti
- povećane privlačnosti željezničkoga prijevoza.

Pokazatelji rezultata za pojedine programe za KF

Pokazatelj	Mjerna jedinica pokazatelja	Kategorija regije	Početna vrijednost	Početna godina	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
Povećani teretni promet na koridorima TEN-T-a	neto tonskih kilometara u milijunima	Slabije razvijena	1378	2012.	>2.000	HŽI	godišnje

Aktivnosti koje će se podržati u okviru prioriteta ulaganja

Potpora modernizaciji i nadogradnji hrvatskog željezničkog sustava utjecat će na utjecaj prometnog sektora na okoliš, promičući izmjenu modaliteta s cestovnoga na željeznički promet unutar Hrvatske. Indikativne aktivnosti u sklopu ovog prioriteta uključivat će:

- izgradnju, modernizaciju i sanaciju željezničkih pruga
- nabavu i modernizaciju željezničkoga voznog parka
- provedbu europskih sigurnosnih rješenja

- aktivnosti za poboljšanje korisničkih usluga u željezničkom prometu
- reintegraciju željeznica u postojeće urbane sustave prijevoza
- izradu baze projekata.

Potencijalni korisnici i krajnji primatelji

Korisnici sredstava bit će **HŽ INFRASTRUKTURA d.o.o.** (društvo s ograničenom odgovornošću u državnome vlasništvu za upravljanje, održavanje i izgradnju željezničke infrastrukture) i željeznički prijevoznici. Intervencija će osigurati zadovoljavajuću razinu usluge za putnike i za tvrtke koje koriste željezničku mrežu za prijevoz robe i osigurat će da će željeznička mreža moći sve više konkurirati drugim manje ekološki prihvatljivim načinima prijevoza. Poboljšanjem povezanosti u Hrvatskoj intervencija će također podržati gospodarsku konkurentnost hrvatskog gospodarstva i gospodarsku dobrobit i vitalnost regionalnih središta.

Vodeća načela za odabir operacija

Odabir projekata temeljit će se na sljedećim ključnim čimbenicima i načelima:

- projekt mora biti u skladu s odgovarajućim sveobuhvatnim prometnim planom koji su pripremila i usvojila nadležna tijela
- poboljšanja infrastrukture koja se nalazi na mreži TEN-T ili je s njom izravno povezana imat će prednost
- prednost će imati projekti koji povezuju željeznicu s drugim načinima javnoga prijevoza
- infrastrukturni projekti moraju pokazati razumnu stopu povrata ulaganja u smislu poboljšane brzine i podataka o putnicima/teretu i utjecaja na lokalno gospodarstvo
- sva kupljena oprema mora ispunjavati suvremene ekološke norme o emisiji CO2
- željeznički vozni park i oprema mogu biti financirani samo kad je to izravno povezano s poboljšanjem određenoga dijela željezničke infrastrukture.

Planirano korištenje financijskih instrumenata

Nije primjenjivo

Planirano korištenje velikih projekata

Identificirani su sljedeći projekti:

Križevci - Koprivnica – državna granica (HU)

Hrvatski Leskovac - Karlovac

Goljak – Skradnik

Dugo Selo – Novoselec

Novoselec - Novska

Okučani - Vinkovci

I drugi projekti mogu biti identificirani tijekom provedbe OPKK-a.

Zajednički pokazatelji ostvarenja i pokazatelji ostvarenja za pojedini program za KF

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Fond	Kategorija regije	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	Ukupna duljina rekonstruiranih ili nadograđenih željezničkih pruga TEN-T-a	km	KF	Slabije razvijena	400	ISU	godišnje

Okvir uspješnosti

Prioritetna os	Vrsta pokazatelja	Identifikacijska oznaka	Pokazatelj ili glavni provedbeni korak	Mjerna jedinica	Fond	Kategorija regije	Etapa za 2018. godinu	Konačni cilj (2023.)	Izvor podataka	Objašnjenje značaja pokazatelja, po potrebi
Povezanost i mobilnost	financijski		Potrošena dodijeljena sredstva	€	KF	Slabije razvijena	211,331.572	910,205.755	MIS	minimum u skladu s pravilom N+3
	financijski		Potrošena dodijeljena sredstva	€	EFRR	Slabije razvijena	104,678.648	450,851.269	MIS	minimum u skladu s pravilom N+3
	ostvarenje		Ukupna duljina rekonstruiranih ili nadograđenih željezničkih pruga TEN-T-a	km	KF	Slabije razvijena	-	400	MIS	Željeznički projekti dobivaju najveći udio sredstava KF-a (> 50 %)
	Glavni provedbeni korak		Br. ugovorenih velikih željezničkih projekata	broj	KF	Slabije razvijena	2	n/a	MPPI	
	ostvarenje		Ukupna duljina novoizgrađenih cesta	km	EFRR	Slabije razvijena	-	53	ISU	Cestovni projekti dobivaju najveći udio sredstava EFRR-a (> 75 %)
	Glavni provedbeni korak		Br. ugovorenih velikih cestovnih projekata	broj	EFRR	Slabije razvijena	1	n/a	MPPI	

Kategorije intervencija

Tablica 7.: Dimenzija 1. – Područje intervencije		
Fond	KF	
Kategorija regije	Slabije razvijena	
Prioritetna os	Šifra	Iznos (EUR)
Povezanost i mobilnost	024 Željeznica (osnovni TEN-T)	250,000.000
	026 Druge željeznice	150,000.000
	027 Pokretna željeznička sredstva	90,205.755
	037 Zračne luke (TEN-T)	120,000.000
	039 Pomorske luke (TEN-T)	20,000.000
	040 Druge pomorske luke	70,000.000
	041 Unutarnji vodni putovi i luke (TEN-T)	70,000.000
	043 Čista urbana prometna infrastruktura i promidžba (uključujući opremu i vozni park)	100,000.000
	044 Inteligentni prometni sustavi (uključujući uvođenje upravljanja potražnjom, sustave naplate cestarine, informatičke sustave za praćenje, kontrolu i informiranje)	40,000.000
Fond	EFRR	
Kategorija regije	Slabije razvijena	
Prioritetna os	Šifra	Iznos (EUR)
Povezanost i mobilnost	028 TEN-T autoceste i ceste — osnovna mreža (novogradnja)	200,000.000
	030 Poveznice sporednih cesta s TEN-T cestovnom mrežom i čvorovima (novogradnja)	40,000.000
	031 Druge nacionalne i regionalne ceste (novogradnja)	60,000.000
	033 Cesta obnovljena ili poboljšana u skladu s kriterijima TEN-T-a	40,000.000
	034 Druga obnovljena ili poboljšana cesta (autocesta, nacionalna, regionalna ili lokalna)	60,000.000
	043 Čista urbana prometna infrastruktura i promidžba (uključujući opremu i vozni park)	50,851.269

Tablica 8.: Dimenzija 2. – Oblik financiranja

Fond	KF
------	----

Kategorija regije	Slabije razvijena	
Prioritetna os	Šifra	Iznos (EUR)
Povezanost i mobilnost	01 Bespovratna sredstva	910,205.755
Fond	ERDF	
Kategorija regije	Slabije razvijena	
Prioritetna os	Šifra	Iznos (EUR)
Povezanost i mobilnost	01 Bespovratna sredstva	450,851.269

Tablica 9.: Dimenzija 3. – Vrsta teritorija

Fond	KF	
Kategorija regije	Slabije razvijena	
Prioritetna os	Šifra	Iznos (EUR)
Povezanost i mobilnost	01 Velika urbana područja (gusto naseljena > 50 000 stanovnika)	200,000.000
	02 Mala urbana područja (srednje gustoće naseljenosti > 5 000 stanovnika)	100,000.000
	07 Nije primjenjivo	610,205.755
Fond	EFRR	
Kategorija regije	Slabije razvijena	
Prioritetna os	Šifra	Iznos (EUR)
Povezanost i mobilnost	01 Velika urbana područja (gusto naseljena > 50 000 stanovnika)	80,000.000
	02 Mala urbana područja (srednje gustoće naseljenosti > 5 000 stanovnika)	50,000.000
	07 Nije primjenjivo	320,851.269

Tablica 10.: Dimenzija 4. – Mehanizmi teritorijalne provedbe

Fond	KF	
Kategorija regije	Slabije razvijena	
Prioritetna os	Šifra	Iznos (EUR)
Povezanost i mobilnost	05 Drugi integrirani pristupi održivom urbanom/ruralnom razvoju	240,000.000
	07 Nije primjenjivo	670,205.755
Fond	EFRR	
Kategorija regije	Slabije razvijena	
Prioritetna os	Šifra	Iznos (EUR)
Povezanost i mobilnost	01 Integrirano teritorijalno ulaganje — urbano	50,851.269

	05 Drugi integrirani pristupi održivom urbanom/ruralnom razvoju	100,000.000
	07 Nije primjenjivo	300,000.000

Sažetak planiranog korištenja tehničke pomoći uključujući, po potrebi, aktivnosti za jačanje administrativnog kapaciteta tijela uključenih u upravljanje i kontrolu programa i korisnike

Ova prioritetna os uključuje tehničku pomoć u obliku pripreme baze projekata za tekuće razdoblje financiranja, ali i za sljedeće. Također je predviđena podrška razvoju specifičnih prometnih studija iznad razine projekta, npr. putem regionalnih ili podsektorskih studija, generiranja podataka itd., kako bi se olakšalo provedbu prioritetne osi.

Prioritetna os 7. Poboljšanje pružanja javnih usluga

Hrvatska provodi važne strukturne reforme u sektorima obrazovanja, socijalne skrbi i zdravstvene zaštite, kao i u javnoj upravi i pravosuđu, kako bi osigurala veću kvalitetu i isporuku javnih usluga koje će biti jednako dostupne svim građanima u svim regijama. Suočavanje s izazovima u tim ključnim područjima javnog sektora zahtijeva integrirani i holistički pristup usmjeren na sustave i organizacijske strukture kao i ulaganja u vještine te administrativne i kadrovske reforme (u vezi s aktivnostima koje su predviđene u OP-u Učinkoviti ljudski resursi i imaju podršku ESF-a) te modernizaciju pomoću informacijske i komunikacijske tehnologije (uz ulaganja EFRR-a predviđena u PO 2). S ciljem optimiziranja kvalitete i isporuke javnih usluga, mnoge teške reforme odvijat će se tijekom cjelokupnog financijskog razdoblja. Većina trenutno planiranih reformi odnosi se upravo na područja obuhvaćena tom prioritetnom osi (obrazovanje, socijalne usluge, zdravstvenu zaštitu, javnu upravu i pravosuđe), što će također utjecati na provedbu OP-a. Istovremeno, mnoge reforme još nisu definirane te ih je potrebno pobliže odrediti u okviru Europskog semestra, što će omogućiti točnije određivanje (posebno u vezi s TC11 i reformom javne uprave u širem smislu). Hrvatska je već poduzela korake za bolju integraciju EU semestra s postupkom izrade programa i provedbom ESI fondova/OP-a. Pristup ESI fondovima omogućit će lakšu provedbu ključnih reformi i pozitivno utjecati na uspostavljanje mehanizama praćenja i ocjenjivanja koji će se također primjenjivati na provedbu ESI fondova.

Radit će se na optimizaciji i daljnjem razvoju mreža predškolskog i općeg obrazovanja te strukovnog osposobljavanja, u tijeku je reorganizacija, ograničavanje i unapređenje sustava socijalnih i zdravstvenih usluga, a ulaganja u javne usluge zapošljavanja osiguravat će prilagođenije, fleksibilnije i kvalitetnije usluge.

Kvaliteta i dostupnost javnih usluga važni su elementi kvalitete življenja te raspoloživosti i zdravlja radne snage. Razvoj i pružanje obrazovnih, zdravstvenih i socijalnih usluga te javna uprava (uključujući pravosuđe) bit će regionalno usklađeni i uravnoteženi kako bi se izbjegao dvostruki posao i osiguralo najefikasnije korištenje postojećih objekata i infrastrukture, objedinili naponi na državnoj razini s inicijativama zajednice i postigli najbolji rezultati s ograničenim resursima. Po potrebi će se poticati zajedničko korištenje infrastrukturnih objekata (primjerice, obrazovne objekte mogu koristiti gotovo svi korisnici ESF-a bez obzira na temu ili sektor). Nužne sinergije i komplementarnosti bit će postignute uz snažnu koordinacijsku ulogu MRRFEU-a (kao Nacionalnog koordinacijskog tijela, Upravljačkog tijela i Provedbenog tijela 1. razine za provedbu ove prioritetne osi). Dodatni argument za oblikovanje prioritetne osi kakvo se ovdje predlaže jest relativni manjak iskustva u oblikovanju politika za provedbu OP-a, a pritom će biti potrebno više naglasiti integrirani pristup, osobito regionalnom razvoju, uz pomoć kombinacije politika u područjima obuhvaćenima u PO7, posebno zbog bitnih komplementarnosti s vrstom intervencija ESF-a.

U svrhu bolje koordinacije i uravnoteženog razvoja infrastrukture javnih usluga, aktivnosti povezane s naprijed navedenim sektorima provodit će se u sklopu jedne prioritetne osi.

Korištenje zajedničkih alata i mehanizama za planiranje i praćenje u sklopu pomoći Europske unije u jednoj prioritetnoj osi može pomoći da se cjelovito odgovori na izazove i potrebe stanovništva i pridonosi transparentnim, komplementarnim i troškovno učinkovitim investicijskim mjerama kojima se mogu iskoristiti prednosti institucionalnih kapaciteta na svim razinama i poboljšati isporuka kvalitetnih, dostupnih i decentraliziranih javnih usluga.

9.1. Prioritet ulaganja	Ulaganje u zdravstvenu i socijalnu infrastrukturu koje pridonosi nacionalnom, regionalnom i lokalnom razvoju smanjenjem nejednakosti s obzirom na zdravstveno stanje, promicanjem socijalnog uključivanja poboljšanim pristupom socijalnim, kulturnim i rekreacijskim uslugama te prelaskom s institucionalnih na usluge u zajednici
--------------------------------	---

Fond	Europski fond za regionalni razvoj
-------------	---

9.1.1. Posebni cilj	Poboljšanje pristupa visokokvalitetnim zdravstvenim uslugama prelaskom s institucionalne skrbi na skrb u zajednici
----------------------------	---

Promjene se očekuju u sljedećim ključnim područjima:

Taj prelazak s institucionalne/bolničke skrbi na skrb u zajednici koncept je koji se temelji na načelu supsidijarnosti, koje pretpostavlja da zdravstvene probleme treba rješavati na najnižoj razini zdravstvenog sustava te što je više moguće lokalno. Jedna od ključnih promjena koje treba postići spuštanje je razine na kojoj se pruža zdravstvena skrb osiguravanjem infrastrukturne pomoći za efikasnije modele pružanja zdravstvene skrbi, poput dnevnih bolnica i dnevne kirurgije, s jedne strane, ali i skrbi u vlastitom domu, grupne prakse u primarnoj zdravstvenoj zaštiti i telemedicinskih usluga.

S obzirom na to da troškovi medicinskih postupaka predstavljaju samo 40 - 60 % ukupnog troška hospitalizacije u stacionarnim odjelima, povećanje broja postupaka koji se obavljaju u dnevnim bolnicama/na dnevnoj kirurgiji rezultiralo bi smanjenjem rashoda zdravstvenog sektora. To je jedan od razloga zašto je važno prijeći na bolničku skrb koja zahtijeva manje resursa nego dosad. Na sličan način, rashodi za zdravstvo mogu se smanjiti prelaskom s bolničke skrbi na primarnu zdravstvenu zaštitu, i dalje na skrb u vlastitom domu i samoskrb. Opći je cilj pomak od institucionalne skrbi prema skrbi u zajednici, koja predstavlja središnji koncept reforme zdravstva u Republici Hrvatskoj, pridonoseći kako održivosti zdravstvenih sustava tako i pristupu zdravstvenim uslugama (posebno za ranjive skupine).

Kako bi ostvarila i podržala opisane promjene, Hrvatska planira koristiti ESIF, pri čemu je usmjerena na razinu primarne skrbi i samoskrbi, pa će se primarno rješavati pitanje ograničene dostupnosti zdravstvene skrbi, posebno u ruralnim područjima, na otocima i u malim gradovima, s ciljem smanjenja zdravstvene nejednakosti između regija te osiguravanja boljeg pristupa zdravstvenoj skrbi ranjivim skupinama i marginaliziranim zajednicama. Ulaganja na razini primarne zdravstvene skrbi bit će usmjerena na geografski izolirana područja i područjima u kojima su timovi za zdravstvenu zaštitu definirani Mrežom javne zdravstvene službe (NN 101/2012), ali takvi timovi nisu uspostavljeni zbog neadekvatne infrastrukture ili nedostatka kadrova.

Pomoć iz ESIF-a bit će usmjerena i na sekundarnu i tercijarnu (bolničku) razinu, pri čemu će biti podržan prelazak s akutne bolničke skrbi na skrb u bolničkim objektima za subakutnu ili dugotrajnu skrb, dnevnim bolnicama/dnevnoj kirurgiji i ambulantama kako bi se osigurale vrlo kvalitetne i dostupne zdravstvene usluge, posebno za ranjive skupine (poput djece, starijih osoba, osoba s invaliditetom, psihičkih bolesnika, geografski izoliranog stanovništva). Nacionalni plan razvoja kliničkih bolničkih centara, kliničkih bolnica, klinika i općih bolnica u Republici Hrvatskoj 2014. – 2016. (Nacionalni plan) predstavlja temelj za reorganizaciju i restrukturiranje bolničkog sustava, što je jedna od prioritetnih mjera u sustavu zdravstvene zaštite navedenom u NPR-u za 2014. Provedba Nacionalnog plana povećat će dostupnost bolničke zdravstvene skrbi i učinkovitost rada bolnica. Intervencije ESIF-a bit će usmjerene na zdravstvene usluge posebno za ranjive skupine i rezultirat će poboljšanjem pristupa visokokvalitetnim zdravstvenim uslugama.

Pokazatelji rezultata za pojedine programe za EFRR								
Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica pokazatelja	Kategorija regije	Početna vrijednost	Početna godina	Ciljna vrijednost (2022)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	Br. slučajeva obrađenih u dnevnim bolnicama/na dnevnoj kirurgiji			183.673	2013.	255.000	MZ	godišnje

Aktivnosti koje će se podržati u okviru prioriteta ulaganja*Primjeri aktivnosti koje će se financirati radi ostvarivanja posebnih ciljeva*

Za ostvarivanje promjene u smjeru samoskrbi, potrebno je pružiti podršku telemedicinskim rješenjima, komplementarno s ulaganjima iz ESF-a u smjeru prevencije bolesti, promicanja zdravlja i samoupravljanja kroničnim bolestima.

Za ostvarivanje promjene u smjeru skrbi u vlastitom domu, bit će pružena podrška pružateljima primarne zdravstvene skrbi, kao i OCD-ovima, u smislu potrebne opreme i vozila kako bi se povećao broj i učinkovitost kućnih posjeta. Odgovarajuća ulaganja iz ESF-a uključuju obrazovanje i izobrazbu radnika primarne zdravstvene skrbi, posebno patronažnih sestara i volontera.

Za ostvarivanje prelaska s bolničke skrbi na primarnu zdravstvenu skrb, bit će pružena podrška grupnim praksama u primarnoj zdravstvenoj zaštiti u smislu potrebne opreme kako bi se omogućilo obavljanje što je više moguće medicinskih postupaka i izbjeglo nepotrebno upućivanje u bolnice. Odgovarajuća ulaganja iz ESF-a uključuju medicinsko obrazovanje i izobrazbu za članove timova u grupnim praksama.

U područjima s ozbiljnim ograničenjima pristupa primarnoj zdravstvenoj skrbi, podrška će biti pružena u smislu obnove i opremanja postojećih i novih ordinacija primarne zdravstvene skrbi, komplementarno s ulaganjima iz ESF-a za pomoć specijalističkom obrazovanju u općoj praksi, primarnoj pedijatriji, primarnoj ginekologiji i primarnoj stomatologiji. Nadalje, podrška će biti pružena razvoju infrastrukture za telemedicinu i teleskrb kako bi se ublažio lokalni nedostatak zdravstvenih radnika.

Budući da je hitna medicinska pomoć vitalno važan dio primarne zdravstvene skrbi, posebno u područjima u kojima nedostaju druge vrste zdravstvenih usluga, bit će pružena podrška u smislu ulaganja u opremu, vozila i potrebnu infrastrukturu za hitnu medicinu. Odgovarajuća ulaganja iz ESF-a uključuju specijalističko obrazovanje i trajno medicinsko obrazovanje za zdravstvene radnike u hitnoj medicinskoj službi.

Za ostvarivanje prelaska na bolničku skrb koja zahtijeva manje resursa nego dosad, potrebno je pružiti podršku funkcionalnoj integraciji i restrukturiranju bolnica, s naglaskom na dnevne bolnice/dnevnu kirurgiju, te subakutnu i dugotrajnu skrb umjesto akutne bolničke skrbi. Primjeri ulaganja uključuju prenamjenu infrastrukture i pribavljanje potrebne opreme za nove oblike skrbi. Odgovarajuća ulaganja iz ESF-a uključuju razvoj kliničkih algoritama, smjernica, kliničkih putova; trajno medicinsko obrazovanje i izobrazbu za nove oblike skrbi te specijalističko obrazovanje u disciplinama u kojima je najizraženiji nedostatak bolničkih specijalista.

Vodeća načela za odabir operacija - bit će popunjeno naknadno**Planirano korištenje financijskih instrumenata - bit će popunjeno naknadno****Planirano korištenje velikih projekata - bit će popunjeno naknadno****Zajednički pokazatelji ostvarenja i pokazatelji ostvarenja za pojedine programe za EFRR**

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj (<i>naziv pokazatelja</i>)	Mjerna jedinica	Fond	Ciljna vrijednost (2022)	Izvor podataka
	Br. stanovnika od kojih se očekuje korištenje poboljšanih zdravstvenih usluga		EFRR	bit će popunjeno naknadno	MZ
	Br. novih postelja ili stolica u dnevnim bolnicama/na dnevnoj kirurgiji		EFRR	1.900	Ministarstvo zdravlja
	Br. postelja za akutnu bolničku skrb		EFRR	12.800	Ministarstvo zdravlja/Hrvatski

					zavod za zdravstveno osiguranje
	Br. reorganiziranih ili obnovljenih ustanova zdravstvene skrbi		EFRR	bit će popunjeno naknadno	Ministarstvo zdravlja

9.1.2. Posebni cilj	Promicanje socijalnog uključivanja i smanjenje nejednakosti poboljšanim pristupom socijalnim uslugama i prelaskom s institucionalnih na usluge u zajednici putem poboljšane socijalne infrastrukture
<p>Promjene se očekuju u sljedećim ključnim područjima:</p> <p>Hrvatska je suočena s regionalnom nejednačenošću u razvoju i dostupnosti socijalnih usluga. Potrebno je poboljšati dostupnost usluga u zajednici ranjivim skupinama, omogućiti bolji pristup i osigurati kvalitetnije socijalne/javne usluge. Podrška razvoju i širenju mreže socijalnih usluga u zajednici preduvjet je održivosti procesa deinstitucionalizacije. Ulaganja u infrastrukturu pomoći će pružanju većeg raspona usluga u zajednici ranjivim skupinama koje žive u svojim domovima kako bi se spriječilo institucionalizaciju i pružilo podršku integraciji u zajednicu tijekom što duljeg razdoblja. Ta će ulaganja biti usmjerena na osobe s invaliditetom, djecu s poremećajima u ponašanju, djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, starije osobe i beskućnike. Očekivani rezultat procesa deinstitucionalizacije promjena je omjera institucionalnih i izvaninstitucionalnih oblika skrbi različitih skupina korisnika, kao i razvoj izvaninstitucionalnih oblika smještaja i usluga razmjerno sa smanjenjem broja korisnika institucionalnih oblika skrbi. Preobrazba domova u središta za pružanje socijalnih usluga u zajednici predstavlja značajan korak bliže standardima dobre prakse pružanja usluga podrške u EU-u. To će poboljšati kvalitetu života ljudi – korisnika usluga podrške u zajednici, i bit će stvoreni uvjeti koji zadovoljavaju njihove individualne potrebe te poboljšavaju njihovo socijalno uključivanje u zajednicu osnaživanjem za puno sudjelovanje u društvu. Nadalje, kako bi se olakšalo sprečavanje institucionalizacije te kako bi se korisnike i njihove obitelji bolje pripremio na povratak u obitelj ili upućivanje u izvaninstitucionalne oblike smještaja, potrebno je poboljšati uvjete centara za socijalnu skrb koji će provoditi te aktivnosti za podršku procesu deinstitucionalizacije. Također će se poboljšati kvaliteta života korisnika domova za dugotrajnu i intenzivnu skrb. Povećat će se učinkovitost i održivost sustava socijalne skrbi. Dostupnost socijalnih usluga koje se pružaju članovima ranjivih skupina, kako su definirane u Strategiji borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj 2014. – 2020. te pristup tim uslugama nedovoljni su u svim regijama pa će se projekti provoditi na cjelokupnom teritoriju Hrvatske. Međutim, regije s najnižim indeksom razvijenosti dobit će horizontalni prioritet dodatnim bodovanjem projekata koji se provode u tim regijama, u prvoj fazi financiranja, dok se razvijaju "mape siromaštva".</p> <p>Zbog nepostojanja odvojenog sustava za branitelje i žrtve rata ili psihosocijalne skrbi za njih, i s obzirom na činjenicu da je to populacija kojoj je zbog specifičnih potreba otežan pristup socijalnim uslugama od općeg interesa, kao i na potrebu za posebnim uslugama prilagođenima potrebama te skupine, postoji stvarna potreba za koncentriranim pružanjem psihosocijalne skrbi uspostavom braniteljskih centara na lokalnoj razini. Pozicioniranje centara u skladu sa znanstveno utvrđenim potrebama populacije omogućuje provedbu psihosocijalnih programa za poboljšanje kvalitete života i osigurava maksimalnu učinkovitost ciljanih aktivnosti, pri čemu je očekivani rezultat poboljšanje skrbi za branitelje i žrtve i članove njihovih obitelji, smanjena nejednakost zbog poboljšanog pristupa socijalnim uslugama te time smanjen rizik od socijalne isključenosti.</p> <p>S obzirom na opći nedostatak društvene osjetljivosti za zadovoljavanje specifičnih potreba ranjivih skupina i posebnih usluga koje bi im omogućile socijalno, kulturno i rekreacijsko uključivanje, rješenje bi mogao biti program "Turizam za sve". Glavni je cilj povećanje kvalitete i broja objekata socijalnog turizma s ciljem poboljšanja usluga za ranjive skupine, što je jedna od smjernica u hrvatskoj Strategiji razvoja turizma do 2020. dopunjenom "Nacionalnim programom razvoja socijalnog turizma – Turizam za sve" na temelju Strategije socijalnog turizma čiji je nacrt izrađen u sklopu programa CARDS.</p>	

Pokazatelji rezultata za pojedine programe za EFRR								
Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica pokazatelja	Kategorija regije	Početa vrijednost	Početa godina	Ciljna vrijednost (2022)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	Populacija obuhvaćena poboljšanim socijalnim uslugama	osobe	Slabije razvijena	/	bit će definirano naknadno	bit će definirano naknadno	ISU, ankete, ex-post ocjenjivanja	Bit će definirano naknadno

Aktivnosti koje će se podržati u okviru prioriteta ulaganja (po prioritetima ulaganja)

Primjeri aktivnosti koje će se financirati radi ostvarivanja posebnih ciljeva:

- ulaganja u izgradnju/rekonstrukciju infrastrukture, osobito za skrb i dugotrajnu skrb za starije osobe, putem sanacije i prilagodbe socijalne/javne infrastrukture (npr. poboljšana infrastruktura domova za starije osobe s ciljem povećanja kvalitete izvaninstitucionalnih i institucionalnih usluga);
- poboljšanje infrastrukture domova socijalne skrbi i ostalih pružatelja socijalnih usluga s obzirom na kvalitetu usluga i infrastrukturne prilagodbe za pružanje socijalnih usluga u zajednici, čime se podržava postupak deinstitutionalizacije, a aktivnosti su usmjerene na osobe s invaliditetom, djecu i mlade s poremećajima u ponašanju i djecu i mlade bez odgovarajuće roditeljske skrbi;
- adaptacija prostora centara za socijalnu skrb;
- infrastrukturno uređenje skloništa za beskućnike i dnevnih centara za beskućnike
- intervencije EFRR-a bit će popraćene vrstom aktivnosti ESF-a koje su fokusirane na poboljšanje pristupa socijalnim uslugama u zajednici te razvoj i širenje mreže socijalnih usluga u zajednici kako bi se osigurala održivost postupka deinstitutionalizacije;
- rekonstrukcija i adaptacija postojećih objekata i izgradnja novih za potrebe uspostavljanja mreže braniteljskih centara, te kupnja opreme u skladu s mapom potreba branitelja i žrtava koja omogućuje provedbu psihosocijalnih programa za tu populaciju.

Ova aktivnost temelji se na mapiranju provedenom u sklopu studije izrađene 2014. Metodologija za utvrđivanje potencijalnih lokacija uključivala je analizu makrolokacije odnosno analizu ciljne skupine i njezinog prostornog razmještaja s predviđanjima njezinog budućeg kretanja (po županijama), te analizu mikrolokacije i određivanje jedinica lokalne uprave unutar županije u kojima braniteljski centri imaju optimalne razvojne učinke. Opće mapiranje provedeno je na temelju potreba ciljane populacije koje se definiraju na temelju podataka iz službene evidencije koju vode tijela državne uprave a bili su uključeni i dodatni kriteriji odabira kao što je indeks razvijenosti lokacije. Odabrane jedinice lokalne uprave primile su obrazac koji se popunjava detaljnim informacijama o kriterijima odabira koje su uključivale vlasništvo imovine i/ili zemljišta, mogućnost uključivanja korisnika u zdravstvene usluge koje se pružaju na tom području, mogućnost uključivanja korisnika u sportsko-rekreacijske, kulturne i umjetničke događaje, dostupnost specijalističkog osoblja, mogućnosti zapošljavanja za osobe iz ciljne skupine, sposobnost pružanja usluga radne terapije za korisnike centra itd. Takva analiza osigurava provedbu aktivnosti ESF-a koje ne postoje u lokalnoj zajednici u centrima kao i njihovu maksimalnu učinkovitost. Po primitku popunjenih obrazaca od lokalne uprave, Odbor za odabir pregledat će zahtjeve i dodijeliti bodove za svaku dodatnu lokaciju na temelju utvrđenih kriterija bodovanja. Na temelju tih bodova zahtjevi se rangiraju i bit će obavljani posjeti lokalnim upravama čiji zahtjevi budu imali najviši broj bodova radi daljnjeg utvrđivanja činjenica, dogovaranja provedbenih uvjeta projekta i sklapanja partnerskog sporazuma o sudjelovanju u projektu osnivanja prvog braniteljskog centra. Na temelju odabira specifičnih lokacija bit će izrađena studija izvedivosti i građevinski projekt. Što se tiče vrste intervencija ESF-a, provodit će se preventivni psihosocijalni

programi kao što su radna terapija, sudjelovanje u kulturno-zabavnim i obrazovnim programima te sportskoj rekreaciji i pružat će se savjetovanje i pomoć u područjima kao što su zaštita prava branitelja i žrtava rata te njihovo zapošljavanje, uključenost u rad braniteljskih zadruga i poduzetništvo, financijsko upravljanje, upravljanje stresom itd., što će povećati socijalnu uključenost ciljne populacije i njihovo aktivno sudjelovanje u životu zajednice.

- Kako bi poboljšale pristup socijalnim, kulturnim i rekreacijskim uslugama s ciljem poboljšanja socijalne uključenosti ranjivih skupina, tijela regionalne i lokalne samouprave mogu osigurati programe socijalne uključenosti putem otvaranja vlastitih turističkih objekata kao multifunkcionalnih jedinica koje će biti na raspolaganju ranjivim skupinama. Ulaganja iz EFRR-a uključuju prilagodbu postojeće infrastrukture u vlasništvu tijela lokalne vlasti, što se odnosi na ulaganje u opremu i infrastrukturu održivog turizma usmjereno na ranjive skupine. Postoji mogućnost spajanja takvih objekata s lokalnim sportskim klubovima, kulturno-umjetničkim društvima itd.

Vrsta aktivnosti ESF-a bit će usredotočena na uspostavljanje baze podataka objekata "Turizma za sve". To podrazumijeva prikupljanje svih potrebnih informacija i podataka, poštovanje nekoliko kriterija, uvođenje online sustava istraživanja, stalno praćenje i ažuriranje (na tromjesečnoj osnovi).

Vodeća načela za odabir operacija - bit će popunjeno naknadno

Planirano korištenje financijskih instrumenata - bit će popunjeno naknadno

Planirano korištenje velikih projekata- bit će popunjeno naknadno

Zajednički pokazatelji ostvarenja i pokazatelji ostvarenja za pojedine programe za EFRR

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj (naziv pokazatelja)	Mjerna jedinica	Fond	Ciljna vrijednost (2023)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	Populacija obuhvaćena poboljšanim socijalnim uslugama	osobe	EFRR	Bit će definirano naknadno	ISU/ocjenjivanja	Bit će definirano naknadno

9.2. Prioritet ulaganja

Pružanje podrške fizičkoj, gospodarskoj i socijalnoj obnovi ugroženih zajednica u urbanim i ruralnim područjima

Fond

Europski fond za regionalni razvoj

9.2.1

Unapređivanje životnih uvjeta u ugroženim područjima putem podrške uključivom rastu s ciljem smanjenja socijalne nejednakosti, isključenosti i siromaštva

Promjene se očekuju u sljedećim ključnim područjima:

Fizička degradacija, socijalna isključenost i siromaštvo uzrokovani razaranjima Domovinskog rata jedinstveni su problem Hrvatske. Osim toga, Hrvatska, kao i bilo koja druga zemlja, ima specifične potrebe siromašnih područja koje su povezane s njihovim geografskim obilježjima, ali i socioekonomskim čimbenicima i dugotrajnom degradacijom koja je uzrokovala nejednakosti. Dvadeset godina poslije, razoreni gradovi djelomično su obnovljeni i započet je postupak pomirenja i društvene kohezije. Trud uloženi u posljednjih dvadeset godina omogućio je oživljavanje obnovljenih područja unutar razorenih područja. Međutim, kako bi se osigurala osnovna vitalna infrastruktura u brojnim manjim gradovima, bez obzira jesu li stradali u ratu ili nisu, potrebna su daljnja ulaganja.

S druge strane, pri razvijanju sredstava politike radi pomoći u rješavanju problema siromaštva i socijalne

isključenosti s kojima su suočene marginalizirane zajednice poput Roma (no ne samo njih), EU je redovito isticala međuodnos između problema povezanih s obrazovanjem, zapošljavanjem, zdravstvom i fizičkim uvjetima stanovanja. Važno je napomenuti da su u brojnim slučajevima romske zajednice također teritorijalno koncentrirane te će se njihovi problemi rješavati i putem projekata integrirane obnove s ciljem poboljšanja njihovih životnih uvjeta kako bi se smanjila socijalna nejednakost i socijalna isključenost.

U oba slučaja, sredstvima EFRR-a bit će izgrađena gospodarska i infrastruktura zajednice, uključujući stanovanje, potrebna za osiguravanje održivosti. ESF će se koristiti kao podrška nacionalnom pružanju socijalnih, obrazovnih, gospodarskih i usluga zapošljavanja. Ovaj paket intervencija rezultirat će poboljšanjem životnih uvjeta stanovništva koje prebiva na degradiranim područjima i pridonijeti smanjenju nejednakosti, socijalne isključenosti i siromaštva.

Hrvatska se obvezala razvijati nacionalne strateške instrumente i mehanizme koji su potrebni prije nego što počne provoditi složene programe integriranog teritorijalnog razvoja. Nadalje, mapiranje siromaštva obavljat će se paralelno s pilot-projektom za precizno određivanje geografskih područja koja su najviše pogođena siromaštvom i degradacijom s ciljem razumijevanja temeljnih determinanti siromaštva u odnosu na njegov prostorni razmještaj, za potrebe budućih projekata. Na temelju tih informacija, bit će predloženi integrirani paketi za otklanjanje temeljnih uzroka siromaštva i socijalne isključenosti, uz podršku iz ESI fondova. Aktivnosti će se stoga odvijati na dva načina. Kratkoročno će nekoliko malih gradova koji su najviše pogođeni fizičkom, društvenom i gospodarskom degradacijom biti određeno za pilot-projekt ograničene integrirane područne intervencije u vidu obnove s ciljem smanjenja nepovoljnog položaja degradiranih područja putem podrške njihovom uključivom rastu kojom se pridonosi smanjenju područnog siromaštva.

Nekoliko malih gradova za provedbu pilot-projekta bit će određeno na temelju raspoloživih podataka prema posebnim pokazateljima povezanim sa siromaštvom (kriteriji društvenog statusa, zapošljavanja, demografski kriteriji, obrazovanje, razvojni potencijal lokalne samouprave, kao i dostupnost usluga i stupanj degradacije povezane s ratom i njegovim posljedicama). Model integrirane obnove bit će unaprijeđen i kapaciteti će biti razvijeni tijekom provedbe pilot-projekta. Izrada planova temeljenih na dokazima dovest će do stvaranja prenosivog modela za ostvarivanje fizičke, društvene i gospodarske obnove ugroženih zajednica u urbanim i ruralnim područjima Hrvatske. Nakon toga se razvojni model integrirane obnove može koristiti u drugim degradiranim mjestima koja će biti određena na temelju mapa siromaštva.

Važan element modela također je aktivacija tijela lokalne vlasti i partnera kako bi se bolje usmjerile intervencije ESIF-a, obrazložene u planovima u kojima se opisuju potrebe određenog područja. Osobita podrška bit će pružena ranjivim skupinama, pri čemu će se posebna briga posvetiti osiguravanju socijalnog miješanja i prostorne integracije stanovništva. Izričito i pažljivo pristupit će se rješavanju pitanja društvene kohezije.

Očekuje se da će potreba za poboljšanim i zamjenskim socijalnim stanovanjem u određenoj mjeri biti dio integriranih pristupa Republike Hrvatske fizičkoj i socijalnoj obnovi degradiranih područja rješavanjem pitanja siromaštva i socijalne isključenosti. Razlog je tome što stambene potrebe imaju vrlo bitan položaj u složenom spektru socijalnih potreba marginaliziranih zajednica poput Roma, branitelja iz Domovinskog rata i izbjeglica, povratnika i interno raseljenih osoba, ali i mnogih područja pogođenih ratom tijekom 1990-ih.

Pokazatelji rezultata za pojedine programe za EFRR/KF

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica pokazatelja	Kategorija regije	Početna vrijednost	Početak na godinu	Ciljna vrijednost (2022)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	Populacija obuhvaćena poboljšanim životnim uvjetima	Br. stanovnika/ljudi	Slabije razvijena	0	2015.	45.000	Izvješća o projektu, ankete	godišnje

--	--	--	--	--	--	--	--	--

Aktivnosti koje će se podržati u okviru prioriteta ulaganja (po prioritetima ulaganja)

Primjeri aktivnosti koje će se financirati radi ostvarivanja posebnih ciljeva:

izrada mapa siromaštva;

izrada planova temeljenih na dokazima za obnovu ugroženih malih gradova kao lokalne samouprave s više od 5.000 stanovnika i ugroženih naselja u većim gradovima za pilot-projekte – najmanje 5, i za potencijalne projekte širenja (*roll out*) (uključujući objavljivanje, ex-ante procjenu, izobrazbu i podršku dionicima na središnjoj, regionalnoj i lokalnoj razini);

provedba nekoliko pilot-projekata i potencijalnih *roll out* projekata koji mogu uključivati razne aktivnosti obnove u ugroženim područjima kako slijedi (indikativni popis mogućih aktivnosti koje će biti odabrane ovisno o potrebama utvrđenim u sklopu planova temeljenih na dokazima koji će biti izrađeni):

- ulaganja u objekte javne namjene, uključujući ulaganja u javne prostore i objekte kao što su javne zelene površine, pješačke staze, otvoreni kanali za odvodnju, tržnice, parkirališta, javne zgrade i objekti koji se koriste za obrazovne, kulturne i rekreacijske svrhe s ciljem uspostave, poboljšanja ili proširenja osnovnih usluga (izgradnja/rekonstrukcija)
- ulaganja u izgradnju/rekonstrukciju svih vrsta malih osnovnih komunalnih usluga (kao što su opskrba plinom, električnom energijom i vodom, zdravstvene mjere);
- izgradnja/rekonstrukcija nerazvrstanih općinskih cesta (za koje je odgovorna lokalna samouprava), uključujući pločnike, postaje javnog prijevoza i uličnu rasvjetu;
- izgradnja/rekonstrukcija postojećeg stambenog fonda u funkciji socijalnog stanovanja kao i prenamjena zgrada za stanovanje i druge svrhe (uključujući poslovne);
- razvoj i provedba socijalnih programa stambenog zbrinjavanja u suradnji s lokalnom i regionalnom upravom, uključujući izgradnju stanova koju subvencionira država s namjenom socijalnog najma;
- ulaganje u osnovnu zdravstvenu i socijalnu infrastrukturu povezanu s aktivnostima deinstitucionalizacije i prelaska s institucionalnih na usluge u zajednici (posebno kad je riječ o skrbi o djeci i starijima te dugotrajnoj skrbi);
- druge aktivnosti koje su potrebne za složeni razvoj infrastrukture manjih gradova i seoskih područja (uključujući rušenje zgrada i građevina koje neučinkovito koriste resurse i štete okolišu);
- izgradnja ili renovacija objekata poslovne podrške, osobito povezanih s podrškom ESF-a samozapošljavanju, mikropoduzećima i aktivnostima socijalnog poduzetništva;
- izravna podrška stvaranju startupova, opstanku i rastu postojećih MSP-ova i institucija poslovne podrške, posebice prilagođena za ispunjavanje potreba i potencijala u smislu gospodarskog razvoja takvih područja, uključujući viši intenzitet podrške po projektu u kombinaciji s trenutnom tehničkom pomoći, podrškom i mentorstvom u svim stadijima razvoja poslovanja.

Ova vrsta aktivnosti EFRR-a provodit će se na komplementaran i integriran način sa sljedećim nacionalnim aktivnostima ESF-a:

- podrškom za samozapošljavanje;
- podrškom za razvoj socijalnog poduzetništva;
- širenjem mreže zdravstvenih i socijalnih usluga u zajednici;
- programima izobrazbe s ciljem zapošljavanja i razvoja vještina prilagođenim potrebama ranjivih skupina;
- aktivnostima usmjerenima na poticanje zapošljavanja mladih i olakšavanje njihovog prelaska iz obrazovnog sustava na tržište rada, uključujući promotivne i aktivnosti dopiranja usmjerene na mlade općenito;
- aktivnostima za pospješivanje prvog zapošljavanja radi stjecanja radnog iskustva, posebno u područjima socijalne skrbi, obrazovanja i upravljanja projektima, s naglaskom na pomoći i podršci u zajednici, s ciljem promicanja zapošljavanja i zapošljivosti mladih;

- ulaganjem u centre za mlade, informacijske centre i klubove mladih;
- promicanjem tržišta rada i socijalne integracije ranjivih skupina te borbom protiv svakog oblika diskriminacije;
- pružanjem podrške obrazovnim ustanovama koje razvijaju i isporučuju sve vrste i stupnjeve programa;
- razvojem i provedbom novih verificiranih programa u područjima od strateške važnosti za Hrvatsku, razvojem i provedbom prioriternih programa formalnog i neformalnog učenja (ciljne skupine: građani bez osnovnog školstva ili s nižim razinama obrazovanja, socijalno ugroženi i marginalizirani građani, osobe s invaliditetom, stariji građani i migranti) ;
- promicanjem kvalitete i privlačnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja s ciljem poticanja strukovnih škola na nova suvremena tehnološka i inovativna ostvarenja u pružanju strukovnog obrazovanja i osposobljavanja i povećanja zanimanja učenika za programe strukovnog obrazovanja i osposobljavanja.

Vodeća načela za odabir operacija - bit će popunjeno naknadno

Planirano korištenje financijskih instrumenata

Korištenje financijskih instrumenata nije predviđeno.

Planirano korištenje velikih projekata

Nisu predviđeni veliki projekti.

Zajednički pokazatelji ostvarenja i pokazatelji ostvarenja za pojedine programe za EFRR

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj (<i>naziv pokazatelja</i>)	Mjerna jedinica	Fond	Ciljna vrijednost (2022)	Izvor podataka
	Broj izrađenih planova temeljenih na dokazima	Br. planova	EFRR	5	ISU, izvješća o projektu
	Sanirane i izgrađene stambene jedinice u ugroženim područjima	Br. jedinica	EFRR	bit će utvrđeno planovima temeljenim na dokazima	ISU, izvješća o projektu
	Broj izgrađenih/saniranih infrastrukturnih jedinica i javnih površina koje se koriste za nove ili poboljšane obrazovne, socijalne, zdravstvene, kulturne i rekreacijske usluge	Br. jedinica	EFRR	bit će utvrđeno planovima temeljenim na dokazima	ISU, izvješća o projektu

10.1. Prioritet ulaganja

Ulaganje u obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje razvojem infrastrukture za obrazovanje i izobrazbu

Fond

Europski fond za regionalni razvoj

10.1.1. Posebni cilj

Uspostavljanje uvjeta za razvoj ključnih kompetencija učenika i provedbu reforme kurikulumu

Promjene se očekuju u sljedećim ključnim područjima:

Glavni ciljevi reforme obrazovanja i izobrazbe na svim razinama usmjereni su na modernizaciju kurikuluma temeljenog na ishodima učenja i razvoj ključnih i transverzalnih kompetencija.

Centri za ključne kompetencije trebali bi biti glavna točka u stvaranju buduće mreže škola koje se ističu zahvaljujući vlastitim naporima i doprinosu zajednice, regionalno uspostavljene mreže vrlo opremljenih škola općeg obrazovanja koje će provoditi niz obrazovnih aktivnosti usmjerenih na podršku učenicima u stjecanju ključnih kompetencija (modularni programi, izvanškolske aktivnosti, programi za darovitu djecu, programi cjeloživotnog učenja, kao i različiti tipovi informalnog učenja oblikovani za zadovoljavanje potreba lokalne zajednice). Osim toga, ti će centri služiti kao regionalna središta za organiziranje i provedbu ciljanih programa izobrazbe nastavnika. Opremanje tih centara za ključne kompetencije pridonijet će boljem iskorištenju opreme i efikasnoj primjeni obrazovnih materijala.

Ti bi centri trebali pridonijeti decentralizaciji sustava, dostupnosti fleksibilnih, efikasnih novih metoda učenja, opremanju, stručnoj pomoći u poduzetničkoj kreativnosti i svim drugim vještinama koje su učenicima važne za uspješno cjeloživotno učenje. Bit će utvrđeni kriteriji odabira koji će definirati prioritarno područje ulaganja za razvoj ovih centara ovisno o regionalnoj neujednačenosti.

Nadalje, podrška osnivanju centara odvijat će se putem provedbe projekta e-Škole opremanjem osnovnih i srednjih škola odgovarajućim LAN-ovima [izgradnja lokalnih internetskih mreža u školama (ciljane školske lokacije) i spajanje škola na ultrabrz Internet] te nabavom specijalizirane opreme za nastavnike i učenike kao i druge opreme povezane s IKT-om. Politike i aktivnosti na infrastrukturnoj razini potrebne su kako bi se velikoj većini učenika svih razreda omogućilo školovanje u digitalno zrelim školama. Povećanje aktivnosti učenika temeljenih na IKT-u tijekom nastave, te, kao posljedica toga, njihove digitalne kompetencije, treba snažno poticati. Politike i aktivnosti kojima se pruža podrška kvantitativnom i kvalitativnom rastu stručnog usavršavanja nastavnika vjerojatno su najefikasniji način za postizanje rezultata u ovom području; međutim, preduvjeti su opremanje škola odgovarajućom IKT opremom i osiguravanje odgovarajućeg širokopojsnog pristupa Internetu u školama.

Na taj način bit će osigurano izvršavanje Ekonomskog programa Republike Hrvatske za 2013. koji je donijela Vlada Republike Hrvatske i u kojem se ističe potreba da se obrazovni sustav bolje uskladi s potrebama tržišta rada i u kojem se jasno navodi da je za postizanje tog cilja potrebna daljnja informatizacija obrazovnog sustava.

Pokazatelji rezultata za pojedine programe za EFRR/KF

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica pokazatelja	Kategorija regije	Početna vrijednost	Početna godina	Ciljna vrijednost (2023)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	Broj institucija za obrazovanje i izobrazbu na svim razinama s poboljšanim infrastrukturnim kapacitetima	bit će definiran o naknadno	Slabije razvijena	bit će definirano naknadno	bit će definirano naknadno	bit će definirano naknadno	ISU	bit će definirano naknadno

Aktivnosti koje će se podržati u okviru prioriteta ulaganja (po prioritetima ulaganja)

Korisnici: osnovne i srednje škole,

Ciljne skupine: - školsko osoblje (psiholozi, pedagozi itd.) i rukovodeće osoblje, nastavnici, učenici

Primjeri aktivnosti koje će se financirati radi ostvarivanja posebnih ciljeva

Velika nabava specijalizirane opreme za osnovne i srednje škole (tj. IKT-a i ostale specijalizirane opreme i

modernih tehnologija za poučavanje i učenje, opremanje školskih laboratorija za prirodne znanosti i tehnologiju) za povećanje obrazovnih standarda za učenike, kao i njihovih budućih izgleda na kompetitivnom tržištu rada

Opremanje osnovnih i srednjih škola odgovarajućim LAN-ovima [izgradnja lokalnih internetskih mreža u školama (ciljane školske lokacije) i spajanje škola na ultrabrz Internet]] – podrška provedbi nacionalnog projekta e-Škole

Nabava specijalizirane opreme za nastavnike i učenike kao i druge opreme povezane s otvorenim obrazovnim sadržajima

S obzirom na osiguravanje komplementarnosti s naprijed navedenom vrstom aktivnosti EFRR-a, posebna podrška sustavu općeg obrazovanja bit će pružena putem ESF-a, PU 10.3 (razvoj digitalnih obrazovnih materijala, alata i metoda, kao i organizacijski modeli koji podupiru njihovo korištenje na nacionalnoj razini u osnovnim i srednjim školama, integriranih s nacionalnim kurikulumima; razvoj digitalnih kompetencija nastavnika, ravnatelja škole i stručnog osoblja, posebice u kontekstu korištenja IKT-a za poučavanje i učenje i sustavnu podršku školama i pojedinim nastavnicima i školskim rukovoditeljima u uvođenju IKT-a u nastavu; projektiranje inovativnih obrazovnih programa, školskih nastavnih/izvannastavnih aktivnosti i/ili izvanškolskih aktivnosti; razvoj instrumenata za prepoznavanje darovitih učenika kao i ciljanih obrazovnih programa za te učenike).

Vodeća načela za odabir operacija - bit će popunjeno naknadno

Planirano korištenje financijskih instrumenata

Trenutno nije predviđeno.

Planirano korištenje velikih projekata

Veliki projekt "E-ŠKOLE" planiran je u sinergiji s ulaganjima EFRR-a u sklopu TC2 i ulaganjima ESF-a u sklopu TC10.

Projekt predviđa potpunu informatizaciju administracije, poučavanja i učenja unutar škola kako bi osigurao da velika većina hrvatskih javno financiranih škola postigne digitalnu zrelost do 2022., u skladu s Digitalnom agendom za Europu i Strategijom obrazovanja Republike Hrvatske, kao i u skladu s nacionalnom Strategijom razvoja širokopojasnog pristupa u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2012. do 2015. godine. Digitalno kompetentni nastavnici i učenici koriste IKT u obrazovanju svakodnevno, uključujući, ali ne ograničavajući se na, administrativne e-usluge i e-usluge za poučavanje i učenje, čime osiguravaju da današnji učenici sutra budu konkurentni radnici na tržištu rada.

Planirane intervencije u sklopu TC10 uključivat će opremanje osnovnih i srednjih škola odgovarajućim LAN-ovima [izgradnja lokalne internetske mreže u školama (ciljane školske lokacije) i spajanje škola na ultrabrz Internet]] te nabavu specijalizirane opreme za nastavnike i učenike kao i druge opreme povezane s IKT-om.

Taj bi projekt trebao rezultirati sveobuhvatnom digitalnom pokrivenošću obrazovnog sustava. Indikativna vrijednost ovog projekta blizu je 300 mil. EUR (2,1 milijarda HRK), tako da je za ostvarenje ciljeva predloženih ovim projektom, uz nacionalno, ključno dodatno financiranje.

Ulaganje u "e-Škole" također je planirano putem ESF-a razvijanjem digitalnih obrazovnih materijala, alata i metoda, kao i organizacijskih modela koji pružaju potporu njihovom korištenju na nacionalnoj razini kako u osnovnim tako i u srednjim školama, integrirano s nacionalnim kurikulumima; razvoj digitalnih kompetencija nastavnika, ravnatelja škole i stručnog osoblja, posebice u kontekstu korištenja IKT-a za poučavanje i učenje i sustavnu podršku školama i pojedinačnim nastavnicima i školskim rukovoditeljima u uvođenju IKT-a u nastavu.

Zajednički pokazatelji ostvarenja i pokazatelji ostvarenja za pojedine programe za EFRR

Identifikacijska	Pokazatelj (<i>naziv</i>)	Mjerna	Fond	Ciljna	Izvor	Učestalost
------------------	-----------------------------	--------	------	--------	-------	------------

oznaka	pokazatelj(a)	jedinica		vrijednost (2023)	podataka	izvješćivanja
	Postotak osnovnih i srednjih škola opremljenih odgovarajućim LAN-ovima	%	EFRR	75	ISU	godišnje
	Broj predtercijarnih institucija opremljenih specijaliziranom opremom	broj	EFRR	40	ISU	godišnje
	Broj predtercijarnih institucija opremljenih specijaliziranom opremom	broj	EFRR	40	ISU	godišnje

10.1.2. Posebni cilj	Modernizacija i poboljšanje smještajne infrastrukture u visokom obrazovanju kako bi se poboljšao pristup visokom obrazovanju za studente u nepovoljnom položaju te poboljšanje i modernizacija nastavne opreme kako bi se osigurala kvaliteta i relevantnost studijskih programa
-----------------------------	---

Promjene se očekuju u sljedećim ključnim područjima:

Opći ciljevi (nacrt) hrvatske Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije uključuju osiguravanje poboljšanog pristupa visokom obrazovanju i unapređenje kvalitete i relevantnosti programa visokog obrazovanja. Nekoliko studija pokazalo je da samo 59 % ukupnog broja studenata upisanih u VU-ove u Hrvatskoj uspješno završi studij, dok 41 % studenata prekine studij, uglavnom u ranoj fazi studiranja. Preliminarna analiza pokazuje da je jedan od glavnih razloga za prekid studija nedostatak sredstava za studiranje.

S obzirom na činjenicu da su životni troškovi najveća stavka u ukupnim troškovima studiranja, nedovoljan broj studentskih domova važna je prepreka pristupu visokoškolskom obrazovanju. Prošireni kapaciteti studentskih domova smanjit će trošak studiranja i stoga omogućiti poboljšan pristup visokom obrazovanju, posebice osobama iz socijalno ugroženih skupina. U kombinaciji s aktivnostima koje su predviđene u sklopu ESF-a i usmjerene na pružanje podrške studentima pri odabiru prikladnog studijskog programa i završetku studija, bit će ostvaren posebni cilj poboljšanja pristupa i završetka visokog obrazovanja.

Drugo, s ciljem povećanja kvalitete i relevantnosti studijskih programa radi povećanja zapošljivosti diplomanata, s posebnim težištem na područja prioriteta utvrđena Strategijom pametne specijalizacije, obrazovne i istraživačke ustanove u sklopu visokoškolskih ustanova trebaju biti unaprijeđene. Modernizirani i kvalitetni studijski programi koji su osnova postizanja relevantnih kompetencija, kako je zamišljeno u sklopu ESF-a, ne mogu se provoditi bez odgovarajućih objekata. Za akademske i istraživačke usmjerene programe potrebne su veze između istraživačkih i obrazovnih aktivnosti kako bi se osigurala kvaliteta, dok objekti za izvođenje nastave stručno usmjerenih VU-ova trebaju biti opremljeni modernom tehnologijom kako bi se omogućio razvoj najrelevantnijih vještina za studente stručnih studijskih programa.

Pokazatelji rezultata za pojedine programe za EFRR/KF

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica pokazatelja	Kategorija regije	Početna vrijednost	Početna godina	Ciljna vrijednost (2023)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	Povećani kapaciteti studentskih domova	bit će definiran o naknadno		bit će definira no naknadno	bit će definira no naknadno	bit će definira no naknadno	ISU	bit će definirano naknadno
	VU-ovi opremljeni modernim	bit će definiran o		bit će definira no	bit će definira no	bit će definira no	ISU	bit će definirano naknadno

	tehnologija ma	naknadno		naknadn o	naknadn o	naknadn o		
--	-------------------	----------	--	--------------	--------------	--------------	--	--

Aktivnosti koje će se podržati u okviru prioriteta ulaganja (po prioritetima ulaganja)

Ciljne skupine: *studenti, osoblje VU-ova*

Korisnici: *visokoškolske ustanove*

Primjeri aktivnosti koje će se financirati radi ostvarivanja posebnih ciljeva

Dovršetak započete izgradnje studentskih domova i izgradnja novih u skladu s odgovarajućim studijama izvedivosti

Velika nabava suvremene opreme za ustanove i istraživačke objekte visokoškolskog obrazovanja (kako bi se poboljšao razvoj trokuta znanja, privukla ulaganja i sudjelovanje iz sektora tržišta rada i privukli uspješni studenti)

Velika nabava specijalizirane opreme za stručno usmjerene VU-ove (moderne tehnologije za poučavanje i učenje, opremanje alatima za razvoj praktičnih znanja kako bi im se povećala zapošljivost)

Poboljšanje pristupa visokoškolskom obrazovanju za studente u nepovoljnom položaju jednako će biti podržano aktivnostima predviđenima u sklopu ESF-a, aktivnostima u sklopu PU-a 10.2 - razvoj studentskih centara za karijere, koji će pružati neprekidnu podršku i stručno vodstvo studentima, uključujući mentorstvo, cjeloživotno savjetovanje, mogućnost popravne nastave, provođenje anketa i istraživanja kako bi se pronašlo diplomante korištenjem mreža bivših studenata, osiguravanje stipendija studentima nižeg socioekonomskog statusa itd.

Vodeća načela za odabir operacija - bit će popunjeno naknadno

Planirano korištenje financijskih instrumenata

Trenutno nije predviđeno.

Planirano korištenje velikih projekata

Pokazatelji rezultata za pojedine programe za EFRR/KF

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica pokazatelja	Kategorija regije	Početna vrijednost	Početna godina	Ciljna vrijednost (2023)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	Broj dodatnih smještajnih kapaciteta za studente	bit će definiran o naknadno		bit će definirano naknadno o	bit će definirano naknadno o	bit će definirano naknadno o	ISU	bit će definirano naknadno
	Broj VU-ova opremljenih modernom i suvremenom opremom	bit će definiran o naknadno		bit će definirano naknadno o	bit će definirano naknadno o	bit će definirano naknadno o	ISU	bit će definirano naknadno

--	--	--	--	--	--	--	--	--

10.1.3. Posebni cilj	Povećanje relevantnosti strukovnog obrazovanja poboljšanjem uvjeta za stjecanje praktičnih znanja u ciljanim sektorima strukovnog obrazovanja i strukovnog obrazovanja na razini visokog obrazovanja
<p>Promjene se očekuju u sljedećim ključnim područjima:</p> <p>Modernizacija pružanja SOO-a i obrazovanja odraslih uključuje modernizaciju programa i s njima povezanu modernizaciju infrastrukture i opreme za pružanje SOO-a. Hrvatsko je strateško usmjerenje također pružiti bolje i kvalitetnije učenje usmjereno na rad te poticati suradnju i partnerstvo s poslodavcima na lokalnoj/regionalnoj razini i lokalnom zajednicom.</p> <p>Ciljana infrastrukturna ulaganja bit će usmjerena na osnivanje regionalnog centra za kompetencije u posebnim stručnim sektorima. Drugim riječima, uspostava mreže dovoljno opremljenih strukovnih škola s visokom razinom stručnosti nastavnika strukovnih predmeta/mentora bit će prioritetno područje ulaganja. Centri za kompetencije bit će dio regionalno distribuirane mreže dovoljno opremljenih strukovnih škola u ciljanim sektorima s visokom razinom stručnosti nastavnika strukovnih predmeta/mentora, usmjereni na olakšavanje daljnjeg razvoja i usklađenosti obrazovnog sustava s tržištem rada na regionalnoj razini. Ova će mreža olakšati daljnji razvoj i usklađenost obrazovnog sustava sa tržištem rada na regionalnoj razini. Posebice, centri će pružiti mogućnosti za stjecanje obrazovanja, kompetencija i vještina putem partnerstva s obrazovnim, gospodarskim i civilnim sektorom prvenstveno na regionalnoj razini, ali će također surađivati i međunarodno sa sličnim centrima u Europskoj uniji.</p> <p>Stoga će sredstva iz EFRR-a podržati postupak uspostavljanja mreže regionalno distribuiranih centara kompetencija u poljoprivredi, strojarstvu i metalurgiji, turizmu i ugostiteljstvu, sektorima elektrotehnike i informacijske tehnologije (već postojeća mreža strukovnih škola pruža učenje usmjereno na rad; cjeloživotno učenje; razvijenu suradnju sa sveučilištima i ostalim strukovnim školama te zavodima za zapošljavanje; partnerstvo s tvrtkama; socijalnu uključenost; međudržavnu mobilnost polaznika strukovnih škola; višenamjenski atraktivne centre SOO-a).</p> <p>Regionalni centri kompetencija bit će uspostavljeni prema načelima primjene inovativnih metoda nastave (uključujući organizaciju praktičnog osposobljavanja u kontroliranoj okolini), putem suradnje s poslodavcima i socijalnim partnerima, poštujući potrebe regionalnog tržišta rada i inzistirajući na uspješnosti nastavnika/obučavatelja/mentora.</p> <p>Osim redovitih zadataka u sklopu formalnog strukovnog obrazovanja, njihovi će zadaci biti organizacija ciljanog/tematskog stručnog usavršavanja za obrazovne stručnjake (nastavnike strukovnih predmeta i mentore), organizacija fleksibilnog i stalnog usavršavanja djelatnika malih/srednjih poduzeća koja djeluju na lokalnoj razini (podizanje razine stručne kompetencije djelatnika – stjecanje djelomičnih kvalifikacija), podizanje razine znanja i stručnosti nezaposlenih pružanjem kratkih programa osposobljavanja (ciljani programi u sklopu obrazovanja odraslih). Dodatna vrijednost rada ovih centara bit će njihova sposobnost da provode posebno prilagođene programe za osobe s posebnim potrebama/studente s posebnim potrebama (stjecanje praktičnih znanja u odgovarajućim uvjetima koji bi odgovarali njihovim funkcionalnim sposobnostima). Uspostava centara kompetencija bit će komplementarno ulaganje za podupiranje cjelovite reforme kurikuluma SOO-a koja se planira provesti u sklopu operativnog programa ESF-a, posebnog cilja 10.4.1. Ciljevi obaju ulaganja usmjereni su na omogućavanje fleksibilnosti sukladno potrebama tržišta rada. Prema reformiranom kurikulumu, učenici i studenti moći će izravno sudjelovati na tržištu rada, bez potrebe za dodatnom obukom ili stručnim osposobljavanjem. Usmjereno infrastrukturno ulaganje sastavni je dio i preduvjet uspješne provedbe reforme kurikuluma.</p>	

Pokazatelji rezultata za pojedini program za EFRR								
Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica za pokazatelj	Kategorija regije	Početna vrijednost	Početna godina	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja

Broj centara za kompetencije uspostavljene po sektoru	bit će naknadno definirano	bit će naknadno definirano	bit će naknadno definirano	bit će naknadno definirano	ISU	bit će naknadno definirano
---	----------------------------	----------------------------	----------------------------	----------------------------	-----	----------------------------

Aktivnosti koje će biti podržane u okviru prioriteta ulaganja (po prioritetu ulaganja)

Korisnici: škole za strukovno obrazovanje i osposobljavanje, veleučilišta i škole višeg stručnog obrazovanja kao institucije koje organiziraju i provode stručne studije.

Ciljne skupine: -Školsko i menadžersko osoblje u strukovnim obrazovnim institucijama; nastavnici i obučavatelji, studenti i učenici, djelatnici u MSP-ovima, obrtnici, zaposlenici u obrtima, nezaposleni, ugrožene skupine ako je moguće

Primjeri aktivnosti koje će se financirati radi ostvarivanja posebnih ciljeva

- renovacija i adaptacija institucija SOO-a u ciljanim sektorima radi pružanja suvremenog i visoko kvalitetnog obrazovanja i osposobljavanja;
- nabava specijalizirane opreme za institucije SOO-a (radionice, laboratoriji, moderne tehnologije, sektorska relevantna najnovija oprema poput alata, strojeva itd.; IKT, specijalizirana didaktička i pedagoška oprema, transformacija i obnova poslovnih prostora, zajednički prostori koje dijele strukovne škole i tvrtke/lokalne zajednice - centri kompetencija);
- opremanje institucija SOO-a za školsku praktičnu nastavu kako bi se povećali obrazovni standardi za studente i učenike, kao i njihovi budući izgledi na konkurentnom tržištu rada;
- renovacija i adaptacija pružatelja SOO-a kako bi se povećala njegova dostupnost radi veće socijalne uključenosti (studenti i učenici s posebnim potrebama);
- opremanje pružatelja SOO-a za razvoj inovacija, promicanje znanja i cjeloživotno učenje.

Uspostava i opremanje regionalnih centara kompetencije bit će određena posebnim kriterijima odabira pripremljenim u procesu pripreme natječajne dokumentacije. Ovo su samo neki čimbenici koji će odrediti postupak pripreme kriterija odabira: demografski trendovi u svakoj županiji, zemljopisna obilježja, raspoloživost centara (razina povezanosti infrastrukture), potrebe gospodarstva, suradnja s lokalnom zajednicom (dimenzija vlasništva), broj osnovnih škola koje gravitiraju prema centrima, stopa nezaposlenosti/zaposlenosti na regionalnom tržištu rada itd.

Vodeća načela za odabir operacija - bit će naknadno dopunjeno

Planirano korištenje financijskih instrumenata

Trenutno nije planirano.

Planirano korištenje velikih projekata

Zajednički pokazatelji i pokazatelji ostvarenja za pojedini program za EFRR

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj (naziv pokazatelja)	Mjerna jedinica	Fond	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	Broj institucija SOO-a opremljenih specijaliziranom opremom i modernim tehnologijama	broj	EFRR	20	ISU	jednom godišnje

11.4. Prioritet ulaganja	Poboljšanje institucionalnog kapaciteta i efikasne javne uprave jačanjem institucionalnog kapaciteta i učinkovitosti javnih uprava i javnih usluga povezanih s provedbom EFRR-a, i kao potpora akcijama povezanim s institucionalnim kapacitetom i učinkovitošću javne uprave i podržanim u sklopu ESF-a)
---------------------------------	--

Fond	Europski fond za regionalni razvoj
-------------	---

11.4.1. Posebni cilj	Potpora nacionalnom programu reformi s ciljem modernizacije javne uprave i povećanja njezine učinkovitosti, transparentnosti i usmjerenosti na građane
-----------------------------	---

Ovaj je posebni cilj uspostavljen kako bi se reforme javne uprave poduprle infrastrukturom gdje je potrebno, u područjima intervencija koje se financiraju putem ESF-a (npr. modernizacija javnih usluga u područjima zapošljavanja i pravosuđa). Jedna od ključnih reformi koje su trenutno identificirane je reforma (reorganizacija) pravosuđa. S ciljem daljnjeg poboljšanja učinkovitosti pravosuđa, EFRR će podržati provedbu strukturne reforme povezane s reorganizacijom pravosudnog sektora. Pokrenuta reforma značajno će smanjiti broj pravosudnih tijela, koncentrirajući cijeli pravosudni sustav na 15 regionalnih pravosudnih centara. Reorganizacija i racionalizacija pravosuđa pridonijet će: skraćivanju duljine postupaka, smanjenju broja zahtjeva za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku, smanjenju broja zaposlenika, boljoj mogućnosti organizacije radnih postupaka, uravnoteženijem iskorištavanju postojećih sredstava, uspostavi zajedničkih usluga (IT usluga, zajedničkog računovodstva, isporuka, itd.), većem broju sudaca koji rade na slučajevima, usklađenoj i ujedinjenoj sudskoj praksi i uravnoteženoj raspodjeli količine posla, većim mogućnostima za specijalizaciju pravosudnih dužnosnika i većoj pokretljivosti pravosudnih dužnosnika i sudskog osoblja.

U vezi s provedbom reorganizacije, ulaganja su usmjerena na pružanje infrastrukturne potpore za provedbu reforme (osiguranje preduvjeta za fizičko spajanje pravosudne mreže) povezane s mekim mjerama koje će se provoditi u sklopu ESF-a (ulaganje u visoko stručne i neovisne pravosudne dužnosnike i državne službenike i poboljšanje poslovnih procesa i upravljačkih vještina na sudovima prepoznato je kao dio predstojećih postupaka). U tom smislu, u sklopu Operativnog programa Učinkoviti ljudski resursi planirane su brojne aktivnosti unutar Posebnog cilja 11.1.3., Potpora efikasnijem i djelotvornijem pravosuđu. Potpora IKT-a i modernizacija povezana s efikasnijim i transparentnijim pravosuđem bit će podržana putem EFRR-a u sklopu TC 2.

U pogledu intervencija planiranih za nove poslovne prostore HZMO-a koji se trenutno nalaze na različitim lokacijama, namjerava se podržati optimizacija unutarnje IT arhitekture i modernizacija HZMO-a pomoću nabave, ugradnje i upravljanja novom opremom kupljenom kako bi se poboljšala transparentnost i raspoloživost podataka za međuinstitucionalne potrebe i potrebe javnosti, kao i poboljšali postupci za analizu podataka, uključujući informatizaciju i automatizaciju postupaka primjene novog softvera/metodologije za skupljanje i analizu statističkih podataka unutar HZMO-a. Osim toga, cjeloviti sustav za praćenje i analizu tržišta rada bit će razvijen na ministarskoj razini, kako bi se pružila potpora razradi modela i alata za predviđanje buduće potražnje za vještinama i kvalifikacijama. Kako bi se podržalo navedeno, važno je imati svu navedenu opremu na jednom mjestu kako bi se ostvarila usklađenost i isplativost sustava koji međusobno povezuje i funkcionira unutar različitih odjela HZMO-a, ali i povezati platforme za prijenos podataka između HZMO-a i drugih relevantnih ustanova. Također, u smislu isplativosti i optimizacije IT arhitekture u HZMO-u, zamišljena su dodatna ulaganja u adaptaciju sistemskih soba, kao i uspostava pričuvnih B-lokacija. Također, kako bi se potpuno obuhvatila relevantna baza podataka, pomoćni poslužitelji i IT mreža za operativnu strukturu, uvedeni s ciljem poboljšanja transparentnosti i raspoloživosti podataka za međuinstitucionalne potrebe i potrebe javnosti, te organiziranje ugradnje računalne opreme iz postojećih poslovnih prostorija REGOS-a (Središnji registar osiguranika) u nove lokacije HZMO-a dodatno bi pridonijeli ekonomičnosti i energetske učinkovitosti rada te dvije ustanove.

Te infrastrukturne aktivnosti koje podržavaju postupak reorganizacije u HZMO-u bit će dopunjene i organizirane sukladno poticajima u sklopu mekih mjera TC 8 (8.11.2.) koje se odnose na osiguravanje primjerenog obrazovanja i osposobljavanja, a zbog optimizacije i automatizacije poslovnih procesa bit će

smanjen broj zaposlenika HZMO-a, koji će biti dobro opremljeni, upoznati s novim postupcima i odgovorni za održavanje i upravljanje novom opremom u novoizgrađenim poslovnim prostorima.

Promjene se očekuju u sljedećim ključnim područjima:

- bolja kvaliteta i učinkovitije pružanje javnih usluga, što se odnosi na ključne ciljeve reforme utvrđene Nacionalnim programom reformi (npr. posebice s rješavanjem problema niske učinkovitosti pravosuđa itd.);
- pojednostavljene strukture i postupci javne uprave koji će povećati transparentnost i pružanje usluga građanima;
- bolji i optimizirani uvjeti rada u pravosudnim tijelima koja podržavaju proces reforme (kao konačna faza postupka reorganizacije, podrška fizičkom objedinjavanju pravosudne mreže uključivat će posebno prilagođene intervencije kao što su: izgradnja, ponovno korištenje praznih trgovačkih maloprodajnih objekata uz adaptaciju, sanacija i ograničena dogradnja zgrada te ograničena preraspodjela prostora u sudovima (npr. građanski, trgovački) ili državnim odvjetništvima i uređenje njihovih dijelova itd.);
- poboljšanje pristupa pravosudnim uslugama za građane (reorganizacija pravosudne mreže i bolje upravljanje poslovnim postupcima pridonijet će smanjenju regionalnih nerazmjera);
- efikasniji i učinkovitiji pravosudni sustav (potpuno provedena, reorganizacija će pridonijeti uravnoteženoj količini posla na sudovima, boljoj organizaciji poslovnih procesa i skraćivanju duljine postupaka, što će rezultirati boljom uslugom za građane);
- smanjenje troškova potrebnih za upravljanje pravosudnim sustavom;
- izgradnja poslovnih prostora na jedinstvenoj lokaciji, čime će se modernizirati i optimizirati poslovni procesi u HZMO-u, te podržati bolje upravljanje postupcima i upravljanje na osnovi činjenica, isplativost, energetska učinkovitost, prikupljanje i analiza statističkih podataka, međupovezanost i razmjena podataka između različitih odjela i relevantnih vanjskih ustanova;
- smanjenje troškova upravljanja u HZMO-u i REGOS-u.

Zajednički pokazatelji ostvarenja za EFRR

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica za pokazatelj	Kategorija regije	Početna vrijednost	Početna godina	Ciljna vrijednost (2023)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	bit će naknadno dopunjeno	Broj	Slabije razvijena	bit će naknadno dopunjeno	bit će naknadno dopunjeno	bit će naknadno dopunjeno	bit će naknadno dopunjeno	jednom godišnje
		Broj	Slabije razvijena					jednom godišnje
		%	Slabije razvijena					
		%	Slabije razvijena					

Aktivnosti koje će biti podržane u okviru ovog prioriteta ulaganja

Primjeri aktivnosti koje će se financirati radi ostvarivanja posebnih ciljeva

- infrastrukturna ulaganja (izgradnja, renovacija i adaptacija) usmjerena na održavanje postavljanja preduvjeta za provedbu procesa reforme u skladu s odredbama koje reguliraju pravosudnu mrežu;
- infrastrukturna ulaganja (izgradnja, renovacija i adaptacija) usmjerena na održavanje restrukturiranja, modernizacije i optimizacije poslovnih procesa HZMO-a i reorganizaciju njegovih trenutno dislociranih poslovnih prostora.

Prioritetna os 8. Tehnička pomoć

Na temelju prijašnjeg iskustva s pripremom, provedbom i cjelokupnim upravljanjem fondom u okviru IPA te strukturnim i kohezijskim fondovima, može se reći da je primarni izazov u sustavu upravljanja fondovima EU-a Hrvatskoj bilo stjecanje i zadržavanje visokoobrazovanih zaposlenika u sustavu. Dodatni izazov za administraciju koja je dio sustava upravljanja i kontrole za razdoblje od 2014. do 2020. razvijanje je točno određenih programa osposobljavanja i obrazovanja za učinkovitu provedbu planiranih aktivnosti. Ako se uzme u obzir da su zaposlenici koji rade na ESI-fondovima dio šireg javnog administracijskog sustava, moguće je zaključiti da će se proces reforme čija se provedba planira u okviru Tematskog cilja 11 „Povećanje institucionalnih kapaciteta javnih tijela i dionika i osiguravanje učinkovite javne uprave“ baviti otvorenim pitanjima kao što su dugotrajan proces prijave za kandidate s obzirom na rad na ESI fondovima, objektivna procjena izvedbe, fleksibilnost radnih sati, napredovanje u karijeri, itd. Drugi izazovi tipični za one koji su dio sustava upravljanja i kontrole obrazložit će se kroz prioritet tehničke pomoći.

Dosad zabilježena fizička stopa provedbe programa IPA još je ograničena zbog nedovoljnog kapaciteta u pripremi, procjeni i natječajima projekata, dok je informacijski sustav praćenja djelomično uspostavljen. Budući da su u prethodnom financijskom razdoblju, od 2007. do 2013., fondovi dodijeljeni prioritetu tehničke pomoći unutar sektorskog operativnog programa bili poprilično ograničeni, jako je važno fondove EU-a dodijeljene za tehničku pomoć u razdoblju od 2014. do 2020. godine iskoristiti u najvećoj mogućoj mjeri.

Potrebno je provesti procjenu iskustva stečenog u prijašnjem razdoblju prvenstveno povezanog s provedbom IPA-programa, a prema kojem je vidljiva relativno niska stopa apsorpcije fondova koji se trebaju jačati u područjima planiranja programa i pripreme projekta, kao i samu procjena učinka, nadograditi poslovne procese pogotovo u smislu pojednostavljivanja postupaka i smanjenja administracijskih procedura u vezi s postupkom nadmetanja i provedbom projekta, konstantnog umrežavanja, naročito sektora preko različitih sektora i partnera.

Prioritetna os tehničke pomoći programirana je na način da osigurava direktnu potporu namijenjenu provedbi operativnog programa. U skladu s člankom 59. Uredbe o zajedničkim odredbama, Hrvatska planira koristiti ESIF u svrhu podupiranja radnji pripreme, upravljanja, praćenja, procjene, informiranja i komunikacije, umrežavanja, rješavanja pritužbi te radnji kontrole i revizije. Nadalje, poduzet će se radnje u svrhu pružanja potpore smanjenju administrativnog opterećenja na korisnicima te dodjeli i korištenju ESI fondova. ESI-fondovi koristit će se u svrhu pružanja potpore radnjama kojima se ojačava kapacitet relevantnih partnera. Tehnička će se pomoć koristiti kao potpora i tako će direktno utjecati na ispunjenje cilja prioritetne osi ne-tehničke pomoći.

Fond	Europski fond za regionalni razvoj
1. Posebni cilj	Osiguravanje učinkovite koordinacije i korištenje fondova kohezijske politike u Hrvatskoj
Rezultati koje se planira ostvariti Sveukupno jačanje kapaciteta za upravljanje, pripremu, procjenu i kontrolu ovog Operativnog programa ključni je uvjet za uspješnu provedbu Operativnog programa te stoga za ostvarenje ciljeva postavljenih u svakom prioritetu i pridonošenje postizanju ciljeva postavljenih u strateškim dokumentima, kao što su Sporazum o partnerstvu i Nacionalni program reforme. Ovom će se prioritetnom osi financirati tijela u sustavu upravljanja i kontrole za Operativni program „Konkurentnost i kohezija“ (upravljačko tijelo i posredničko tijelo na razinama 1 i 2), kao i horizontalna tijela koja rade i na OP-ovima kohezijske politike u Hrvatskoj (koordinacijsko tijelo, tijelo za ovjeravanje i tijelo za reviziju) te struktura upravljanja za integrirane teritorijalne investicije (ITI). Neka od posredničkih tijela razine 1 (PT1) i posredničkih tijela razine 2 (PT2)	

nemaju pravo iskustvo u pripremi i provedbi projekata koje financira EU tako da će se posebna pažnja obratiti na jačanje njihovih kapaciteta, istovremeno omogućavajući jačanje ostalih institucija u sustavu. U slučaju da se dogodi da određeno iskustvo nije dostupno u sustavu upravljanja i kontrole (indikativni popis može uključivati, tamo gdje je to potrebno: pravna stručnost, razvijanje i održavanje IT-sustava, rad sustava za arhiviranje, usluge računovodstva, građevinska stručnost), te će se usluge eksternalizirati za potrebe sustava upravljanja i kontrole. Sustav osposobljavanja i obrazovanja razvit će se na temelju procjene potrebe te će se provesti na svim razinama provedbe programa ovisno o razini stručnosti koja je potrebna za obnašanje određenih zadataka. Slabosti u strateškom pristupu koje su uočene u IPA sustavu riješit će se kroz jaču internu vladinu koordinaciju s ulogom koordinacijskog tijela koje podržava Nacionalni koordinacijski odbor (NKO) koji osigurava sudjelovanje relevantnih partnera i jača ulogu raznih dionika. Uzimajući u obzir da je potreba za koordinacijskim aktivnostima dvostrana, prvo među OP-ovima i drugo unutar Operativnog programa zbog velikog broja institucija koje će sudjelovati u funkciji PT1 i PT2, koordinacijska uloga upravljačkog tijela (UT) dalje će se jačati.

Jačanje regionalnih i lokalnih razina kapaciteta, time stvarajući preduvjete za učinkovito korištenje fondova koji su dostupni u okviru Operativnog programa za konkurentnost i koheziju, jedan je od prioriteta Hrvatske. Prema dosadašnjem iskustvu, u slučaju regionalnih i lokalnih razina postoji nedostatak kritične mase koja može osigurati dovoljan broj prijedloga projekata a koji bi se mogli provesti u kratkom vremenskom roku za najavljene pozive za prijedlog. Regionalne razvojne agencije kao i razine lokalnih i regionalnih tijela s potporom prioriteta tehničke pomoći mogu pripomoći jačanju tih kapaciteta. Podrška lokalnih i regionalnih razina najmanje će uključivati pripremu odgovarajuće dokumentacije, podršku za provedbu i praćenje, stjecanje vještina te obuku za poboljšanje određenih vještina/kompetencija, ustupanje radnika sa središnje razine na lokalnu razinu.

Određeni sektori poput sektora energetike nije bilo moguće uključiti pod sektorske prioritete ovog OP-a. Tehnička pomoć koristit će se za mrežu projekata u onim sektorima koji ciljaju na pripremu projekata za sljedeće financijsko razdoblje od 2021. do 2027. ili za druge izvore sredstava.

Pokazatelji rezultata za pojedini program							
Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Početna vrijednost	Početna godina	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja
	ugovoreni OPKK fondovi	%	0	2014.	95	ISU	jednom godišnje

2. Posebni cilj	Potporna učinkovito informiranje potencijalnih korisnika i šire javnosti o provedbi ESI-fondova
------------------------	--

Rezultati koje se planira ostvariti
 Informiranje, komunikacija i vidljivost integralni su dio uspješne apsorpcije i učinkovitog korištenja ESI fondova budući da u velikoj mjeri ovise o načinu na koji šira javnost ovu temu shvaća. Planirani rezultati uključivat će barem postignuća u smislu širih kampanja informiranja u usporedbi s kampanjama provedenima u razdoblju 2007. – 2013., informiranja/promicanja prilike financiranja, kroz organizaciju specijaliziranih događaja za potencijalne podnositelje zahtjeva i/ili predlagatelje projekta, kako bi se povećalo njihovo shvaćanje i znanje o tome kako pripremati projekte (dijeljenje znanja o dobroj praksi, konferencijama i seminarima) koji su spremni za financiranje, stimuliranje interesa i znanja za Europski fond za regionalni razvoj i Kohezijski fond te na taj način javnosti omogućiti rezultate dobivene putem OPKK-a.

Pokazatelji rezultata za pojedini program							
Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Početna vrijednost	Početna godina	Ciljna vrijednost (2023.)	Izvor podataka	Učestalost izvješćivanja

	Udjel javnosti koja je informirana o prilikama financiranja iz EU fondova u Hrvatskoj	%	0	2014.	60	ankete	godišnje
--	---	---	---	-------	----	--------	----------

Aktivnosti koje će se podržati u okviru prioriteta ulaganja

Primjeri aktivnosti koje će se podržati u okviru Prioritetne osi tehničke pomoći (nepotpuni popis):

- kupnja (hardver, licence) i razvoj različitih IT-modula – održavanje s ciljem razvijanja potpuno funkcionalne baze podataka za različite svrhe (interni IT-sustav za reviziju, interni IT-sustav za promotivne i obrazovne radnje, baza podataka ljudskih resursa).
- potpora namijenjena zatvaranju OP-ova za razdoblje od 2007. do 2013. (troškovi poput honorara za vanjske savjetnike).
- podrška namijenjena pripremi strateških dokumenata za financijsko razdoblje 2021.-2027. (priprema studija, statistika, analitičkih recenzija, priprema nacrti strateških dokumenata; troškovi poput honorara za vanjske savjetnike, ankete).
- eksternalizacija (*outsourcing*) stručnog kadra za sva tijela kod kojih postoji nedostatak u sustavu ili postoji potreba za specifičnim znanjima (pozadinske studije, analize nedostataka i analiza općenito, statistike, priprema studija izvedivosti, priprema projektne dokumentacije, ocjena/evaluacija projekta, praćenje projekta, financijska kontrola, kontrola javne nabave, istraga nepravilnosti i prijevare, pravni postupci, povrat duga, ocjenjivanje i procjena učinaka, knjigovodstvo, računovodstvo, itd.).
- radnje usmjerene na provedbu operativnog programa (razvijanje načina selekcije projekata, uspostava i rukovođenje sustavom upravljanja i kontrole financija, financijsko predviđanje i planiranje, verifikacije, priprema i provedba revizijske strategije, rješavanje pritužbama, upravljanje nepravilnostima, prijave i oporavci).
- sustav zapošljavanja i kadrovanja u skladu s potrebama sustava ESI-fondova (troškovi povezani s npr. trajnim i privremenim/privremeno ugovorenim osobljem, izdaci povezani s plaćama i socijalnog osiguranja, bolovanjem, zamjenom, prekovremenim radom, povišice na temelju učinkovitosti, obaveznim uslugama, obaveznom obukom, lokalnim i međunarodnim putovanjima, dnevnica za honorarima za vanjske savjetnike).
- radnje jačanja motivacije zaposlenika i osiguravanje odgovarajuće osposobljenosti (troškovi poput razvoja određene strategije ljudskih potencijala na temelju strategije koja će osigurati ispravno zadržavanje politike aktivnosti, ustupanje radnika u državi članici s ciljem stjecanja određenog znanja ili ustupanje radnika na regionalnoj i lokalnoj razini s ciljem dijeljenja određenih iskustava, provedba planova o razvitku karijera).
- odredbe o uredskom prostoru za sva tijela u sustavu – troškovi poput troškova iznajmljivanja zgrade i parkinga, komunalnih troškova, troškova osiguranja i sigurnosnog sustava, troškova namještaja (unajmljivanje ili kupnja), IKT troškovi (unajmljivanje ili kupnja).
- priprema i isporuka obuke i razvojnih programa u sljedećim područjima: opće tehničko ili predmetno znanje (revizija/računovodstvo), vještine upravljanja, vještine i znanja i o nekoj funkciji, sudjelovanje u vanjskim programima obuke (kada je to moguće, razvit će se shema obuka za obučavatelje), izrada kurikuluma, razrada materijala i prezentacija obuke, uvođenje paketa obuke, prostori za potrebe provođenja obuke (sobe, konferencijski objekti, oprema, *catering*), naknade za sudjelovanje, dnevnice.
- prijevod dokumentacije (npr. troškovi honorara, prostora i unajmljivanja prikladne tehničke opreme).
- arhiviranje/pohrana dokumentacije (npr. troškovi kupnje ili unajmljivanja arhiva, sigurnosti,

fotokopija, digitalizacije).

- podrška za korisnike, uključujući regionalnu razinu (izdaci poput sljedećih: troškovi zapošljavanja, honorari, troškovi uredskog prostora, lokalna putovanja, soba za sastanke, predmeti za obuku, isporuka obuke – uključujući materijale za obuku – općeniti i specijalizirani za faze pripreme projekta ili razvijanje određene strateške dokumentacije ako takva podrška nije očekivana unutar određenog prioriteta).
- radnje usmjerene jačanju nacionalnih i regionalnih kapaciteta namijenjenih planiranju ulaganja, procjeni potreba, pripremi, predlaganju i provedbi alata financiranja, zajedničkog plana postupanja i velikih projekata, uključujući zajedničke inicijative s Europskom bankom za ulaganja.
- radnje usmjerene na komunikaciju (priprema komunikacijske strategije, razvitak smjernica/plana ili planova postupanja i odgovarajuća provedba, referentni materijal za tijela u sustavu i za korisnike, priprema, proizvodnja i distribucija promidžbenih materijala, prisutnost u audio-vizualnim medijima, priopćenje za javnosti, konferencije za novinare, informiranje i obuka za novinare, sudjelovanje na izložbama, dizajniranje, razvijanje i vođenje internetske stranice, promotivni programi – dijeljenje najboljih praksi na međunarodnoj/nacionalnoj/regionalnoj i lokalnoj razini, s troškovima poput naknade, dizajna, uređivanja, ispisa, snimanja, oglašavanja, konferencijske dvorane/objekta, *catering*, unajmljivanje soba/prostorija za izložbu).
- radnje usmjerene na procjenu i praćenje dostignuća ciljeva koji su postavljeni u okviru OP-a (nabava/razvijanje baze podataka, priprema i obrada anketa i upitnika, priprema metodologija, procjena djelovanja, priprema različitih vrsta ocjenjivanja, razvijanje kapaciteta ocjenjivanja, predviđanje, distribucija informacija dobivenih iz izvršenih ocjenjivanja – uz troškove povezane npr. s bazama podataka, honorarima, osobljem).
- radnje koje se odnose na informacijski sustav za praćenje (razvoj, nabava, ažuriranje, instalacija hardvera i softvera, održavanje i upravljanje sustavom, sigurnost informacija i zaštita podataka s troškovima poput honorara, kupnje hardvera i softvera, kupnje/unajmljivanja prostora za servere, itd).
- radnje usmjerene na partnerstvo, uključujući i odbore za praćenje (organiziranje sjednica za informiranje, seminara, konferencija, priprema i organizacija konzultacija, izgradnja kapaciteta, potpora razvoju politike i praćenje uz troškove povezane s primjerice prostorijama za sastanke regionalne i lokalne razine/naknade za prevođenje, baze podataka).
- radnje usmjerene na reviziju (priprema i provedba strategije revizije uključujući revizije sustava, provjeru uzoraka, priprema izvještaja o kontrolama i tim aktivnostima popratni izdaci za reviziju uprave, oprema i prostor, izdvajanje određenih naknada za stručne procjene i konzultacije, razvijanje unutarnje baze podataka i njezino održavanje).

Pokazatelji ostvarenja za koje se očekuje da će pridonijeti rezultatima

Identifikacijska oznaka	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Ciljna vrijednost (2023.) (nije obavezno)			Izvor podataka
			M	Ž	U	
	broj odobrenih Izvještaja o provedbi Odbora za praćenje	broj				godišnji izvještaj
	broj osoblja koje je sudjelovalo u aktivnostima izgradnje kapaciteta	broj				Izvještaji o provedbi/MIS
	broj potencijalnih podnositelja zahtjeva koji primaju potporu u okviru prioriteta	broj				Izvještaji o provedbi/MIS

	tehničke pomoći			
	Broj organiziranih događaja o informiranju	broj		Izveštaji o provedbi/MIS

Kategorije intervencije

Tablica 14: Dimenzija 1 – Područje intervencija		
Kategorija regije: slabije razvijene regije		
<i>Prioritet</i>	<i>Šifra</i>	Iznos (EUR)
Tehnička pomoć	121	174.512.612
Tehnička pomoć	122	20.000.000
Tehnička pomoć	123	21.600.000

Table 15: Dimenzija 2 – Oblik financiranja		
Kategorija regije: slabije razvijene regije		
<i>Prioritet</i>	<i>Šifra</i>	Iznos (EUR)
Tehnička pomoć	01	216.112.612

Table 16: Dimenzija 3 – Vrste teritorija		
Kategorija regije: slabije razvijene regije		
<i>Prioritet</i>	<i>Šifra</i>	Iznos (EUR)
Tehnička pomoć	07	216.112.612

3. FINANCIJSKI PLAN OPERATIVNOG PROGRAMA

TABLICA 17. Tablica u kojoj se za svaku godinu navodi točan iznos ukupne financijske raspodjele predviđene za potporu iz svakog fonda (EUR)

Fond	Kategorija regije	2014.		2015.		2016.		2017.		2018.		2019.		2020.		Ukupno	
		Glavna dodjela sredstava	Pričuva na osnovi postignutih rezultata	Glavna dodjela sredstava	Pričuva na osnovi postignutih rezultata	Glavna dodjela sredstava	Pričuva na osnovi postignutih rezultata	Glavna dodjela sredstava	Pričuva na osnovi postignutih rezultata	Glavna dodjela sredstava	Pričuva na osnovi postignutih rezultata	Glavna dodjela sredstava	Pričuva na osnovi postignutih rezultata	Glavna dodjela sredstava	Pričuva na osnovi postignutih rezultata	Glavna dodjela sredstava	Pričuva na osnovi postignutih rezultata
EFRR	U slabije razvijenim regijama	466.50 4.236	29.77 6.866	539.95 9.239	34.46 5.483	563.40 8.188	35.96 2.225	585.93 7.699	37.40 0.279	609.98 8.543	38.93 5.439	635.166 .665	40.54 2.553	661.245 .042	42.20 7.130	4.062.2 09.613	259.28 9.975
EFRR	Ukupno	466.50 4.236	29.77 6.866	539.95 9.239	34.46 5.483	563.40 8.188	35.96 2.225	585.93 7.699	37.40 0.279	609.98 8.543	38.93 5.439	635.166 .665	40.54 2.553	661.245 .042	42.20 7.130	4.062.2 09.613	259.28 9.975
Kohezijski fond	Nije primjenjivo	275.63 5.893	17.59 3.780	319.04 7.809	20.36 4.754	333.91 3.990	21.31 3.659	347.62 8.228	22.18 9.036	361.59 5.755	23.08 0.580	376.881 .587	24.05 6.271	391.269 .951	24.97 4.678	2.405.9 73.213	153.57 2.758
Ukupno		742.14 0.129	47.37 0.647	859.00 7.048	54.83 0.237	897.32 2.178	57.27 5.884	933.56 5.927	59.58 9.314	971.58 4.298	62.01 6.019	1.012.0 48.252	64.59 8.825	1.052.5 14.993	67.18 1.808	6.468.1 82.825	412.86 2.734

Tablica 18A. Financijski plan Operativnog programa

Prioritetna os	Fond	Kategorija regije	Osnova za izračun potpore Unije	Potpora Unije (a)	Nacionalni doprinos (b) = (c) + (d)	Okvirna raščlamba nacionalnog doprinosa		Ukupno financiranje (e) = (a) + (b)	Stopa sufinanciranja (f) = (a)/(e)	Za informaciju, doprinos EIB-a	Glavni dodijeljena sredstva (ukupno financiranje umanjeno za pričuvu na osnovi postignutih rezultata)		Pričuva na osnovi postignutih rezultata		Udjel pričuve na osnovi postignutih rezultata (potpore unije) ukupne potpore Unije prioritetoj osi (l) = (j)/(a) *100
						Nacionalno javno financiranje (c)	Nacionalno privatno financiranje (d)				Potpora Unije (h)=(a)-(j)	Nacionalni doprinos (i) = (b) - (k)	Potpora Unije (j)	Nacionalni doprinos (k)= (b) * ((j)/(a))	
1. Jačanje gospodarstva primjenom	EFRR	Slabije razvijene	Ukupan trošak	664.792.165	117.316.264	17.316.264	100.000.000	782.108.429	85,00%		624.904.635	110.277.288	39.887.530	7.038.976	6,00%

<i>istraživanja i inovacija</i>															
<i>2. Korištenje informacionih i komunikacijskih tehnologija</i>	EF RR	Slabije razvijene	Ukupan trošak	269.441.037	47.548.418	10.000.000	37.548.418	316.989.455	85,00%		253.274.575	44.695.513	16.166.462	2.852.905	6,00%
<i>3. Poslovna konkurentnost</i>	EF RR	Slabije razvijene	Ukupan trošak	960.000.000	169.411.765	19.411.765	150.000.000	1.129.411.764	85,00%		902.400.000	159.247.059	57.600.000	10.164.706	6,00%
<i>4. Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije</i>	EF RR	Slabije razvijene	Ukupan trošak	531.810.805	93.848.966	93.848.965	0	625.659.770	85,00%		499.902.157	88.218.028	31.908.648	5.630.938	6,00%
<i>5. Zaštita okoliša, prilagodba klimatskim promjenama i održivost resursa</i>	EF RR	Slabije razvijene	Ukupan trošak	550.065.270	97.070.342	97.070.342	0	647.135.612	85,00%		517.061.354	91.246.121	33.003.916	5.824.221	6,00%
	KF	Nije primjenjivo	Ukupan trošak	1.649.340.216	291.060.038	291.060.038	0	1.940.400.254	85,00%		1.550.379.803	273.596.436	98.960.413	17.463.602	6,00%

6. Povezani i mobilnost	EF RR	Slabije razvijene	Ukup an trošak	450.851.269	79.561.989	79.561.989	0	530.413.258	85,00%		423.800.193	74.788.269	27.051.076	4.773.719	6,00%
	KF	Nije primjenjivo	Ukup an trošak	910.205.755	160.624.545	160.624.545	0	1.070.830.300	85,00%		855.593.410	150.987.072	54.612.345	9.637.473	6,00%
7. Pobješanje pružanja javnih usluga	EF RR	Slabije razvijene	Ukup an trošak	678.426.430	119.722.311	119.722.311	0	798.148.741	85,00%		637.720.844	112.538.973	40.705.586	7.183.339	6,00%
	EF RR	Slabije razvijene	Javni trošak	216.112.612	38.137.519	38.137.519	0	254.250.132	85,00%		203.145.855	35.849.268	12.966.757	2.288.251	6,00%
Ukupno	EF RR	Slabije razvijene		4.321.499.588	762.617.573	475.069.155	287.548.418	5.084.117.161	85,00%		4.062.209.613	716.860.519	259.289.975	45.757.054	6,00%
Ukupno	KF	Nije primjenjivo		2.559.545.971	451.684.583	451.684.583	0	3.011.230.554	85,00%		2.405.973.213	424.583.508	153.572.758	27.101.075	6,00%
Sveukupno				6.881.045.559	1.214.302.156	926.753.738	287.548.418	8.095.347.715	85,00%		6.468.182.825	1.141.444.027	412.862.734	72.858.129	6,00%

Tablica 18B. Raspodjela dodijeljenih sredstava za prioritetnu os (ili dio prioritetne osi) namijenjenih Inicijativi zapošljavanja za mlade između ESF I posebno dodijeljenih sredstava za inicijativu za zapošljavanje mladih, te između različitih kategorija regija za ESF

Nije primjenjivo.

Tablica 18C. Raspodjela financijskog plana operativnog programa po prioritetnim osima, fondovima, kategorijama regije i tematskim ciljevima za EFRR i KF

Prioritet	Fond	Tematski cilj	Potpora Unije	Nacionalni doprinos	Ukupno financiranje
1. Jačanje gospodarstva primjenom istraživanja i inovacija	EFRR	Tematski cilj 1	664.792.165	117.316.264	782.108.429
2. Korištenje informacijskih i komunikacijskih tehnologija	EFRR	Tematski cilj 2	269.441.037	47.548.418	316.989.455
3. Poslovna konkurentnost	EFRR	Tematski cilj 3	960.000.000	169.411.765	1.129.411.764
4. Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije	EFRR	Tematski cilj 4	531.810.805	93.848.965	625.659.770
5. Zaštita okoliša, prilagodba klimatskim promjenama i održivost resursa	EFRR	Tematski cilj 5	550.065.270	97.070.342	647.135.612
	KF	Tematski cilj 6	1.649.340.216	291.060.038	1.940.400.254
6. Povezanost i mobilnost	EFRR	Tematski cilj 7	450.851.269	79.561.989	530.413.258
	KF	Tematski cilj 7	910.205.755	160.624.545	1.070.830.300

7. Pобољшanje pružanja javnih usluga	EFRR	Tematski cilj 9	378.511.639	66.796.171	445.307.811
		Tematski cilj 10	259.914.791	45.867.316	305.782.107
		Tematski cilj 11	40.000.000	7.058.823,53	47.058.824
8. Tehnička pomoć	EFRR	/	216.112.612	38.137.519	254.250.132
UKUPNO			6.881.045.559	1.214.302.156	8.095.347.716

7. INSTITUCIJE I TIJELA NADLEŽNA ZA UPRAVLJANJE, NADZOR I REVIZIJU TE ULOGA RELEVANTNIH PARTNERA

7.1. Relevantne institucije i tijela

Nacrt sustava upravljanja i kontrole za Operativni program Konkurentnost i kohezija temelji se na tematskim ciljevima i prioritetima ulaganja utvrđenima u programskoj vježbi za razdoblje od 2014. do 2020.

Napomena: formalno određivanje funkcija tijela sustava upravljanja i kontrole planira se dovršiti do lipnja/srpnja 2014.

Strukturalni dizajn podrazumijeva da su horizontalna tijela zajednička za sve ciljne programe „Ulaganja za potrebe rasta i poslova“, konkretno se radi o revizijskom tijelu, tijelu za ovjeravanje i koordinacijskom tijelu (KT).

Funkciju revizijskog tijela ima Agencija za reviziju sustava provedbe programa Europske unije.

Ministarstvu financija dodijelit će se funkcija tijela za ovjeravanje, dok će odgovarajuće organizacijske jedinice unutar istog Ministarstva (Državna riznica i Usluga za suzbijanje nepravilnosti i prijevara) biti zadužene za zadatke povezane s plaćanjem i koordinacijom upravljanja nepravilnostima.

Uloga koordinacijskog tijela određuje se u skladu s člankom 123. st. 8. UZO-a Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije, a koje bi trebalo biti nadležno za koordiniranje rada svih tijela koja sudjeluju u upravljanju ESI-fondovima na nacionalnoj razini, kao i za sveukupnu koordinaciju i praćenje provedbe programa koje se financira u sklopu ESI-fondova i drugih relevantnih financijskih instrumenata države i Unije, u svrhu osiguravanja komplementarnost i usklađenost primjena svih pravnih akata Unije i države.

MRRFEU određeno je istovremeno i kao upravljačko tijelo. Za gotovo sve intervencije nadležno bi tijelo trebalo prenijeti dio svojih funkcija na posrednička tijela dvaju razina (PT-ovi).

Određene funkcije dodjeljuju se istoj razini posredničkih tijela; PT1 pokriva funkcije povezane s programiranjem i pripremom strateških aspekata poziva za prijedloge, dok su funkcije kontrole razine projekta povezane s PT2 kao i odgovornost za pokretanje i administraciju selekcijskog postupka kao cjeline. U postupku provedbe PT-ovi druge razine predstavljat će glavne partnere s obzirom na korisnike, dok će PT-ovi prve razine sudjelovati u praćenju provedbe, pogotovo kroz sudjelovanje u odborima za praćenje.

Uloga neovisnog revizijskog tijela dodjeljuje se odvojenoj organizacijskoj jedinici revizijskog tijela/koordinacijskog tijela.

Prema strukturi razvijenoj za provedbu Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija“, kojom upravlja MRRFEU, u postupak će biti uključeno ukupno 16 PT-ova (9 prve razine i 7 druge razine), poštujući sljedeću raspodjelu:

Prioritetna os	Posebni cilj	UT	PT1	PT2
1. Jačanje	1.1.1.	☞ ☞ ☞ ☞ ☞	Ministarstvo znanosti,	Središnja agencija za financiranje i

Prioritetna os	Posebni cilj	UT	PT1	PT2
gospodarstva primjenom istraživanja i inovacija	1.1.2.		obrazovanja i sporta	ugovaranje
	1.1.3.			Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih
	1.2.1.		Ministarstvo gospodarstva	HAMAG-BICRO
	1.2.2.			Središnja agencija za financiranje i ugovaranje/HAMAG-BICRO
2. Korištenje informacijskih i komunikacijskih tehnologija	2.1.1.		Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture	Središnja agencija za financiranje i ugovaranje
	2.3.1.		Ministarstvo uprave	
3. Poslovna konkurentnost	3.1.1.		Ministarstvo poduzetništva	HAMAG-BICRO
	3.1.2.			
	3.4.1.			
	3.4.2.			
4. Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije	4.2.1.		Ministarstvo gospodarstva	Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost
	4.2.2.		Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja	Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost
	4.3.1.			Ministarstvo gospodarstva
	4.3.2.		4.4.1.	
5. Zaštita okoliša, prilagodba klimatskim promjenama i održivost resursa	5.1.1.		Ministarstvo zaštite okoliša i prirode	Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost
	5.2.1.		Ministarstvo poljoprivrede	Hrvatske vode
	6.1.1.		Ministarstvo zaštite okoliša i prirode	Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost
	6.1.2.			Ministarstvo poljoprivrede
	6.2.1.		Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije	
	6.2.2.			Ministarstvo zaštite okoliša i prirode
	6.3.1.		Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije	
	6.3.2.			Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije
	6.4.1.		Središnja agencija za financiranje i ugovaranje	
	6.5.1.			
6.5.2.	Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture			
6. Povezanost i mobilnost	4.5.1.		Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije	Središnja agencija za financiranje i ugovaranje
	7.1.1.		Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture	Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture
	7.2.1.			
	7.3.1.			
	7.3.2.			
7.4.1.				
7. Poboljšanje pružanja javnih usluga	9.1.1.		Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije	Središnja agencija za financiranje i ugovaranje
	9.1.2.			
	9.2.1.			
	9.2.2.			
	10.1.1.			
	10.1.2.			
10.1.3.				

Prioritetna os	Posebni cilj	UT	PT1	PT2
	11.4.1.			
8.Tehnička pomoć	1.		Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije	Središnja agencija za financiranje i ugovaranje
	2.			

Tablica 23: Identifikacija i kontaktni detalji za relevantna nadležna tijela

Nadležnost	Ime nadležnog tijela, odjela ili jedinice, ako je primjenjivo	Voditelj nadležnog tijela (pozicija ili mjesto)
Upravljačko tijelo	Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije	Ministar regionalnog razvoja i fondova Europske unije
Tijelo za ovjeravanje, ako je primjenjivo	Ministarstvo financija	Ministar financija
Revizijsko tijelo	Agencije za reviziju sustava provedbe programa Europske unije	Direktor agencije
Tijelo koje će zaprimati uplate od Komisije	Ministarstvo financija	Ministar financija

7.2. Uključivanje relevantnih partnera

7.2.1. Aktivnosti koje se poduzimaju kako bi se relevantni partneri uključili u pripremu operativnog programa i uloga tih partnera u provedbi, praćenju i ocjenjivanju programa

Proces pripreme programskih dokumenata za financijsku perspektivu 2014.-2020. u Hrvatskoj je započeo u proljeće 2012. godine pod koordinacijom **Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije**. Obuhvaćena su bila sva resorna ministarstva koja su izvršila analizu društveno-gospodarske situacije kao i SWOT-analizu s potrebama i potencijalima za budući razvitak.

Sljedeći formalno važan korak bila je uspostava **Koordinacijskog odbora (KO) za pripremu za financijsku perspektivu od 2014. do 2020. godine** od strane Vlade Republike Hrvatske 6.rujna 2012. Sva resorna ministarstva te Ured premijera imenovali su svoje predstavnike u Koordinacijskom odboru s primarnim zadatkom organiziranja, koordiniranja i vođenja procesa pripreme za financijsku perspektivu od 2014. do 2020.

Koordinacijski odbor složio se s rasporedom za glavne programske korake uključujući radnje za pripremu Partnerskog sporazuma, Operativnog programa i Ekonomskog programa, te Vladino odobrenje tih radnji. Nadalje, Koordinacijski je odbor ustanovio **Tematske radne skupine (TRS)** čiji je glavni zadatak bila priprema podataka i materijala za kompletiranje programske dokumentacije. Sastav TRS-ova razvijen je u skladu s 11 tematskih ciljeva koje je predložila Europska komisija u nacrtu Odredbi kohezijske politike za razdoblje 2014.-2020.

Raspodjela dužnosti TRS-ova s obzirom na tematske ciljeve jeste kako slijedi:

- TRS1 za *Jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija (navedeno u čl. 9. st. 1.)* te *Poboljšanje pristupa i korištenja te kvalitete informacijskih i komunikacijskih tehnologija (navedeno u čl. 9. st. 2.)* pod vodstvom Ministarstva gospodarstva.
- TRS2 za *Jačanje konkurentnosti malih i srednjih poduzeća (MSP) (navedeno u čl. 9. st. 3.)* pod vodstvom Ministarstva poduzetništva.
- TRS3 za *Podržavanje prelaska na gospodarstvo s niskom razinom emisije CO2 u svim sektorima (navedeno u članku 9. st. 4.), Promicanje prilagodbe na klimatske promjene i prevencije rizika (navedeno u čl. 9. st. 5.),* i *Zaštita okoliša i promicanje održivog korištenja resursa (navedeno u čl. 9. st. 6.),* pod vodstvom Ministarstva zaštite okoliša i prirode.
- TRS4 za *Promicanje održivog prijevoza i uklanjanje uskih grla u ključnim mrežnim infrastrukturama (navedeno u čl. 9. st. 7.),* pod vodstvom Ministarstva pomorstva, prometa i infrastrukture.
- TRS5 za *Promicanje zapošljavanja i održavanju mobilnosti radne snage (navedeno u čl. 9. st. 8.), Ulaganje u vještine, edukaciju i cjeloživotno učenje (navedeno u čl. 9. st. 10.),* te *Promicanje socijalne uključenosti i borbe sa siromaštvom (navedeno u čl. 9. st. 10.),* pod vodstvom Ministarstva rada i mirovinskog sustava.
- TRS6 za *Jačanje institucionalnog kapaciteta i učinkovite javne administracije (navedeno u članku 9. st. 11.),* pod vodstvom Ministarstva uprave.

Postupak izrade programa u Hrvatskoj je razvijen i proveden u skladu s člankom 5. UZO-a, te poštujući načelo partnerstva od samog početka procesa. Sastav TRS-ova razvijen je na načelu partnerstva, a osim predstavnika javne uprave, okuplja predstavnike socijalnih partnera, civilni sektor te regionalna i lokalna nadležna tijela koja su aktivno sudjelovala u njihovom radu. **Popis institucija** koje su sudjelovale u radu TRS-ova nalazi se u prilogima ovom dokumentu, dok je cijeli popis dostupan na stranicama MRRFEU-a.

Budući da je važnost samog postupka izrade programa naširoko prepoznata, ogroman se interes pojavio za uključenje u postupak prvenstveno u organizacijama civilnog društva. Dakle, kako bi se osigurala transparentnost i poštenost u postupku odabira, predstavnici organizacija civilnog društva i drugih nevladinih organizacije (NGO) izabiru se putem otvorenog poziva za imenovanja pri kojem članovi Vijeća za razvoj civilnog društva odlučuju o predstavnicima **metodom odabira većinom glasova**. Predstavnici socijalnih partnera bili su uključeni u rad TRS-a u vidu zapošljavanja, socijalne politike i obrazovanja.

Prvo predstavljanje utvrđenih područja intervencije i mogućnost izražavanja mišljenja o važnosti odabranih prioriteta dani su predstavnicima dionika i široj publici u sklopu **javnog savjetovanja održanog 6. i 7. lipnja u Zagrebu**. Osim predstavnika javne uprave, sudjelovali su i predstavnici znanstvene zajednice, istraživački instituti, predstavnici civilnih društava, udruženja regionalnih i lokalnih vladinih jedinica, udruge poslodavaca, sindikati i ostali. Cilj konferencije bio je dijeljenje općih informacija o postupku izrade programa te predstavljanje niz zasebnih rasprava po potrebama ulaganja u okviru tematskih ciljeva. Opći dogovor u vezi s potrebama za ulaganjima bila je polazna točka za nacрте tekstova programske dokumentacije. U isto vrijeme, na stranicama MRRFEU-a je organizirano savjetovanje, te je tako pružena mogućnost ispunjavanja upitnika koji su se dijelili na konferenciji. Internetsko javno savjetovanje trajalo je do početka srpnja. Mogućnost ispunjavanja upitnika i glasanja o određenom redosljedu prioriteta iskoristilo je 560 sudionika na konferenciji dok je 3564 odgovora prikupljeno putem upitnika na internetu. Najveći interes javnosti privukla su **pitanja obrazovanja**. Svi odgovori i komentari iz ankete objavljeni su na internetskim stranicama i uzeti su u obzir prilikom revizije programske dokumentacije.

Drugi krug javnog savjetovanja održao se **od 4. do 6. prosinca u Zagrebu**, i sudjelovali su svi TRS-ovi uključujući i Ministarstvo poljoprivrede koje je predstavilo Plan ruralnog razvoja i OP EMFF. U svrhu prikupljanja povratnih informacija o utvrđenim strategijama ulaganja, MRRFEU je pripremio konzultacijski dokument, odgovori na njega su prikupljeni tijekom prosinca 2013. i siječnja 2014. Niz jako detaljnih savjetovanja usmjerenih na točno određene sektore po svakom TRS-u, s ukupno 845 sudionika, održan je u sklopu tog trodnevnog događaja. Najveći interes, u smislu sudionika i debate, prikupio je *Inovativno i konkurentno poslovanje i istraživački okoliš*. Doprinosi partnera i dionika uključivali su komentare i prijedloge

u vezi s formulacijom teksta i konkretnih predloženih aktivnosti, a koje su uključene u tekstove OP-a.

Istovremeno ovim događajima, u 2013. je održan i broj **regionalnih radionica** diljem Hrvatske, okupljajući regionalne i lokalne dionike. Tzv. radionice „Regionalni dani fondova Europske unije“ održale su se u 12 hrvatskih gradova i pružile su priliku sudionicima da nauče sve o detaljima postupka planiranja, pripreme i provedbe dviju financijskih perspektiva. Publika je obuhvatila jedinice lokalne i regionalne samouprave, regionalne razvojne agencije, civilne društvene organizacije, socijalne partnere, gospodarske komore, mala i srednja poduzeća, industrijsku granu, sveučilišta i obrazovne institucije, javne i privatne tvrtke.

Napomena: Konačno javno savjetovanje za Operativni program održat će se u svibnju 2014. s ažuriranom i revidiranom verzijom dokumenta, koja će uključiti i financijske podatke, te utvrđene posebne ciljeve i pokazatelje. Za vrijeme trajanja postupka savjetovanja, isti će se pristup koristiti za dva prva javna savjetovanja: svim zainteresiranim stranama osigurat će se dovoljno vremena kako bi stekle uvid u planirane strategije ulaganja i dale svoja mišljenja i komentare, a što će se potom uključiti u završnu verziju teksta o Operativnog programa.

Ex-ante evaluacija razrađena je paralelno s pripremom OP-a, a uključuje posljedične odredbe privremenih procjena i preporuka po svakom sektoru OP-a koje je izvršio evaluator onima koji su odgovorni za pripremu i razradu OP-a. Partnerstvo i suradnja između prijašnjih evaluator i upravljačkog/programskog tima omogućeno je na nekoliko načina: ključni sastanci s upravljačkim/programskim timom koji se bavi provedbom i odlukama u vezi s programom, priprema pismenih preporuka o poboljšanju programa te omogućavanje trajnog savjetovanja i potpore tijekom postupka izrade programa. Ex-ante evaluaciju programskog postupka za razdoblje od 2014. do 2020. započela je već prvom analizom društveno-ekonomskog stanja, kao i SWOT-analizom, što su pripremili TRS-ovi. Postupak ex-ante evaluacije trenutno traje i bit će završen pripremom završne verzije Operativnih programa.

Uključenost relevantnih partnera u provedbi, praćenju i ocjenjivanju OP Konkurentnost i kohezija prvenstveno se osigurava kroz njihovo sudjelovanje u odborima za upravljanje OP-om. Suradnja s TRS-ovima nastavit će se kroz sudjelovanje partnera u radu Nacionalnog koordinacijskog odbora (NKO)⁵⁸ i Odbora za praćenje koje je ustanovilo upravljačko tijelo. Odbor za praćenje OP-a Konkurentnost i kohezija također će uključiti ostale dionike, kao što su predstavnici lokalnih i regionalnih javnih tijela, agencija za regionalni razvoj, komora, zaklada, nevladine organizacije, itd.

---

⁵⁸ Po završetku programske vježbe, Koordinacijski odbor (kojeg podržava rad TRS-ova) poslužit će kao trajni koordinacijski mehanizam u obliku **Nacionalnog koordinacijskog odbora** (NKO), osiguravajući usklađenost u cjelini i prateći korištenje ESI-fondova (glavni operativni program pod EFRR, ESF, KF, EMFF i EARDF, te kooperacijski programi pod programima IPA i EFRR) i ostalih relevantnih nacionalnih i europskih instrumenata financiranja.

10. O SMANJENJE ADMINISTRATIVNOG TERETA ZA KORISNIKE

Kao jedna od trajnih ključnih mjera koja će pridonijeti sveukupnoj učinkovitosti sustava upravljanja i kontrole, koja će rezultirati i smanjenjem administrativnog tereta za korisnike, odnosi se na stalno korištenje standardiziranih procesa (poslovnih postupaka), alata i metoda, koji su gdje je to prikladno podržani sa zajedničkim ISU-om. Korpus standardiziranih poslovnih postupaka za programe KF-a (kao i za programe EFRR-a) kodificiran je u Zajedničkim nacionalnim pravilima koji su uspostavljeni za vremensko razdoblje od 2007. do 2013. te se ažuriraju, nadograđuju i prilagođavaju za potrebe sustava upravljanja i kontrole za razdoblje od 2014. do 2020. (redosljed događaja za ovu vježbu je određen za kraj 2014.). Zajednička nacionalna pravila pokrivaju poslovne postupke s odgovarajućim propisanim obrascima povezanim s: prihvatljivošću izdataka, upravljanjem rizicima i poboljšanjem sustava, uvjetima za pripremu i provedbu projekata, predviđanjem i praćenjem, tragom revizije, odabirom i ugovaranjem, ovjerama, plaćanjima, certifikacijama, naplatom, revizijama, nepravilnostima, informiranjem i vidljivošću, strateškim planiranjem, programiranjem, vrednovanjem i zatvaranjem. Ulažu se stalni naponi u standardizaciji poslovnih postupaka u okviru prihvatljivih troškova i uvjeta za pripremu i provedbu projekata, a to je doprinos povećanju kompetencija korisnika, a time i smanjenju obujma posla, kako bi se popravio ključni aspekt administrativnog opterećenja za korisnike, koji se odnosi na proceduralne složenosti, proceduralne nespojivosti i različitosti u pogledu različitih administrativnih zahtjeva od strane raznih tijela u sustavu upravljanja i kontrole.

Kao potporu poslovnim postupcima, zajednički ISU je uveden za programe EFRR-a, ESF i KF-a za razdoblje od 2007. do 2013., a isti ISU je postupno nadograđivan da ispuni zahtjeve CPR-a, te će se koristiti za programe koji se financiraju u razdoblju od 2014. do 2020. (rok za ove vježbe također je postavljen za kraj 2014.). Osim toga, daljnji razvoj i daljnje povezivanje računalnog/računalnih sustava za upravljanje, nadzor, revizije, kontrole i ocjenjivanje, rezultirao je korisnim i povoljnim načinom za korisnike u pogledu pojednostavljenja administrativnih procedura te se stalno podržava kroz intervencije tehničke pomoći.

S obzirom na napore za jačanje kapaciteta korisnika za pravilnu i uspješnu provedbu projekata sufinanciranih kroz Operativni program za konkurentnost i koheziju, planira se da programi obuke za korisnike (s naglaskom na konkretna pitanja, prije svega na područja visokog rizika za potencijalne nepravilnosti, kao što je javna nabava i državne potpore ili pojedine pozive za dostavljanje ponuda) budu trajno dostupni i redovito isporučeni, kako bi se korisnicima osiguralo dodatno znanje i stručnost o pitanjima od značaja za pripremu i provedbu projekata, što dovodi i do smanjenja administrativnog tereta za njih.

Nadalje, mjere usmjerene na korisnike u Operativnom programu za kompetitivnost i koheziju koje rezultiraju sa smanjenjem administrativnih opterećenja za njih kroz povećanje učinkovitosti cjelokupnog upravljanja OP-om, su sljedeće:

- Omogućiti potencijalnim podnositeljima zahtjeva/korisnicima pribavljanje svih relevantnih informacija na jednom mjestu (posebno u smislu pomaganja u procesu pripreme projekata), čime se smanjuju resursi potrebni za tu svrhu, pomoću centralno koordiniranih mehanizama širenja informacija za korisnike. Nadograditi središnje internetske stranice koje vodi Kontrolno tijelo prema načelu 'sve na jednom mjestu' za stjecanje (a) informacija o mogućnostima financiranja, (b) informacija o važećim pravilima i procedurama, (c) sadržaja za e-učenje dostupnog na Internetu kao i

informacija o drugim mogućnostima učenja vezanih za upravljanje i (d) kontakata tijela nadležnih za daljnju podršku potencijalnim korisnicima unutar određenog područja politike. Vremensko razdoblje za ovu aktivnost je kraj 2015. Nadalje, kako bi se osiguralo više kanala za pristup istim informacijama, sadržaj središnje internetske stranice vezan za prioritet programa/investicija dalje će se širiti putem internetske stranice vezane za Operativni program za kompetitivnost i koheziju koju će voditi upravljačko tijelo odgovarajućeg posredničkog tijela.

- Uspostaviti Portal za korisnike –interaktivnu platformu koja će biti uvedena do kraja 2015. – nadogradnjom središnje internetske stranice, kako bi se dodatno poboljšala elektronička komunikacija između podnositelja zahtjeva/korisnika i tijela sustava upravljanja i kontrole, u skladu sa zahtjevima e-kohezije, što olakšava razmjenu informacija i posljedično smanjenje sredstava potrebnih za tu svrhu.
- Kako bi se dodatno unaprijedio rad postojeće Mreže službenika za odnose s javnošću (PON) i kako bi se time ne samo osiguralo koordinirano i istovremeno širenje svih informacija vezanih za upravljanje OP-om, nego i pružanje tehničke podrške prve razine potencijalnim korisnicima na svim razinama, što doprinosi smanjenju administrativnog opterećenja za njih. U tom kontekstu, PON namjerava uključiti predstavnike institucija koje imenuje kao regionalne koordinate i druge regionalno postavljene posrednike, kako bi se osiguralo pravilno širenje informacija na regionalnoj i/ili lokalnoj razini. Članovi PON-a moraju biti obučeni i licencirani od strane Kontrolnog tijela. Ova aktivnost provodi se na trajnoj osnovi, a prvi će ciklus licenciranja biti dovršen do sredine 2015.
- Kako bi se dodatno pojednostavnile uobičajene procedure (poslovni postupci), alati i metodologije (osobito pravila o prihvatljivosti izdataka i pravila o uvjetima za pripremu i provedbu projekata), standardizirani na razini zajedničkih nacionalnih pravila koji omogućuju korisnicima da (a) pripreme značajan dio podnošenja zahtjeva projekta unaprijed i prije nego što je poziv objavljen, (b) izbjegniju potrebu za značajnim promjenama u prijavi projekta u slučaju da je isti zahtjev za projekt prijavljen za neki drugi program (c) izgrade kapacitete za provedbu projekta unaprijed i (d) smanje resurse potrebne za administrativnu provedbu projekta, usredotočujući se više na sadržaj samog projekta. Ta aktivnost je nastavak prakse i za razdoblje od 2007. do 2013., a provodi se kontinuirano.
- Uvesti više novih raznolikih i pojednostavljenih postupaka za prijavu i odabir projekata, omogućujući odabir projekata koji će biti dovršen u kraćem roku i uz optimalno korištenje resursa s obje strane, sustava upravljanja i kontrole i korisnika. Odgovarajući alati i postupci pripremit će se do kraja 2014. godine.
- Uvesti pojednostavljene opcije troškova razvijajući potrebnu metodologiju, omogućiti postupak verifikacije i povrat sredstava koji se mogu obaviti u kraćem roku i uz optimalno korištenje resursa obje strane, sustava upravljanja i kontrole i korisnika. Odgovarajući alati i postupci pripremit će se do kraja 2014.
- Proširenje opsega primjene elektroničkih sustava u kontekstu upravljanja OP-om, uglavnom uvođenjem naprijed navedenog portala za korisnike, novih značajki ISU-a, kao i povezivanjem s drugim elektroničkim sustavima, kako bi (a) omogućili da informacije prema korisnicima budu u elektroničkom obliku i dostavljene samo jednom (načelo jednostrukog kodiranja), (b) smanjili ukupan broj informacija i popratne dokumentacije potrebne od strane korisnika, a koju sustav upravljanja i kontrole može dobiti i provjeriti samostalno, i (c) smanjili napore korisnicima u ponovljenoj dostavi podataka i pratećih dokumenata (u slučaju da isti korisnik podnosi više zahtjeva za različite projekte (i pod različitim programima). Te će se aktivnosti obavljati kontinuirano kako bi se smanjili i potrebni resursi i broj pogrešaka.
- Osim naprijed navedenih mjera, na temelju stalnog upravljanja rizicima u sustavu upravljanja i kontrole, određene karakteristike postupaka i zahtjeva moraju biti stalno poboljšavane na temelju lekcija koje treba usvojiti tijekom vremena. Zakonski okvir je napravljen na način da se omogući brza i jednostavna izmjena propisanih odredbi, kao i kombiniranje na optimalan način obveznog skupa postupaka i predložaka (zajednička nacionalna pravila) s proizvoljno osmišljenim koracima postupaka prilagođenih specifičnoj skupini korisnika.

11. HORIZONTALNA NAČELA

Horizontalna načela trebaju uravnotežiti gospodarski, društveni i ekološki interes za poboljšanje pozitivnog utjecaja na širi dio stanovništva.

Horizontalna načela navedena u nastavku (održivi razvoj, jednake mogućnosti te nediskriminacija i ravnopravnost između muškaraca i žena) horizontalno će se integrirati u dokumentaciju za upravljanje OPKK-om (npr. programski priručnici, smjernice za podnositelje zahtjeva itd.). Zelena javna nabava na nacionalnoj razini stavit će naglasak ne samo na proizvode i usluge koji nude najbolju vrijednost za novac, nego će na umu imati i održivost i zeleni rast.

Ispunjavanje horizontalnih načela pratit će se putem sustava upravljanja i kontrole na razini OP-a, na projektnoj razini kroz izvješća o nadzoru, kao i kroz kontrolu provedbe projekta na licu mjesta i naknadno vrednovanje doprinosa ciljevima horizontalnih načela. Tijekom cijelog razdoblja programiranja bit će osigurano da relevantni podaci o napretku na razini projekta budu prikupljeni i preneseni u ISU, a time i da je redovito izvještavanje točno i u temeljeno na dokazima.

U skladu s načelom partnerstva, relevantne organizacije civilnog društva i nevladine organizacije, koji rade na području horizontalnih načela uključene su u pripremu OPKK-a, i bit će uključene u praćenje i evaluaciju OPKK-a kroz rad Odbora za praćenje.

11.1. Održivi razvoj

Kao što je navedeno u Partnerskom ugovoru Republike Hrvatske, tri glavna nacionalna razvojna cilja u razdoblju od 2014. do 2020. su **gospodarski rast, rast zaposlenosti i očuvanje nacionalnih resursa**. Ti su ciljevi u skladu s ciljevima Strategije Europa 2020. koja među ostalim elementima promiče održivi rast kao jednu od najvažnijih odrednica razvoja EU-a u predstojećem razdoblju. S obzirom na to da su načela održivog rasta trebala biti uključena u sve sektore gospodarstva i razvoja, posebna će se pozornost posvetiti zaštiti okoliša, učinkovitosti resursa, ublažavanju klimatskih promjena i prevenciji i upravljanju rizicima u odabiru operacija.

Sveobuhvatni **postupak strateške procjene utjecaja na okoliš** provodi se za Operativni program za konkurentnost i koheziju, a ta studija navodi mjere za ublažavanje negativnih utjecaja na okoliš u provedbi planiranih intervencija programa. Ukupna ocjena nacrta studije jest da će OPKK imati pozitivan utjecaj na okoliš, s obzirom na to da će glavne investicije podržati niske emisije ugljičnog dioksida i promicanje učinkovitosti energije i resursa. Ipak, detaljna analiza u obliku procjene utjecaja na okoliš na razini projekata bit će potrebna na razini svakog pojedinog projekta, kako bi se odredile druge vrste mogućih utjecaja i popis mjera koje će se morati poduzeti za njihovo izbjegavanje. Za sve projekte, od kandidata će se očekivati da dokažu da njihov projekt nema štetan utjecaj na okoliš i/ili će predstaviti način na koji će projekt dati pozitivan doprinos održivom razvoju.

Provedba na razini projekata provodit će se poštujući **načelo „onečišćivač plaća“**, koje je već ugrađeno u Zakon o zaštiti okoliša (NN 80/13), prema kojem je onečišćivač dužan snositi troškove koji proizlaze iz zagađivanja okoliša, uklanjanje štete iz okoline, kao i troškove mjera za sprečavanje onečišćenja okoliša.

Još uvijek postoje mnoga područja u kojima pristup održivosti može biti ojačan i poboljšán površ ovih glavnih načela koji će se poštovati horizontalno. Jedno od takvih područja su **obnovljivi izvori energije** koji još uvijek nemaju odgovarajući udio u energetskej strukturi Hrvatske. Kao što je navedeno u Partnerskom sporazumu Hrvatske, potencijal za rast obnovljivih izvora energije značajan je i usklađen s planovima koji vode prema glavnim ciljevima EU-a o povećanju udjela obnovljivih izvora energije u konačnoj potrošnji energije na 20%

do 2020. Ovaj cilj je preciznije razrađen u Nacionalnom akcijskom planu za obnovljive izvore energije i u nacionalnim podciljevima, uključujući udjele obnovljivih izvora energije u potrošnji električne energije, prometu te grijanju i hlađenju. Ostvarenje ovih ciljeva će biti podržano kroz intervencije ESIF-a u sklopu prioritetne osi **promicanje energetske učinkovitosti i energetske obnovljivih izvora** u OPKK-u. Nadalje, Nacionalni program energetske učinkovitosti ocrtava ciljeve za posebne sektore koji će pridonijeti ostvarenju cilja uštede energije za 20% (34% će doprinijeti kućanstva, 19% uslužni sektor, 17% industrija, a 30% promet)

Pod prioritetom **Promicanje energetske učinkovitosti i energetske obnovljivih izvora i Zaštita okoliša, prilagodba na klimatske promjene i održivost resursa**, planirane aktivnosti sežu daleko izvan samo koristi za okoliš i klimu te pružaju visok, izravni i neizravni, potencijal za zapošljavanje kroz stvaranje takozvanih zelenih radnih mjesta i razvoja poslovanja, ali će i omogućiti socijalnu integraciju i dobrobit kroz povećanje kvalitete života. Osim toga, koncentracija je usmjerena na više ekoloških prihvatljivih ulaganja, kao što je poticanje ulaganja u projekte malih razmjera obnovljivih izvora energije koji proizvode energiju koja će se koristiti na mjestu nastanka, uzimajući u obzir "prilagodbu temeljenu na ekosustavu" kada je to moguće. Na razini projekta, osim zahtjeva da sve operacije budu sukladne odgovarajućim zakonskim odredbama (prvenstveno vezane uz okoliš i procjenu utjecaja na prirodu) izdane su dodatne posebne preporuke koje će se ugraditi ili u poziv za podnošenje ponuda kao obvezni uvjet za prijave projekta ili kao jedan od kriterija u postupku izbora, kao što je korištenje isključivo održivo proizvedenih biomasa, davanjem prednosti operacijama koje se odvijaju unutar postojećih područja izgradnje ili koridora i sl.

Prioritetna os **Zaštita okoliša, prilagođavanje klimatskim promjenama i održivost resursa** uključivat će aktivnosti vezane uz otpornost na nesreću, sprečavanje rizika i upravljanje. U tom smislu, bit će pripremljena sveobuhvatna procjena rizika, uključujući mapiranje i rangiranje rizika, nakon čega slijedi akcijski plan upravljanja rizikom. Cilj je razviti i unaprijediti postojeći sustav upravljanja katastrofama kroz jačanje administrativnih i tehničkih kapaciteta u sustavu upravljanja katastrofama (civilna zaštita). Nakon koherentne analize jaza rizika i kapaciteta, Hrvatska će nastojati smanjiti jaz tako što će kontinuirano smanjivati rizike na svim područjima, podizati svijest, educirati, opremiti i pripremiti stanovništvo i spasilačke timove te težiti ka održivom razvoju.

Područje koje treba izdvojiti unutar te iste prioritetne osi jest upravljanje **područjima u sklopu Natura 2000**. S obzirom na to da područja u sklopu Natura 2000 pružaju osnovni potencijal za regionalni razvoj, ulaganja u ovo područje, uključujući ulaganja u objekte za obrazovanje o prirodi i infrastrukturu za posjetitelje, osigurat će edukaciju i podizanje svijesti javnosti te će se na taj način ostvariti ciljevi održivog upravljanja i pružanja pogodnosti za lokalno i regionalno gospodarstvo privlačenjem izravnih ulaganja, kao i jačanje imidža i kvalitete života određenih područja.

Odabir projekta u sklopu prioritetne osi **Povezanost i mobilnost** ovisit će o dokazanoj usmjerenosti na smanjenje potrošnje primarnih izvora energije i doprinos ublažavanju klimatskih promjena i atmosferskog zagađenja. Željeznice su u fokusu razvoja sektora prometa, budući da su jedan od najvažnijih ekološki prihvatljivih načina prijevoza. Projekti koji se odnose na unutarnje vodne putove koji nude brojne ekološke prednosti u prijevozu tereta, ali su u isto vrijeme povezani s osjetljivim vodenim ekosustavima, morat će osigurati uključivanje svih potrebnih aspekata zaštite okoliša. Detaljne mjere zaštite okoliša morat će se osigurati u manje ekološki prihvatljivim načinima prijevoza kao što su ceste ili zračni prijevoz. Sve u svemu, prednost će imati projekti koji uključuju mjere koje zadovoljavaju više od minimalnih zahtjeva a i dalje mogu osigurati isplativost. Nadalje, poboljšanje javnog prijevoza između obale i otoka poboljšat će kvalitetu života i atraktivnost otoka, s učinkom prestanka i preokretanja trenda depopulacije.

Pod prioritetnom osi **Korištenje informacijskih i komunikacijskih tehnologija**, proširenje ulaganja u širokopoljasnu infrastrukturu bit će realizirano na najmanje štetan način za okoliš i prirodu. Naime, postojeća infrastruktura koridora će se koristiti za prihvaćanje nove širokopoljasne infrastrukture a građevinski radovi za različite vrste ulaganja i infrastrukturu će se koordinirati i grupirati.

U ostalim sektorima, zeleni rast će, ako je potrebno, predstavljati dodatni kriterij odabira, primjerice u ulaganjima u infrastrukturu za istraživanje, razvoj i inovacije, u slučajevima kada elementi zelenog rasta mogu biti ugrađeni u investicije. Kreativne i kulturalne industrije, kao i turizam koji uključuje kreativne i kulturne aspekte lokalnog razvoja, ocjenjivat će se uzimajući u obzir kriterije razvoja održivosti. Predviđene akcije vezane za projekte društvenih inovacija će dobiti dodatne kvalitativne bodove u slučaju da u velikoj mjeri doprinose lokalnoj zajednici i odgovaraju na više od jednog društvenog izazova. Princip razvoja održivosti također će se uzeti u obzir u operacijama vezanim za samozapošljavanje i poticanje poduzetništva, socijalnog poduzetništva i obrazovanja te cjeloživotnog učenja, gdje će promicanje sektora istraživanja i razvoja pokazivati izravnu vezu s održivim razvojem.

11.2. Jednake mogućnosti i nediskriminacija

Opće informacije o **jednakim mogućnostima i nediskriminaciji** prikazane su u **Partnerskom sporazumu, u poglavlju 1.5.2 Promicanje ravnopravnosti muškaraca i žena, nediskriminacija i dostupnost (u vezi s člankom 7. Uredbe o zajedničkim odredbama)**. Politika zaštite ljudskih prava, antidiskriminacijska politika, politika ravnopravnosti spolova kao i ravnopravnosti nacionalnih manjina prihvaćena je na najvišoj državnoj razini kroz Ustav i odluke Vlade Republike Hrvatske i Hrvatskog sabora. Sastavni dio strateškog okvira za promicanje ravnopravnosti nacionalni su planovi, programi i strategije koje definiraju ciljeve i propisuju mjere koje treba poduzeti za poboljšanje općih uvjeta življenja te društvenih i ekonomskih uvjeta utvrđenih skupina. Vezani pravni akti i prateće strategije i programi preneseni su kao dio pravne stečevine Europske unije.

U skladu s člankom 7. Uredbe o zajedničkim odredbama, načela nediskriminacije bila su i bit će uzeta u obzir tijekom izrade i provedbe OPKK-a, što uključuje i njegovo praćenje i procjenu. Pravni okvir i trenutni nacionalna kretanja vezana uz jednake mogućnosti i nediskriminaciju detaljno su objašnjeni u poglavlju 1.5.2. Partnerskog sporazuma te u tablici općih *ex ante* uvjeta.

U cilju smanjenja rizika od diskriminacije u fazi planiranja i provedbe infrastrukturnih projekata, dostupnost će biti osigurana za osobe s invaliditetom kao i u smislu dostupnosti proizvoda i usluga. Glede prioritetne osi **Povezanost i mobilnost**, jednakost mogućnosti pristupa prometnoj infrastrukturi jedan je od najvažnijih faktora koji utječe na uvjete života i životni standard svih slojeva stanovništva, u vezi s kojim će se posebna pozornost posvetiti osobama s invaliditetom i osobama s posebnim potrebama. Odredbe o uključivanju dostupnosti bit će uključene u izradu programa projekata i njihovu provedbu.

Mnoga infrastrukturna ulaganja provodit će se u okviru prioritetne osi **Poboljšanje pružanja javnih usluga**, usmjerene na poboljšanje životnih uvjeta skupina kojima prijeti socijalna isključenost i ranjivih skupina. Ove intervencije uključuju poboljšanje socijalnog stanovanja, obnovu i izgradnju društvene/javne infrastrukture radi smanjenja siromaštva i usklađivanje lokalnih i regionalnih pristupa javnim uslugama, infrastrukturna ulaganja u brigu o djeci, starijim osobama i osobama na dugotrajnom liječenju, infrastrukturu za prelazak na usluge u zajednici kao i poboljšanje učinkovitosti pružanja zdravstvene zaštite.

Načela jednakih mogućnosti i nediskriminacije primjenjivat će se u svim prioritetnim osima pomoću pozitivnih akcijskih mjera i aktivnosti usmjerenih na podršku određenim skupinama. Budući da različite prioritetne osi mogu pridonijeti promicanju jednakosti, nediskriminacije i dostupnosti u raznovrsnoj mjeri, pripremljena su posebno prilagođena rješenja za uspostavu obveznih odnosno neobveznih zahtjeva na razini projekta.

Kako bi se osiguralo da se politika ravnopravnosti spolova, nediskriminacije i dostupnosti uzima u obzir na svim razinama provedbe OPKK-a, usvojit će se sljedeći postupci:
-Izbor: Kako bi se kandidate potaklo da u potpunosti vode računa o jednakim mogućnostima, načela će biti uključena u postupak prijave i odabira projekata. U prijavnim obrascu svakog projekta morat će se

prikazati kako će projekt pridonijeti jednakim mogućnostima opisivanjem načina na koji je to pitanje uzeto u obzir.

- Ugovaranje: Zahtjev da se poštuje načelo jednakosti tijekom provedbe projekta bit će ugrađeno u ugovore s kandidatima, a provjeravat će se kao dio postupaka praćenja i izvještavanja.

- Nadzor: Za procjenu rezultata postignutih u vezi s jednakim mogućnostima, pokazatelji će biti ugrađeni u sustav praćenja projekta. Rezultati će se pregledavati tromjesečno od strane posredničkog tijela koje će izvještavati upravljačko tijelo. Izvješće o rezultatima postignutim u vezi s načelima jednakosti bit će uključeno u godišnja izvješća o provedbi.

- Procjena: Plan procjene će biti razvijen za svaku prioritetnu os te će se poduzeti mjere provedbe tekućih procjena koje bi uključivale i pitanje u kojoj mjeri su odabrani kriteriji, sustavi za praćenje i postupci upravljanja i kontrole podržavali provedbu načela jednakosti.

11.3. Ravnopravnost muškaraca i žena

Općenite informacije o ravnopravnosti muškaraca i žena prikazane su u **Partnerskom sporazumu**, u poglavlju **1.5.2 Promicanje ravnopravnosti muškaraca i žena, nediskriminacija i dostupnost (u vezi s člankom 7. Uredbe o zajedničkim odredbama)**. Kao što je već navedeno, politika zaštite ljudskih prava, antidiskriminacijska politika, politika ravnopravnosti spolova te nacionalnih manjina prihvaćena je na najvišoj državnoj razini kroz Ustav i odluke Vlade Republike Hrvatske i Hrvatskog sabora.

Zakon o radu⁵⁹ najvažniji je pravni akt koji sadrži odredbe o sprečavanju diskriminacije u području zapošljavanja. Mora biti usklađen s Direktivom 2006/54/EZ Europskoga parlamenta i Vijeća o provedbi načela jednakih mogućnosti i jednakoga tretiranja. Pravobranitelj je odgovoran za praćenje poštivanja i pravilnu provedbu zakonskih uvjeta.

U sklopu prioritetne osi **Poboljšanje pružanja javnih usluga**, infrastrukturne investicije za izgradnju, obnovu i adaptaciju ustanova predškolskog odgoja i poboljšanje pokrivenosti djece predškolskim programima dovest će do povećanja sudjelovanja žena na tržištu rada i njihove zapošljivosti kroz podršku usklađivanju profesionalnog i obiteljskog života.

Nadalje, žensko poduzetništvo će biti podržano kroz posebnu pod-aktivnost u okviru SEECCEL inicijative, u sklopu prioritetne osi **Poslovna konkurentnost**, što će pridonijeti podizanju svijesti o specifičnostima ženskog poduzetništva u Hrvatskoj i regiji Jugoistočne Europe, promoviranjem najbolje političke prakse u ženskom poduzetništvu, u skladu sa Zakonom o malom gospodarstvu (eng. *Small Business Act, SBA*) Europske unije. kao i izgradnjom kapaciteta nacionalnih i regionalnih mreža i udruga žena poduzetnica putem kombiniranih javnih i privatnih aktivnosti koje će u konačnici utjecati na smanjenje nezaposlenosti žena.

Načela ravnopravnosti spolova primjenjivat će se u svim prioritetnim osima pomoću pozitivnih akcijskih mjera i aktivnosti usmjerenih na podršku određenim skupinama.

Način na koji će se osigurati da se politika ravnopravnosti spolova, nediskriminacije i dostupnosti uzima u obzir na svim razinama provedbe OPKK-a objašnjen je u poglavlju **11.2. Jednake mogućnosti i nediskriminacija**.

---

⁵⁹ Narodne novine, br. 149/09